

ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ

1888

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΠΑΡΑ ΚΑΡΟΛΟ ΜΠΕΚ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1889

Τῆς συντάξεως καὶ ἐκδοσεως τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος ἐπιμελεῖται τριμελὴς ἐπιτροπὴ τοῦ συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας.

Αἰτήσεις ἀναφερόμεναι εἰς τὴν Ἐφημερίδα ἀπευθύνονται πρὸς τὸν Ἐπιμελητὴν τοῦ Μουσείου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας ΑΘ. Σ. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΝ.

Ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι ἐκδίδονται ἄρθρα ἀρχαιολογικῆς ὕλης παντὸς εἶδους καὶ πάσης ἐποχῆς, κατὰ προτίμησιν ὅμως Ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ καὶ μνημεῖα τῆς τέχνης ἀνέκδοτα μετὰ περιγραφῆς αὐτῶν καὶ ἐρμηνείας συντόμου καὶ εἰδήσεις ἀρχαιολογικαὶ φέρουσαι ὡς οἶόν τε ἐπίσημον χαρακτῆρα.

Τοῖς γράφουσιν ἄρθρα εἰς τὴν Ἐφημερίδα χορηγεῖται ἀμοιβὴ ἑκατὸν δραχμῶν ἀντὶ ἐκάστου τυπογραφικοῦ φύλλου. Οἱ πίνακες καὶ τὰ ἐν τῷ κειμένῳ ἀπεικονίσματα λογίζονται ὡς κείμενον.

Τῆς Ἐφημερίδος ἐκδίδεται κατὰ τριμηνίαν ἓν τεῦχος σχήματος τετάρτου περιέχον τρία τοῦλάχιστον τυπογραφικὰ φύλλα καὶ τρεῖς πίνακας.

Συνδρομὴν ἑτησίαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος καταβάλλουσιν οἱ μὲν ἑταῖροι τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας δραχμὰς δέκα, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι συνδρομηταὶ δραχμὰς δεκαεξί.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ παρὰ τὴν ὁδὸν Ἐρμοῦ βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς ἀνταλλάσσεται πρὸς πᾶν καθαρῶς ἀρχαιολογικὸν περιοδικόν.

Διὰ τὰ τυπογραφικὰ καὶ ἄλλα παροράματα εὐθύνεται ὁ ἐκάστοτε παρέχων τὸ εἰς ἐκδοσὶν ἄρθρον ὑφ' ὃ καὶ ὑπογράφεται.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΚ ΔΕΚΕΛΕΙΑΣ

Ἡ ἐνταῦθα ἐκδιδραμένη ἐπιγραφή (ἣτις ἐξεδόθη προ-
χείρως ἐν τῇ « Ἐφημερίδι » τῆς 31 Αὐγούστου 1888)
εἶνε τὸ ἐπίλοιπον τοῦ γρατρικοῦ ψηφίσματος τοῦ ἐν σελ.
70 ἐξ. τοῦ ἔτους 1883 τῆς Ἀρχ. Ἐφημερ. ὑπὸ Σ.
Α. Κουμανούδη καὶ ἐν τῷ C. I. A. II, ἀρ. 841^b ὑπὸ
U. Koehler ἐκδοθέντος. Εἶνε δὲ ἀναγεγραμμένη εἰς
τὴν αὐτὴν στήλην, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου ἐπιφανείας·

ἦτο ἄρα ἡ στήλη ἀπισθόγραφος. Ἐμεινε δὲ ἀπὸ τοῦ
1883 ἀπαρατήρητος ὡς ὑπὸ σκληροῦ τινοῦ ἐπιχρίσμα-
τος κεκαλυμμένη. Μόλις ἐπ' ἐσχάτων ἀνεκάλυψεν αὐτὴν
ὁ διευθυντὴς τῆς περὶ τὸ Τατόι Βασιλικῆς ἐπαύλεως κ.
Μύντερ, ὅστις, πέμψας πρὸς ἐμὲ ἀντίγραφον καὶ χαρτι-
νον ἔκτυπον, μὲ παρεκάλει νὰ ἐκδώσω αὐτὴν προση-
κόντως διὰ τῆς Ἀρχ. Ἐφημερίδος.

Ε Α Ν Δ Ε Τ Ι Τ Ο Υ Τ Ω Ν Δ Ι Α Κ Ω Λ Υ Η Ι Ο Π Ο Ι Α Ν Ο Ι
Ε Ρ Ε Υ Ξ Ε Π Ρ Ο Γ Ρ Α Φ Η Ι Ε Ν Θ Α Υ Θ Α Α Γ Ε Ν Τ Α Μ Ε Ι
60 Α Κ Α Ι Τ Α Κ Ο Ρ Ε Ι Α Π Ρ Ο Γ Ρ Α Φ Ε Ν Δ Ε Π Ρ Ο Π Ε Μ Π
Τ Α Τ Η Ξ Δ Ο Ρ Π Ι Α Ξ Ε Ν Π Ι Ν Α Κ Ι Ω Ι Λ Ε Λ Ε Υ Κ Ω Μ
Ε Ν Ω Ι Μ Η Λ Α Τ Τ Ο Ν Η Ξ Π Ι Θ Α Μ Ι Α Ι Ω Ι Ο Π Ο Α Ν Δ
Ε Κ Ε Λ Ε Ι Η Ξ Ε Ρ Ο Ξ Φ Ο Ι Τ Ω Ξ Ι Ν Ε Ν Α Ξ Τ Ε Ι Τ Ο Δ
Ε Ψ Η Φ Ι Ξ Μ Α Τ Ο Δ Ε Κ Α Ι Τ Α Ι Ε Ρ Ε Ω Ξ Υ Ν Α Α Ν Α Γ
65 Ρ Α Ψ Α Ι Τ Ο Ν Ι Ε Ρ Ε Α Ε Ν Ξ Τ Η Λ Η Ι Λ Ι Θ Ι Ν Η Ι Π Ρ
Ο Ξ Θ Ε Ν Τ Ο Β Ω Μ Ο Δ Ε Κ Ε Λ Ε Ι Α Ξ Ι Ν Τ Ε Λ Ε Ξ Ι Τ Ο
Ι Ξ Ε Α Υ Τ Ο Ν Ι Κ Ο Δ Η Μ Ο Ξ Ε Ι Π Ε Τ Α Μ Ε Ν Α Λ Λ Α Κ Α Τ
Α Τ Α Π Ρ Ο Τ Ε Ρ Α Ψ Η Φ Ι Ξ Μ Α Τ Α Α Κ Ε Τ Α Ι Π Ε Ρ Ι Τ
Ε Ξ Ε Ι Ξ Α Γ Ω Γ Η Ξ Τ Ω Ν Π Α Ι Δ Ω Ν Κ Α Ι Τ Η Ξ Δ Ι Α Δ
70 Ι Κ Α Ξ Ι Α Ξ Τ Ο Ξ Δ Ε Μ Α Ρ Τ Υ Ρ Α Ξ Τ Ρ Ε Ξ Ο Ξ Ε Ι Ρ Η
Τ Α Ι Ε Π Ι Τ Η Ι Α Ν Α Κ Ρ Ι Ξ Ε Ι Π Α Ρ Ε Χ Ε Ξ Θ Α Ι Ε Κ Τ
Ω Ν Ε Α Υ Τ Ο Θ Ι Α Ξ Ω Τ Ω Ν Μ Α Ρ Τ Υ Ρ Ο Ν Τ Α Ξ Τ Α Υ Π Ε Ρ Ω Τ Ω Μ Ε
Κ Α Ι Ε Π Ο Μ Ν Υ Ν Τ Α Ξ Τ Ο Ν Δ Ι Α Τ Ο Ν Φ Ρ Α Τ Ρ Ι Ο Ν
Μ Α Ρ Τ Υ Ρ Ε Ν Δ Ε Τ Ο Ξ Μ Α Ρ Τ Υ Ρ Α Ξ Κ Α Ι Ε Π Ο Μ Ν Υ
75 Ν Α Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ο Ξ Τ Ο Β Ω Μ Ο Ε Α Ν Δ Ε Μ Η Ω Ξ Ι Ε Ν Τ
Ω Θ Ι Α Ξ Ω Ι Τ Ο Τ Ω Ι Τ Ο Ξ Ο Τ Ο Ι Τ Ο Ν Α Ρ Ι Θ Μ Ο Ν Ε
Κ Τ Ω Ν Α Λ Λ Ω Ν Φ Ρ Α Τ Ε Ρ Ω Ν Π Α Ρ Ε Χ Ε Ξ Θ Ω Ο Τ Α Ν
Δ Ε Η Ι Η Δ Ι Α Δ Ι Κ Α Ξ Ι Α Ο Φ Ρ Α Τ Ρ Ι Α Ρ Χ Ο Ξ Μ Η Π
Ρ Ο Τ Ε Ρ Ο Ν Δ Ι Δ Ο Τ Ω Τ Η Ψ Η Φ Ο Ν Π Ε Ρ Ι Τ Ω Ν Π Α Ι
80 Δ Ω Ν Τ Ο Ι Ξ Α Π Α Ξ Ι Φ Ρ Α Τ Ε Ρ Ξ Ι Π Ρ Ι Ν Α Ν Ο Ι Α Υ
Τ Ο Τ Ο Ε Ι Ξ Α Γ Ο Μ Ε Ν Ο Θ Ι Α Ξ Ω Τ Α Ι Κ Ρ Υ Β Δ Η Ν Α
Π Ο Τ Ο Β Ω Μ Ο Φ Ε Ρ Ο Ν Τ Ε Ξ Τ Η Ν Ψ Η Φ Ο Ν Δ Ι Α Ψ Η Φ
Ι Ξ Ω Ν Τ Α Ι Κ Α Ι Τ Α Ξ Ψ Η Φ Ο Ξ Τ Α Ξ Τ Ο Τ Ω Ν Ε Ν Α Ν
Τ Ι Ο Ν Τ Ω Ν Α Π Α Ν Τ Ω Ν Φ Ρ Α Τ Ε Ρ Ω Ν Π Α Ρ Ο Ν
85 Τ Ω Ν Ε Ν Τ Η Ι Α Γ Ο Ρ Α Ι Ο Φ Ρ Α Τ Ρ Ι Α Ρ Χ Ο Ξ Δ Ι Α Ρ
Ι Θ Μ Η Ξ Α Τ Ω Κ Α Ι Α Ν Α Γ Ο Ρ Ε Υ Ε Τ Ω Ο Π Ο Τ Ε Ρ Α Ν
Ψ Η Φ Ι Ξ Ω Ν Τ Α Ι Ε Α Ν Δ Ε Ψ Η Φ Ι Ξ Α Μ Ε Ν Ω Ν Τ Ω Ν Θ
Ι Α Ξ Ω Τ Ω Ν Ε Ν Α Ι Α Υ Τ Ο Ι Ξ Φ Ρ Α Τ Ε Ρ Α Ο Ι Α Λ Λ Ο
Ι Φ Ρ Α Τ Ε Ρ Ε Ξ Α Π Ο Ψ Η Φ Ι Ξ Ω Ν Τ Α Ι Ο Φ Ε Ι Λ Ο Ν Τ

90 Ω Ν Ε Κ Α Τ Ο Ν Δ Ρ Α Χ Μ Α Ξ Ι Ε Ρ Α Ξ Τ Ω Ι Δ Ι Ι Τ Ω Ι Φ
 Ρ Α Τ Ρ Ι Ω Ι Ο Ι Θ Ι Α Ξ Ω Τ Α Ι Π Λ Η Ν Ο Ξ Ο Ι Α Ν Τ Ω Ν
 Θ Ι Α Ξ Ω Τ Ω Ν Κ Α Τ Η Γ Ο Ρ Ο Ι Η Ε Ν Α Ν Τ Ι Ο Μ Ε Ν Ο Ι
 Φ Α Ι Ν Ω Ν Τ Α Ι Ε Ν Τ Η Ι Δ Ι Α Δ Ι Κ Α Ξ Ι Α Ι Ε Α Ν Δ Ε
 Α Π Ο Ψ Η Φ Ι Ξ Ω Ν Τ Α Ι Ο Ι Θ Ι Α Ξ Ω Τ Α Ι Ο Δ Ε Ε Ι Ξ Α
 95 Γ Ω Ν Ε Φ Η Ι Ε Ι Ξ Τ Ο Ξ Α Ρ Α Ν Τ Α Ξ Τ Ο Ι Ξ Δ Ε Α Ρ Α Ξ
 Ι Δ Ο Ξ Ε Ι Ε Ν Α Ι Φ Ρ Α Τ Η Ρ Ε Ν Γ Ρ Α Φ Ε Ξ Θ Ω Ε Ι Ξ Τ
 Α Κ Ο Ι Ν Α Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Ε Ι Α Ε Α Ν Δ Ε Α Π Ο Ψ Η Φ Ι Ξ Ω
 Ν Τ Α Ι Ο Ι Α Π Α Ν Τ Ε Ξ Ο Φ Ε Ι Λ Ε Τ Ω Ε Κ Α Τ Ο Ν Δ Ρ Α
 Χ Μ Α Ξ Ι Ε Ρ Α Ξ Τ Ω Ι Δ Ι Ι Τ Ω Ι Φ Ρ Α Τ Ρ Ι Ω Ι Ε Α Ν Δ Ε
 100 Α Π Ο Ψ Η Φ Ι Ξ Α Μ Ε Ν Ω Ν Τ Ω Ν Θ Ι Α Ξ Ω Τ Ω Ν Μ Η Ε Φ Η
 Ι Ε Ι Ξ Τ Ο Ξ Α Ρ Α Ν Τ Α Ξ Κ Υ Ρ Ι Α Ε Ξ Τ Ω Η Α Π Ο Ψ Η Φ
 Ι Ξ Γ Ξ Η Τ Ω Ν Θ Ι Α Ξ Ω Τ Ω Ν Ο Ι Δ Ε Θ Ι Α Ξ Ω Τ Α Ι Μ Ε
 Τ Α Τ Ω Ν Α Λ Λ Ω Ν Φ Ρ Α Τ Ε Ρ Ω Ν Μ Η Φ Ε Ρ Ο Ν Τ Ω Ν Τ Η Ν
 Ψ Η Φ Ο Ν Π Ε Ρ Ι Τ Ω Ν Π Α Ι Δ Ω Ν Τ Ω Ν Ε Κ Τ Ο Θ Ι Α Ξ Ο
 105 Τ Ο Ε Α Υ Τ Ω Ν Τ Ο Δ Ε Ψ Η Φ Ι Ξ Μ Α Τ Ο Δ Ε Π Ρ Ο Ξ Α Ν Α Γ
 Ρ Α Ψ Α Τ Ω Ο Ι Ε Ρ Ε Υ Ξ Ε Ι Ξ Τ Η Ν Ξ Τ Η Λ Η Ν Τ Η Ν Λ Ι
 Θ Ι Ν Η Ν Ο Ρ Κ Ο Ξ Μ Α Ρ Τ Υ Ρ Ω Ν Ε Π Ι Τ Η Ι Ε Ι Ξ Α Γ Ω
 Γ Ε Ι Τ Ω Ν Π Α Ι Δ Ω Ν Μ Α Ρ Τ Υ Ρ Ω Ν Ε Ι Ξ Α Γ Ε Ι Ε Α
 Υ Τ Ω Ι Υ Ο Ν Ε Ν Α Ι Τ Ο Τ Ο Ν Γ Ν Η Ξ Ι Ο Ν Ε Γ Γ Α Μ Ε Τ
 110 Η Ξ Α Λ Η Θ Η Τ Α Υ Τ Α Ν Η Τ Ο Ν Δ Ι Α Τ Ο Ν Φ Ρ Α Τ Ρ Ι Ο
 Ν Ε Υ Ο Ρ Κ Ο Τ Ι Μ Ε Ν Μ Ο Ι Π Ο Λ Λ Α Κ Α Ι Α Γ Α Θ Α Ε Ν
 Α Ι Ε Ι Δ Ε Π Ι Ο Ρ Κ Ο Ι Η Ν Τ Α Ν Α Ν Τ Ι Α
 . Ε Ν Ε Ξ Ε Ν Ο Ξ Ε Ι Π Ε Ν Δ Ε Δ Ο Χ Θ Α Ι Τ Ο Ι Ξ Φ Ρ Α Τ Ε Ρ Ξ Ι Π Ε Ρ Ι
 Τ Η Ξ Ε Ι Ξ Α Γ Ω Γ Η Ξ Τ Ω Ν Π Α Ι Δ Ω Ν Τ Α Μ Ε Ν Α Λ Λ Α Κ Α
 115 Τ Α Τ Α Π Ρ Ο Τ Ε Ρ Α Ψ Η Φ Ι Ξ Μ Α Τ Α Ο Π Ω Ξ Δ Α Ν Ε Ι Δ Ω Ξ Ι Ο Ι
 Φ Ρ Α Τ Ε Ρ Ε Ξ Τ Ο Υ Ξ Μ Ε Λ Λ Ο Ν Τ Α Ξ Ε Ι Ξ Α Γ Ε Ξ Θ Α Ι Α Π Ο
 Γ Ρ Α Φ Ε Ξ Θ Α Ι Τ Ω Ι Π Ρ Ω Τ Ω Ι Ε Τ Ε Ι Η Ω Ι Α Ν Τ Ο Κ Ο Υ Ρ Ε Ο
 Ν Α Γ Ε Ι Τ Ο Ο Ν Ο Μ Α Π Α Τ Ρ Ο Θ Ε Ν Κ Α Ι Τ Ο Υ Δ Η Μ Ο Υ Κ Α Ι Τ Η
 Ξ Μ Η Τ Ρ Ο Ξ Π Α Τ Ρ Ο Θ Ε Ν Κ Α Ι Τ Ο Υ Δ Η Μ Ο Υ Π Ρ Ο Ξ Τ Ο Ν
 120 Φ Ρ Α Τ Ρ Ι Α Ρ Χ Ο Ν Τ Ο Ν Δ Ε Φ Ρ Α Τ Ρ Ι Α
 Α Μ Ε Ν Ω Ν Α Ν Α Γ Ρ Α Ψ Α Ν Τ Α Ε Κ
 Ε Λ Ε Ε Ξ Π Ρ Ο Ξ Φ Ο Ι Τ Ω Ξ Ι Ε Κ Τ Ι Θ
 Α Ν Α Γ Ρ Α Ψ Α Ν Τ Α Ε Ν Ξ Α Ν Ι Δ
 Ο Ι Τ Η Ξ Λ Η Τ Ο Υ Ξ

Διὸς φρατρίο

ιερεὺς Θεόδωρος Εὐφραντίδο ἀν-

έγραψε καὶ ἔστησε τὴν στήλην.

Ἱερεῶσυνα τῶι ἱερεῖ διδόναι τ-

5 ἀδεῖ ἀπὸ τῶ μείο κωλῆν, πλευρόν, ὁ-

ς, ἀργυρίο III ἀπὸ τῶ κορείο κωλῆ-

ν, πλευρόν, ὁς, ἐλατῆρα χοινικια-

τον, οἶνο ἡμίχον, ἀργυρίο I.

Τὰδε ἔδοξεν τοῖς φράτεροι ἐπι

10 Φορμίωνος ἄρχοντος Ἀθηναίοι-

ς, φρατριαρχόντος δὲ Παντακλέ-
ος ἐξ Οἴο.

Ἱεροκλῆς εἶπε· ὅποσοι μήπω διεδικάσ-

θησαν κατὰ τὸν νόμον τὸν Δημοτικωνιδ-

15 ὦν, διαδικάσαι περὶ αὐτῶν τὸς φράτερ-

ας αὐτίκα μᾶλα, ὑποσχομένους πρὸς τὸ Δ-

ιὸς τῶ φρατρίο, φέροντας τὴν ψῆφον ἀπ-

ὸ τῶ βωμῶ· ὅς δ' ἂν δόξῃ μὴ ὦν φράττηρ ἕσα-

20 εὺς καὶ ὁ φρατριαρχὸς ἐκ τῶ γραμματεῖ-

ο τῷ ἐν Δημοσιωνιδῶν καὶ τῷ ἀντιγράφου· ὁ δὲ εἰσαγωγῶν τὸν ἀποδικασθέντα ὀφειλέτω ἑκατὸν δραχμὰς ἱερὰς τῷ Διὶ τῷ φρατρίω, ἐσπράττεν δὲ τὸ ἀργύριον
 25 ν τοῦτο τὸν ἱερέα καὶ τὸν φρατρίαρχον ἢ αὐτὸς ὀφείλειεν, τὴν δὲ διαδικασίαν τὸ λοιπὸν εἶναι τῷ ὑστέρωι ἔπει ἢ ὡς ἀν τὸ κάρειον θύσει τῆσι κορεώτιδι Ἀπατορίων, φέρεν δὲ τὴν ψῆφον ἀπὸ τῷ βωμῷ· ἐ-
 30 ἂν δὲ τις βόληται ἐφείναι ἐς Δημοσιωνιδας ὧν ἂν ἀποψηφίσωνται, ἐξείναι αὐτῷ· ἐλίσθαι δὲ ἐπ' αὐτοῖς συνηγόρος τὸν Δεκελειῶν οἶκον πέντε ἄνδρας ὑπὲρ τριάκοντα ἔτη γεγονότας, τούτους δὲ
 35 ἐξορκωσάτω ὁ φρατρίαρχος καὶ ὁ ἱερεὺς συνηγορήσεν τὰ δικαιοτάτα καὶ ὅς ἐχάσεν ὁδὲνα μὴ ὄντα φράτερα φρατρίζεν· ὅτο δ' ἂν τῶν ἐφέντων ἀποψηφίσωνται
 40 Δημοσιωνίδαι, ὀφειλέτω χιλίας δραχμὰς ἱερὰς τῷ Διὶ τῷ φρατρίω· ἐσπραττέτω δὲ τὸ ἀργύριον τοῦτο ὁ ἱερεὺς τῷ Δεκελειῶν οἴκῳ, ἢ αὐτὸς ὀφειλέτω· ἐξείναι δὲ καὶ ἄλλωι τῷ βολομένωι τῶν φρατέρων ἐσπράττεν τῷ κοινῷ· ταῦ-
 45 τα δ' εἶναι ἀπὸ Φορμίωνος ἄρχοντος· ἐπιψηφίζεν δὲ τὸν φρατρίαρχον περὶ ὧν ἂν] διαδικάζεν δέηι κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἕκαστον, ἐὰν δὲ μὴ ἐπιψηφίσῃ, ὀφειλέτω πεντακοσίας δραχμὰς ἱερὰς τῷ Διὶ
 50 τῷ φρατρίω[ι, ἐ]σπράττεν δὲ τὸν ἱερέα καὶ ἄλλο[ν τὸν βο]λόμενον τὸ ἀργύριον τοῦτο [τῷ κοινῷ], τὸ δὲ λοιπὸν ἄγειν τὰ μεία καὶ τὰ κόρεια ἐς Δεκέλειαν ἐπὶ τὸν βωμόν· ἐὰν δὲ μὴ θύσει ἐπὶ τῷ βωμῷ, ὀφ-
 55 ειλέτω πεντήκοντα] δραχμὰς ἱερὰς τῷ Διὶ τῷ φρατρίω· ἐσπραττέτω δὲ ὁ ἱερεὺς τῷ Δεκελειῶν οἴκῳ· ἢ] αὐτὸς ὀφειλέτω]. . . . .
 ἐὰν δὲ τι τούτων διακωλύη, ὅποι ἂν ὁ ἱερεὺς προγράφη ἐνθαῦθα ἄγειν τὰ μεία καὶ τὰ κόρεια. Προγράφεν δὲ πρόπεμπ-
 60 τα τῆς δορπίας ἐν πινακίωι λελευκωμένωι μῆλαττον ἢ σπιθαμιαίωι ὅπο ἂν Δεκελειῆς προσφοιτῶσιν ἐν ἄστει· τὸ δὲ ψήφισμα τόδε καὶ τὰ ἱερώσυνα ἀναγράψαι τὸν ἱερέα ἐν στήλῃ λιθίνῃι προ-
 65 ὄσθεν τῷ βωμῷ Δεκελειᾶσιν τέλεσι τοῖς ἑαυτῷ. Νικόδημος εἶπε τὰ μὲν ἄλλα κατ-

ὰ τὰ πρότερα ψηφίσματα ἃ κέται περὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν παιδῶν καὶ τῆς διαδικ-
 70 ιασίας, τὸς δὲ μάρτυρας τρεῖς ὅς εἴρηται ἐπὶ τῆι ἀνακρίσει παρέχεσθαι ἐκ τῶν ἑαυτῷ θιασωτῶν μαρτυροῦντας τὰ ὑπερωτώμε(να) καὶ ἐπομύνοντας τὸν Δία τὸν φρατρίον· μαρτυρῆν δὲ τὸς μάρτυρας καὶ ἐπομύ-
 75 ναι ἐχομένους τῷ βωμῷ· ἐὰν δὲ μὴ ὡς ἐν τῷ(ι) θιάσῳι τότε τοσοῦτοι τὸν ἀριθμόν, ἐκ τῶν ἄλλων φρατέρων παρέχεσθω· ὅταν δὲ ἢ ἡ διαδικασία, ὁ φρατρίαρχος μὴ πρότερον διδῶτω τῆ(ν) ψῆφον περὶ τῶν παι-
 80 δῶν τοῖς ἅπασι φράτερσι, πρὶν ἂν οἱ αὐτῷ τῷ εἰσαγομένῳ θιασῶται κρούβῃη ἀπὸ τῷ βωμῷ φέροντες τὴν ψῆφον διαψηφίσωνται· καὶ τὰς ψῆφος τὰς τότε ἑναντίον τῶν ἀπάντων φρατέρων παρόν-
 85 των ἐν τῆι ἀγορᾷ ὁ φρατρίαρχος διαριθμησάτω καὶ ἀναγερευέτω ὅποτερ' ἂν ψηφίσωνται· ἐὰν δὲ, ψηφισαμένων τῶν θιασωτῶν εἶναι αὐτοῖς φράτερα, οἱ ἄλλοι φράτερες ἀποψηφίσωνται, ὀφειλόντων
 90 ἑκατὸν δραχμὰς ἱερὰς τῷ Διὶ τῷ φρατρίω οἱ θιασῶται, πλὴν ὅσοι ἂν τῶν θιασωτῶν κατήγοροι ἢ ἐναντιόμενοι φαίνωνται ἐν τῆι διαδικασίῃ· ἐὰν δὲ ἀποψηφίσωνται οἱ θιασῶται, ὁ δὲ εἰσα-
 95 γων ἐφῆ· εἰς τὸς ἅπαντας, τοῖς δὲ ἅπασιν δόξει εἶναι φράτηρ, ἐνγραφῆσθω εἰς τὰ κοινὰ γραμματεῖα· ἐὰν δὲ ἀποψηφίσωνται οἱ ἅπαντες, ὀφειλέτω ἑκατὸν δρα-
 100 χμὰς ἱερὰς τῷ Διὶ τῷ φρατρίω· ἐὰν δὲ, ἀποψηφισαμένων τῶν θιασωτῶν, μὴ ἐφῆ· εἰς τὸς ἅπαντας, κυρία ἔστω ἡ ἀποψηφίσις ἢ τῶν θιασωτῶν· οἱ δὲ θιασῶται μετὰ τῶν ἄλλων φρατέρων μὴ φερόντων τὴν ψῆφον περὶ τῶν παιδῶν τῶν ἐκ τῷ θιάσῳ τῷ ἑαυτῶν· τὸ δὲ ψήφισμα τόδε προσαναγραψάτω ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν στήλην τὴν λιθίνην. Ὁρκος μαρτύρων ἐπὶ τῆι εἰσαγωγῆι τῶν παιδῶν· μαρτυρῶ ὅν εἰσάγει ἑαυτῷ ὅν εἶναι τῶτον γνήσιον ἐγ γαμετ-
 110 ῆς· ἄληθῆ ταῦτα νῆ τὸν Δία τὸν φρατρίον· εὐορκῶ(ν)τι μὲν μοι πολλὰ καὶ ἀγαθὰ εἶναι· εἰ δ' ἐπιορκῶιν, τάναντία.
 Μενέζενος εἶπεν· δεδόχθαι τοῖς φράτερσι περὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν παιδῶν τὰ μὲν ἄλλα κα-
 115 τὰ τὰ πρότερα ψηφίσματα, ὅπως δ' ἂν εἰδῶσι οἱ

φράστερες τοὺς μέλλοντας εἰσάγεσθαι, ἀπογράφεσθαι τῷ πρώτῳ ἔτει ἢ ὡς ἂν τὸ κούρεον ἔχει τὸ ὄνομα πατρόςθεν καὶ τοῦ δήμου καὶ τῆς μητρός πατρόςθεν καὶ τοῦ δήμου πρὸς τὸν
 120 φρατρίαρχον, τὸν δὲ φρατρίαρχον ἀπογραφ-
 αμένων ἀναγράφαντα ἐκτιθέσθαι ὅπου ἂν Δεκ-
 ελέες προσφοιτῶσι· ἐκτιθέσθαι δὲ τὰ ὀνόματα
 ἀναγράφαντα ἐν σανιδίῳ λελευκωμένῳ
 οὐτῆς λητους . . . . .

Ἐπειδὴ τὸ ψήφισμα τοῦτο εἶνε τῷ ὄντι πολὺ διδακτικὸν καὶ ἔχει χρείαν ἐρμηνείας ὡς περιέχον πολλὰς ἀπορίας, καθὼς παρετήρησεν ὁ Κουμανούδης, θέλομεν δ' ἐπιχειρήσειν νὰ διαφωτίσωμεν αὐτὴν ὅσον εἰς ἡμᾶς δυνατόν, ἐκρίναμεν ἐπάναγκες νὰ ἐκπυκνώσωμεν διὰ μικρῶν γραμμάτων τὸ προεκδοθὲν πρῶτον αὐτῆς μέρος, ἵνα συμπληρωθῇ μὲν τὸ μικρὸν ὑπολειφθὲν ἐν αὐτῷ χάσμα, ἀρθῇ δὲ καὶ ἡ μικρὰ διαφορὰ ἢ μεταξὺ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Κουμανούδη καὶ Koehler, ἔχη δὲ καὶ ὁ ἀναγνώστης τὸ ὅλον ψήφισμα πρὸ ὀφθαλμῶν. Ἡ ἀρίθμησις τῶν στίχων ἀκολουθεῖ τὴν τοῦ πρώτου μέρος.

Ὁ λίθος καὶ αἱ διαστάσεις τῆς στήλης, τὰ γράμματα καὶ ὁ χρόνος τῆς ἀναγραφῆς ὀρθῶς ἐσημειώθησαν ὑπὸ τοῦ Κουμανούδη· ἡ δὲ παρούσα ἐπιγραφή κατέχει ὀλόκληρον τὴν ὀπίσω ἐπιφάνειαν, ἥτις οὔτε ἐπίκρανον οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἔχει κόσμημα — ἀπόδειξις ὅτι εἶνε συνέχεια τοῦ ἐπὶ τῆς ἐτέρας ἐπιφανείας ἀναγεγραμμένου ψήφισματος· ἡ δὲ πρὸς τὰ κάτω κολόβωσις ἐξηφάνισεν οὐ μόνον τὰ συμπληρωθέντα, ἀλλὰ καὶ ἄλλους τινὰς ἔχει πολλοὺς στίχους. Τὸ τελευταῖον μέρος τῆς ἐπιγραφῆς ἀπὸ τοῦ στ. 113 καὶ ἐξ. τὸ περιλαμβανόν τὸ ψήφισμα τοῦ Μενεξένου φαίνεται ὅτι ἀνεγράφη ἐν ὑστερωτέρῳ χρόνῳ, ἂν δύναται τις νὰ εἰκάσῃ τοῦτο ἐκ τοῦ χονδροειδέστερου χαρακτήρος τῶν γραμμάτων, τῆς μὴ στοιχηδὸν τάξεως αὐτῶν καὶ τῆς περὶ τὴν ὀρθογραφίαν διαφορᾶς.

Οἱ στίχοι καὶ ἐν τῷ ὀπισθίῳ μέρει τοῦ ψήφισματος περιέχουσι γράμματα 30, πλὴν τοῦ 67^{ου}, ἔχοντος 32 καὶ τοῦ 71^{ου}, 99^{ου} καὶ 103^{ου}, ἔχόντων 31, τοῦ 84^{ου} ἔχοντος 27 καὶ τοῦ 112^{ου} ἔχοντος 23. Ὁ δὲ στ. 72 εἶνε ἄγαν ὑπέρμετρος, περιέχων 37 γράμματα, διότι ὁ χαρακτήρ ἢ λησμονήσας λέξιν τινὰ ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν ἠναγκάσθη

νὰ μεταχαράξῃ τὸν στίχον καὶ νὰ στενοχωρήσῃ τὰ 37 γράμματα εἰς τὸν χώρον τῶν 30, ὀλιγορήσας τὴν στοιχηδὸν τάξιν, ὡς φαίνεται ἐν τῇ διὰ κεφαλαίων γραμμάτων ἐκτυπώσει, παραλείψας δὲ καὶ μίαν συλλαβὴν. Ἀπὸ δὲ τοῦ 113^{ου} καὶ ἐξῆς οὔτε στοιχηδὸν εἶνε τεταγμένοι οὔτε ἰσάριθμα ἔχουσι τὰ γράμματα οἱ στίχοι, ἀλλ' ὁ μὲν τὰ πλείστα ἔχων περιέχει 37, ὁ δὲ τὰ ὀλίγιστα 32.

Ὡς πρὸς τὴν ὀρθογραφίαν παρατηροῦμεν ὅτι τὸ ἦ δὲν ἀποδίδεται διὰ τοῦ ε, εἰμῆ ἐν στ. 69 τῶς ἀντὶ τοῦ τῆς, ἐν στ. 96 δόξει ἀντὶ τοῦ δόξη, ἐν στ. 108 εἰσαρωγεῖ ἀντὶ τοῦ εἰσαρωγῆ καὶ ἐν στ. 118 ἄρει ἀντὶ τοῦ ἄρη. Τὸ ρίζικόν οὐ τῆς ἀνωουμίας οὗτος ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσιν ἄλλοτε μὲν ἐκφέρεται διὰ τῆς διφθόγγου, ἄλλοτε δὲ διὰ τοῦ ο, οἶον στ. 25, 41 καὶ 52 τοῦτο, στ. 34 τοῦτο· ἀλλαγῶ δὲ τότε, τότε, τότε κ. ἄ.

Ἄλλαι τινὲς γραμματικαὶ καὶ ἐρμηνευτικαὶ παρατηρήσεις ἄξια σημειώσεως εἶνε αἱ ἐξῆς.

Στ. 7 πλευρόν, ὅς] οὕτως ὀρθότατα ἀνέγνωσεν ὁ Κουμανούδης ἀντὶ τοῦ παρὰ Koehler πλευρότος. Τί δὲ εἶνε τὸ πλευρόν καὶ τὸ ὅς, θὰ ἴδωμεν ἐν τοῖς ἐξῆς· — ἐλατῆρα] Κατὰ τὸ Λεξ. τοῦ Passow ἐλατῆρ εἶνε ein langes Brod oder Kuchen. Ὀρθότατα ἐξηγεῖ τὴν λ. ὁ Σουίδας «ἐλατῆρ πλακουντῶδες πέμμα πλατύ, ἐνθεν καὶ ἡ ἐπωνυμία παρὰ τὸ ταῖς χερσὶν ἐλαύρεσθαι εἰς πλάτος· ἡ ἄρτος πλατύς, ἐν ᾧ τὸ ἔνος ἐτίθεσαν καὶ προσῆγον τοῖς βωμοῖς», ὅμοιον δηλ. τὸ σχῆμα πρὸς τὴν σήμερον ξενικῶς λεγομένην τούρταν.

Στ. 28 ὑποσχομένος] Ἡ ὑπόσχεσις ἀναφέρεται εἰς τὸ προηγούμενον, ὅτι αὐτίκα μάλα θὰ διαδικάσωσι καὶ δὲν θὰ ἀναβάλωσι τὴν διαδικασίαν.

Στ. 28 θύση] Τίς; — Ὁ εἰσάγων τὸ τέκνον εἰς τοὺς φράτερας. Ἡ ἔννοια τῆς διατάξεως ταύτης εἶνε νὰ μὴ γείνη ἡ διαδικασία, πρὶν ἀπὸ τῆς ἐορτῆς τῶν Ἀπατουρίων, καθ' ἣν ἔθυσεν ὁ εἰσάγων τὸν παῖδα, παρέλθωσιν 8 ἢ 9 μῆνες· διότι τὰ μὲν Ἀπατούρια ἤγοντο κατὰ μῆνα Πυανεψιώνα, ἤγουν ἐν ἀρχῇ τοῦ χειμῶνος, τὸ δὲ πολιτικὸν ἔτος τῶν Ἀθηναίων ἤρχιζε κατὰ τὰς θερινὰς τροπὰς.

Στ. 37 φρατρίζεν] Γνωστὸν ἔστι ὁ Κόβητ (Var. Lect. σ. 350) ἐγνωμάτευσεν ὅτι οἱ μὲν Γραικύλοι ἔλεγον φρατρίζω, οἱ δὲ Ἀττικοὶ φρατριάζω, ὅπως καὶ οἱ μὲν νεώτεροι φράτωρ, οἱ δὲ Ἀττικοὶ φρά-

τηρ. Καί περί μὲν τῶν ὀνομάτων ὀρθὰ εἶνε τὰ λεγόμενα, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς καὶ τινῶν ἀντιγράφων τῶν ῥητόρων· τὰ δὲ περὶ τῶν ῥημάτων ἐλέγχονται ἡμαρτημένα τοῦλάχιστον ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἀττικῆς, ἀττικωτάτης ἐπιγραφῆς.

Στ. 53-54. Τοὺς στίχους τούτους ἡμεῖς μὲν συνεπληρώσαμεν, ὀδηγηθέντες ὑπὸ τῶν ἐπομένων 59 καὶ 60 «ἄγεν τὰ μεῖα καὶ τὰ κόρεια», ὁ δὲ Koehler πρὸ ἡμῶν ἐξ ἰδίας εἰκασίας.

Στ. 55 ἐὰν δὲ μὴ θύσῃ ἐπὶ τῷ βωμῷ] ἔννοεῖται ὁ ἄγων τὰ μεῖα καὶ τὰ κόρεια. Ἡ ἔννοια τῆς διατάξεως ταύτης πρέπει νὰ ζητηθῇ εἰς τὴν πρόνοιαν τῶν ἱερέων περὶ τῶν ἱερωσύνων· διότι φαίνεται ὅτι ἐγίνετο ποιά τις κατάχρησις.

Στ. 59 καὶ 60. Ἀποτελοῦντες οἱ στίχοι οὗτοι ἐξάφαισιν τῆς προηγουμένης διατάξεως τῆς ἐν στ. 52 καὶ ἐξ. «τὸ δὲ λοιπὸν ἄγεν τὰ μεῖα καὶ τὰ κόρεια εἰς Δεκέλειαν ἐπὶ τὸν βωμόν», παρέχουσι τὴν ὑπόνοιαν ἔτι οἱ ἐξαφανισθέντες στίχοι δὲν ἦσαν πολλοί.

Στ. 59 ἐνθαῖθα] Ἐν μόνον παράδειγμα ἕμοιον σημειώνει ὁ Meisterhans Grammat. der Att. Inschrift. σ. 35 ἐκ τῆς ἐν Ἀθηναίου Τόμ. Η', σ. 407 ἐκδοθείσης πάνυ ἀρχαίας ἐπιγραφῆς τὸ ἐν στ. 13 ἐνθαυθοῖ.

Στ. 62 μῆλαττον] Οὕτως ἄρα γε κατὰ κῆσιν πρέπει νὰ γράψῃ τις ἀντὶ τοῦ μὴ ἔλαττον, ὅπερ ἄνευ κράσεως εὐρίσκεται δις ἐν τῇ προσηρμημένη ἐπιγραφῇ ἐν στ. 6 καὶ 7, ἢ κατ' ἀφαιρέσιν μὴ ἔλαττον, ὅπως μάλιστα παρὰ τοῖς τραγικοῖς συνηθίζονται τοιαῦτα μετὰ τὸ μὴ ἀφαιρέσεις (Kühner Ausf. Gram. I. σ. 191); Ἄς ἀποφασίσωσιν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα εἰδικώτατοι. Ἡ δὲ σύνταξις μὴ ἔλαττον ἢ σπιθαμιαίω εἶνε συνηθῆς παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς (Kühner ἔ. ἀ. II, σ. 848).

Στ. 66. Ἐν τῇ «Ἐφημερίδι» ἐξ ἀβλεψίας ἐτυπώθη Δεκελείας ἐν τέλεσιν· μετὰ δὲ φιλικὴν ὑπόμνησιν τοῦ Κουμανούδη καὶ ἀκριβεστέραν παρατήρησιν διωρθώθη Δεκελειᾶσιν τέλεσιν καθ' ἃ ὀρθῶς ἦκασεν ὁ Κουμανούδης.

Στ. 70 τὸς δὲ μάρτυρας καλ.] Ἡ σύνταξις καὶ ἔννοια τοῦ χωρίου τούτου εἶνε αὕτη; τοὺς δὲ μάρτυρας, οὓς εἴρηται (ἐν τινι τῶν προτέρων ψηφισμάτων ἢ ἐν τῷ νόμῳ τῶν Δημοσιωνιδῶν) τρεῖς παρέ-

χεσθαι ἐπὶ τῇ ἀνακρίσει, παρέχεσθαι (τὸν ἀνακρινόμενον) ἐκ τῶν ἑαυτοῦ θιασωτῶν.

Στ. 72 τὰ ὑπερωτώμενα] Τὸ σύνθετον τοῦτο ῥῆμα εὐρίσκεται μόνον ἔτι παρὰ Πλάτ. Γοργ. 483 Α. Ἄλλ' ἀμφιβάλλω, ἂν ἔχει τὴν ἐν τοῖς Λεξικοῖς φερομένην σημασίαν unvermerkt fragen (Passow) ἢ interrogo ita ut aliud quid subijciam (Ast. Lex. Plat.). Τὸ ἡμέτερον χωρίον δὲν ἐπιδέχεται τοιαύτην σημασίαν· διότι πῶς θὰ μαρτυρήσῃ τις λαθραῖαν τινὰ ἐρώτησιν; καὶ πρὸς τί ἢ τοιαύτη ἐρώτησις ἐνταῦθα; Ἀνάλογα μετὰ τῆς αὐτῆς προθέσεως σύνθετα ῥήματα εἶνε τὸ ὑποκρίνομαι (ἀποκρίνομαι) ὑπόμνημι καὶ τὸ ῥηματικὸν ὑπομοσία (καταθέτω ὄρκον κ.τ.λ.), ὑπαντιάζω καὶ ὑπαντῶ (ἀπαντῶ) ὅθεν ὑπερωτῶ = ὑποβάλλω ἢ ἀποτείνω ἐρώτησιν. Οὕτω πρέπει νὰ ἐρμηνευθῇ καὶ τοῦ Πλάτωνος τὸ χωρίον.

Στ. 117 τῷ πρώτῳ ἔτει ἢ ὦι ἂν τὸ κόρεια] Παρατηρητέον πρῶτον ὅτι καταχρηστικῶς ἐτέθη ἐνταῦθα τὸ πρώτῳ ἀντὶ τοῦ προτέρω· διότι ὁ ὄρισμός οὗτος τοῦ χρόνου εἶνε προδήλως ἀντιθετός τοῦ ἐν στ. 27 «τῷ ὑστέρῳ ἔτει ἢ ᾧ ἂν τὸ κόρεια θύσῃ». Τὸ δὲ ὑποκείμενον τοῦ ἄρη καὶ ἐνταῦθα εἶνε ὁ μέλλων νὰ εἰσαγάγῃ.

Στ. 118. Ὁ ἀπογράφων πρὸς τὸν φρατρίαρχον τὸν πατῆρα του ὄφειλε νὰ γράψῃ πρῶτον τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ παιδός, ἔπειτα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ δήμου, ἔτι δὲ καὶ τῆς μητρὸς οὐχὶ μόνης, ἀλλὰ καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς καὶ τοῦ δήμου.

Στ. 120. Συνεπληρώσαμεν ἀπογραφευμένων καὶ ὑπολαμβάνομεν τὴν μετοχὴν ταύτην ἀπόλυτον = ἐπειδὴν ἀπογράφονται (τὰ ὀνόματα τῶν παίδων οἱ μέλλοντες εἰσαγεῖν).

Μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἐξέτασιν ἄλλων τινῶν ἀπορημάτων κινουμένων ὑπὸ τῆς παρούσης ἐπιγραφῆς. Καὶ πρῶτον μὲν περὶ τῶν Ἀπατουρίων, ἐν οἷς ἐθύοντο τὰ μεῖα καὶ κόρεια, καὶ ἐλαμβάνοντο τὰ ἱερέωσυνα.

Ἡ ἑορτὴ τῶν Ἀπατουρίων ἦτο ἰδίως φρατρικὴ· διότι κατ' αὐτὴν ἅπασαι αἱ φρατρίαί, συνεργόμεναι περὶ τὰ ἑαυτῶν ἱερά, προσέφερον μὲν θυσίας εἰς τοὺς φρατρίους θεούς, τὸν Δία καὶ τὴν Ἀθηνᾶν, ἐνέγραφον δὲ οἱ φρατρίαρχοι τοὺς εἰσαγομένους ὑπὸ τῶν πατέρων ἢ κηδεμόνων γνησίους παῖδας εἰς τὰ κοινὰ γραμματεῖα. Ἡ ἑορτὴ αὕτη ἀγομένη κατὰ

τὸν μῆνα Πυανεψιδῶνα, δηλ. περὶ τὴν σημερινὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ἦτο τριήμερος. Καὶ ἡ μὲν πρώτη καὶ τρίτη ἡμέρα ἐκαλεῖτο καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐπιγραφὴν ἀναμφιβόλως Δορπία (ἔχι Δορπεία) καὶ Κουρεῶτις, ἡ δὲ δευτέρα Ἀνάρουσις ἢ ὅπως γράφει αὐτὴν ὁ ἐν τοῖς Βεκκέρου ἀνεκδότοις σ. 417 λεξικογράφος ἀνάρουσις¹. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦτο δὲν εἶνε βεβαιωμένον ἐξ ἐπιγραφῶν ὅσον ἐγὼ γνωρίζω. Τί ἐτελεῖτο κατὰ τὰς τρεῖς ταύτας ἡμέρας, παραδίδεται μὲν ὑπὸ τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ δὲν εἶνε καθ' ὅλα ὅλως ἐξηκριβωμένον. Ὅτι κατὰ τὴν κουρεῶτιδα ἐθύετο τὸ κούρειον, περὶ τούτου μαρτυρεῖ σαφῶς ἡ ἡμετέρα ἐπιγραφὴ (στ. 25) καὶ ὅτι ἡ δορπία ἦτο ἡ πρώτη ἡμέρα, ὡσαύτως τεκμηριούται ἐκ τοῦ ἐν στ. 60 «πρόπεμπτα τῆς δορπίας». Ἐκ δὲ τοῦ ὀνόματος ταύτης τῆς ἡμέρας εἰκάζεται εὐλόγως ὅτι συνεδείπνουν κατ' αὐτὴν οἱ φράτερες, ἀγοντες οὕτως εἰπεῖν τὰ προεόρτικα· ἀλλ' ἂν τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐγίνετο καὶ θυσία ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, δὲν λέγεται οὐδ' εἶνε ἴσως πιθανόν. Ἡ δευτέρα ἡμέρα, ἡ ἀνάρουσις (= ἀνέρουσις) ἦτο ἡμέρα σφαγῆς, καὶ ἡ τρίτη τῆς θυσίας τῶν κουρειῶν· ἀλλὰ τὰ σφαγιαζόμενα ἱερεῖα, ὡς φαίνεται ἐκ τε τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν μαρτυριῶν, ἦσαν δύο εἰδῶν, κούρεια καὶ μεῖα. Ἐὰν λοιπὸν τὰ κούρεια ἐθυσιάζοντο κατὰ τὴν κουρεῶτιδα, δύναται νὰ εἰκᾶσθαι τις εὐλόγως ὅτι τὰ μεῖα ἐσφαγιαζόντο κατὰ τὴν ἀνάρουσις. Ἴσως καὶ ἡ τάξις, καθ' ἣν ἀναγράφονται τὰ θύματα ταῦτα ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ (στ. 5, 6) συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς εἰκασίας ταύτης. Ἀλλὰ τί σημαίνουν αἱ λέξεις κούρειον καὶ μεῖον; Πρῶτον πρέπει νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν παλαιότεραν αὐτῶν σημασίαν, καθ' ἣν ἦσαν ἔχι θυσίαι, sacrificia, ἀλλὰ θύματα (Βεκκ. Ἀνεκδ. σ. 297 «μείον τὸ θυόμενον ἱερεῖον» καὶ 273, καὶ Schoemann Gr. Alterth. II, σ. 485). Ἐπειτα ἐπειδὴ ἐκ τοῦ ἡμετέρου ψηφίσματος εἶνε πρόδηλον, ὅτι τὸ μεῖον ἐθυσιάζετο ἐν δευτερευούση τινὶ καὶ ἤττονος λόγου θυσίᾳ, ὡς φαίνεται ἔχι ἐκ τῶν μελῶν τοῦ ἱερείου τῶν διδομένων εἰς τὸν ἱερέα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἄλλων παρεπομένων ἱερωσύνων·

¹ «Τὸ γὰρ θῆμα ἀνάρουμα ἐλέγετο, ἐπεὶ οἱ ἀρχαῖοι ἀνακλῶντες τὰ ἱερεῖα καὶ ἄνω ἀναρούοντες ἔθουον· διὸ καὶ Ὅμηρος «ἀνέρουσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαζαν καὶ εἰμυραν». Ἴσως κατὰ παλαιὰν παραφθορὰν ἔγεινεν ἡ ἀνάρουσις ἀπὸ τοῦ ἀνέρουσις· διότι τὸ ὀμηρικὸν βῆμα εἶνε ἀΦέρουσα, ὅ ἐ. ἀνφέρουσα = ἀνέρουσα».

τὸ δὲ κούρειον ἐθυσιάζετο κατὰ τὴν σπουδαιοτάτην ἡμέραν καὶ θυσίαν, τὴν κουρεῶτιδα· καὶ ἐπειδὴ ὑπάρχουσι παλαιαὶ μαρτυρίαι, ὅτι τὸ κούρειον ἐθυσιάζετο κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἀβρένων (Πολυδ. Ὀνομ. II', 107), ἤκασαν ἐντεῦθεν ὅτι τὸ μεῖον ἐθυσιάζετο ὑπὲρ τῶν θηλέων (C. I. A. ε. ἀ. καὶ Bunsolt Staats- und Rechtsalterth. σ. 145 ἐν τῇ τοῦ Iw. Mueller Alterthums-wissenschaft). Ἐὰν αἱ εἰκασίαι αὗται ἔχωσιν ἀληθῆ τινα ὑπόστασιν, δύναται νὰ παραδεχθῆ τις καὶ ἄλλην εἰκασίαν τὴν ἐξῆς. Ἐπειδὴ κατὰ τὸν Πολυδεύκην ε. ἀ. «καὶ εἰς ἡλικίαν προελθόντων (τῶν παίδων) ἐν τῇ καλουμένῃ κουρεῶτιδι ἡμέρᾳ ὑπὲρ μὲν τῶν ἀβρένων τὸ κούρειον ἔθουον, ὑπὲρ δὲ τῶν θηλειῶν τὴν γαμηλίαν», εἰκάζομεν ἡμεῖς ὅτι τὸ μὲν κούρειον καὶ ἡ γαμηλία ἦσαν θύματα σφαγιαζόμενα ἐν τῇ κουρεῶτιδι ὑπὲρ τῶν ἐνηλικίων γενομένων ἀβρένων ἢ θηλέων, οἵτινες ἦσαν μὲν ἕκαστος εἰς τὰς οἰκείας φρατρίας νηπιῶθεν ἐγγεγραμμένοι, ἀλλὰ προτιούσης τῆς ἡλικίας, οἱ μὲν ἔφηβοι, ὡς μεταβαίνοντες ἤδη εἰς τὸν πολιτικὸν βίον καὶ μέλλοντες νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πρώτην στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, τὴν τῶν περιπόλων, προσήρχοντο εἰς τὰ Ἀπατούρια, ἵνα κείρωσι καὶ προσφέρωσι τὴν κόμην τῶν εἰς τοὺς θεοὺς¹ καὶ ἐπαρουσιάζοντο εἰς τοὺς φράτερας· αἱ δὲ νεάνιδες, ὅσαι ἤρχοντο εἰς γάμον, εἰσῆγοντο ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν τούτων φρατρίαν. Πιθανῶς δὲ καὶ οἱ εἰσποῖητοι, ὅσοι ἦσαν ἐν ἡλικίᾳ, καὶ οἱ ξένοι οἱ λαμβάνοντες παρὰ τοῦ δήμου τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου καὶ τῆς εἰς φρατρίαν ἐγγραφῆς κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰσῆγοντο, κούρειον καὶ οὗτοι προσάγοντες. Ἐὰν ταῦτα δεχθῶμεν ὡς πιθανά, ὑπολείπεται νὰ θεωρήσωμεν τὸ μεῖον ὡς θῆμα προσφερόμενον κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν παίδων τῶν ἀνηλικίων εἴτε ἀβρένων εἴτε θηλέων. Κατὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ἐτυμολογεῖται καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο εὐκολώτερον. Τὸ θῆμα τὸ κατὰ ταύτην τὴν εἰσαγωγὴν ἀπαιτούμενον δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ εἶνε ἐκ τῶν μεγάλων ζώων, ἀλλὰ ἐκ τῶν μικρῶν συμφώνως πρὸς τὴν ἡλικίαν τῶν εἰσαγομένων. Ἐλέγετο λοιπὸν μεῖον (γεν. μείου ἐτεροκλίτως ἐκ τοῦ συγκριτικοῦ μεῖον, ὅπερ σημαίνει οὐ μόνον τὸ ὀλιγώτερον, ἀλλὰ καὶ τὸ μικρότερον). Ἐπειδὴ δὲ ὑπάρχει μαρτυρία τις

¹ Ἐντεῦθεν τινες ἐνόμισαν ὅτι τὸ κούρειον ἐτυμολογεῖται οὐχὶ ἐκ τοῦ κούρος, ὅπερ πιθανώτατον, ἀλλ' ἐκ τοῦ κουρά.

παλαιά (Soutō. ἐν λ. μειαγωγία καὶ Πολυδ. Γ', 53 καὶ Ἀρποκρ. σ. 194 καὶ Σχολ. εἰς Ἀριστοφ. Βατρ. 797) πρὸς ἐξήγησιν ὅχι ὀρθὴν τοῦ ὀνόματος τούτου φερομένη, ὅτι οἱ φράτρες, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἔχωσι μείζον τὸ ὄμμα ἐβόων κατὰ τὴν προσαγωγὴν αὐτοῦ «μείον, μείον»· ὑπάρχει δὲ καὶ χωρίον τοῦ Ἀριστοφάνους (Βατρ. 798 «μειαγωγῆσουσι τὴν τραγωδίαν;»), ὅπερ προϋποθέτει τὴν ζύγισιν τῶν μικρῶν τούτων θυμάτων, πρέπει νὰ υποθέσωμεν ἢ μᾶλλον ν' ἀποδεχθῶμεν τὴν παλαιὰν μαρτυρίαν, ὅτι οἱ ἱερεῖς, ἵνα περιορίσωσι τῶν φρατέρων τὴν μικρολογίαν, ὥρισαν τὸ βᾶρος, ὀλιγώτερον τοῦ ὁποῦ δὲν ἦτο δεκτὸν τὸ μείον. Οὕτω λοιπὸν τὸ μείον ἐζυγίζετο, οἱ δὲ τοῦτο πράττοντες ἦσαν οἱ *μειαγωγοί*.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν *ἱερωίων*. Τὰ δὲ *ἱερώσυνα* τὰ μὲν ἄλλα γνωστὰ καὶ ἀλλαγῶθεν, ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος καὶ τὸ ἀργύριον καὶ ἡ κωλῆ· τὸ δὲ *πλευρόν* καὶ τὸ οὖς ἐκ μὲν ἐπιγραφῶν εἰς ἐμὲ τοῦλάχιστον δὲν εἶναι γνωστὰ. Ἄλλ' ἐκ τοῦ Ἀμειψίου τοῦ πρὸ Ἀθηναίῳ Θ', 368 εἶναι γνωστὰ ὡς *ἱερώσυνα* καὶ τὸ *πλευρόν* καὶ ἡ *ἡμίκραира*

δίδεται μάλιστα ἱερώσυνα

κωλῆ, τὸ πλευρόν, ἡμίκραир' ἀριστερά.

Πρὸς καὶ Η', 344d καὶ 384d. Τὸ *πλευρόν* εἶναι τὸ καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ, ἡ *côtelette*· ἡ δὲ *ἡμίκραира* εἶναι τὸ ἡμισυ τῆς κεφαλῆς, ὅπερ ἴσως ἐλέγετο καὶ ἀπλούστερον καὶ συνεκδοχικῶς οὖς, ὡς τὸ χαρακτηριστικώτατον τῆς ἡμικραίρας. Ἄλλα μέλη ζώου ὡς ἱερώσυνα μνημονεύονται ἐν ἐπιγραφαῖς παρὰ Dittenberger Syllog. ἀρ. 360 *δέξμα*, *ρλώσσα*, *ὄσφυς*, *οὐρά*, 378 πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ *κεφαλή*, *πόδες*, *σιγηθύριον*, *σκέλος*, *ὄμιος*· πρὸς καὶ ἀρ. 373.

Ἄλλὰ τὸ σπουδαιότερον μέρος τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς εἶναι τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν Ἀττικὴν ἀρχαιολογίαν καὶ τοπογραφίαν. Τί εἶναι οἱ *Δημοτιωνίδαι* καὶ ὁ *Δεκελειῶν οἶκος*; ἐνώπιον τίνων γίνεται ἡ ἀνάκρισις καὶ ἡ διαδικασία; ἀπὸ τίνων καὶ εἰς τίνας γίνεται ἡ ἔφεσις; κ. ἄ. Πλὴν τῶν προτέρων ἐκδοτῶν τοῦ πρώτου μέρους τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς, οἵτινες συντόμως ἐγνωμάτευσαν περὶ τινῶν τούτων τῶν ζητημάτων, ὁ διὰ μακρῶν πραγματευθεὶς τὰ ἀρχαιολογικὰ ζητήματα εἶναι ὁ Szanto (ἐν τῷ 40ῳ τόμῳ τοῦ Rhein. Mus. σ. 506

Zurattischen Phratrien und Geschlechtsverfassung) ὅστις κατέληξεν εἰς συμπεράσματα ὅλως ἐναντία πρὸς τὰ μέχρι τοῦδε περὶ γένους καὶ φρατρίας ἐπικρατοῦντα καὶ νομίζει ὅτι οἱ *Δημοτιωνίδαι* δὲν εἶνε ὄνομα φρατρίας, καθ' ἃ ἐπιθανολόγησεν ὁ Κουμανούδης καὶ Koehler, ἀλλὰ γένους, καὶ ἄλλα τινὰ, περὶ ὧν παραπέμπομεν εἰς τὴν πραγματείαν αὐτοῦ. Ἡ ὀρθὴ ἀπορία, ἣν ἐκίνησεν ὁ εἰρημένος λόγιος, εἶνε πῶς ὁ ἄπαξ κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν φρατέρων καταδικασθεὶς ὡς παρὰ νόμους εἰς τὴν φρατρίαν εἰσηγμένος δύναται νὰ κάμῃ τὴν ἔφεσιν πάλιν ἐνώπιον τῶν φρατέρων, ἂν οἱ *Δημοτιωνίδαι* εἶνε φρατρία· ἢ, ἂν εἶνε γένος, πῶς δύναται ἀπὸ φρατρίας νὰ γείνη ἔφεσις εἰς γένος, ὅπερ δὲν ἔχει παρὰ τῆς πολιτείας τὴν ἐντολὴν τοῦ νὰ διαφυλάττῃ τὴν γνησιότητα τοῦ πολιτικοῦ δικαιώματος; Πῶς λύει τὴν ἀπορίαν ταύτην ὁ Szanto, δύναται νὰ ἴδῃ ὁ βουλόμενος ἐν τῇ εἰρημένῃ πραγματείᾳ. Ἡμεῖς προσθέτομεν μόνον ὅτι ἡ γνώμη αὐτοῦ, ἣτις ἐν πολλοῖς συμφωνεῖ πρὸς τὴν τοῦ Buermann (Studien auf dem Gebiet des Attisch. Rechts ἐν τοῖς J. Jahrb. Suppl. Bd IX, σ. 597) φρονούστος ὅτι μετὰ τὸν Κλεισθένην αἱ φρατρία ἦσαν ὅσα καὶ τὰ γένη, 360, δὲν ἔγινε δεκτὴ ὑπὸ τοῦ Busolt ἔ. ἄ., ἀλλ' ἡ τοῦ Buermann δὲν ἀποκρούεται καθ' ὅλοκληρίαν. Ἐναντία τούτων ἡμεῖς φρονούμετες, υποθέτοντες δὲ γνωστὰ ἐκ τοῦ K. F. Hermann, Schoemann καὶ ἄλλ. τὰ περὶ φρατριῶν καὶ γενῶν ἀνέκαθεν ὥρισμένα, τὰ καὶ μετὰ τὰς μεταρρυθμίσεις τὰς ἐπὶ Κλεισθέους μὴ οὐσιωδῶς μεταβληθέντα (κατὰ τὰς ῥητάς τῶν παλαιῶν μαρτυρίας) ἐκθέτομεν ἀπλῶς καὶ συντόμως τὴν περὶ τῶν ἐν τῷ ψηφίσματι τούτῳ ζητημάτων γνώμην ἡμῶν.

Οἱ *Δημοτιωνίδαι* εἶνε φρατρία καὶ ὄχι γένος· ὁ δὲ νόμος τῶν *Δημοτιωνιδῶν* ὁ ἐκδοθεὶς βεβαίως πρὸ τοῦ Φορμίωνος ἀρχοντος τοῦλάχιστον δύο ἢ τρία ἔτη, διότι κατ' αὐτὸν εἶχον ἤδη τινὲς διαδικασθῆ, ὑπελείποντο δὲ καὶ ἄλλοι, περὶ ὧν προτείνει ὁ Ἱεροκλῆς νὰ γείνη αὐτίκα μάλιστα διαδικασία, εἶνε ἀπόρροια τοῦ ἐπὶ Εὐκλείδου ἀρχοντος σκληροῦ νόμου Ἀριστοφάνους τοῦ Ἀζηνιέως «ὅς ἂν μὴ ἐξ ἀστῆς γένηται, νόθος ἐστί» καὶ τοῦ τροποποιησαντος αὐτὸν ψηφίσματος τοῦ Νικομένους, καθ' ὃ ἔπρεπε νὰ ἰσχύῃ ὁ νόμος περὶ μόνων τῶν ἀπ' Εὐκλείδου ἀρχοντος μελλόντων νὰ γεννηθῶσι (Α.

Schaefer Demosthenes I, σ. 122 ἐξ.). Τοιοῦτοι δὲ νόμοι, οἷος ὁ τῶν Δημοσιωνιδῶν, θὰ ἐξεδόθησαν καὶ ὑπὸ ἄλλων φρατριῶν, κανονίζοντες τὰ περὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν παίδων εἰς τὰς φρατρίδας καὶ τῆς διαδικασίας τῶν μὴ ὀρθῶς ἐγγεγραμμένων. Τὸν νόμον τοῦτον συμπληροῦσιν ἢ τροποποιῶσι τὰ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ διάφορα ψηφίσματα, τὸ τοῦ Ἱεροκλέους (στ. 13-67), τοῦ Νικοδήμου (στ. 68 ἕως 112), καὶ τοῦ Μενεξένου (στ. 113-125). Καὶ περὶ μὲν τῆς αὐτίκα μάλα διαδικασίας τῆς ἐν τῷ ψηφίσματι τοῦ Ἱεροκλέους εἶνε φανερά τὰ λεγόμενα· μόνη ἀπορία ἐνταῦθα προκύπτει, τί εἶνε τὸ γραμματεῖον τὸ ἐν Δημοσιωνιδῶν καὶ τί τὸ ἀντίγραφον αὐτοῦ. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἐν τοῖς ἐξῆς. Περὶ δὲ τῆς ἀπὸ Φορμίωνος ἀρχοντος διαδικασίας καὶ ἐφέσεως εἰς Δημοσιωνίδας καὶ περὶ τοῦ Δεκελειῶν οἴκου ἡμεῖς φρονοῦμεν τὰ ἐξῆς. Ἴνα ἐννοήσωμεν τί εἶνε οἴκος ἐνταῦθα, πρέπει νὰ παραβάλωμεν τὴν πολῦτιμον μαρτυρίαν τῆς παρὰ Dittenberger Syllog. ὑπ' ἀρ. 360 ἐπιγραφῆς, ἣτις δὲν εἶνε μὲν ἀττικῆ, ἀλλ' ἐξ ἅπαντος Ἰωνικῆ, εὑρεθεῖσα ἐν Χίῳ. Εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι αἱ φρατρίαὶ καὶ τὰ γένη, ὡς ὑποδιαίρεσεις τῶν 4 Ἰωνικῶν φυλῶν, εὐρίσκονται ἀπαρραλλάκτως ἐν Ἰωνίᾳ, ὡς καὶ ἐν Ἀττικῇ. Κατὰ ταύτην λοιπὸν τὴν ἐπιγραφὴν οἱ Κλυτιδαί, οἵτινες ἦσαν ὄχι φρατρία, ὡς νομίζει ὁ Schoell (παρὰ Dittenberger ἔ. ἀ.), ἀλλὰ γένος¹ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ πρώτου ἐκδότου τῆς ἐπιγραφῆς Haussoulier (Bullet. de Corr. Hell. III (1879) σ. 47 ἐξ.), οἰκοδομοῦσιν ἐν τῷ τεμένει αὐτῶν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Πατρῶου οἴκον, καὶ ἐνταῦθα διὰ παντὸς καταθέσαντες τὰ ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς οἴκοις οἰκογενειακὰ ἱερά, ἀπετέλεσαν οὕτω κοινὸν λατρείας κέντρον, ἐν ᾧ καθ' ὠρισμένην ἡμέραν συνεργόμε-

¹ Ἀπόδειξις τῆς ὀρθότητος τῆς γνώμης ταύτης εἶνε πρῶτον ὅτι ὁ τεμένος οὗτος οἴκος τῶν Κλυτιδῶν οἰκοδομεῖται, ἵνα ἐν αὐτῷ ἀποτεθῶσι τὰ ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς οἴκοις ἱερά (ὄχι ὄργανα πρὸς θυσίαν, ὡς φρονεῖ ὁ Haussoulier, ἀλλὰ τὰ εἶδη καὶ ἄλλα ἀντικείμενα λατρείας). Εἶνε λοιπὸν τὸ πρῶτον σύνολον τῶν ἐξ ἰδιωτικῶν οἴκων, τοῦτο δὲ εἶνε γένος σύνολον· δεῦτερον ὅτι ἐν στ. 25-30, ἐνθα γίνεται λόγος περὶ χρήσεως τοῦ τεμένειου οἴκου, ἀπαγορεύεται αὕτη εἰς φρατρίαν καὶ ἰδιώτην· ἄρα ἐπιτρέπεται μόνον εἰς τὸ γένος· καὶ τρίτον ὅτι ὁ θεὸς ὁ προστάτης εἶναι ὁ Ζεὺς ὁ Πατρῶος. Εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι ἐν Ἀττικῇ τὰ γένη εἶχον προστάτην τὸν Δία καὶ τὸν Ἀπόλλωνα· ἀλλ' ὁ μὲν Ζεὺς ἐλέγετο Ἐρκείος, ὁ δὲ Ἀπόλλων Πατρῶος, ἐν ᾧ αἱ φρατρίαὶ εἶχον τὸν Δία τὸν Φάτριον καὶ τὴν Ἀθηναίην τὴν Φρατρίαν. Ἰσως ἐν Χίῳ κατ' ἐξαιρέσειν ἐλέγετο πατρῶος ὁ Ἐρκείος Ζεὺς, ὡς ἐξάγεται καὶ ἐκ τῆς ἐρωτήσεως τοῦ Χίου Εὐθυδήμου παρὰ Πλάτωνι (Εὐθυδ. 302c).

νοι ἔθουν περὶ τὸν βωμὸν τοῦ κοινοῦ θεοῦ τοῦ Διὸς τοῦ Πατρῶου. Ὅλως ἀνάλογος πρέπει νὰ θεωρηθῆ καὶ ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ οἴκος Δεκελειῶν. Οἱ Δεκελειεῖς ἦσαν γένος, ὀνομασθέντες οὕτως ἀπὸ τοῦ ἥρωος Δεκέλου (Ἡροδ. Θ', 73)· ἀπὸ δὲ τοῦ γένους τούτου ὠνομάσθη ὁ δῆμος Δεκέλεια, ὅπου ὑπῆρχε τὸ τέμενος αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ βωμὸς τοῦ Διὸς τοῦ Φρατρίου.

Μεταβαίνομεν εἰς τοὺς Δημοσιωνίδας. Ἡ φρατρία αὕτη κατεῖχε βεβαίως τμημά τι συνεχῆς τῆς Ἀττικῆς, τὸ δωδέκατον ἢ μικρότερον αὐτῆς μέρος, τὸ περὶ τὴν Δεκέλειαν. Πόσον ἦτο καὶ ποίους ἀρχαίους δήμους περιελάμβανεν ἀδηλον, βεβαίως ὁμως περιελάμβανε καὶ τὸ Οἶον τὸ Δεκελεικόν, διότι ἐξ αὐτοῦ ἦτο ὁ φρατρίαρχος Παντακλῆς. Ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι, ὅπως ἐν Δεκελείᾳ ὑπῆρχεν ὁ Δεκελειῶν οἴκος, οὕτω κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπῆρχον καὶ ἀλλαγῶν ἄλλων γεννητῶν οἴκοι. Οἱ οἴκοι οὗτοι ἦσαν τὰ κέντρα τῶν ἀρχαίων γενῶν, τῶν ἀκήρατον τὴν γνησιότητα τῆς καταγωγῆς διατηρησάντων¹· διότι προϊόντος τοῦ χρόνου, καθ' ἃ ἤδη ὑπὸ πολλῶν ἐσημειώθη ὡς πολὺ φυσικόν, περὶ τὰ γενη ταῦτα συμφυκίσθησαν καὶ ἄλλαι οἰκογένειαι, μὴ ἀνήκουσαι μὲν εἰς τι τῶν ἀρχαίων 30 γενῶν τῶν συνιστώντων τὸν κύριον πυρῆνα τῆς φρατρίας, ἀποτελοῦσαι ὁμως μέρος τῆς φρατρίας, ὡς ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ αὐτῆς κατοικοῦσαι. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν διετέλουν ἐπὶ τινα χρόνον ξένοι τῶν ἄλλων οἱ νέοι οὗτοι κάτοικοι· ἀλλὰ τοῦ χρόνου προϊόντος, διὰ τῶν ἀπογόνων αὐτῶν εἰσηλθον εἰς τοὺς φράτερας, καὶ ἐνεγράφησαν εἰς τὸ γραμματεῖον αὐτῶν, χωρὶς νὰ εἶνε γεννηταί. Οὗτοι πληθυνθέντες καὶ ἔχοντες ἰδίους πατῶους θεοὺς καὶ οἰκογενειακὰ ἱερά συνήλθον καθ' ἑαυτοὺς καὶ ἀπετέλεσαν ὄχι πλέον γένη ἐπίσημα, διότι παρὰ τὰ 30 δὲν ἐδύναντο ἄλλα νὰ σχηματισθῶσιν, ἀλλὰ θιάσους. Ἐχομεν λοιπὸν ἐν ἐκάστῃ φρατρικῇ περιοχῇ τρία ὀνόματα χαρακτηριστικὰ τῶν ἐν αὐτῇ οἰκούντων, τὸ γενικὸν τῶν φρατέρων, τὸ τῶν γεννητῶν (τῶν καὶ ὀμογαλάκτων καὶ ὀργεῶνων κατὰ τινὰς—ἂν τὰ δύο ταῦτα ὀνόματα δὲν ἀπετέλουν ἰδίας τινὰς τάξεις γεννητῶν) καὶ τὸ τῶν θιασωτῶν. Γεννηταί λοιπὸν καὶ θιασω-

¹ Ἐννοεῖται ὅτι μεταξὺ τῶν 30 ἐκάστης φρατρίας καὶ 360 ἐν ὅλῃ τῇ Ἀττικῇ γενῶν ὑπῆρχε διαφορὰ τις κατὰ τὴν δύναμιν, τὴν εὐγένειαν, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἔκτασιν καὶ διὰ τοῦτο ἴσως ἰδίους οἴκους δὲν εἶχον εἰμὴ τὰ γένη τὰ ἐξέχοντα κατὰ τὰς εἰρημένας ἀρετάς.

ται ἀνήκον εἰς τὴν φρατρίαν, ἀλλὰ τὸ κύριον καὶ ἐπίσημον αὐτῆς μέρος συνίστων οἱ διάφοροι γεννηταί· οἱ δὲ θιασῶται ἦσαν ὡς δευτερεύοντες ἢ τριτεύοντες κατὰ τὴν εὐγένειαν φράτερες. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ εἰσαγωγή εἰς τοὺς φράτερας ἐνίοτε μὲν λέγεται ἀπλῶς οὕτως, ἄλλοτε δὲ εἰς τοὺς γεννήτας τε καὶ φράτερας, ὡς ἰσχυρῶς πιστεύω, ὁ εἰσαγόμενος ἦτο γένους γνωστοῦ, ἐνὸς τῶν 30, ὡς ἐν τῷ χωρίῳ ἐκείνῳ τοῦ Ἰσαίου¹. Καὶ οἱ μὲν φράτερες (ἐνταῦθα οἱ Δημοσιωνίδαι) ἐξέλεγον τὸν φρατρίαρχον καὶ συνήρχοντο εἰς ἀγοράν, καὶ ἦσαν ἐν τῇ φρατρίᾳ ὅ,τι ἦσαν ἐν τῇ φυλῇ οἱ φυλέται οἱ ἐν τῷ ἄστει συνερχόμενοι εἰς ἐκκλησίαν· οἱ δὲ γεννηταὶ τὸν ἱερέα τοῦ Διὸς τοῦ φρατρίου, ἴσως ἓνα τῶν ἱερέων τῶν διαφόρων οἴκων. Τοῦτο εἰκάζομεν ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς, ἐν ἣ μνημονεύεται ἀπλῶς μὲν ἱερεὺς, ὡς ἰσχυρῶς εἶνε ὁ τοῦ Διὸς τοῦ Φρατρίου, οἶος ὁ Θεόδωρος Εὐφαντίδου, ὅστις ἴσως ἦτο ἐνιαύσιος, ὡς καὶ ὁ φρατρίαρχος, μεθ' οὗ καὶ πολλάκις μνημονεύεται συμπράττων, ἱερεὺς δὲ τοῦ Δεκελειῶν οἴκου ὁ διαρκῶς ἱερατεύων καὶ κατὰ διαδοχὴν τινα λαμβανόμενος ἐκ τινος οἰκογενείας ἢ γένους, πρβλ. στ. 4, 19-20, 35, 50, 59, 65, 106 πρὸς τοὺς στ. 41, 56. Ἐὰν ταῦτα εἶνε ἀληθῆ ἢ πιθανά, τότε εἰκάζομεν ἡμεῖς καὶ τοῦτο ὅτι κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Ἀπατουρίων, καθ' ἣν ἐτελοῦντο αἱ μνημονευθεῖσαι θυσίαι καὶ εἰσήγοντο εἰς τὴν φρατρίαν οἱ παῖδες οἵ τε φύσει γεγονότες καὶ οἱ εἰσποίητοι, συνήρχοντο οἱ φράτερες οὐχὶ ἅπαντες ἀπίσης τῆς φρατρίας ἐπὶ τὸ αὐτό, ἀλλὰ κατὰ μέρος οἱ περὶ ἕκαστον φρατρικὸν κέντρον ἐν αὐτῷ τούτῳ. Ὡστε οἱ εἰσαγόμενοι δὲν εἰσήγοντο ἐνώπιον πάντων τῶν φρατέρων, ἀλλὰ μόνων τῶν τοῦ ἐνὸς τμήματος. Ἀλλὰ τὸ σύνολον ὅμως τῶν φρατέρων ὤφειλε νὰ συνέρχεται ἐνίοτε ἐπὶ τὸ αὐτό, ἅπαξ ἴσως ἢ δις τοῦ ἐνιαυτοῦ, οἷον κατὰ τὰς ἀρχαιρεσίας ἢ κατὰ τὴν διαδικασίαν ἢ ἄλλης τινὸς γενικῆς ἀνάγκης προκειμένης. Ἡ κατὰ τμήματα σύνοδος τῶν φρατέρων εἶχε κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν παίδων καὶ τὴν προσαγωγὴν τῶν ἱερέων τὸν πρακτικὸν σκοπὸν τοῦ νὰ μετριάσῃ τὰς τῆς μεταβάσεως δυσχερείας

¹ Περὶ τοῦ Ἀπολλοδώρου κλήρου §. 15 « ἤγαγέ με ἐπὶ τοὺς βωμοὺς εἰς τοὺς γεννήτας τε καὶ φράτερας ». Ὁ Buermann ἔ. ἀ. πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης αὐτοῦ παρερμηνεύει τὸ χωρίον, μεταφράζων dass er ihn zuerst den Genneten und dann den Phratoren vorstellte.

τὰς περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν καθηκόντων.

Διὰ ταύτης τῆς ὑποθέσεως ἐρμηνεύονται, ὀρθῶς, νομίζω, πολλὰ τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς· πλὴν τῆς ἤδη σημειωθείσης διακρίσεως τῶν ἱερέων ἐξηγεῖται καὶ τὸ διπλοῦν γραμματεῖον, τὸ ἐν Δημοσιωνιδῶν, ὡς τὸ ἐπίσημον μητρῶν τῶν φρατέρων, καὶ τὸ ἀντίγραφον ὅπερ ὑπῆρχεν ἐν τοῖς τμήμασι τῆς φρατρίας. Ἀμφότερα λέγονται κοινὰ γραμματεῖα. Διὰ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἐξηγεῖται καὶ ἡ διάφορος χρῆσις τῶν φρατέρων ἀπλῶς καὶ τῶν πάντων φρατέρων τῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ μνημονευομένων. Οἱ πάντες φράτερες εἶνε οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ συνερχόμενοι, ἢ γενικὴ συνέλευσις τῶν φρατέρων, οἱ ὀνομαζόμενοι ἄλλως Δημοσιωνίδαι· οἱ ἀπλῶς φράτερες εἶνε οἱ τοῦ τμήματος τῆς φρατρίας τοῦ περὶ τὸ ἐν Δεκελείᾳ ἱερόν, ἢ μερικὴ συνέλευσις τῶν φρατέρων· θιασῶται εἶνε, καθ' ἃ καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν, οἱ φράτερες οἱ μὴ γεννηταί, μηδὲ ἰδιαίτερον σύνοδον ἀποτελοῦντες, πλὴν κατὰ τὰς τελετὰς τὰς ἰδιαζούσας εἰς αὐτούς.

Ἐὰν ἴδωμεν τώρα καὶ τὰ ψηφίσματα. Οἱ ἐν τῷ ψηφίσματι τοῦ Ἰεροκλέους « μῆπω δικασθέντες », περὶ ὧν οἱ φράτερες ὀφείλουσι νὰ διαδικάσωσιν « αὐτίκα μάλα », εἶνε οἱ τοῦ τμήματος Δεκελείας οὕτως εἶπειν, οἱ περὶ τὸν Δεκελειῶν οἶκον, οἵτινες οὐχ ἦττον ὑπάγονται εἰς τὰς ἀνωτάτας ἀρχὰς τῆς φρατρίας, τὸν ἱερέα τοῦ Διὸς τοῦ φρατρίου καὶ τὸν φρατρίαρχον. Ὅθεν οὗτοι ἐξαλείφουσι τὸ ὄνομα τοῦ εἰς τὴν φρατρίαν οὐκ ὀρθῶς εἰσαχθέντος· οὗτοι εἰσπράττουσι τὸ πρόστιμον. Ἐὰν δὲ γείνη ἔφεσις ἀπὸ τῶν φρατέρων (τοῦ τμήματος) εἰς τοὺς πάντας φράτερας, ἤγουν τοὺς Δημοσιωνίδας, τότε τοὺς συνηγόρους τοὺς μέλλοντας νὰ συνηγορήσωσιν ὑπὲρ τῆς προτάσεως τῶν φρατέρων τῆς Δεκελείας ἐκλέγει μὲν ὁ Δεκελειῶν οἶκος, ἐξορκώνει δὲ ὁ φρατρίαρχος καὶ ὁ ἱερεὺς· τὸ δὲ πρόστιμον τῶν ὑπὸ τῶν Δημοσιωνιδῶν τυχόν καταδικασθέντων εἰσπράττει ὁ ἱερεὺς τοῦ Δεκελειῶν οἴκου ἢ ἄλλος τις τῶν περὶ αὐτὸν φρατέρων — ὑποθέτω, δι' οὐδένα ἄλλον λόγον ἢ διότι κατὰ τὴν ἔφεσιν ὁ καταδικασθεὶς ἐπολέμησε τὴν ἀπόφασιν τῶν φρατέρων τῶν περὶ τὸν Δεκελειῶν οἶκον. Ἐὰν δὲ ὁ φρατρίαρχος, ἤγουν ὁ εἷς τῶν δύο ἀνωτάτων ἀρχόντων, δὲν θελήσῃ ποτὲ νὰ ἐπιψηφίσῃ, νὰ ἐπιτρέψῃ δηλ. τὴν ψηφοφορίαν περὶ

τῶν ὀφειλόντων νὰ διαδικασθῶσιν, ὁ ἱερεύς, ἤγουν ὁ ἕτερος ἀνώτατος ἄρχων, εἰσπράττει παρ' αὐτοῦ τὸ πρόστιμον τῶν 500 δραχμῶν ἢ ἄλλος ὁ βουλόμενος (ἐνν. τῶν πάντων φρατέρων). Τέλος ὅταν πρόκειται περὶ προσαγωγῆς τῶν μείων καὶ κουρείων εἰς Δεκελείαν καὶ θυσίας αὐτῶν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὁ παρὰ τῆς ταύτης τῆς διατάξεως, ἥτις ζημιώνει τὸ ἐν Δεκελείᾳ ἱερόν, ὀφείλει πρόστιμον εἰσπραττόμενον ὑπὸ τοῦ ἱερέως τοῦ Δεκελειῶν οἴκου. Ἐν τῷ ψήφισματι τοῦ Νικοδήμου ἢ μὲν ἐν στ. 71 μνημονευομένη ἀνάκρισις εἶνε ἢ κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν παιδῶν προχείρως γινομένη, καθ' ἣν ὄφειλε νὰ μαρτυρηθῇ ὑπὸ τριῶν μαρτύρων ὅτι ὁ εἰσαγόμενος εἶνε υἱὸς γνήσιος ἐκ γαμετῆς¹· οἱ δὲ θιασῶται μάρτυρες οἱ ἀπαιτούμενοι ἐν αὐτῷ εἶνε διὰ τοὺς μὴ γεννήτας τοὺς εἰσάγοντας παιδας εἰς τοὺς φράτερας. Φαίνεται δηλ. ὅτι ἐν τοῖς πρὸ τοῦ Νικοδήμου ψήφισμασιν οὐδεὶς ὑπῆρχε τοιοῦτος περιορισμός· πᾶς ὁ εἰσάγων προσῆγε τοὺς μάρτυρας ἐξ οἰωνδῆποτε φρατέρων καὶ ἐξ ἀνθρώπων μὴ δυναμένων νὰ γινώσκωσιν ἀκριβῶς τοὺς γονεῖς τοῦ εἰσαγομένου, καὶ ἔνεκα τούτου ἦτο εὐκόλος ἢ κατάχρησις. Διὰ τούτου λοιπὸν τοῦ ψήφισματος ἀπαιτεῖται ὁ εἰσάγων θιασώτης νὰ φέρῃ τοὺς τρεῖς μάρτυρας ἐκ τῶν συνθιασωτῶν, ἐκτὸς ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι (παρόντες) τόσοι ἐκ τοῦ θιάσου, εἰς ὃν ἀνήκει ὁ θιασώτης. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς εἰσαγωγῆς κατὰ τὴν μερικὴν τῶν φρατέρων σύνοδον μέχρι στ. 77. Τὰ δ' ἐφεξῆς ἀναφέρονται εἰς τὴν διαδικασίαν, τὴν γινομένην τὸ ἀκόλουθον ἔτος μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ τὴν πρόχειρον ἀνάκρισιν ἐνώπιον τῶν πάντων φρατέ-

¹ Κατὰ ταύτην τὴν ῥητὴν μαρτυρίαν τῆς ἐπιγραφῆς πρέπει νὰ διορθωθῇ ἢ γνώμῃ τοῦ Buermann ὅτι ἐν τῷ ἄρκῳ τῶν φρατέρων περιείχετο ἢ φράσις οὐχὶ ἐκ γαμετῆς, ἀλλ' ἐξ ἐγγυητῆς (J. Jahrbüch. Suppl. Bd. IX, σ. 574).

ρων. Ἄλλ' ὅπως ἢ κατὰ τὴν ἀνάκρισιν μαρτυρία ὀρίζεται χάριν τῶν θιασωτῶν μόνων, διότι ὑποθέτομεν ὅτι περὶ τῶν γεννητῶν ὑπῆρχον ἤδη ἐν τοῖς προτέροις ψήφισμασιν ἐπαρκεῖς διατάξεις, οὕτω καὶ κατὰ τὴν διαδικασίαν περὶ θιασωτῶν μόνον πρόκειται (ἰδ. στ. 104)· ὅθεν προηγούνται μὲν πάντοτε οἱ θιασῶται, ἀλλὰ καὶ πρόνοια λαμβάνεται δι' ἐπιβολῆς πρόστιμου, μὴ καὶ οὗτοι ψευδομαρτυρήσωσιν ἢ διαστρέψωσι τὰ δίκαια. - Τὸ ψήφισμα τοῦ Μενεξένου ἔχει πολὺ φανερόν τὸν σκοπὸν. Φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ἀνάκρισιν καὶ τὴν διαδικασίαν δὲν εἶχον ἱκανὸν χρόνον οἱ φράτερες νὰ ἐξελέγχωσι τὴν γνησιότητα τῶν εἰσαγομένων παιδῶν. Διὰ τοῦτο ἐκρίθη εὐλόγον διὰ τῆς πρὸς τὸν φρατρίαρχον ἀπογραφῆς καὶ ἐκθέσεως τῶν ὀνομάτων ἱκανὸν χρόνον πρὸ τῶν Ἀπατουρίων νὰ δύνανται νὰ λαμβάνωσιν ἐπαρκῆ γνώσιν «τῶν μελλόντων εἰσαγέσθαι» οἱ φράτερές των οἱ περὶ τὸν Δεκελειῶν οἶκον.

Ἐννοῶ ὅτι ἢ ὑπόθεσις αὕτη, δι' ἣς ἐξηγούνται, νομίζω, ἐπαρκῶς αἱ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ ἀπορίαι, εἶνε ψιλὴ ὑπόθεσις· ἀλλ' εἶνε ὅμως τοιαύτη, ὥστε δὲν ἀναιρεῖ τὴν ἐκφρασθεῖσαν εἰκασίαν ὅτι τὸ ἐν Δεκελείᾳ ἱερόν ἦτο περιφανῆς ἔδρα τῆς φρατρίας τῶν Δημοτιωνιδῶν. Ὅ,τι ἡμεῖς νομίζομεν ἐπάναγκες πρὸς ἐξήγησιν τῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ ἐπιγραφῆ ἀποριῶν, εἶνε ὅτι δὲν ἦτο ἢ μόνη, ὡς παραδέχεται ὁ Buermann ἔ. ἀ. καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ Szanto ἔ. ἀ. Ἄν δὲ ἐν αὐτῇ ὑπῆρχε καὶ ναὸς τοῦ φρατρίου Διὸς καὶ οὐχὶ μόνον τέμενος μετὰ τοῦ ἐν αὐτῷ οἴκου καὶ ἐν αὐτῷ βωμός, καὶ ἂν ἢ ἀγορὰ τῶν Δημοτιωνιδῶν συνήρχετο ἐνταῦθα ἢ ἀλλαχοῦ, τοῦτο δὲν δύναμαι νὰ ἐξαγάγω ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς.

15 Σεπτεμβρίου 1888.

I. ΠΑΝΤΑΖΙΔΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

(Συνέχεια) ¹

39

Τ Ι Μ Ο Κ Η Δ Η Ξ Γ Ν Α Ο Ι Δ Ο Ξ Ε Ι Π Ε Ν Ε Π Ε . .
Η Ξ Μ Ι Κ Υ Ο Ι Ω Ν Ο Π Ε Ρ Ι Π Ο Λ Α Ρ Χ Ο Ξ Λ . Η .
Λ Γ Α Ο Ο Ξ Ε Ξ Τ Ι Π Ε Ρ Ι Τ Ο Ν Δ Η Μ Ο Ν Τ Ο Ν Ε Λ
Ε Υ Ξ Ι Ν Ι Ω Ν Κ Λ Ι Λ Υ Τ Ο Ξ Τ Ε Λ Υ Τ Ο Ν Ε Τ Λ Ξ
5 Ε Ν Ε Λ Ε Υ Ξ Ι Ν Λ Δ Ε Κ Λ Ι Τ Ο Υ Ξ Ξ Τ Ρ Α Τ Ι Ω Τ
Λ Ξ Τ Ο Υ Ξ Μ Ε Ο Ε Λ Υ Τ Ο Υ Κ Λ Ι Ε Π Ρ Α Τ Τ Ε Ν Π
Ρ Ο Ξ Τ Ε Τ Ο Υ Ξ Ξ Τ Ρ Α Τ Η Γ Ο Υ Ξ Κ Α Ι Τ Ο Ν Δ Η
. Ο Ν Ο Π Ω Ξ Φ Υ Λ Λ Κ Η Ι Κ Λ Η Η Ε Λ Θ Ο Ι Ε Λ Ε Υ
. . Ν Λ Δ Ε Κ Λ Ι Τ Ω Ν Λ Λ Ω Ν Ο Ξ Ω Ν Ε Δ Ε Ι Τ Ο
10 . . . . Υ Λ Λ Κ Η Ν Ε Λ Ε Υ Ξ Ι Ν Ο Ξ Ε Ψ Η Φ Ι Ξ Ο Λ
. . . . . Ι Ι . Ι Ξ Ε . . . . . Υ Ψ Ο
. . . . . Η Ο . . . . .
. . . . . Ξ Τ Ε Φ Λ Ν Ω Ι Λ . . . . .
Ι Ν Δ Ε Κ Λ Ι Τ Ο Ν Δ Η Μ Λ Ρ Χ Ο Ν Τ Ο Ν Μ Ε . Α Ι .
15 Λ Ρ Χ Ο Ν . . . . Ρ . . . Ο Ι Λ Λ Ι Ο Ν Υ Ξ Ι Ο Ι Ξ Ε
Ν Τ Ο Ι Ξ Τ Ρ Α Γ Ω Ι Δ Ο Ι Ξ Ο Τ Ι Ο Δ Η Μ Ο Ξ Ο Ε Λ
. . Ξ Ι . . Ω Ν Ξ Τ Ε Φ Λ Ν Ο Ι Ξ Μ Ι Κ Υ Ο Ι Ω Ν Α
. . . . . Ξ Τ Ε Φ Λ Ν Ω Ι Ε Ν Τ Ω Ι Δ Ε Τ Ω . Ξ Τ Ε
. . . . . Λ Ρ Ε Τ Η Ξ Ε Ν Ε Κ Λ Κ Λ Ι Δ Ι Κ Λ Ι Ο Ξ Υ
20 . . . Τ Η Ξ Ε Ι Ξ Τ Ο Ν Δ Η Μ Ο Ν Τ Ο Ν Ε Λ Ε Υ Ξ Ι Ν
. . . . Ι Ν Λ Ι Δ Ε Λ Υ Τ Ω Ι Κ Λ Ι Π Ρ Ο Ε Δ Ρ Ι Λ Ν
. . . . Κ Λ Λ Ε Ι Ν Τ Ο Ν Δ Η Μ Λ Ρ Χ Ο Ν Λ Υ Τ Ο Ν Τ Ο
. . . . Δ Η Μ Λ Ρ Χ Ο Υ Ν Τ Λ Κ Λ Ο Λ Π Ε Ρ Κ Λ Ι Τ Ο
. . . . . Ο Υ . Ο Ι . Δ Ε Δ Ο Τ Λ Ι Η Π Ρ Ο Ε Δ Ρ Ι Λ
25 . . . . . Λ . Κ Λ Ι Ε Ι Δ Ω Ξ Ι Ν Π Λ Ν Τ Ε Ξ Ο Τ Ι Ο
Δ Η Μ Ο Ξ Ο Ε Λ Ε Υ Ξ Ι Ν Ι Ω Ν Λ Π Ο Δ Ι Δ Ω Ξ Ι Χ Λ
. Ι Τ Λ Ξ Τ . . Ξ . . Ρ . Ι Ο Υ . Ι Ν Λ Υ Τ Ο Ν Λ Ν Λ
. Ρ Λ Ψ Λ Ι Δ Ε . Ο Δ Ε Τ Ο Ψ Η Φ Ι Ξ Μ Λ Τ Ο Ν Δ Η Μ
. . . Ο Ν Ι Ξ Λ Ρ Χ Ο Ν Ε Ν Ξ Τ Η Λ Ε Ι Λ Ι Ο Ι Ν Ε Ι
30 . . Ι . Τ Η Ξ Λ Ι Ο Ρ Ο Υ , Α Ν Δ Ο . Ε Ι Ε Ν Κ Λ Λ Λ Ι
. . Ω Ι Ε Ι Ν Λ Ι

Τιμοκῆδης Γνάθιδος εἶπεν· ἐπε[ιδ-
] ἢ Σμικυθίων ὁ Περιπόλαρχος ἀ[ν]ή[ρ]
ἀγαθός ἐστι περὶ τὸν δῆμον τὸν Ἐλ-

ευσινίων καὶ αὐτὸς τε αὐτὸν ἔταξ-
5 εν Ἐλευσινάδε καὶ τοὺς στρατιώτ-
ας τοὺς μεθ' αὐτοῦ καὶ ἔπραττεν π-

¹ Ἴδε Ἄρχ. Ἐφημ. 1887 σελ. 171.

- ρός τε τοὺς στρατηγούς καὶ τὸν δῆ-
 μιον, ὅπως φυλακὴ ἱκανὴ ἔλθοι Ἐλευ-
 σί]νάδε, καὶ τῶν ἄλλων ὄσων ἐδεῖτο
 10 εἰς φ]υλακὴν Ἐλευσίνους· ἐψηφίσθα-
 ι Ἐλευσιν]ι[ο]ς ἐ[παινεῖσαι Σμικυ]θ-
 ίωνα] . . . . . [καὶ στε-
 φανῶσαι χρυσῶι] στεφάνωι, ἀ]νειπε-
 ῖν δὲ καὶ τὸν Δήμαρχον τὸν με[τ]ὰ Ἰ[σ-
 15 αρχον [δημα]ρ[χ]ή[σ]ο(ν)[τ]α Διονυσίοις ἐ-
 ν τοῖς τραγωιδίαις, ὅτι ὁ δῆμος ὁ Ἐλ-
 ευ]σι[ν]ίων στεφανοῦ Σμικυθίωνα
 χρυσῶι] στεφάνωι ἐν τῶιδε τῶ[ι] στε-
 φάνωι;] ἀρετῆς ἕνεκα καὶ δικαιοσύ-
 20 νης] τῆς εἰς τὸν δῆμον τὸν Ἐλευσιν-
 ίων· εἶ]ναι δὲ αὐτῶι καὶ προεδρίαν
 καὶ] καλεῖν τὸν δῆμαρχον αὐτὸν τῶ-
 ν αἰ] δῆμαρχοῦντα, καθ' ἅπερ καὶ το-
 ῦς ἄλλ]ου[ς], οἱ]ς δέδοται ἡ προεδρία.
 25 Ὅπως δ' ἄ]ν καὶ εἰδῶσιν πάντες ὅτι ὁ
 δῆμος ὁ Ἐλευσινίων ἀποδιδῶσι χά-
 ρι]τας τ[οῖ]ς [εὖ] π[ο]ιοῦ[σ]ιν αὐτόν, ἀνα-
 γ]ράψαι ΔΕ [τ]όδε τὸ ψήφισμα τὸν Δήμ-
 αρχ]ον Ἰσαρχον ἐν στήλει λιθίνῃ
 30 κα]ὶ [σ]τήσαι, ὅπου ἂν δό[ξ]ει ἐν καλλι-
 στ]ῶι εἶναι.

Τοῦ ἀνωτέρω ψηφίσματος ἔχω ἤδη ἀνακοινώσαι
 τοῖς ἀναγνώσταις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος
 (1883 σελ. 133) τὸ μέχρι τοῦ ἑνδεκάτου στίχου
 μέρος, τὸ ὁποῖον τότε εἶχον ἀνεύρει· κατὰ τὸ πα-
 ρὸν ἔτος ἐρευνῶν τὰ κατὰ τοὺς τοίχους τοῦ Περι-
 βόλου τοὺς πρὸς Βορρᾶν ἀνεῦρον καὶ τὸ ἕτερον τε-
 μάχιον τῆς στήλης, ὅπερ προσαρμόζον εἰς τὸ πρῶ-
 τον ἀποτελεῖ, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, τὸ ὅλον
 ψήφισμα. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι καθ' ὃ μέρος προσ-
 αρμόζουσι τὰ δύο τεμάχια ὁ λίθος ἔπαθε βλάβην
 τοιαύτην, ὥστε παντάπασιν ἐξέλιπον κατὰ τὸν 12^{ον}
 στίχον 14 ἢ μᾶλλον 16 γράμματα (διότι καὶ τὰ δύο
 περισωθέντα ἀσαφῆ καὶ ἀβέβαια εἶναι) τὸ ὄνομα δηλ.
 τοῦ πατρὸς καὶ τὸ δημοτικὸν τοῦ τιμωμένου ἀν-
 δρός, ὡς εἰκάζω, πλὴν, λέγω, τῆς βλάβης ταύτης
 καὶ ἡ ἐπιδερμὶς τοῦ μαρμάρου ἐν τῷ ἐφέτος εὐρε-
 θέντι τεμαχίῳ τοσοῦτον ἀπετρίβη, ὥστε πολλαχοῦ
 σκιάς μᾶλλον γραμμάτων ἢ γράμματα διέκρινα καί,
 ἵνα τάληθές εἶπω, ἀνευ τῆς ἐξ ἄλλων ὁμοίων ψη-
 φισμάτων γνωστῆς φρασεολογίας ἢ ἀνάγνωσις αὐ-
 τῶν θά ἦτο ἐμοὶ τοῦλάχιστον ὄχι δυνατή. Ἐλπίζω

ὁμως νὰ μὴ ἔπαθα τὸ πάθημα ἐκεῖνο, ὅπερ πολλοὶ
 τινες πάσχουσι κατὰ Köhler¹, νὰ μὴ ἀνέγνωσα δηλ.
 ὅ,τι ἐνόμιζον ὅτι ἔπρεπε ν' ἀναγνώσω, ἀλλ' ὅ,τι τῷ
 ὄντι ὁ λίθος φθέγγεται. Ὅτι δὲ ἐν τισὶ διάφορός πως
 καὶ τοῦ δέοντος βραχυλογωτέρα εἶναι ἡ φράσις τοῦ
 ἡμετέρου ψηφίσματος πρὸς τὴν τῶν ἄλλων ὁμοίων
 ψηφισμάτων, τῶν ἐμοὶ τοῦλάχιστον γνωστών, συγ-
 κρινομένη καὶ που μάλιστα ἀλλόκοτος (στίχ. 21
 λ. χ.) περιττὸν καὶ νὰ σημειώσω, καθὼς ἐπίσης
 περιττὸν εἶναι νὰ προσθέσω καὶ ὅτι ὅλως παρέλκει
 ὁ ΔΕ ἐν τῷ 28^ῳ στίχῳ. Ἀναγκαῖον ὁμως ἴσως εἶναι
 νὰ παρατηρήσω ὅτι συμπληρώσας «ἐν τῷδε τῷ στε-
 φάνῳ» (στίχ. 18-19) συνεπλήρωσα οὕτω, διότι σα-
 φῶς ἀναγνώσας τὰ τρία τελευταῖα γράμματα τοῦ
 18^{ου} στίχ. ΕΤΕ οὐδεμίαν ἄλλην ἐξεῦρον καλλιτέ-
 ραν συμπλήρωσιν, εἰ καὶ δὲν ἀρνούμαι ὅτι ἡ φρά-
 σις μοι εἶναι ἀλλαχόθεν ἀγνωστος. Εἰς δὲ τὴν συμ-
 πλήρωσιν δημαρχήσοντα (στίχ. 15) ὠδηγήθην,
 τοῦτο μὲν ἐκ τῶν γραμμάτων ὅσα νομίζω ὅτι πράγ-
 ματι διέκρινα ἐν τῷ λίθῳ, τοῦτο δὲ καὶ ἐξ ἀναλόγου
 συμπληρώσεως τοῦ Köhler², ὑπολαβὼν, ἐνοεῖται,
 ὡς ἀβλεψίαν τοῦ χαρακτοῦ τὴν παράλειψιν τοῦ Ν,
 ὅστις ἐπίσης ἀβλεπήσας, ὡς ὑποθέτω, ἀφῆκε κε-
 νὸν τὸν τόπον ἑνὸς γράμματος κατὰ τὸ τέλος τοῦ
 17^{ου} στίχου. Ἀλλὰ καὶ ἄλλως (καὶ τοῦτο, οὐκ
 οἶδ' ὅπως, δὲν ἐσημείωσα τὸ ἕτερον τῆς στήλης τε-
 μάχιον ἐκδοῦς) οὐχί τις ἀκριβολόγος ἦν ὁ χαρακτοῦς
 περὶ τὴν χάραξιν οὐδαμοῦ οὔτε τὸ Α τοῦ Λ δια-
 κρινῶν οὔτε τὸ Θ τοῦ Ο, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ Δ ἀπλῶς
 ὡς Λ γράφων, τὸ δὲ Ω οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρ' αὐτῷ
 ἢ Ο μὲ δύο κατὰ τὰ πλάγια κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτ-
 τον πυχταῖς στιγμάς. Ἐὰν δὲ εἰς τὰ ἀνωτέρω προσ-
 θέσω ἀκόμη ὅτι τὸ ἄψος τῆς στήλης, ὀλόκληρον νῦν
 σωζόμενον, εἶναι 0,97, ὧν 0,05 καταλαμβάνει τὸ
 γείσόν της, 0,25 δὲ ἡ ἀνάγλυπτος παράστασις καὶ
 0,30 ἡ ἐνεπίγραφος ἐπιφάνεια, τὰ δὲ λοιπὰ μένουσι
 τόπος ἄγραφος καὶ ὅτι κατ' ἀκρίβειαν τὸ μέγιστον
 αὐτῆς πλάτος εἶναι 0,34 (κατὰ τὸ γείσον καὶ τὸ
 κατώτατον αὐτῆς μέρος) τὸ δὲ ἐλάχιστον (εὐθὺς
 ὑπὸ τὸ γείσόν της) 0,30 καὶ ὅτι τέλος τὸ μέγιστον
 αὐτῆς πάχος (κατὰ τὸ γείσόν της) εἶναι 0,08 εἶπον
 πᾶν ὅ,τι εἶχον νὰ εἶπω περὶ τούτου τοῦ λίθου.

¹ C. I. A. II, Προσίμιον.

² C. I. A. II, 581, στίχ. 16, ἔνθα ὁμως κατὰ παραδρομὴν, ὡς
 ὑποθέτω, ἐγράφη ἄρχοντα ἀντὶ τοῦ ἄρξοντα.

40

ΕΓ

ΟΝΤΕΞΓ

ΕΩΝΤΩΝΚΑ

ΩΝΔΕΚΑΑΝΔΡΑ

ΙΚΤΗΞΒΟΥΛΗΞ-

ΝΙΩΙΤΩΙΕΝΑΞΤ

ΤΗΞΙΕΡΑΞΟΡΓΑΔΟΞΟ

ΜΗΤΕΧΑΡΙΤΟΞΕΝΕΚΑΜΗΤΕ

ΑΙΟΤΑΤΑΚΑΙΕΥΞΕΒΕΞΤΑΤΑΤΑ

.. ΟΤΗΞΕΚΤΗΞΕΓΙΔΕΚΑΤΟΥΡΟΞΙΔΕΩ 10

ΕΡΙΑΡΙΞΤΟΔΗΜΟΥΑΡΧΟΝΤΟΞΠΑΡΕΙΝ

ΤΟΝΙΕΡΟΦΑΝΤΗΝΚΑΙΤΟΝΔΑΙΔΟΥΧΟ

.. .. ΤΩΝΑΛΛΩΝΑΟΗΝΑΙΩΝΤΟΝΒ

.. ΒΕΞΤΑΤΑΚΑΙΔΙΚΑΙΟΤΑΤΑΤΟΥΞΟΡ

ΞΟΑΙ. ΕΤΗΞΙΕΡΑΞΟΡΓΑΔΟΞΚΑΙΤΩΝΑΛΛΩ 15

ΤΩΝ. Ο. . . . . ΟΤΗΞΔΕΤΗΞΗΜΕΡΑΞΕΙΞΤΟΝ

.. ΟΝΟΜΟΞ. ΕΛ. Υ. . ΠΕΡΙΕΚΑΞΤΟΥΑΥΤΩΝΚΑΙΤ

.. Β. . ΟΥ. . . . . ΑΙΤΟΝΞΤΡΑΤΗΓΟΝΤΟΝΕΡΙΤΗ

ΣΡΑΞΚΕΧΕΙΡΟΤΟΝΗΜΕΝΟΝΚΑΙΤΟΥΞΠΕΡΙΠΟΛΑ

.. ΟΥΞΚΑΙΤΟ. . . . . Ρ. ΣΥΞΚΑΙΤΗΝΒΟΥΛΗΝΤΗΝΑΕΙΒΟΥΛΕΥΟΥ 20

.. ΚΑΙ. . . . . ΛΛ. . . . . ΩΝΤΟΜΒΟΥΛΟΜΕΝΟΝΤΡΟΓΩΙΟΤΩΙΑΝ

.. ΙΞΤΩ. . . . . Ρ. . . . . ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΤΗΞΒΟΥΛΗΞΕΙΞΔΥΟΚΑ

.. ΤΕΡΩ. ΞΩ. . . . . ΟΝΕΤΕΡΟΝΕΙΛΩΙΟΝΚΑΙΑΜΕΙ

.. ΝΕΞΤΙΤ. . . . . ΟΟΥΝΤΟΜΒΑΞΙΛΕΑΤ. ΝΥ

.. ΝΞΙΡ. . ΞΜ. . . . . ΤΟΞΤΩΝΟΡΩΝΕΙΞΟΙ 25

.. ΟΔΟΜΙΑΝΤΟ. . . . . ΕΡΟΥΤΟΙΝΟΕΟ

ΙΝΕ. . . . . ΕΟ. . . Υ. ΡΟ. . . . . ΝΟΝΕΞΤΙ

ΤΩ Ι Δ Η Μ Ω Ι Τ Ω Ι Α Ο Η Ν Α Ι Ω Ν Τ Λ Ι . . . . . Ι Ε Ι . . . . . Μ Ε Ν
 Α Τ Η Ξ Ι Ε Ρ Α Ξ Ο Ρ Γ Α Δ Ο Ξ . . . . . Α Ν . . . . . Ο Ι Ν Ε Ρ Ε Ι Δ Α Ν Δ Ε Ο Γ Ρ Α Ν
 Μ Α Τ Ε Υ Ξ . . . . . Υ ? . . . . . Β . . . . . Ο . . . . . Ψ Ε Κ Τ Ω Ν Γ Ρ Ο Ε Δ Ρ Ω Ν Ξ Υ Ν Ε Ι Λ
 . . . . . Ω . . . . . Τ Τ . . . . . Ε Ρ Ο Ν Κ Α Ι Κ Α Τ Ε Ι Λ Ι Ξ Α Ξ Ε Ρ Ι Ο Ι Ξ Ε Ι
 Ξ Υ Δ Ρ . . . . . Τ Ω . . . . . Ε Ν Α Ν Τ Ι Ο Ν Τ Ο Υ Δ Η Μ Ο Υ Γ Α Ρ Α Ξ Κ Ε Υ Α Ξ
 . . . . . Τ Ω . . . . . Ο . . . . . Τ Α Ν Ε Ι Ξ Ο Ι Δ Ε Τ Α Μ Ι Α Ι Τ Η Ξ Ο Ε Ο Υ Κ Α Τ Ε Ν Ε Ν
 . . . . . Τ Ω Ν . . . . . Κ Α Ι Α Ρ Γ Υ Ρ Α Ν . Υ . . . . . Κ Λ Μ Ω . . . . . Ε Ι Ξ Τ Ο Ν Δ Η Μ
 Ο Ν Ο Ι . . . . . Ε . Ε Ρ Α Ν Υ Δ Ρ Ι Α Ν Τ Η Ν Χ Α Λ Κ Η Ν Ε Λ Κ Ε Τ Ω Τ
 Ο Ν Κ . . . . . Ρ Ο . . . . . Ρ Ο Ι Ξ Μ Μ Ε Ρ Ε Ι Ψ Α Ι Τ Ο Μ Μ Ε Μ Γ Ρ Ο Τ Ε Ρ Ο Ν Ε Ι Ξ
 Τ . . . . . Ν Ε Μ Β Α Λ Ε Τ Ο . . . . . Υ Ξ Τ Ε Ρ Ο Ν Ε Ι Ξ Τ Η Ν Α Ρ Γ
 Υ Ρ . . . . . Ω Ο Δ Ε Ε Ρ Ι Ξ Τ Α . . . . . Μ Γ Ρ Υ Τ Α Ν Ε Ω Ν Κ Α Τ Α Ξ Η
 Μ Η . . . . . Ξ Φ Ρ Α Γ Ι Δ Ι Γ Α Ρ Α Ξ Η Μ Η Ν Α Ξ Ο Ω Δ Ε Κ Α Ι Τ Ω Ν
 . . . . . Ω . Ο Β Ο Υ . . . . . Ξ Ε Ρ Ε . . . . . Δ Ε Κ Α Τ Α Ξ Η Μ Α Ν Θ Ω Ξ Ι Ν
 . . . . . Ο . . . . . Α Ι Τ . . . . . Ξ Ε Ι Ξ Α Κ Ρ Ο Γ Ο Λ Ι Ν Ε Λ Ε Ξ Ο Ω
 . . . . . Ο . . . . . Ρ Α Ξ . . . . . Ε Κ Τ Η Ξ Β Ο Υ Λ Η Ξ Δ Υ Ο Δ Ε Ε Ξ Α Θ Η Ν
 Α Ι Ω . . . . . Φ Ο Υ . Α Φ Ι Κ Ο Μ Ε Ν Ο Ι Τ Ο Ν Θ Ε Ο Ν Ε Γ
 . Ρ . Ο . Ι . . . . . Ω . . . . . Ο Τ Ε . . . . . Κ Α Τ Α Ρ Ο Ι Ω . . . . . Ν Α Ο Η Ν Α Ι Ο Ι Γ Ε Ρ
 Ι Τ . . . . . Ρ . . . . . Τ Η Ξ . Ρ Υ Ξ Η Ξ Υ Δ Ρ Ι Ξ Ε Ι Τ Ε Τ Α Ξ Κ
 . . . . . Ω . Ο . . . . . Τ Ω Ι Δ Η Μ Ω Ι Η Τ Ε Μ Α Ν Τ Ε Ι Α Κ Α Ι Τ Α
 Ω . . . . . Ρ . . . . . Τ . Κ . Ο Ο Γ Ο Τ Ε Ρ Α Δ Α Ν Τ Α Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Α Ο
 Ο . . . . . Ο . . . . . Ο . Ε Ι Ν Α Ι Τ Ω Ι Δ Η Μ Ω Ι Τ Ω Ι Α Ο Η Ν Α Ι
 Ω Ξ Ε Υ Ξ Ε Β Ε Ξ Τ Α Τ Α Ξ Ε Ι Τ Α Γ Ρ Ο Ξ Τ
 Ο . . . . . Ρ Ο Ν Ο Κ Α . . . . . Ε Ν Α Ξ Ε Ρ Ε Ξ Γ / Ο Ν
 . . . . . Ρ Ε Ρ Ι Τ Ω Ν Α Λ Λ Ω Ν Ι Ε Ρ Ω Ν Τ Ω Ν Α
 Ο . . . . . Ο . Ι Τ Ο Υ . . . . . Μ Α Κ Α Ι Τ Ο Γ Ρ Ο Τ Ε Ρ Ο Ν Τ Ο
 Τ . . . . . Τ Ο Ν Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Ε Α Τ Η Ξ Β Ο Υ Λ Η Ξ Ε
 . . . . . Ε Ν Ε Λ Ε Υ Ξ Ι Ν Ι Γ Ρ Ο Ξ Τ Ω Ι Γ

30

35

40

45

50

55

ξ . Ν Ι Ω Ι Τ Ω Ι Ε Ν Α Ξ Τ Ε Ι Ο Υ
 Τ Ο . . . Ρ Ο Φ Α Ν Τ Η Κ Α Ι Τ Η Ν Ι Ε
 Τ Ο Ν Τ Α Μ Ι Α Ν Τ Ο Υ Δ Η Μ Ο Υ Τ Ο
 Λ Ι . . Γ Κ Α Ι Ε Ι Ξ Τ Η Ν Α Ν Α Γ Ρ Α
 Κ . . . Ρ Λ . Ε Κ Τ Ω Ν Κ Λ Ι Α Υ Η
 Ο Υ . . . Ε Κ Α Ι Τ Ω Ν Α Ι Ρ Ε Ο

60

Δ Ρ . . Μ Α Ξ Ε Ι Ξ Ε Φ Δ Ι Α Δ Ο Ν Α Ι . . .
 Λ Δ Λ Ι Γ . . Ρ Α . Μ . Ξ . . . . .
 Λ Ι Λ Κ Ο Μ . . . Τ Ω Ι Δ Η Μ Ω Ι Τ

65

Α Ν Γ Ρ Ο Ξ Δ Ε . Ι Ξ Ο Υ Ξ Ι Α Ν Η
 Η . . Ξ Ο Ω Μ Α Τ Ο Υ Ξ Τ Ε Γ Ρ Ο Ε Δ Ρ Ο Ξ
 Γ Ρ Α Υ Α Ι . Α Ο Ο Τ . Ε Ξ Ε Ρ Γ Α Ξ Ο Η .
 Τ Α Ο . . . . . Τ Η Ξ Ι Ε Ρ Α Ξ Ο Ρ Γ

70

Ο Ι Α Ι Ρ . Ο Ε Ν Τ Ε Ξ Τ Ο Δ Ε Α Ρ Γ Υ Ρ Ι Ο Ν
 Ο . Ω Λ Ι Ο . . . Τ Ο Υ Ξ Ο Ρ Ο Υ Ξ . Ο . Ν Α Ι Τ Ο
 Η Φ Ι . . Α Τ Α . . Α Λ Ι Ξ Κ Ο Μ Ε Ν Ω Ν .

Ρ . . . . Α Ν Τ Ι Τ Ω Ν Ε Κ Γ Ε Γ Τ Ω Κ Ο .
 Α Ρ Κ Ε Φ Ω Ν — Λ Α Μ Π Ε Υ Ξ —
 Ι Ξ — Ο Ρ Ι Α . Ι Ο Ξ
 Ο Υ Ξ Ι Ο Ξ

75

Ο Ξ — Ι Γ Γ Ο Κ Ρ Α Τ Η Ξ — Ε Κ Κ Ε Ρ .
 Ω . . Ε . . . . Ω . Ε Μ Μ Ε Ν Ι Δ Η Ξ . Ε . .
 Ξ . . . . Η Ξ — Ο Ι Η Ο Ε Ν

80

Υ . . . . Γ . Ρ Ι Ο Ο Ι Δ Η Ξ — . Α Ι Δ Ρ Ο Ξ
 Ε Ι Ξ Δ Ε Λ Φ Ο Υ Ξ . Ε . Ι Δ Ι Ω Τ Ω Ν . . . . .
 Λ Α Μ Π Τ Ρ Ε Υ Ξ
 Ε Ε Ρ Α . . Ρ Ο Ο Υ Τ Ω Ι
 Β Ο Υ Λ Η Ν Κ Υ Ρ Ι Α Ν Ε Ι Ν Α

	επ οντες π ων των κα εκατό;]ν δέκα ἀνδρα-	
ς]	..... ἐ]κ τῆς Βουλῆς— ἐν τῶι Ἐλευσι]νίωι τῶι ἐν Ἄστ-	5
ει]	..... τῆς ἱερᾶς Ὀργᾶδος ο μήτε χάριτος ἔνεκα μήτε δικ;]αιότατα καὶ εὐσεβέστατα τα οτης ἕκτης ἐπὶ δέκα τοῦ Ποσιδεῶ-	10
νος].	..... ἐπὶ Ἀριστοδήμου Ἄρχοντος παρεῖν- αι]. . . . . τὸν Ἱεροφάντην καὶ τὸν Δαιδοῦχο-	
ν καὶ.	καὶ] τῶν ἄλλων Ἀθηναίων τὸν β-	
ουλόμενον	εὐσε]βέστατα καὶ δικαιοτάτα τοὺς ὄρ-	15
ους;].	σθαι . ε τῆς ἱερᾶς Ὀργᾶδος καὶ τῶν ἄλλω-	
ν].	τῶν . ο . . . σ . . . . ὁ τῆςδε τῆς ἡμέρας εἰς τὸν ὡς ἂν ὁ νόμος [κ]ελ[ε]ύ[η]ι περὶ ἐκάστου αὐτῶν καὶ τ β . . ου . . ο . [κ;]αὶ τὸν στρατηγὸν τὸν ἐπὶ τῆ-	
ς Ἐλευσινίας; χῶ]ρας κεχειροτονημένον καὶ τοὺς Περιπολά-		20
ρχ]ους καὶ το[ύς]. . . . ρ . ους καὶ τὴν Βουλὴν τὴν αἰεὶ βουλευού-		
σαν] καὶ [τῶν ἄ]λλ[ων Ἀθηναί]ων τὸμ. βουλόμενον τρόπῳ ὅτῳ ἂν		
ιστῶ;. . . . ρ	Γραμματεῖ τῆς Βουλῆς εἰς δύο κα	
τερῶ . σω	[σ;]ον ἕτερον εἰ λῶιον καὶ ἄμει-	
νο]ν ἐστὶ τ[ῶι Δήμ]ωι τῶι Ἀθηναίων μισ;]θοῦν τὸμ. Βασιλέα τ . ν υ		25
ναιρ . σμ	[ἔκασ;]τος τῶν ὄρων εἰς οἰ-	
κ]οδομίαν το [ῶ;].	ἰ]ερού τοῖν θεο-	
ἔν ε . . . . εο . . υ . ρο	[εἰ λῶιον καὶ ἄμει]νον ἐστὶ	
τῶι Δήμ]ωι τῶι Ἀθηναίων τλι . . . . . ο . . . . . εἰ . . . . . μεν		
α τῆς ἱερᾶς Ὀργᾶδος . . . . ar	[θε;]οῖν· ἐπειδὴν δὲ ὁ Γραν-	
ματεὺς . . . ψ . . . . β . . ο	[ο] ἐκ τῶν Προέδρων συνειλ-	30
ω . ο . . . ττ	[ἰ]ερόν καὶ κατεμλίξας ἐρίοις εἰ-	
ς ὑδρ[ίαν ἐμβαλέ]τω [χρυσῆν;] ἐναντίον τοῦ Δήμου, παρασκευασ-		
άν]τω[ν δὲ ταῦτα;] ο[ἰ πρυ]τάνεις· οἱ δὲ ταμίαι τῆς Θεοῦ κατενε-		
κόν]των . . . . . καὶ ἀργυρᾶν [κ;]ύ[λι;]κα μω . . εἰς τὸν Δήμ-		35
ον, οἱ [δέ].	ἐ[τ]έραν ὑδρίαν τὴν χαλκῆν ἐλκέτω τ-	
ὸν κ . . . . . ρο	ροις μμερῆσαι; τὸμ μὲμ πρότερον εἰς	
τ[ὴν ὑδρίαν τὴν χρυσῆ]ν ἐμβαλέτω τὸ[ν δὲ] ὕστερον εἰς τὴν ἀργ-		
υρ[ᾶν ὑδρίαν ἐμβαλτ;]ω, ὁ δὲ ἐπιστά[τη]ς [τῶ]μ. πρυτάνεων καταση- ¹		
μη[νάσθ]θ[ω ἄμφω τὴν ὑδρία;] σφραγίδι, παρασημηνάσθω δὲ καὶ τῶν		
ἄ]λλ[ων ἀ]θηναίω[ν] ὁ βου[λόμενο]ς· ἐπειδὴν δὲ κατασημανθῶσιν,		40
θ . . . . . ο . . . . . αιτ	ς εἰς Ἀκρόπολιν, ἐλέσθω	
. . ὁ . . . ο . . . . [τ]ε[ττα]ρας; [ἀνδρας;] ἐκ τῆς Βουλῆς, δύο δὲ ἐξ Ἀθην-		

¹ Ὁ στίχος οὕτω συμπληρούμενος ἔχει 48 γράμματα, ἦτοι ἐν περισσώτερον τοῦ συνήθους (47) ἀριθμοῦ.

αἰώ[ν ἀπάντων, οὗτοι δὲ; εἰς Δελ]φού[ς] ἀφικόμενοι τὸν Θεὸν ἐπ-
 ἐ]ρ[εσ]θ[α]ι . . . . . ω . . . οτε . . . . . καταποιοῦ; . . . ν Ἀθηναῖοι περ-
 ἰ τ[ῆς ἀργυρᾶς ὑδ]ρ[ίας καὶ περι;] τῆς [χ]ρυσῆς ὑδρίας εἴ τε τὰ ἐκ 45
     ω . ο . . . τῶι Δήμῳ ἢ τε μαντεῖα καὶ τὰ
     ω . . . ρ . . . . τ . κ[α;]θ'; ὑπότερα δ' ἂν τὰ γράμματα ο
     ο . . . . . ο . εἶναι; τῶι Δήμῳ τῶι Ἀθηναί-
 ων] . . . . . ως εὐσεβέστατα ἔχει τὰ πρὸς τ
     ο . . ρογοκΛ . . εἰσαερεσε; . ον 50
     περὶ τῶν ἄλλων ἱερῶν τῶν Ἀ-
 θ; . . . . . ο . ι του . . . . μα καὶ τὸ πρότερον το
     τ . . . . τὸν γραμματεῖα τῆς Βουλῆς ἐ
     ἐν Ἐλευσίνι πρὸς τῶι Γ
 πρὸς τῶι Ἐλευ]σ[ι]νίῳ τῶι ἐν Ἄστει θ;υ 55
     τῶ[ν ἱε]ροφάντην καὶ τὴν ἱε-
 ρειαν καὶ . . . . . καὶ] τὸν Ταμίαν τοῦ Δήμου το-
 ῦ Ἀθηναίων;] . . . . . λι . ε καὶ εἰς τὴν ἀναγρα-
 φὴν δοῦναι;] . . . . . κ . . . ρα; . ἐκ τῶν κ[ατ]ὰ ψη-
 φίσματα ἀναλισκομένων τῶι Δήμῳ;] . ον . . . . ε καὶ τῶν αἰρεθ- 60
 ἔντων] . . . . . δρ[αχ]μᾶς εἰς ἐφόδια δῶναι . . . .
     αδαι; Γ . [δ]ρα[χ]μ[α]ς . . . . .
     δια;κομ[ίσαι;] τῶι Δήμῳ τ
 ῶι Ἀθηναίων;] . . . . . αν πρὸς δὲ [ε;]ς θυσίαν η
     η . [μί;]σθωμα τοῦς τε Προέδρος 65
     ἀνα;]γράφαι [κ]αθ' ὅτ[ι] ἐξεργασθη[ι]
     ταο . . . . . τῆς [ι]ερᾶς Ὀργ-
 ἀδος] . . . . . οὐ αἰρ[ε]θέντες, τὸ δὲ ἀργύριον
     ο . ΩΛΙΟ . . . τοὺς ὄρους [δ]ο[ῦ]ναι; τὸ-
 ν] ἐκ τῶν κατὰ ψηφί[σμ]ατα [ἀν]αλισκομένων [τ- 70
 ῶι Δήμῳ;] . . . . . ρ . . . . ἀντὶ τῶν ἐκπεπτωκό[τ]-
 ῶν;] . . . . . Ἀρκεφῶν—Λαμπρεύς—¹
     ις—Θριά[σ]ιος—
     ούσιος—
     ος—Ἰπποκράτης—ἐκ Κερ[α- 75
 μέων] . . . . . ω . . . ε . . . ω . — Ἐμμενίδης . ε . .
     ς . . . . ης—Οἴθηεν—
     υ . . . . Π[ε]ριθοίδης—[Φ;]αἰ[δ]ρος
     εἰς Δελφούς . ἐ[ξ;] ἰδιωτῶν . . . . .
     Λαμπτρέυς— 80
     ἐ ἐπα . . ρθ;οντω ι
     τὴν] Βουλὴν κυρίαν εἶνα-
 ι] . . . . . α;—

¹ Οὕτως ἔχει ὁ λίθος ἴσως ἐξ ἀδελφείας τοῦ χαρακτοῦ ἀντὶ τοῦ Λαμπρεύς=Λαμπτρέυς. Σημειωτέον δὲ ὅτι αἱ κεραταὶ δηλοῦσιν ὅτι ἐκεῖ ὁ τύπος εἶναι ἄγραφος.

ΟΝΟΥΧΥΓΙΕΞΕΙΦΙΔΙΟΝΚΩΘΩΝΕΞ
 ΝΟΞΚΑΙΕΙΞΑΝΕΥΩΤΟΞΚΑΙΚΥΜΒΙΟΝ
 ΒΕΙΚΑΔΟΙΤΡΕΙΞΚΑΤΕΑΓΟΤΕΞΥΥΚ
 ΧΟΦΡΑΤΟΔΕΕΝΥΓΙΕΞΚΑΡΧΗΞΙΟΝΥ
 ΕΡΑΘΑΛΛΟΥΞΤΕΦΑΝΟΝΕΧΟΥΞΑΑΡΓ
 ΎΕΝΟΝΚΑΤΟΓΤΡΑΔΥΟΦΙΑΛΗΧΑΛΚΗ
 ΓΗΜΕΝΗΥΔΡΙΑΛΑΚΩΝΙΚΗΙΑΓΟΔΕΞ
 ΑΤΕΑΓΟΤΕΞΕΤΕΡΟΙ: ΔΔΙ: ΚΛΙΑΛΚ
 ΞΤΟΥΤΩΝΚΑΤΕΑΓΟΤΕΞΤΕΤΤΑΡΕΞΞ
 ΞΕΧΟΝΤΕΞΑΓΕΡΡΥΗΚΟΤΑΞΚΑΝΟΥΝ
 ΡΙΑΓΟΤΗΡΙΟΝΛΕΒΗΤΕΞΓΑΜΙΚΟΙΔ
 ΙΚΡΟΝΛΕΟΝΤΟΒΑΞΕΙΞΕΧΩΝΚΕΡΝΙ
 ΕΙΛΗΒΗΤΕΞΔΥΟΟΜΕΝΕΤΕΡΟΞΛΑΚΩ
 ΞΙΝΥΓΟΞΤΑΤΟΝΑΓΟΓΕΡΙΡΑΝΤΗΡΙ
 ΧΟΥΞΑΑΓΕΡΡΥΗΚΟΞΓΟΔΑΝΙΓΤΗΡΟΞ
 ΟΞΕΝΟΥΞΕ. ΩΝΑΓΕΡΡΥΗΚΟΞΜΕΛΙΜ
 ΟΛΤΕΡ. . . . ΤΡΥΓΗΜΕΝΟΞΚΤΕΙΞΑΡ

ΜΓΟΞΔΕΞ. . ΛΙΘΩΝΥ
 ΩΞΜΟΧΛΟΙΔΥΟΕ
 ΛΟΙΤΕΤΤΑΡΕΞ
 ΟΕΤΕΡΟΞΞΦΗ
 ΛΙΞΚΟΞ

55

60

65

70

- φιλιπ]πίους δύο στατῆρας.
 ἤ]ν ἐπὶ Πυθοδῆλου ἄρχοντος ἀνέθη-
 κεν] . . . . . φι]άλην ἀργυρᾶν, ἣν ἡ Βουλὴ ἡ ἐπὶ Κτη-
 σικλέους ἄρχοντος ἀνέθηκεν, στα]θμόν: ΗΔΓΓΗ: ἑτέραν φιάλην ἀρ-
 50 γυρᾶν, ἣν ἡ Βουλὴ ἐπὶ Κτησικλέου]ς ἄρχοντος ἀνέθηκε, σταθμ: ΗΔΔ
 αρας, σταθμόν τεττάρων οὔσων
 σταθμόν: ΗΗΗ
 ἕτερ]ον οὐχ' ὑγιές ξιφίδιον, κώθωνες
 νος καὶ εἰς ἄνευ ὠτὸς καὶ κυμβίον
 55 βει, κἀδοὶ τρεῖς κατεαγότες, ψυκ-
 κτῆρες;] . . . . . χοφρα τὸ δὲ ἐν ὑγιές, καρχήσιον ὑ-
 γιές . . . . . ἡ ἐτ]έρα θαλλοῦ στέφανον ἔχουσα ἀργ-
 υροῦν . . . . . δεδεμ]ένον· κάτοπτρα δύο· φιάλη χαλκῆ
 τετρυ]πημένη· ὑδρία λακωνικῆ ἰ· ἄποδες
 60 κ]ατεαγότες ἕτεροι: ΔΔΙ: καὶ; δακ;-
 ἔ]ξ· τούτων κατεαγότες τέτταρες· σ-
 πόδα:]ς ἔχοντες ἀπερρυηκότας· κανοῦν
 ρια; ποτήριον, λέβητες γαμικοὶ Δ
 σμ]ικρὸν λεοντοβάσεις ἔχων· κερνι-
 65 ει· λ(έ)βητες δύο, ὁ μὲν ἕτερος λακω-
 νικός, ὁ δὲ ἕτερος . . . . .] σιν· ὑπόστατον ἀπὸ περιραντηρί-
 ου] . . . . . ἔ]χουσα ἀπερρυηκός· ποδανιπτῆρος
 ἕτερ]ος ἐν οὐς ἔ]χων ἀπερρυηκός· μέδιμ-
 νοι] . . . . . θάτερ[ος]; [τε]τρυπημένος· κτεῖς ἀρ-
 70 γυρᾶ:] . . . . . ηπος δεσ[μᾶ:] λίθων ὑ-
 ως μοχλοὶ δύο ὁ ἕ-
 τερος; . . . . . μοχλ:]οὶ τέτταρες
 ὁ ἕτερος· σφη-
 ισκος

Φέρονται ἐγκεχαραγμένα τάνωτέρω ὑπ' ἀρ. 40 ἐπὶ τριῶν τεμαχίων¹ στήλης πεντελικοῦ λίθου προσαρμοζόντων πρὸς ἀλληλα κατὰ τοὺς 21-28 καὶ 76-82 στίχους. Τὸ μέγιστον περισωθὲν ὕψος καὶ τῶν τριῶν ὁμοῦ τεμαχίων εἶναι 1,39 γ. μ. ἐξ ὧν μόνον τὰ 1,02 κατέχει ἡ ἐνεπίγραφος τοῦ λίθου ἐπιφάνεια, μένοντος πρὸς τὰ κάτω ἱκανοῦ χώρου ἀγράφου· τὸ πλάτος τοῦ λίθου σωζόμενον ὀλόκληρον κατὰ τὸ μεσαῖον, τὸ καὶ μέγιστον, τοῦ λίθου τεμάχιον (οὗ τὸ ἐλάχιστον ὕψος εἶναι 0,60) εἶναι 0,61, τὸ δὲ πᾶχος αὐτοῦ 0,12 περίπου καὶ ἡ ὑποκάτω ἐπιφά-

¹ Τέσσαρα εἶναι κυρίως τὰ τεμάχια, ἀλλὰ τὸ ἐν τούτων εἶναι μόνον *glossa* (μ. 0,10 πλ. 0,05, πᾶχ. 0,03) ἧτις ἐνοσηνοῦται μεταξὺ τῶν δύο ἄλλων μεγαλειτέρων τεμαχίων τοῦ ἀνωτάτου καὶ τοῦ μεσαίου κατὰ τὸ ἄκρον τῶν στίχων 25-28.

ναῖά του ὡς συνήθως ἀκατέργαστος. Γραφὴν δὲ ἔχει ὁ λίθος, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, τὴν στοιχηδόν, ἀλλ' ὄχι καὶ πανταχοῦ ἀπταιστον (παράβ. στίχ. 52, 56, 57, 61), μεταξὺ δὲ τοῦ 70^{ου} καὶ 71^{ου} στίχου ἡ ἀπόστασις εἶναι διπλασία (0,02 περίπου) τῆς συνήθους ἀποστάσεως τῶν στίχων καὶ τὸ μέγεθος τῶν γραμμάτων εἶναι 0,006 περίπου. Δυστυχῶς ὄχι μόνον ἱκανὸν μέρος τῆς στήλης ἀνωθεν ἐξέλιπε παντάπασι (οὐδ' ἐλπίδες ὑπάρχουσι περὶ εὐρέσεως καὶ ἄλλων αὐτῆς τεμαχίων) ἀλλὰ καὶ τὸ περισωθὲν αὐτῆς τοσοῦτον εἶναι πολλαχοῦ ἀποτετριμμένον τὴν ἐπιδερμίδα, ὥστε ἐγὼ τοῦλάχιστον ἀπελπίσθην πλέον νάναγνώσω πλείονα τῶν ὄσων σήμερον ἀνακρινῶ τοῖς ἀναγνώσταις τῆς Ἀρχαιολ. Ἐφημερίδος· ἂν καὶ ὁ λίθος εὐρέθη ὅπου

καὶ ὁ ὑπ' ἀριθ. 29 δημοσιευθείς¹, ὑποθέτω ὅμως ὅτι πρὶν ἢ ἐκεῖ ῥιφθῆ εἶχε χρησιμοποιηθῆ που ὡς οὐδὸς καὶ ἐντεῦθεν συνέβη νὰ μὴ διακρίνωνται πολλαχοῦ οὐδ' αἰ σκιαὶ καὶ τῶν ποτε ἐγκεχαραγμένων ἐπ' αὐτοῦ γραμμάτων. Ἄλλ' ὁποθενδὴποτε καὶ ἂν προῆλθε ἡ τοσαύτη αὐτοῦ βλάβη, τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀληθῶς λυπηρόν, διότι καὶ ἐξ ὧν ἐγὼ ἀνέγνωσα ἐννοεῖ πᾶς τις ὅτι ὁ λίθος περιεῖχε ψήφισμα διατακτικὸν τοῦ Δ^{ου} π. γ. αἰῶνος² περὶ πολλῶν τινῶν πραγμάτων εἰς τὸν Νεὸν καὶ τὰ εἰς τὸν Νεὸν ἀνήκοντα ἀφορώντων καὶ ἔφερε πρὸς τούτοις ἀναγεγραμμένα καὶ τὰ ὀνόματα τῶν μελλόντων ν' ἀπέλθωσιν εἰς Δελφούς ἵνα ἐρωτήσωσι τὸν Θεὸν εἰ ἄμεινον καὶ λῶον ἔσται τῷ Δήμῳ τῷ Ἀθηναίων ποιοῦντι τὰ καὶ τά, ἧτοι ἐκεῖνα, περὶ ὧν καὶ τὸ ψήφισμα ἔκαμε λόγον. Τόσα δὲ μόνον ἔκρινα ἀναγκαῖον νὰ σημειώσω ἐγὼ ἐνταῦθα περὶ τοῦ λίθου μηδένα περὶ τῶν συμπληρώσεών μου λόγον ποιούμενος, ἀφοῦ αὗται οὔτε πολλαί, οὔτε πολὺ συντελεστικαὶ εἰς τὴν τοῦ ὅλου κατανόησιν εἶναι. Ὅπου δὲ περὶ τῆς ἀναγνώσεως ἀμφέβαλον, ἔγραψα ἐν τῇ μεταγραφῇ κυρτὰ γράμματα.

Τὰ δ' ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθ. 41 φέρει στήλη πεντελικοῦ λίθου ἐκ δύο τεμαχίων ἀποτελουμένη προσαρμοζόντων κατὰ τοὺς στίχους 24-27. Τὸ μέγιστον σωζόμενον ὕψος ἀμροτέρων τῶν τεμαχίων εἶναι νῦν 0,61 γ. μ., ὧν μόνον 0,04 καταλαμβάνει τὸ ὅλως ἀπλοῦν γεῖσον τῆς στήλης, τὰ δὲ λοιπὰ ἢ ἐνεπίγραφος αὐτῆς ἐπιφάνεια. Τὸ πλάτος τῆς στήλης περισωθὲν κατὰ τὸ ἕτερον τῶν τεμαχίων τῆς ὁλόκληρον εἶναι 0,395 περίπου, τοσοῦτον δὲ ἦτο καὶ κατ' αὐτὸ τὸ γεῖσόν τῆς, ἀλλ' ἴσως πρὸς τὰ κάτω ὁ λίθος, ὡς τοῦτο εἴθιστο ἐν τοῖς τοιοῦτοις, ἐγένετο ὀλίγον πλατύτερος καὶ ἐντεῦθεν συμβαίνει ὥστε, ἐνῶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ πρώτου στίχου μόλις περισσεύει ἄγραφος τόπος 0,005 περίπου, τὸ περιθώριον τοῦτο εἶναι κατὰ τι μεγαλείτερον ἤδη εἰς τὸν 22^{ον} στίχον, κατὰ δὲ τὸν 74^{ον} (τὸν νῦν τελευταῖον) ὁ πρὸς τὰ δεξιὰ ἄγραφος

¹ Παράβ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1886 σελ. 207, καὶ τὴν ἐκεῖ παρακομπήν.

² Ὅχι μόνον τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων καὶ τινες ἐν αὐτῷ φράσεις, ἀλλὰ καὶ ὁ μνημονεύμενος ἐν αὐτῷ ἄρχων Ἀριστόδημος (Ὀλυμπ. 107, 1) μαρτυροῦσι τοῦτο.

τόπος εἶναι 0,015¹. Γραφὴν ἔχει ὁ λίθος τὴν στοιχηθὸν καλουμένην, ἀλλ' ὄχι πανταχοῦ ἀυστηρῶς τηρουμένην, ὡς δύναται εὐκόλως νὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ μεγαλογραμμάτῳ αὐτοῦ ἐκτυπώσει· ὁ χαρακτὴς ἀποφεύγει πρὸ πάντων νὰ χωρήσῃ εἰς δύο τοὺς ἀριθμούς καὶ ἐντεῦθεν ἐν πολλοῖς στίχοις ἢ μένει κατὰ τὸ τέλος ἰκανὸς τόπος ἄγραφος (στίχ. 24, 34) ἵνα ὁλόκληρος ὁ ἀριθμὸς γραφῆ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐπομένου στίχου ἢ τούναντίον συσφίγονται τὰ τῶν ἀριθμῶν γράμματα εἰς στενότερον τοῦ συνήθους χώρον (στίχ. 43)· ἀλλὰ καὶ γράμματα ἔξω τοῦ ὀρισμένου τόπου ἔγραψε (στίχ. 54, 66, 22) καὶ εἰς ἀμαρτήματά τινα, ὡς φαίνεται, ὑπέπεσεν, ὧν ἀναντίρρητον εἶναι τὸ ἐν στίχῳ 65^ο (ΛΗΒΗΤΕΞ=ΛΕΒΗΤΕΞ), καὶ ἐν γένει ἢ χάραξις πάνυ ἐπιμελής δὲν εἶναι καὶ ἐντεῦθεν αἱ γράμματα τῶν στίχων, ἐπιεικῶς παράλληλοι κατὰ τὴν κάθετον αὐτῶν φοράν, δὲν εἶναι τοιαῦται καὶ κατὰ τὴν ὀριζοντίαν των καὶ τὰ συγγενῆ γράμματα (Ο-Θ, Α-Δ-Λ καὶ τὰ παραπλήσια) πολλαχοῦ δὲν διακρίνονται σαφῶς ἀπ' ἀλλήλων.

Ὁ λίθος, ὡς ἐννοοῦσιν εὐκόλως οἱ ἀναγνώσται τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος, ἐνέχει τὴν ἀναγραφὴν τῶν πραγμάτων τοῦ Νεοῦ, ἅτινα οἱ Ἐπιστάται ὧν ἡ ἀρχὴ ἔληγε, παρέδιδον εἰς τοὺς διαδόχους των τοὺς ἀναλαμβάνοντας τὴν ἀρχὴν ἐπὶ Νικήτου ἄρχοντος, ἧτοι κατὰ τὸ 332/1 ἔτος π. Χ., εἰς αὐτοὺς δηλ. ἐκείνους τοὺς ἐπιστάτας, ὧν ἡ λογοδοσία ἐπὶ ἄρχοντος Κηρισοφῶντος (329/8 π. Χ.) περιεσώθη ἡμῖν ἐν μέρει καὶ ἐδημοσιεύθη ἤδη ἐν τῇ Ἀρχ. Ἐφημερίδι (1883 σελ. 109 καὶ ἐξῆς). Καὶ τῷ ὄντι ἐξ ἐκείνου τοῦ λίθου, ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ἡδὴ ὁ ἐκδότης αὐτοῦ (Ἐφημ. Ἀρχ. σελ. 257), μανθάνομεν ὅτι ἡ ἀρχὴ τῶν ταμιῶν τοῖν Θεοῖν καὶ τῶν ἐπιστατῶν τοῦ Νεοῦ ἦν τετραετής καὶ ὄχι ἐνιαυσία, ὁ δὲ ἡμέτερος λίθος δὲν ἀναιρεῖ, ἀλλὰ τούναντίον προσεπικυροῖ, νομιζῶ, ταύτην μας τὴν γνώσιν, ἀναφέρων μὲν τὸν ἄρχοντα, κατὰ τὸ ἔτος τῆς ἀρχῆς τοῦ ὁποῖου ἀνελάμβανον τὴν ἐπι-

¹ Τὸ πᾶχος αὐτοῦ κατὰ τὰς στενάς του πλευράς τὰς καὶ ὁμαλισμέναις ἐπίσης, ὡς καὶ ἡ ἐνεπίγραφος ἐπιφάνεια, εἶναι 0,06 κατὰ δὲ τὸ γεῖσόν του 0,07· τὸ ἀληθὲς ὅμως πᾶχος τοῦ λίθου ἦν 0,10, καὶ ἡ ὀπισθεν αὐτοῦ ἐπιφάνεια ἀκατέργαστος. Τὸ δὲ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος τῶν γραμμάτων δὲν διαφέρουσι πολὺ τῶν τοῦ λίθου τοῦ περιλαμβανόντος τὸν λόγον τῶν ἐπιστατῶν καὶ ταμιῶν τοῖν Θεοῖν (Ἀρχ. Ἐφημ. 1883 Πίναξ 9-10).

στασίαν ὁ Καλλίας Καλλιππου καὶ οἱ συνάρχοντες αὐτοῦ, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸν ἄρχοντα καθ' ὃν ἀπεκδύοντο ταύτην οἱ προκάτοχοί των¹. Ἀλλὰ νῦν τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ ἡμετέρου λίθου γίνεται γνωστὸν ὅτι ἐπεὶ ἦσαν οἱ ἐπιστάται τοῦ ἐν Ἐλευσίνι Ναοῦ² κατ' ἐκείνους τοῦλάχιστον τοὺς γρόνους καὶ μεταξὺ αὐτῶν οὐδὲ εἰς Ἐλευσίνιος, ὅπερ εἰ μὴ τι ἄλλο ἀποδεικνύει τόδε τοῦλάχιστον ὅτι ἠδύναντο ἐνίστε νὰ ὦσιν οὗτοι πάντες ἐξ ἄλλων δῆμων οὐδέποτε δὲ ἴσως καὶ πάντες Ἐλευσίνιοι ὡς ἠδύνατό τις νὰ υποθέσῃ εἰς τὴν φράσιν Ἐλευσινόθεν ἀποβλέπων³. Εἶναι λοιπὸν καὶ διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἀκόμη ὁ νῦν ἐκδιδόμενος-λίθος οὐκ εὐκαταφρόνητον εὐρημα. Περὶ τῶν καθ' ἕκαστον αὐτοῦ ἔγω νὰ παρατηρήσω τὰ ἐξῆς· Στίχ. 5. Εἰκάζω ὅτι μὴ δυνηθεὶς νάναγνωσῇ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς τοῦ γραμματέως Ἀγνοθέου ἐν τῷ χειρογράφῳ ὁ χαρακτήρ, ἀφῆκε τὸν τόπον κενὸν ἵνα ἐγγράψῃ αὐτὸ ἴσως βραδύτερον, ὅπερ ὅμως δὲν ἔπραξεν, ἄδηλον διατί. Στίχ. 6-7. Καλλιππιο, υποθέτω ὅτι κατὰ λάθος ἐγγράφη οὕτως ἀντὶ Καλλιππο. ἀλλ' ἴσως καὶ οὐδ' ὑπάρχει ἐκεῖ γράμμα, τοῦ λίθου φέροντος μικρὰν βλάβην, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς μου μὲ ἠπάτησε· παράδοξος δὲ εἶναι καὶ ἡ γραφή τῆς γενικῆς εἰς ο ἐνταῦθα καὶ ἐν στίχ. 11^ο, ἐνῶ πανταχοῦ ἀλλαγῶ γεγραμμένον φέρεται ου. Στίχ. 7. Πολυμήδη. Τὸ ὄνομα φέρεται ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ Pape τριτόκλιτον. Στίχ. 13. Ἄ ΞενοκλΕΑ· βεβαίως ἐκ παραδρομῆς τοῦ χαρακτοῦ· ἡ ἀνάγνωσις εἶναι βεβαία. Στίχ. 19. Ἐτερον· τί πρᾶγμα; ἄρά γε δακτυλίδιον; Στίχ. 22. Τί πρᾶγμα ἦσαν οἱ ἐξίγιστοι οὗτοι σίγλοι καὶ ἀσκοὶ μοι εἶναι ἄδηλον. Στίχ. 24. Ἀερωματοῦ· ἡ ἀνάγνωσις βεβαία, ἀλλὰ τὸ νόημα ἐμοὶ τοῦλάχιστον, ἄδηλον. Στίχ. 32. Τύφρου ὑπὸ τῶν ἐργατῶν· νὰ μαντεύσω τὸ νόημα ἀδυνατῶ· ἐπίσης καὶ κατωτέρω (στίχ. 33-38) δὲν κατώρθωσα νὰ συλλάβω τὸν νοῦν τῶν ἀναγνωσθέντων. Στίχ. 45. Καὶ ἐδῶ ἡ ἀνάγνωσις εἶναι βεβαία, ἀλλ'

¹ Ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς τῶν τῆς Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος πραγμάτων λέγεται πάντοτε οἱ ἐπὶ τοῦ δαίνοιο ἄρχοντος ἐπιστάται παρέδωσαν τοῖς ἐπὶ τοῦ δαίνοιο ἄρχοντος ἐπιστάταις τὰ καὶ τὰ καὶ ἐκεῖ σαφῶς δηλοῦται ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν ἀρχόντων πολλαχῶς ὅτι ὄντως ἡ ἀρχὴ αὐτῶν ἦτο ἐνιαυσία) (C. I. A. II, 2 ἀριθ. 751 καὶ ἐξῆς. Ἴδε κατωτέρω καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 43 ἐπιγραφὴν.

² Παράβ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1886, σελ. 207.

³ Παράβ. Bull. de Corr. Hell. 1883, σελ. 388, σημ. 2 καὶ σελ. 391. C. I. At. II, 2, σελ. 522.

ἴσως τὸ τέταρτον γράμμα ἐγαράγη Ν ἀντὶ τοῦ Μ = [παρελ]άβο(μ)εν ἢ ἀπλῶς [ἐλ]άβο(μ)εν· ἀλλὰ τις ὁ νοῦς τῶν μετὰ ταῦτα γραμμάτων τοῦ στίχου; Νὰ ἡμάρτησεν ἄρά γε καὶ ἐν τούτοις ὁ χαρακτήρ; Ἄδηλον δὲ καὶ διατί ἀφῆκε ἐν τῷ μεταξὺ κενὸν τόπον δύο γραμμάτων, ἐνῶ, ὡς υποθέτω, κατωτέρω (στίχ. 47) ἤρχιζε ἕτερον τμήμα τῆς ἀναγραφῆς, τοῦλάχιστον δὲν ἐννοῶ ἄλλως διατί μετὰ τὸ στατήρας τοῦ στίχου 46^ο ἀφῆκε ἐπίσης κενὸν τόπον ὃ γραμμάτων, ἐνῶ δὲν προὔκειτο, ὡς φαίνεται, περὶ ἀριθμοῦ. Στίχ. 47. Ὁ ἄρχων Πυθόδηλος καὶ τὸ ἔτος τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ (Ὀλυμ. 111^{ης} 1^ο) εἶναι γνωστά· ἀλλὰ τις ὁ ἀναθεὶς τὸ οἰονδήποτε ἀνάθημα; διότι ἂν προὔκειτο περὶ ἀναθήματος τῆς Βουλῆς ἢ φράσις ἔπρεπε νὰ ἦ ὅπως ἢ κατωτέρω πεποιημένη. Στίχ. 48-50. Ἐπονται δύο ἀργυραὶ φιάλαι, διάφορον ἔχουσαι βάρους, ἃς ἡ Βουλὴ ἢ ἐπὶ Κτησικλέους ἄρχοντος (Ὀλυμ. 112^{ης} 1^ο = 334/3 π. γ.) ἀνέθηκε. Στίχ. 52-53. Ὅχι μόνον κατὰ τὸ τέλος τοῦ 52^ο στίχου ὑπάρχει τόπος ἄγραφος δεκατριῶν γραμμάτων ἀλλὰ καὶ ὁ μεταξὺ τούτων (52-53) γῶρος εἶναι διπλάσιος σχεδὸν τὸ πλάτος τῆς συνήθους ἀποστάσεως τῶν στίχων. Καὶ ἐνταῦθα λοιπὸν πολὺ μᾶλλον, ὡς εἰκάζω, ἤρχιζε νέον τμήμα τῆς ἀναγραφῆς. Στίχ. 59. Λακωνικὴ Ι· ἀποδες· συνήθως προκειμένου περὶ ἐνὸς καὶ μόνου ἀντικειμένου ὁ ἀριθμὸς δὲν τίθεται, ἐνταῦθα δὲ πρὸ τῆς γραμμῆς Ι καὶ μετ' αὐτὴν στιγμᾶς δὲν διέκριναι καὶ τὸ Α δὲ τῆς ἐπομένης λέξεως σαφῶς δὲν ἀναγινώσκειται· καὶ ὅμως ἄλλη ἀνάγνωσις φαίνεται μοι ἀδύνατος. Στίχ. 64. Σμ]ικρὸν· . . . ἔχων· ἄρά γε κατὰ λάθος; καὶ κατωτέρω Κερνι ἀντὶ τοῦ Χερνιβεῖτον]; Στίχ. 70. Τὸ πρῶτόν του γράμμα φαίνεται ὡς Η, τὸ ὄγδοον ὅμως ὁμοιάζει μᾶλλον πρὸς τὸ τῆς δραχμῆς σημεῖον Ι παρ' ὃ εἶχε τεθῆ τὸ τοῦ ὀβολοῦ Ι· τὸ 9^ο φαίνεται ὡς Λ.

Ἐν ταῖς ἐφεξῆς μεταγράφομεν μικροῖς γράμμασι καὶ κατὰ τὴν μετ' Εὐκλείδην γραφὴν τὰ τῶν λίθων, ὧν ἔχει ὁ ἀναγνώστης πρὸ ὀφθαλμῶν λιθογραφικὰ πανομοιότυπα ποιηθέντα ἐξ ἐκτύπων χαρτίνων. Τῶν λίθων τούτων οἱ πλεῖστοι εἶναι, ὡς ἐκράτησε νὰ λέγωνται, ὀπισθόγραφοι, ἔχουσι δηλ. ἀμφοτέρας τὰς πλατείας ἐπιφανείας των ἐνεπιγρά-

42.

ΚΛ
 ΕΠΕΤΕΙΑ
 ΟΒΑΤΑΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ
 ΔΔΔΔΔ ΔΔΔΔΠΤΕΚ
 ΟΝΙΑΙΟΣ
 ΝΕΡΛΑΣΜΕΝΟΝ.Ι ΛΕΜΜΑΤΕΚΥΜΙ
 ΕΡΟΝΕΡΛΑΣΜΕΝΟ ΑΝ ΛΟΜΑΤΟΣΚΕΦ
 ΣΜΕΝΟΝ.Ι ΗΛΕΒΑΝΟΤΟΣΜΥ
 ΤΟΠΟΣΙ ΤΟΛΙΘΟΣΑΝΑΣ
 ΗΚΤΟΝΙΕΡΟ
 ΑΜΦΟ ΕΣΗΥΔΑΤΟ
 ΡΟΝΑΝΑΚ

ΤΕΠΠΟ
 ΣΦΟΝΔΥΛΟ
 ΤΕΤΡΑΠΟΔΑ
 ΗΜΙΠΛΙΝΟ
 ΣΚΕΝΑΙΔΔΔ
 ΣΤΟΒΟΛΕ
 ΔΙΕΗΛΙΑΙΝΕ
 ΣΑΦΡΟ.Η
 ΠΙΠΤΕΛΕΒ.Ο
 ΗΟ

ΦΙΑΡΕΑ
 ΗΥΠΟΔΕΡ
 ΠΡΟΣΤΟΙΤΕ
 ΧΡΥΣΟΙΚΕΡΧ
 ΔΑΚΤΥΛΙΟΧΡΧ
 ΚΙΒΟΤΙΟΝΕΛΕΦ
 ΨΥΕΝΤΟΙΕΛΕΥΣΙ
 ΡΡΥΜΟΙΕΞΙΔΕ
 ΡΥΜΟΙ
 ΜΟ
 ΡΟΝΙΚ

43.

ΣΙ:Ο
 ΤΡΟΝ
 ΤΕΡΙΟΝ
 ΕΛΙΣΙ
 ΑΡΑ:ΙΙΥΧ
 ΑΙ:ΠΙ:ΚΙΒΟ
 ΜΕΛΛΟΝΜΥ
 ΣΗΙΙΙ
 ΙΜΥΣΤΕΡΙΟΝ
 ΟΟΣΙΝΕΚΚΥΟΝΟ
 ΕΦΑΛΑΙΟΝ:ΤΤΤΡΗΗ
 ΛΑΙΟΝΕΣΤΕΝΑΚΑ
 ΡΙΝΑΙ
 ΕΥΑΣΑΙ

ΣΧΙΣΤΟ
 ΗΜΙΤΟΜΑΔΔΔ
 ΤΕΤΡΑΤΟΜΑΡΙΑΙΛ
 ΗΥΠΟΤΕΙΣΚΕΝΕΙΗΑΜΑ
 ΤΕΤΡΑΛΟΝΑΘΟΥΡΙΑΚΑΔΔΔΙ
 ΚΕΡΑΜΟΚΑΙΝΟΣΕΥΛΕΗΗΗ
 ΑΠΟΤΟΝΕΟΚΑΘΕΙΡΕΜΕΝΑ
 ΚΕΡΑΜΟΣΕΥΛΕΧΡΗΗΗ
 ΣΦΟΝΔΥΛΟΙΙΙΙΙΙΠΙΔΑΙΔΠΙ
 ΧΣΥΛΑΕΠΙΣΤΥΛΙΑΔΔΔΙ
 ΕΛΔΥΟΙΝΚΕΚΟΛΛΕΜΕΝΟΝΙ
 ΣΦΕΚΙΣΚΟΙΑΠΟΤΕΣΣΤΟΑΣ
 ΚΑΘΕΙΡΕΜΕΝΟΙΔΠΙΙ
 ΟΥΡΟΝΙΕΥΛΕ:ΙΙΗΚΡΙΟΤ
 ΚΛΙΜΑΚΕΜΕΛΑΛΟ:ΙΙΣΜΙΚΡΑΙ
 ΤΡΟΧΙΛΕΙΑΜΕΛΑΛΟΙ:ΙΙΚΡΟΙΙ
 ΗΑΜΑΧΣΑΙ:ΙΙΙΚΑΝΟΝΕ
 ΥΠΕΡΤΕΡΙΑΤΕΤΡΑΚΥΚΛΟΙ
 ΥΠΕΡΤΕΡΙΑΜΟΝΟΚΥΚΛΟΙ
 ΤΕΤΡΑΚΥΚΛΟΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙΙ
 ΙΝΑΔΙΙ
 ΙΚΕΝ:Ι
 ΧΡΥΣΙΟΣΤΑΘ
 ΕΠΙΤΟΥΤ
 ΤΧΧ
 ΑΡΛΥΡΙ

ΤΑΣΟΥΡ
 ΠΙΟ
 ΕΝΤΕΙΘΟΡΤΕΙΑ
 ΤΑΣΣΠΕΡΑΣΚΑΤΑΚ
 ΠΛΙΝΘΟΙΗΗΗΗΕΜΟΙΚΟΔ
 ΔΠΗ
 ΗΕΙΤΕΝΑΚΑΤΟΚΑΘΕΛΚΟΝ
 ΔΙΣΑΝΙΔΙΑΕΝΟΣΤΟΣΜΥΣΤΑΣΚ
 ΗΗΗΙΕΥΜΟΛΠΙΛΑΙΣ
 ΗΗ
 ΕΦΙΕΡΣΥΚΕΙΚΕΡΑΜΟΝ
 ΣΚΕΣΑΝΤΙ
 ΝΕΛΥΣΙΝΙΕΡΛΑΣ
 ΜΙΤΑΕΛΚΟΛΑΡ
 ΑΝΤΙ
 ΛΟ

ΙΝ ΔΙΙ
 ΛΟΚΑΙΝΟ:ΙΙ
 ΧΟΣΤΕΤΡΑΙ

ΔΕΡΟΜΕΝΟΣ
 ΡΟΣ:ΙΙ
 ΔΙ

ΚΑΙΝΕΠΕΟΝ.ΔΔ
 ΣΕΡΑΚΑΙΝΕΠΕΧΕΟΝ:ΡΔ
 ΑΡΤΕΜΑΤΑΡΡΥΜΟΥΣΔΔΔΔΙ
 ΒΥΡΣΑΙΣΙΚΕΛΙΚΑΔΠΙΙ
 ΙΧΣΟΤΚΑΙΣΤΑΤΕΡΕΣΠΙΙ
 ΔΕΣΜΑΣΙΔΕΡΑΠΙΙ
 ΞΕΙΔΕΡΑΙ:ΠΙΙ
 ΑΜΕ:Α

ΜΕΝΟΝ.Ι
 ΟΙΕΡΛΛ:ΝΟΝ:Ι
 ΕΠΙΔΙ:ΟΣΔΠΤΟΥΤΟΝΟΚΤΟΠΟΣ
 ΟΡΟΣΤΑΤΑΣΔΗΕΚΜΟΔΣ:ΙΙΙ
 ΝΑΙΟΙ

Α
 ΤΕΤΡΑΠΟΔΕΙΑΜΦΟΤΕΡΑ:ΠΙΙ
 ΕΚΠΟΔΕΚΑΙΤΕΤΡΑΠΟΔΕΠ
 ΙΕΚΠΟΔΕΚΑΙΔΙΠΟΔΕΠ
 ΤΥΛΙΑΕΣΠΙΔΙΠΟΔΕΑΜΦΟΤΡ:ΙΙ
 ΧΣΧΛΑΠΕΥΚΙΝΑ:ΠΙΕΛΑΤΙΝΑΔΔΔ
 ΣΧΣΤΟΙΗΛΜΑΧΣΙΑΙΟ.ΙΙ.
 ΗΕΙΤΟΜΑΔΔΔΤΡΙΤΟΜΑΡΔΔΔ
 ΤΕΤΑΤΟΜΑ:ΠΙ:ΑΙΛΙΔΟΣΧΣΥΛ
 ΗΥΠΟΕΙΣΚΕΝΕΙ:ΗΑΜΑΧΣΙΑ
 ΤΕΤΡΑΛΟΝΑΘΟΥΡΙΑΚΑΔΔΔΠ
 ΚΕΡΑΜΙΔΙΝΟΣΕΥΛΕ:ΗΗΗΗ
 ΑΠΟΤΟΝΚΑΘΕΙΡΕΜΕΝΑ
 ΚΕΡΑΜΟΣΥΛΕΧΡΗΗΗΓ
 ΣΦΟΝΔΥΛΟΡΗΗΗ
 ΧΣΥΛΑΕΠΙ:Κ
 ΕΛΔΥ:ΙΙ
 ΣΦ:ΙΙ
 Κ

ΔΔΙ
 ΠΙΙ
 ΣΟΝ
 Ν
 ΜΟΝ
 ΑΥΤΕΣ
 ΑΜΟΝ
 ΑΜΟΝ
 ΑΡΕΙΚΟΙ
 ΚΤΟΣΤΑΘΜΟΝ
 Ι
 ΡΣΑ

ΚΑΙΧ
 ΧΑΛΙΚΚ
 ΚΟΦΙΝ
 ΕΛΕΥΣΙΝ
 ΦΙΑ
 ΤΤΧΧ
 ΗΗΗΗ
 ΗΤ

ΡΑΦΟ
 ΜΕΝΟΙ
 ΤΙ
 ΝΙ

47.

ΕΛΕΥΣΙ
 ΧΥΝΑΡΧΟΝΤΟΝ
 ΚΑΡΑΡΧΕΣΤΟΙΡ
 ΕΣΗΕΙΓΡΕΡΙΣΡ
 ΙΣΤΙΟΞΑΡΧΟΝΤΟΣΕΡ
 ΟΘΕΝΗΟΙΣΙΦΙ:ΟΣΤΡΑΤΟ
 ΑΡΑΜΜΑΤΕΥΕΠΑΡΕΔΣΑΝΤΟ
 ΟΙΟΝΕΛΕΥΣΙΝΙΘΕΟΧΣΕΝΟΚΕΦΑΛΕΥ
 ΧΣΥΝΑΡΧΟΝΤΟΝ ΟΝΑΡΤΟΣΙΤΟ
 ΚΑΡΑΡΧΕΣΤΟΙΝΟ ΝΓΗΕΡΙΤΕΣΒΟΛΕ
 ΙΧΑΡΙΝΟ ΠΡΟΤΟΣΕΛΡΑΜΜΑΤΕΥΕΕΠΑΣΤ
 ΦΙ ΑΡΧΟΝΤΟΣΕΡΙΣΤΑΤΑΙΕΛΕΥΣΙΝΟΘΕ
 ΝΗΟΙΣΙΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΣΚΥΔΑΘΕΝΑΙΕΥΣΕΛΡ
 ΜΜΑΤΕΥΕΠΑΡΕΔΕΧΣΑΝΤΟΠΑΡΑΗΙΕΡΟΠΟΙ
 ΝΕΥΕΥΣΙΝΙΔΕΜΟΚΡΙΤΟΑΛΟΠΕΚΕΙΘΣΚΑΙ
 ΧΣΥΝΑΡΧΟΝΤΟΝΑΡΛΥΡΙΟΝΑΡΤΟΣΙΤΟΤΕΣ
 ΑΧΕΣΤΟΙΝΟΦΟΙΝΑΔΔΔΗΕΡΙΤΕΣΒΟΛΕΣΗ
 ΣΕΑΡΑΜΜΑΤΕΥΕΕΠΑΡ
 ΕΛΕΥΣΙΝΟΘΕ

44.

ΕΙ
 ΚΟΝΕΚΙ
 ΣΑΦΙΩΠΑΡΑΡ
 ΚΑΙΧΣΥΝΑΡΧ
 ΗΠΠΑΡΑΝΙ.ΚΟΜΑ
 ΔΔΩΠΑΡΑΑΡ

ΦΕΙΟ
 ΤΕΛΟΝ:Ι
 ΕΣΚΥΤΟΜΕΝΟ
 ΕΦΕΤΕΡΙΑΙ:ΠΙΙ
 ΗΟΥΡΟΝΙΕΥΛΟΣΚΑΙΝΟΝ
 ΟΙ:ΔΔΠΣΤΑΘΜΟΝ:Τ
 ΕΡΟΙ:ΔΙΙΙ:ΣΤΑΘΜΟΝ:ΡΔΣΣΣ

42.

ΟΕΥ
 ΚΟΙ ΑΠΟ
 ΘΕΙΡΕΜΕΝΟΙ
 ΟΥΡΟΝΙΕΥΛΕΙΗΗ
 ΚΛΙΜΑΚΕΜΕΛΑΛΟ
 ΣΜΙΚΡΑΙ

46.

ΣΑΙΛΑΝ
 ΔΑΚΤΥ
 ΣΦΡΑΛ
 ΑΡΛΥΡΙΟΕΠΙΣΕΜ
 ΡΔΔΔΧΗΗΗΗ
 ΛΕΜΜΑΤΑΕΡΕΤ
 ΛΥΣΙΑΔ
 ΟΦΕ
 ΗΗΔΔ

45.

ΗΗΡΗΗ
 ΧΧΠΗΗ
 ΧΧΠΗΗΗ
 ΗΗΡΗΗ
 ΔΔΔ

φους, ὧν ἡ μὲν ἐσημειώθη διὰ τοῦ α ἡ δὲ ἑτέρα
διὰ τοῦ β. Δὲν εὐρέθησαν δὲ οὐδὲ τὰ εἰς ἓνα καὶ τὸν
αὐτὸν λίθον ἀνήκοντα τεμάχια εἰς τὸ αὐτὸ μέρος,

ἀλλ' ἄλλα ἀλλαγῶ καὶ πολλάκις εἰς ὄχι μικρὰν
ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν.

	42	1 — 6	α	κλ . . . ¹
				ἐπέτεια [ἐπεγένετο] . . .
				ΧΧΧΧΗ[Η] . . .
				ΔΔΔΔΠΙ· ἐκ . . .
5				ΠΗ τε . . .
				λήμματ[α . σ]υμι . . .
				ἀν[α]λώματος κεφ[άλαιον]
				†††. Λιθωνωτὸς μ[υ;] . . .
				τοὺς λίθους ανασ . . .
10				†[†] ἐκ τοῦ ἱεροῦ . . .
				. . . ἀμφο[ρ]εῖς ὕδατο[ς] . . .
				. . . ἰε;]ρόν ἀνακ[αθᾶραι;]
				. . . περι
				. . . τὰς θύρα[ς] . . .
15	[ι]			ἐν τῇ ἑορτῇ α
	σχιστῶ[: ;]			τὰς σπείρας κατακ
	ἡμίτομα[:] ΔΔΔ.			πλίνθοι: ΗΗΗΗ: ἐ[ν ο]ἰκοδ[ομῇ];
	τετράτομα: Π : Αἰγ[ίδος ξύλα; . . .]	ΔΠ†		ἢ τὴν ἄκατο[ν;] καθειλκον
	ὑπὸ τῇ σκηνῇ ἀμάξι[α;]	ΔΙ		σανίδια, ἐν ο[ι]ς ² τοὺς μύστας κ .
20	τετράγωνα θουριακά: ΔΔΔΙ·	†††		Εὐμολιπ[ι]δα[ς]
	κεράμου καινοῦ ζεύγη: ΗΗΗΗ·			ἐφ' ἱερ[ᾶ] συκῆ ³ κέραμον
	ἀπὸ τοῦ νεῶ καθηρεμένα	††		σκ[ευά]σαντι
	κεράμου ζεύγη ΧΠΗΗΗΠ·			σ . . . ν 'Ελ[ε]υσῖνι εἰργασ[μένον;]
	σφόνδυλ[οι:] Π : σπ[εῖρ;]αι: ΔΠ· ΠΔ††			κα . [γρᾶ]μ[μα]τα ἐγκολά[ψαι]
25	ξύλα ἐπιστύλια: ΔΔΙ·			καὶ . . . αντι
	ἐκ δυοῖν κεκολλημένον: Ι·			σανί . . . ο . . .
	σφηκίσκοι ἀπὸ τῆς Στοᾶς ⁴	Π		καὶ γρ . . .
	καθηρεμένοι: ΔΠ ·	†		ὄτε τ . . .
	θυρῶν ζεύγη: : ἰκριωτ[ῆρα]ς: ⁵ Δ·			Κεφάλαιο[ν] . . .
30	κλίμακε μεγάλω: : σμικ[ρ]ᾶ: Ι·			ΗΗΠΔΔ . . .
	τροχιλεῖα μεγάλω: [:σμι]κρῶ: ·			ταμίαι . . .
	ἄμαξαι: : κανόνε [κ]οινῶ: ·			'Ἐπὶ Εὐκ[λέους ἄρχοντος;] ⁶ . . .
	ὑπερτερία τετρακύκλου: Ι·			Δωροθεο
	[ὑ]περτερία μονοκύκλου: Ι·			κατὰ ψή[φισμα τοῦ Δήμου] . . .
35	. . . ι τετρακύκλου: : ὕσπληξ: Ι·			ὑποθεμ . . .
	. . . ινα . ΔΠ·			ὀπισθοδ[όμω;] . . .
	. . . ;]λκὴν: Ι·			ἐκ τῆς τε . . .
				ἵνα σημ[ανθῶσιν;] . . .
				χρυσίου σταθ[μὸς;] . . .
40				ἐπὶ τούτ[ω;] . . .
		ΤΤΧΧ		ἀργυρί[ου] . . .

¹ Ὁ ἀναγνώστης ἐννοεῖ ὅτι ἡ ἄνω στιγμὴ καὶ ἡ ὑποστιγμὴ, εἶναι στίξεις ἑδικῆ μου. ² Ἄνευ τοῦ δασέος (Η) πνεύματος. ³ Παράβ. Παυσαν. 1, 37, 2 καὶ 1, 38, 5. ⁴ Ἄλλοτε προτίθεμαι νὰ εἶπω ὅποια τις ἠδύνατο νὰ ᾔῃαι ἡ Στοὰ αὕτη κατὰ τὴν γνώμην μου, ἀφοῦ βεβαίως δὲν πρόκειται περὶ τῆς Φιλωνείου Στοᾶς. ⁵ Ἄν ἡ συμπλήρωσίς μου δὲν εἶναι ὅπως ἀπ' ἄλλου ἔχομεν οὕτω καὶ τὴν χρονολογίαν τοῦ λίθου ('Ολ. 88, 2 = 427 π. Χ.), τὸ δὲ σῆμα τῶν γραμμάτων δὲν ἀντιφάσκει πρὸς ταύτην. ⁶ Ἡ λέξις εἶναι τῶ ὄντι μὲ δασὺ πνεῦμα γεγραμμένη.

		1 — 6	6
			. . . . .
			σφόνδυλ[οι . . . .
			τετράποδα . . . .
			ἡμίπλινθ[οι . . . .
		III	σκηναί: Δ Δ Δ . . . .
5			[σ] . το . βο.λε . . . .
			ΔΙ εν . . . . .
			σαθρο . Η . . . .
		ΓII	τελε . . ο . . . .
			. . III ο . . . .
		IV Δ II	
10		λω καινώ: II	HE . . . .
		II	
		III	
		. . . . χος τετρα	
15		. . . . δερομενος	
		. . . . ρος: II	
		. . . . α: I'	. . . . είργασ]μένον: I . . .
		σειρά κ]αινή π[ήχ]εων . Δ Δ'	. . . . ιερῶ είργασ]μένον . .
		σειρά καινή πήχεων: P ¹ Δ'	. . . . ιερῶ είργα]σμέ]νον: I'
20		ἀρτήματα ρυμοίς: Δ Δ Δ Δ I'	. . . . επιδ . . . . ους: Δ Π: τούτων ὀκτώπους [I;]
		βύρσαι Σικελικά[i]: Δ Π III'	ὀρθοστάτας[:] Δ II[:] ἔκποδ[ε]ς: III I'
		ἰξοῦ ² T και στατήρες Γ III'	α[ίγι]ναῖοι . . . .
		. . . . δεσμά σιδηρά: Γ III'	[τ]ετράποδε[ς] ἀμφοτέρω: Γ III'
		. . . . σιδηραῖ: Γ III'	. . . . ἔκποδε και τετράποδε: II'
		. . . . α]μή:	. . . . ἔκποδε[ς] και δίποδε[ς] III'
		. . . .	σ]τυλίδες: Γ I: δίποδε ἀμφοτ[έ]ρ[α]: II I'
25		. . . . Δ Δ I'	ξύλα πεύκιν[α]: Γ I ἐλάτινα Δ Δ Δ'
		. . . . Γ III'	σ[χισ;]τώ: II: ἀμαξιαίω: II'
		. . . . σον	ἡ[μί]τομ[α] Δ Δ Δ: τρίτομα: P ¹ Δ Δ'
		. . . . ν	τετ[ρ]άτομα: Γ III: αἰγίδος ξύλ[α] . .
		. . . . μον	ὑπό τη σκηνη: ³ ἀμάξια
30		. . . . αυτες	τετρά[γ]ωνα θουριακά Δ Δ Δ Π'
		. . . . στα;]θμόν	κεράμ[ου] καινοῦ ζεύγη: Η Η Η Η'
		. . . . στα;]θμόν	ἀπό τοῦ Ν[εώ] καθηρεμένα
		. . . . Δ]αρεικοί	κεράμου ζεύγη: Χ Π Η Η [Π] . . . .
			σφόνδυλο[i] P ¹ III I'
35		. . . . κτο σταθμόν	ξύλα ἐπι[στυ]λια] . . . .
		. . . . ι	ἐκ δ[υσ]τῶν κεκολλημένα;] . . . .
		. . . . οσα	σφ[ηκ]ίσκοι ἀπό ἧς Στοῶς] . . . .
			κ[αθηρη]μένοι . . . .]'
			. . . .

¹ Ἴσως P.

² Ἡ λέξις εἰς τὰ λεξικά φέρεται μὲ πνεῦμα ψιλόν· ἐδῶ ὑποθέτω ὅτι ἐφέρετο μὲ πνεῦμα δασύ· τουλάχιστον πρὸ τοῦ I καὶ ὑπὸ τὸ B τοῦ προηγούμενου στίχου ὑπῆρχε τύπος δι' ἐν ἀκόμη (H;) γράμμα.

³ Ὑπάρχουν ἐδῶ αἱ δύο· αἵτινες δὲν ὑπάρχουν ὁμῶς εἰς τὸν στίχον 19 α'.

α 7
 και[α . . .
 χαλιε . . .
 κόφιν[οι;] . . .
 Ἐλευσιν . . .
 5 φια . . .
 ΤΤΧΧ [τ]
 ΗΗΗΗ [ΔΙ]
 [ΗΠ]

α 8
 . . . φει[ο] . . .
 . . . [τ]ελον: Π·
 . . . ἐκυτωμεν[ο] . . .
 . . . εφετεριαι: ΠΠ
 5 . . . Π: θυρῶν ζεύγος καινόν
 . . . οι: ΔΔΠ: σταθμόν: Τ
 . ἔτ[εροι: ΔΠΠ: σταθμόν: Π Δ \$\$\$.

α 43
 [ι]
 φιάλη ἀ[ργυρᾶ]
 ὑποδερ[ις] . . .
 πρὸς τῷ τ[οίχῳ;] . . .
 χρυσοῖ κέρ[χνοι;] . . .
 5 Δακτυλίω χρ[υσῷ [:Π·] . . .
 Κιβώτιον ἐλεφ[άντινον] . . .
 εὐε ἐν τῷ ἐλευσ[ινίῳ] . . .
 ρ[ο]ρμῶς εἰς ἰδ ε . . .
 . ρυμοι
 10 . . . μο
 . . . ρορ : Ι [:] κ

44

. . . ε[ι]
 . . . κον ἐκ . . .
 . . [ε] Δ Η Ι Π παρὰ . . . .
 . [ν] καὶ ξυνάρχ[οντες;] . . .
 [Ι] Ι Π παρὰ Νικομά[χου;] . . .
 5 . . . Δ Δ Π παρὰ Ἄρ . .

6
 . . . ραφο
 . . . μ ενοι
 ΤΙ
 ΝΙ

6
 . . . ολλ . . .
 σφηκίς]κοι ἀπὸ [τῆς Στροῶς;]
 κα]θηρεμένοι . . .
 θυρῶν ζεύγη: ΠΠ: Η . . .
 5 κλίμακε μεγάλω: [Π] . .
 μικρὰ: Ι .

6
 . . . ς : Ι : ο . . .
 . . κάτοπ]τρον . . .
 τερίω: Π : . .
 ελις[ι] . .
 5 α]ρα: Ι: λύχ[νοι;] . .
 αι: ΠΠΠ: Κιβώτ[ιον] . . .
 τῷ]ν μεγάλων μυ[στηρίων] . . .
 [τ]τΠΠΠ
 Ι: μυστηρίων . . .
 10 ἔλθ;]ωσιν ἐκ Κύθνου
 κ]εφάλαιον: Τ Τ Τ Π Η Η [Η]
 λαιον εἰς τὴν ἀκα
 ριναι
 ευασαι

46

Σαλα[μ]
 Η Η Η δακτύ[λαιοι;] . . .
 σφραγ[ίδες;] . . .
 Ἄργυρίου ἐπισήμ[ου] . . .
 5 Π Δ Δ Δ Χ Η Η Η . . .
 λήμματα ἐπέτ[εια] . .
 Π Π Δ Η Η Η Π Π λυσια [α;] . .
 οφ[ε] . . .
 . Η Η Δ Δ

47

· · · · ·
· · · · · 'Ελευσί[νι] · · · · ·
καὶ] ξυναρχόντων[ν¹ ἀργύριον ἀπὸ τοῦ σίτου
τῆς] ἀπαρχῆς τοῖ[ν] θεοῖν . . . . . 'Επὶ τῆς
Βουλῆς] ἢ Γρέπιδος πρῶτος ἐγραμμάτευεν ἐ-
5 π' Ἀρ]ιστίω[νο]ς ἄρχοντας ἐπιστάται 'Ελευ-
σιν]όθεν, οἱ[ς] Φι[λ]όστρατος Κυδαθηναί-
εὺς ἐ]γραμμάτευε, παρεδ[έ]ξαντο [παρὰ ἱ-
εροποιῶν] 'Ελευσίνοι Θεοξένου Κεφα[λῆ]θεν
καὶ] ξυναρχόντων [ἀργύριον ἀπὸ τοῦ σίτου
10 τῆς] ἀπαρχῆς τοῖν θεοῖν ΓΓΓ. 'Επὶ τῆς Βουλῆς,
ἢ] Χαρίνο[ς] πρῶτος ἐγραμμάτευε, ἐπ' Ἀστ-
υφί[λου] ἄρχοντας, ἐπιστάται 'Ελευσινόθε-
ν, οἱς Φιλόστρατος Κυδαθηναίεὺς ἐγρ-
α]μμάτευε, παρεδέξαντο παρὰ ἱεροποι-
15 ῶν] 'Ελευσίνοι Δημοκρίτου Ἀλωπεκῆθ(εν)³ καὶ
ξυναρχόντων ἀργύριον ἀπὸ τοῦ σίτου τῆς
ἀπαρ]χῆς τοῖν θεοῖν ΔΔΔΓ. 'Επὶ τῆς Βουλῆς
ἢ] ὁ δεῖνα πρῶτος ἐγρ[α]μμάτευε ἐπ' Ἀρ-
χίου² ἄρχοντας ἐπιστάται] 'Ελευσινόθε[ν],
20 [οἱς Φιλόστρατος Κυδαθηναίεὺς ἐγρ-
α]μμάτευε παρεδέξαντο παρὰ ἱεροποι-
ῶν] 'Ελευσίνοι . . .] κτλ.

Καὶ ὅτι μὲν εἰς τὸν αὐτὸν λίθον ἀνήκον ὄχι μόνον τὰ ἐξ προσαρμύζοντα τεμάχια, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα δύο 7 καὶ 8 φαίνεται μοι σχεδὸν βέβαιον, διότι ὄχι μόνον τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος τῶν γραμμάτων πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὸ πάχος καὶ ἡ ποιότης τοῦ λίθου εἶναι τὰ αὐτά⁴, ἀλλὰ καὶ τὸ περιεχόμενον φαίνεται μοι ὄχι διάφορον ὄν' ἂν ὅμως τοῦ αὐτοῦ λίθου λείψανα εἶναι καὶ τὰ λοιπὰ δύο θραύσματα 43 καὶ 46⁵ ἀμφιβάλλω κυρίως ἕνεκα τοῦ

¹ Κατὰ λάθος ὁ χαρακτὴς ἔγραψε ξυναρχόντων ἀντὶ τοῦ χρυσαρχόντων.

² Ἀρχων ἐπώνυμος μετὰ τὸν Ἀστύφρον (419/8 π. Χ.).

³ Ὁ χαρακτὴς ἐξ ἀδελφείας ἔχει γράψει ΑΛΟΠΕΚΕΘΣ.

⁴ Ὑψὸς ἔχουσι τὰ γράμματα 0,008-9 πλάτος δὲ 0,005-6 περίπου· πάχος δὲ ἔχει ὁ λίθος καὶ τῶν 8 τεμαχίων 0,07 καὶ εἶναι μάρμαρον ἄδροκοκκότερον ἢ τὸ σύνθετος Πεντελικόν. Ὅτι δὲ δὲν εὐρέθησαν πάντα εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ἐσημείωσα ἀνωτέρω.

⁵ Τούτων τῶν τεμαχίων τοῦ ὑπ' ἀριθ. 43 καὶ ἡ ποιότης καὶ τὸ πάχος τοῦ λίθου καθὼς καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων δὲν διαφέρουσι τῶν τῶν ἄλλων ὁμοίως. Τοῦ ὑπ' ἀριθ. 46 τὸ πάχος τοῦ λίθου (0,02 μόλις) δὲν ἐσώθη ὁλόκληρον· ἀλλὰ καὶ ὁ λίθος φαίνεται μοι ὄν' ἂν συνήθης πεντελικός καὶ τὰ γράμματα κατὰ τι μικρότερα. Ὅμοιός τις λίθος ἐξ Ἐλευσίνας, ὡς λέγεται, (frustum marmoris pentelici . . . Eleusine, ut ferebatur, emptum) ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ Βφ Τεύχει τῶν Παραρτημάτων τοῦ C. I. Ai. ὑπ' ἀριθ. 225α. Νὰ ᾗται ἄρα γε ἀμρότερα τὰ τεμάχια ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ λίθου λείψανα ;

περιεχομένου αὐτῶν· καὶ τῷ ὄντι ἐνῶ ταῦτα φαίνονται μοι ὄντα λείψανα ταμιακῶν ἐπιγραφῶν, (ιδίως ὁ ὑπ' ἀριθ. 46), ὁ λίθος εἰς ὃν τὰ λοιπὰ δὲκτὼ τεμάχια ἀνήκον ἀναγράφει μᾶλλον πράγματα εἰς οἰκοδομὴν τινα ἢ οἰκοδομὰς ἢ καὶ ἐπισκευὰς αὐτῶν προσωρισμένα ἢ ἄλλως εἰς τὰς τελετὰς χρήσιμα καὶ δαπάνας τινὰς εἰς ταύτας γενομένας, φέρει δηλ. μᾶλλον τὸν τύπον τῶν λίθων ἐκείνων τῶν ἀναγραφόντων τὸν λόγον ἀρχῆς τινος, εἰ καὶ ἀπαντᾷ καὶ ἐν αὐτῷ ἢ συνήθης τῶν ταμιακῶν ἐπιγραφῶν φράσεις ἐπέτεια [ἐπεγένετο]. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 45 τεμάχιον ἐλιθογραφῆθη ἀπλῶς ὡς ἀναγράφον ἐπίσης ἀριθμούς, ἀδηλον δὲ εἰς τίνα ἀνήκε λίθον καὶ ἡ μεταγραφή αὐτοῦ εἶναι ὅλως περιττή. Περιεργον δὲ εἶναι ἐν τῷ 3^ῳ στίχῳ μετὰ τὰ ΧΧΧ τὸ ἀριθμητικὸν σημεῖον Π. Ἐπίσης ἄγνωστος εἶναι ἡ φύσις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 44 δημοσιευομένου λίθου. Ἴσως εἶναι λείψανον ὁμοίως ἀναγραφῆς, οἷα ἡ κατωτέρω ἀμέσως δημοσιευομένη. Τοῦ λίθου σώζεται ἰκανὸν μέρος ἀγραφῶν ὑπὸ τὸν τελευταῖον στίχον (0,20), φαίνεται δὲ ὅτι ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις εἰς ἄλλο τι μετεχειρίσθησαν αὐτὸν (ὡς βάρρον;) καὶ ἐντεῦθεν αἱ δύο ἐπ' αὐτοῦ κοιλότητες (ὑψ. μέγιστον σωζόμενον 0,295, πλάτος 0,26, πάχος ὁλόκληρον, ὡς εἰκάζω, σωζόμενον 0,065). Τί δὲ δηλοῖ τὸ σημεῖον Π ἀγνοῶ. Εἰκάζω ἐκ τῶν στίχων 3^{ου} καὶ 5^{ου} ὅτι ὑποδιαίρεισιν τινα τοῦ ὅσολοῦ ἐσήμαινε, ἀλλ' ὅποιαν ἀδυνατῶ νὰ μαντεύσω. Ὅτι δὲ πάντων τούτων τῶν λίθων εὐπροσδεκτότερος εἶναι, εἰ καὶ ὡσαύτως κολοβὸς περιελθὼν ἡμῖν, ὁ ἐπόμενος (ἀριθ. 47) οἰκοθεν ἐννοεῖται. Ἐξ αὐτοῦ γίνεται δηλον ὅτι ἐν τοῖς πρὸ Εὐκλείδου χρόνοις¹ ἡ ἀρχὴ τῶν Ἐπιστατῶν Ἐλευσινόθεν ἦν τετραετής, ἐνιαυσία δὲ ἡ τῶν ἱεροποιῶν· εἶδομεν δ' ἀνωτέρω (σελ. 46) ὅτι καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις ἡ αὐτὴ ἐκράτει τάξις. Οἱ ἐπιστάται ἐνταῦθα δὲν ὀνομάζονται καὶ μόνον ἐκ τοῦ γραμματέως αὐτῶν τοῦ Κυδαθηναίεως Φιλοστράτου διακρίνονται ἀπὸ τῶν προκατόχων καὶ τῶν διαδόχων τῶν· ἀλλ' οὐδεμία κατὰ τὴν γνώμην μου ἀμφιβολία ὅτι οὗτοι καὶ τότε δὲν ἦσαν Ἐλευσίνοι,

Περὶ τὸν δὲ καὶ νὰ σημειώσω ἐνταῦθα ὅτι οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπ' ἀριθ. 44 καὶ 47 (ταῦτα πιθανῶς ἐξ ἀρχῆς) δὲν εἶναι ὀπισθόγραφα.

¹ Οἱ δύο ἄρχοντες Ἀριστίων καὶ Ἀστύφρον, τῶν ὀνομάτων τῶν ὁποίων ἡ συμπλήρωσις εἶναι βεβαία, ἤρξαν τὴν ἐπώνυμον ἀρχὴν, ὁ μὲν τὸ 421^{ον} ὁ δὲ τὸ 420^{ον} ἔτος π. Χ.

τούλάχιστον οὐχὶ πάντες· ὅτι δὲ οἱ ἱεροποιοὶ (καὶ οὗτοι καλοῦνται ἐν ἄλλῃ ἐπίσημῃ τοῦ 5^{ου} π. Χ. αἰῶνος ἐπιγραφῇ ἱεροποιοὶ οἱ Ἐλευσινόθεν¹) δὲν ἦσαν, πάντες τούλάχιστον Ἐλευσίνιοι, μαρτυρεῖ ὁ λίθος σαφῶς (στίχ. 8 καὶ 15). Ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι, ἄγνωστον ἀλλαχόθεν, καθόσον ἐγὼ οἶδα, μᾶς διδάσκει ὁ λίθος, τὸ ὅτι δηλ. ὤφειλον οἱ ἱεροποιοὶ μετὰ τὰς δαπάνας τὰς εἰς αὐτοὺς ἀνατεθειμένας (Bul. d. Cor. Héll. é. á.) τὸ περισσεῦον ἀπὸ τῆς ἀπαρχῆς τοῦ σίτου² τοῖν θεοῖν ἀργύριον νὰ παραδίδωσιν εἰς τοὺς ἐπιστάτας. Κρίμα ὅτι ὁ λίθος περιῆλθεν ἡμῖν οὐ μόνον ἄνωθεν καὶ κάτωθεν κολοβός³ ἀλλὰ καὶ τὴν

ἐπιφάνειαν λελωθημένος, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ γινώσκωμεν οὐδὲ μιᾶς ὀλοκλήρου τετραετηρίδος ἢ, ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, πενταετηρίδος (καὶ ἴσως μιᾶς καὶ μόνης τοιαύτης τὴν ἀναγραφὴν ἐνεῖχεν ὁ λίθος) τὰ περισσεύσαντα ποσά· οὐδὲν ἤττον ἐκ τῶν ἐν τοῖς στίχοις 10^ω καὶ 17^ω κρίνοντες συμπεραίνομεν ὅτι ταῦτα δὲν ἦσαν μεγάλα, εἴτε ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν δαπανῶν, αἵτινες ἦσαν τοῖς ἱεροποιοῖς ἀνατεθειμένοι, εἴτε καὶ διότι οἱ τότε καιροὶ δὲν ἦσαν πολὺ δαψιλεῖς.

¹ Ἐν Ἐλευσίνι τῇ 27^η Νοεμβρίου 1888.

Δ. ΦΙΛΙΟΣ

Η ΕΞ ΕΚΑΤΟΝ ΕΙΚΟΣΙ ΚΙΟΝΩΝ ΦΡΥΓΙΟΥ ΛΙΘΟΥ ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΗΝ ΑΔΡΙΑΝΟΣ ΑΘΗΝΑΙΟΙΣ ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΑΤΟ

Παυσανίας ἐν Ἀττικοῖς, περιγράψας τὸ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἱερὸν προστίθησιν· « Ἀδριανὸς δὲ κατεσκευάσατο μὲν καὶ ἄλλα Ἀθηναίσις, ναὸν Ἑρας καὶ Διὸς Πανελληνίου καὶ θεοῖς τοῖς πᾶσιν ἱερὸν κοινόν· τὰ δὲ ἐπιφανέστατα ἑκατὸν εἴκοσι κίονες Φρυγίου λίθου. Πεποίησται δὲ καὶ ταῖς στοαῖς κατὰ τὰ αὐτὰ οἱ τοῖχοι· καὶ οἰκήματα ἐνταῦθα ὀρόφω τε ἐπιχρῦσφ καὶ ἀλαβάστρω λίθω, πρὸς δὲ ἐστὶν ἀγάλμασι κεκοσμημένα καὶ γραφαῖς· κατὰκειται δὲ εἰς αὐτὸ βιβλία⁴. Καὶ γυμνάσιόν ἐστὶν ἐπώνυμον Ἀδριανοῦ· κίονες δὲ καὶ ἐνταῦθα ἑκατὸν λιθοτομίας τῆς Λιβύων ».

Καὶ φαίνεται μὲν καὶ ἐνταῦθα τὰ τοῦ περιηγητοῦ ἑλληπῆ ἢ ἰδιοτρόπως συντεταγμένα μετὰ τὰς

λέξεις « τὰ δὲ ἐπιφανέστατα », ἀλλ' ἡ ἔννοια τοῦ ὄλου σαφῆς, κατὰ γε τὴν ἐμὴν κρίσιν, ὡς περιγράφοντος δύο μόνον, τὰ ἐπιφανέστατα, τῶν κατασκευασμάτων Ἀδριανοῦ, τὰ δὲ λοιπὰ ἀπλῶς ἀπαριθμουμένου. Τὸ ἐξ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἄρα κίωνων Φρυγίου λίθου οἰκοδόμημα, τὸ ἔχον στοὰς καὶ οἰκήματα καὶ πρῶτον περιγραφόμενον ἐστὶ τὸ ὑπὸ τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας ἀνασκαφέν, οὐδὲν ἔχον κοινόν οὔτε τῶ νᾶφ Ἑρας, οὔτε τῶ τοῦ Πανελληνίου Διός, οὔτε τῶ κοινῶ τοῖς πᾶσι θεοῖς ἱερῶ, ἤττον δὲ τῶ Γυμνασίῳ τῶ ἐπωνύμῳ Ἀδριανοῦ τῶ δευτέρῳ περιγραφομένῳ καὶ ἔχοντι κίονας ἑκατὸν λιθοτομίας τῆς Λιβύων, ἀλλ' ὅν χωριστὸν οἰκοδόμημα, ὅπερ μᾶλλον Βιβλιοθήκην Ἀδριανοῦ κλητέον διὰ τὸ ἐν αὐτῶ μόνῳ κεῖσθαι βιβλία.

Ἔστι δὲ σχήματος τετραγώνου ἐπιμήκους βαῆνον ἀπὸ Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολάς· καὶ τὸ μὲν μήκος ποδῶν ἀγγλ. 376, τὸ δὲ πλάτος 252, κατὰ τὸν Stuart τὸν ἐπιμελῶς καταμετρήσαντα τὸ οἰκοδόμημα. Τὴν δὲ κυρίαν εἴσοδον εἶχεν ἐν τῶ μέσῳ τῆς Δυτικῆς πλευρᾶς τῆς πολυτελεστεράς κατὰ γε τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, οὔσης ἀπάσης ἐκ πεντελικοῦ λίθου, κεκοσμημένης δὲ τέσσαρσι καὶ δέκα κίοσι μονολίθοις ἐκ Φρυγίας, ἐξ ὧν μόνον οἱ ἐπ'

¹ Παράβ. Bul. d. Cor. Héll. 1880 σελ. 226, στίχ. 10 καὶ σελ. 233 καὶ ἐξῆς.

² Ὑποθέτω ὅτι ἡ λέξις ἐτέθη ἐνταῦθα ἐν τῇ γενικωτάτῃ αὐτῆς σημασίᾳ.

³ Ὑψὸς μέγιστον τοῦ λίθου σωζόμενον 0,30 περίπου, πλάτος 0,325 καὶ πᾶχος 0,10. Μέγεθος γραμμάτων 0,09×0,05, ἐγγράφαις δὲ ὅχι πολὺ βαθεῖα. Ὁ λίθος εἶναι ἐπίσης ἀδροκοκκότερον τοῦ συνήθους πεντελικοῦ μάρμαρον· ἢ ὅπισθεν αὐτοῦ ἐπιφάνεια εἶναι ὅλως ἀκατέργαστος.

⁴ Ἡ προταθείσα διόρθωσις « εἰς αὐτὰ » ἀντὶ τοῦ « εἰς αὐτὸ » γραμματικῶς μὲν εὐλογος, ὡς νῦν ἔχει τὸ κείμενον, ὅχι δὲ καὶ ἀναγκαστικῶς γὰρ εἶπεῖν « τὰ βιβλία κεῖσθαι εἰς αὐτὸ τὸ (κατασκευάσμα ἐν ᾧ ἑκατὸν εἴκοσι κίονες κτλ. ») ἢ, εἰς αὐτὰ (τὰ οἰκήματα τὰ ἐν τῶ κατασκευάσματι).

ἄριστέρα τῶ εἰσιόντι ἐπτὰ, μένουσιν ἔτι κατὰ χώ-
ραν σώσι. Πρὸ δὲ τῆς πύλης δι' ἧς καὶ σήμερον εἰς
τὴν τοῦ στρατῶνος αὐλὴν εἰσερχόμεθα, οὕσης, ὡς
εἶπομεν, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μετώπου τοῦ πρὸς δυ-
σμάς, ἦσαν βαθμίδες ἕξ, ἐπὶ δὲ τῆς ἀνωτάτης
ἰδρυτο πρόπυλος στοὰ ἐκ τεσσάρων ραβδώτων κί-
ωνων, φέρουσα ἀέτωμα, πάντα ἐκ πεντελικοῦ λίθου¹.
Ἐκατέρωθεν δὲ τῆς πύλης ἐξετείνετο ὁ μετώπιος
τοιχος ἐκ μεγάλων κανονικῶν λίθων Πεντελικῶν,
πρὸ δὲ τοῦ τοίχου, μόνον δύο πόδας ἀπ' αὐτοῦ,
ἴσταντο οἱ ἐπτὰ μονόλιθοι ἀνευ ραβδώσεων, Φρυ-
γίου λίθου κίονες, ρύθμου Κορινθιακοῦ, ἔχοντες
διάμετρον μὲν $\frac{90}{100}$ τοῦ γαλλ. μέτρου, ὕψος δὲ
περὶ τὰ 8 μέτρα. Καὶ τὰ μὲν κιονόκρανα καὶ αἱ
βάσεις τῶν κίωνων, ὡς ἐκ τῶν ἐπτὰ σωζομένων
φαίνεται, ἦσαν ἐκ πεντελικοῦ λίθου, αἱ δὲ ὑπὸ τὰς
βάσεις πλίνθοι, πάλιν ἐκ Φρυγίου λίθου. Καθ' ἑκα-
τέραν δὲ τῶν ἐσχατιῶν τῆς πλευρᾶς ταύτης τοῦ
οικοδομήματος τῆς μόνης ἐκ μαρμάρου κατεσκευα-
σμένης (τῶν τριῶν ἐτέρων πλευρῶν οὐσῶν ἐκ με-
γάλων πωρίων λίθων), τοίχος προεξέχων (πτέ-
ρωμα) ἐκ μαρμάρου Πεντελικοῦ καὶ αὐτός, περιέ-
κλειεν ὡς ἐν πλαισίῳ τὸ ὄλον μέτωπον πρὸς ἐπί-
δειξιν, οὕτως εἰπεῖν, τῶν καλῶν τεσσάρων καὶ δεκα
κίωνων.

Ὁ Spon καὶ Wheler περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου
ἐβδόμου αἰῶνος ἰδόντες τὰς Ἀθήνας, ἐκ πλάνης
δυσεξηγήτου εἶπον τὸ οικοδόμημα τοῦτο, τὸ ὑπὸ
τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας ἀνασκαφέν, εἶναι
τὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ναόν, τὸν δὲ Φρύγιον λί-
θον λευκότερον τοῦ Πεντελικοῦ². Οὐ διέκρινον ἄρα
τὴν καταγωγὴν τῶν μονολίθων τοῦ μετώπου κί-
ωνων³.

Ὁ δὲ Stuart περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ὀγδόου
αἰῶνος δις ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, εἶδεν ἀκεραίαν οὐ
μόνον τὴν βορείαν πτέρυγα τοῦ μετώπου ἀλλὰ καὶ
τὸ πτέρωμα αὐτῆς (οὐ μόνον τὰ κάτω νῦν παρὰ τὸ
Τζαμίον ὄρωνται) ὀλόκληρον εἶδεν, πρὸς δὲ τού-
τοις καὶ τὰς τῆς πύλης παραστάδας καὶ τὰ πλεῖ-
στα τῆς πρὸ τῆς πύλης στοᾶς. Κατὰ δὲ τὴν νότιον

¹ Τῆς προπύλου στοᾶς εἰς κίων καὶ μία παραστάς σώζονται ἔτι· ἀμ-
φιβάλλω δὲ ἂν ὁ κίων ἐστὶ λίθου Πεντελικοῦ· τὰ γὰρ ἐν αὐτῷ ποικί-
ματα πολλὰ καὶ κωνοῦ χρώματος.

² Spon Τομ. 2ος, Σελ. 142. Wheler Σελ. 392.

³ Λέγει μὲν ὁ Wheler τοὺς κίονας τοῦ μετώπου λευκοὺς εἶναι καὶ
υποποασίτους οὐχὶ δὲ καὶ ἐκ λίθου Φρυγίας.

πτέρυγα τὴν καὶ τότε κατεστραμμένην, εἶδε κατὰ
χώραν ἔτι κειμένας τὰς βάσεις τῶν ἐτέρων ἐπτὰ
κίωνων καὶ τεμάχια αὐτῶν ἐπὶ τῶν βάσεων, πρὸς
δὲ τούτοις καὶ μέρος τοῦ νοτίου πτερώματος. Οὐδ'
ὁ Stuart δὲ διέκρινε τὸ εἶδος τοῦ μαρμάρου τῶν
τοῦ μετώπου κίωνων, ὄντων τότε κατὰ μέρος κεχω-
σμένων καὶ δυσπροσίτων καὶ ρυπαρῶν. Ἀποδείξας
δὲ ἠπατημένους τοὺς Spon καὶ Wheler ἐπλανήθη
πλάνην ὁμοίαν τῇ ἐκείνων εἰπὼν τὸ οικοδόμημα
εἶναι τὴν Ποικίλην Στοάν, ἐπὶ Ῥωμαίων ἐπεσκευα-
σμένην. Περιγράφων δὲ τὰς τρεῖς ἐξοχὰς τὰς καὶ
νῦν ὑπαρχούσας κατὰ τὸν βόρειον τοίχον, νομίζει
τὴν μὲν ἐν τῷ μέσῳ ὀρθογώνιον, εἴσοδον εἶναι, τὰς
δὲ ἐκατέρωθεν ταύτης ἡμικυκλίους ὀνομάζει, κατὰ
Βιτρούβιον, ἐξέδρας. Εἶδε δὲ καὶ κίονα μαρμάρινον
ἀπέχοντα περὶ μέτρα ὀκτὼ ἀπὸ τῆς ἐσωτερικῆς
ὄψεως τοῦ βορείου τοίχου καὶ ὑπέθεσεν εἶναι ἐκ
τῶν τῆς ἐσωτερικῆς στοᾶς κίωνων ἐν τῇ ἀρχικῇ
αὐτοῦ θέσει ἰστάμενον. Τὴν δὲ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ
ὄλου τετραγώνου οικοδομήματος, ἀψιδωτὴν θύραν
τὴν ὁμοιάζουσαν μὲν εἰς πολλά, ἀλλ' ἐν μικρῷ,
τῇ Πύλῃ Ἀδριανοῦ τῇ παρὰ τὸ Ὀλυμπιεῖον, ἐπι-
μελεστέρας δὲ εἰργασμένην, εἶπεν ὁ Stuart σύγ-
χρονον εἶναι ταῖς στοαῖς· τοὺς δὲ τρεῖς κίονας καὶ
τὴν παραστάδα ἐνόμιζεν εἶναι μέλη κτιρίου ἐποχῆς
πολύ προγενεστέρας, ἤτοι τῶν Ἑλληνικῶν χρό-
νων¹.

Μετὰ τὸν Stuart ἄλλοι ἄγγλοι ἀρχιτέκτονες, ἐν
οἷς καὶ ὁ William Kinnard, ὁ δεύτερον τὸ τοῦ
Stuart σύγγραμμα ἐκδοὺς τῷ 1825, ἰδόντες τὰς
Ἀθήνας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19^{ου} αἰῶνος ἀπέδει-
ξαν μὲν τὴν τοῦ Stuart πλάνην, εἰπόντες οὐχὶ τὴν
Ποικίλην εἶναι Στοάν ἐν τῷ τετραγώνῳ τούτῳ,
ἀλλὰ τὸ ἐξ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι κίωνων Φρυγίου λί-
θου οικοδόμημα τὸ ὑπὸ Παυσανίου μνημονευόμε-
νον. Μὴ φαινομένου δὲ Φρυγίου λίθου ἐν τῷ τε-
τραγώνῳ, ὁ ἐν Κερκύρα τότε διαμένων γνωστὸς
τοῖς Ἑλλησι Guilford ἦλθεν ἀρωγὸς εἰς τοὺς αὐ-
τοῦ πατριώτας ἀρχιτέκτονας καὶ λαβὼν τὴν ἀδειαν
τοῦ Ὀθωμανοῦ Διοικητοῦ ἀνέσκαψε καὶ ἐν βάθει
τριάκοντα περίπου ποδῶν εὗρε τεμάχια κίωνων
Φρυγίου λίθου. Ἐκτοτε Ἀδριανοῦ στοάν τὸ οἰκο-

¹ Καταδρασιθέντος τοῦ ναοῦ Παναγίας δῆλον ἐγένετο ὅτι οἱ τε κί-
ονες καὶ ἡ παραστάς ἐτέθησαν ἀτάκτως, ὅπως νῦν ἴστανται, ἀλλοθεν λη-
φθέντες.

δόμημα ὠνόμασαν, ὁ δὲ Kinnard τὰ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τετραγώνου εἶπε λείψανα τοῦ « Θεοῦ τοῖς πᾶσι ἱεροῦ κοινοῦ »¹.

Δῆλον οὖν ὅτι οὔτε οἱ περὶ τὸν Kinnard ἀρχιτέκτονες οὔτε ὁ Guilford ἀνεγνώρισαν τὴν καταγωγὴν τῶν μονολίθων κίωνων τοῦ μετώπου, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς ὁ Leake ὁ περὶ τὰ μέσα τοῦ 19^{ου} αἰῶνος ἐπισκεφθεὶς τὰς Ἀθήνας, ὁ Στοῦν Ἀδριανοῦ ὀνομάζων τὸ οἰκοδόμημα καὶ ἐν αὐτῷ τιθέμενος τὴν τε βιβλιοθήκην καὶ τὸ κοινὸν τῶν Θεῶν ἱερόν, μετὰ τινος δὲ δισταγμοῦ καὶ τοὺς Ἑρασ καὶ Πανελληνίου Διὸς ναοὺς. Εἶδε δὲ ὁ Leake ἐν τῷ τετραγώνῳ, εἰς ἀπόστασιν ὀκτῶ περίπου μέτρων ἀπὸ τῶν τοίχων, ἔχνη στοίχου κίωνων (colonnade)².

Ὁ δὲ Breton (Athènes) τῷ 1861 οὐδὲν, λέγει, εὔρεν οὔτε τὸν κίονα ὃν εἶδεν ὁ Stuart, οὔτε τὰ ἔχνη τοῦ στοίχου τῶν κίωνων ἃ εἶδεν ὁ Leake, ἀνεγνώρισε δὲ τὸ χρῶμα τῶν ἐπτὰ μονολίθων τοῦ μετώπου κίωνων μὴ εἶναι λευκὸν ἀλλὰ πράσινον ἀποκαλῶν τὸ τοῦ μαρμάρου εἶδος cipollino³.

Ἰπέθετον δὲ ὅτε Stuart καὶ ὁ Kinnard δύο ἔχειν σειρὰς κίωνων τὴν κατὰ τὰς τέσσαρας πλευρὰς τοῦ κτιρίου ἐσωτερικὴν στοῦν, μίαν μὲν τὴν πρὸς τὴν αὐλὴν τὴν δ' ἑτέραν πρὸς τῷ τοίχῳ.

Καὶ μόνον δὲ ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας ἀνασκαφῶν ἱκανὰ ἔχομεν τεκμήρια πρὸς ἀσφαλεστέραν τοῦ κτίσματος ἀναγνώρισιν. Πρῶτον μὲν ἡ ἀποκάλυψις τῆς τε κρηπίδος καὶ τοῦ στυλοβάτου τῶν κατὰ τὰς τέσσαρας πλευρὰς ἐσωτερικῶν στοῦν καὶ ἡ φαινομένη ἐνιαχοῦ θέσις τῶν κίωνων, οἱ ἀπειχον ἀπ' ἀλλήλων περὶ τὰ 2:80 γαλλ. μέτρου, δεικνύουσιν ὅτι ἑκατὸν κίονες λίθου Φρυγίου ἐπὶ μιᾶς σειρᾶς ἰδρυμένοι ὑπεβάσταζον τὰς στοῦς. Τῶν κίωνων δὲ τούτων μόνον τὴν περιφέρειαν γνωρίζομεν ἐκ τῶν ὀλίγων εὐρεθέντων τεμαχίων οὕσαν περὶ τὰ 1:70 γαλλ. μέτρου. Ἐτέρας δὲ ἐν τῷ μυχῷ τῶν στοῦν σειρᾶς κίωνων, ἣν ὑπέθετεν ὁ Στούαρτ, οὐδὲν ἔχνος αἰσκαφαὶ ἔδειξαν. Προστιθεμένων δὲ καὶ τῶν τοῦ μετώπου δεκατεσσάρων ἐκ Φρυγίου λίθου μονολίθων

¹ Stuart Τόμος 1ος, Σελὶς 65-66. Σημ. c. Ἐκδόσεις νέα ὑπὸ William Kinnard ἀρχιτέκτονος. Λονδίνῳ 1825.

² Leake Topography of Athens Τομ. 1ος, Σελ. 260.

³ Ἐκ τῆς Ἰταλικῆς λέξεως cipolla, κρόμμον σημαίνουσης. Ὅντως δὲ τὸ μάρμαρον ἔχει χρῶμα γλωροῦ κρομύου ἢ πράσου ἐξ ὃς τὸ πράσινον.

κίωνων, ἔχομεν περίπου τὸν ὑπὸ Παυσανίου μνημονεύμενον ἀριθμὸν κίωνων εἴκοσι καὶ ἑκατόν¹.

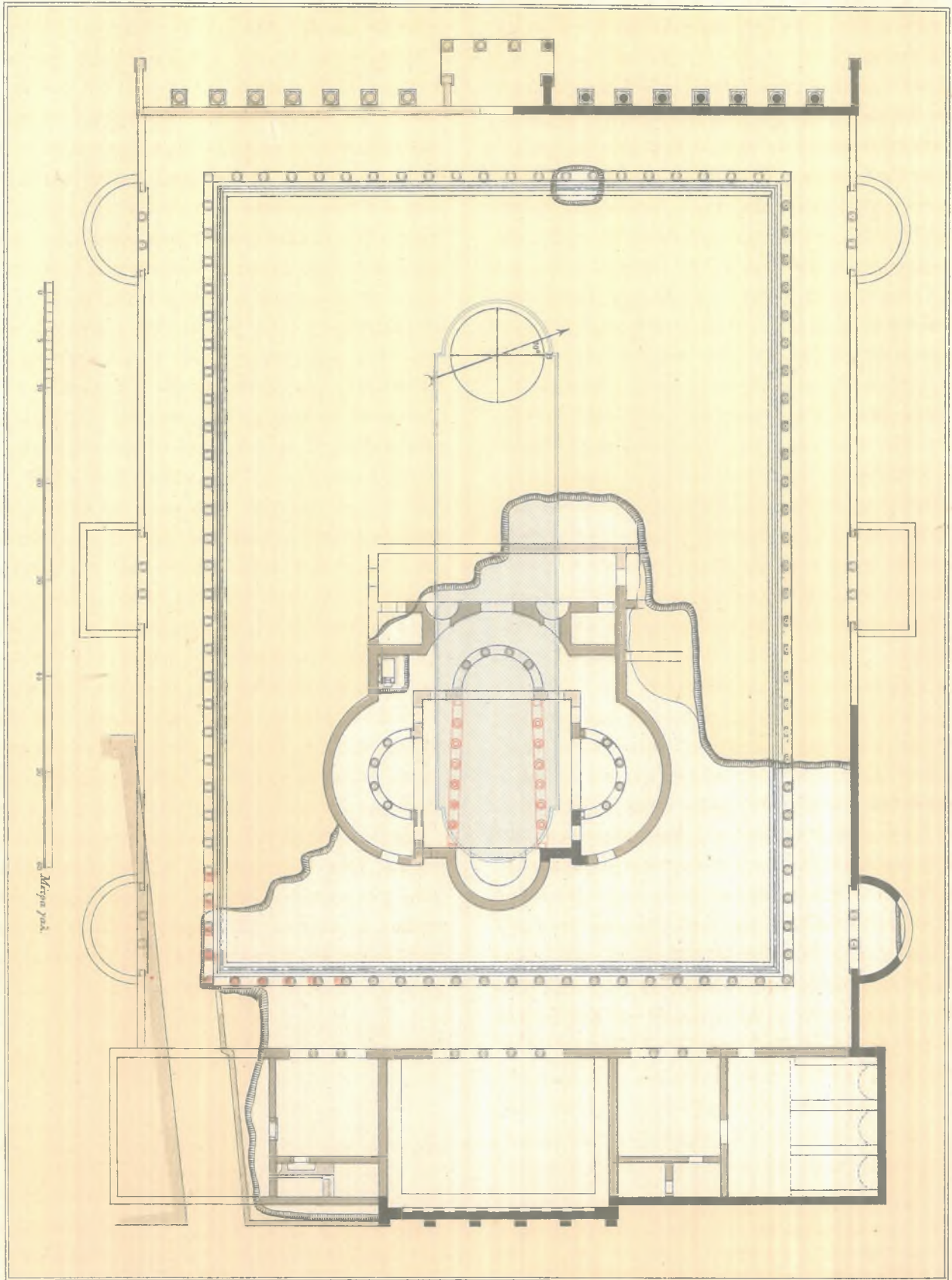
Θαυμαστὸν δὲ οὐχὶ ἡ ἐξαφάνισις τοσοῦτων ἐκ Φρυγίου λίθου κίωνων, ἀλλὰ μάλλον ἡ διάσωσις τῶν ἐπτὰ τοῦ μετώπου καὶ τῶν ὀλίγων ἐν τῷ οἰκοδομήματι εὐρεθέντων τεμαχίων κίωνων ταῖς στοαῖς ἀνηκόντων ἄπερ πιθανῶς καὶ μόνον εἶδον καὶ οἱ περὶ τὸν Guilford².

Δεύτερον δὲ τεκμήριον ἀναγνώρισεως εἰσι τὰ πρὸ τῶν ἀνασκαφῶν ἄγνωστα οἰκήματα τὰ ἐν τῷ μυχῷ τοῦ τετραγώνου παρ' ἑλὴν τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν ἀνακαλυφθέντα. Ἐκ τούτων τὸ μὲν ἐν τῷ μέσῳ ἐστὶ μέγα δῶμα τετράγωνον μήκους μὲν περὶ τὰ 20 γαλλ. μέτρα, πλάτους δὲ περὶ τὰ 14· τὰ δὲ ἑκατέρωθεν τούτου κείμενα δῶματα εἰσι μικρότερα καὶ ὑποδιαίρουσινται προβαίοντα εἰς τὰς ἐσχατίας. Οἱ τοῖχοι αὐτῶν παχύτατοι ὄντες ὠκοδόμητο, οὐχὶ καθ' ὅλον τὸ πάχος ἀλλὰ μόνον κατὰ τὰς παρεΐας, πλίνθοις ὀπτᾶις καὶ ἀμμοκονία³· ἦσαν δ' εἶτα κεκαλυμμένοι αἱ πλίνθοι ὑπὸ στρώματος ἀμμοκονίας συγκρατουμένης ὑπὸ χαλκῶν ἤλων πλατέων μάλλον ἢ τετραγώνων, ἐμπεπηγμένων ἐν τῷ τοίχῳ καὶ τὴν κεφαλὴν κεκαμμένην ἐχόντων· ἐπὶ δὲ τοῦ στρώματος τῆς ἀμμοκονίας ἦσαν κεκολλημένοι πλάκες λεπταὶ μαρμαρίναι, ἐξ ὧν πολλαὶ μὲν εὐρέθησαν τεθραυσμέναι ἐν τοῖς ἐρειπίοις, μόνον δὲ ἐν γωνίᾳ μικροῦ δώματος κατὰ τὴν νοτιοανατολικὴν ἄκρην τοῦ ἀνασκαφέντος χώρου εὐρέθησαν τεμάχια πλάκας ἐκ λευκοῦ ἀλαβάστρου κεκολλημένα ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἔνθα φαίνονται καὶ πολλοὶ τῶν χαλκῶν ἤλων τῶν συγκρατούντων τὸ ὑπὸ τὰς πλάκας παχὺ στῶμα ἀμμοκονίας. Εὐρημα σύμφωνον τοῖς λόγοις Παυσανίου λέγοντος τὰ οἰκήματα κεκοσμημένα « ὀρόφῳ τε ἐπιχρῦσῳ καὶ ἀλαβάστρῳ λίθῳ ». Καὶ ἐν τῷ μεγάλῳ δὲ δώματι σώζονται ἐνιαχοῦ τό τε τῆς ἀμμοκονίας στῶμα καὶ οἱ χαλκοὶ ἤλκι.

¹ Ἴδε τὸ ὑπὸ Δοέρφρελδ ἔχνογράφημα ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Ἐταιρίας τοῦ ἔτους 1865, ὅπερ ἀνατυπῶνται ἐν σελ. 363 χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἐφημερίδος. Ἐν αὐτῷ ἑκατόν εἰσιν οἱ τῶν τεσσάρων στοῦν κίονες, ὅκτω οἱ πρὸ τῶν οἰκημάτων καὶ δώδεκα οἱ ἐν ταῖς πύλαις καὶ ἐξέδραις ταῖς κατὰ τὰ πλάγια· ὥστε καὶ ἄνευ τῶν τοῦ μετώπου κίωνων ἔχομεν ἀκριβῶς ἑκατόν καὶ εἴκοσι κίονας.

² Ποῦ οἱ ἑκατόν κίονες τοῦ Γυμνασίου Ἀδριανοῦ ἐκ λίθου Λιθύης; ποῦ οἱ λευκοὶ λίθοι Πεντέλης οἱ ποτὲ τὸ Στάδιον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικῶς καλύπτοντες;

³ Τὸ ἐρυθρόχρουν τῆς κονίας προσέρχεται εἴτε ἐκ πηλοῦ κεραμικοῦ εἴτε ἐκ κόνεως ὀστράκων ἐν αὐτῇ μεμιγμένων.

Τρίτον δὲ τεκμήριον ἀναγνωρίσεως εἰσὶ τὰ ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου τῆς πρὸ τῶν οἰκημάτων ἀνατολικῆς στοᾶς εὑρεθέντα ἐκ Φρυγίου λίθου τεμάχια κίωνων ἰδρυμένων αὐθαιρέτως ἐπὶ βάσεων καὶ πλίνθων μαρμαρίνων ἀξέστων¹, καὶ τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λίθου τεμάχια πλακῶν διεσπαρμένα εὑρεθέντα, ἐν δὲ μόνον κατὰ χώραν, ἐν τῇ κατὰ τὸν βόρειον τοῖχον ἀνατολικῇ ἡμικυκλίῳ ἐξέδρᾳ κεκολλημένον ἐπὶ τοῦ λεπτοῦ καὶ ὁμοῦ χαλκοῖς ἤλοις συγκρατούμενου στρώματος ἀμμοκονίας τοῦ καλύπτοντος τοὺς μεγάλους πωρίνους λίθους τοῦ τοίχου· εὔρημα πολύτιμον ἐξηγοῦν τὰ τοῦ Πausανίου « πεποιήνται δὲ καὶ ταῖς στοαῖς κατὰ τὰ αὐτὰ οἱ τοῖχοι ». Ἐν τῇ αὐτῇ ἐξέδρᾳ σώζεται κατὰ χώραν τεμάχιον τῆς λευκῆς μαρμαρίνης ζώνης τῆς χωρίζουσας τὸ δάπεδον τῆς στοᾶς ἀπὸ τῶν πλακῶν τῶν καλυπτούσων τὸν τοῖχον.

Εἰκάζομεν δὲ ἐκ τῶν λεγομένων ὑπὸ Στράβωνος (Γεωγρ. Βιβλ. ΙΒ΄. Κεφ. 577) περὶ λίθου Φρυγίου Συνναδικοῦ ἢ Δοκιμήτου καλουμένου ὁμοιάζοντος δὲ τῷ ἀλαβάστρῳ λίθῳ κατὰ τὴν ποικιλίαν, ὅτι οἱ τε μεγάλοι κίονες τοῦ μετώπου καὶ οἱ τῶν στοῶν μικρότεροι, πρὸς δὲ τούτοις καὶ αἱ τοὺς τοίχους καλύπτουσαι πράσιναι πλάκες, ἐκ Συννάδων, πόλεως ἐν Φρυγίᾳ, ἢ ἐκ τῆς κώμης Δοκιμίας ἐκομίσθησαν. « Σύνναδα δ' ἐστὶν οὐ μεγάλη πόλις. . . ἐπέκεινα δ' ἐστὶ Δοκιμία κώμη, καὶ τὸ λατόμιον Συνναδικοῦ λίθου (οὕτω μὲν Ῥωμαῖοι καλοῦσιν, οἱ δ' ἐπιχώριοι Δοκιμίτην καὶ Δοκιμαῖον), κατ' ἀρχὰς μὲν μικροὺς βώλους ἐκδιδόντος τοῦ μετάλλου, διὰ δὲ τὴν νυνὶ πολυτέλειαν τῶν Ῥωμαίων κίονες ἐξαιροῦνται μονόλιθοι μεγάλοι, πλησιάζοντες τῷ ἀλαβαστρίτῳ λίθῳ κατὰ τὴν ποικιλίαν· ὥστε, καὶ περ πολλῆς οὔσης τῆς ἐπὶ θάλατταν ἀγωγῆς τῶν τηλικούτων φορτίων, ὁμοῦ καὶ κίονες καὶ πλάκες εἰς Ῥώμην κομίζονται θαυμασταὶ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ».

Οἱ ἰδόντες τὸν ἐξ ἀλαβάστρου λίθου Τουρκικὸν ναὸν ἐν Καίρῳ, ἢ τοὺς ὑπὸ Μεχμέτ Ἀλῆ δωρηθέντας κίονας ἐκ τοῦ αὐτοῦ λίθου τῷ Πάπᾳ Γρηγορίῳ 16^ῳ τοὺς κοσμοῦντας τὴν εἴσοδον καὶ τὸν βωμὸν τοῦ ἐκτὸς τῶν τειχῶν Ῥώμης ἀνακαινισθέντος ναοῦ τοῦ Ἁγίου Παύλου, ἢ καὶ μόνον τὰς ἐν τοῖς μουσεῖοις ἐξ ἀλαβάστρου ληκύθους καὶ νεκρικὰς κάλπας, γινώσκουσι τὸ μὲν ἐπικρατοῦν χρῶμα τοῦ ἐκ τῆς ἄνω Αἰγύπτου τούτου λίθου εἶναι χρῶμα κηροῦ, τὰ δ' ἐν αὐτῷ ποικίλματα κυκλωτερῇ ἢ ἐπιμήκῃ, παραλλάσσειν ἀπὸ τοῦ νεφελώδους εἰς τὸ γαλακτώδες καὶ τὸ τῆς ἀσβέστου λευκόν¹. Καὶ ὁ ἡμέτερος οὖν Φρύγιος λίθος (κίονές τε καὶ πλάκες) ποικίλματα μὲν ὅμοια τοῖς τοῦ ἀλαβάστρου ἔχει, χρῶμα δὲ ἐπικρατοῦν τὸ πράσινον. Ἐφάνη δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸ μὲν δάπεδον τῶν στοῶν εἶναι ὑψηλότερον τοῦ τῆς αὐλῆς κατὰ $\frac{50}{100}$ Γ. Μ., δύο δὲ βαθμίδας πεντελικοῦ λίθου καλύπτειν τὸ ἐκ πώρου κρηπίδωμα τοῦ στυλοβάτου τῶν τεσσάρων στοῶν, καὶ τῆς μὲν ἀνωτέρας βαθμίδος τὴν ἐπιφάνειαν συνέχεσθαι μετὰ τῶν μεγάλων Πεντελικῶν πλακῶν, αἷς ἔστρωτο τὸ τῶν στοῶν δάπεδον, πρὸ δὲ τῆς κατωτέρας τῶν βαθμίδων ὑπάρχειν πλατὺ περίζωμα ἐκ πλακῶν πώρου μεγάλων καὶ παχειῶν ἔχον δ' αὐλακα λελαξευμένην, ἀποδεχομένην καὶ ἄγουσαν τὰ ἀπὸ τῆς στέγης τῶν στοῶν καταπίπτοντα ὕδατα εἰς ὄχετόν ὑπὸ τῶν αὐτῶν πλακῶν στεγαζόμενον.

Περὶ δὲ τῆς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τετραγώνου ἐπιμήκους δεξαμενῆς καὶ τῆς παρ' αὐτὴν μικρᾶς καὶ καλῶς εἰργασμένης ἀψίδος καὶ τῶν ἡμικυκλικῶν στοῶν, ὧν οἱ στυλοβάται σώζονται, καὶ τῶν ψηφιδωτῶν ἐδαφῶν, οὐδεμίαν ἀσφαλῆ ἐξήγησιν αἱ μέχρι τοῦδε σκαφαὶ παρέχουσιν.

Ἀθήνησι 1888.

Γ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

¹ Καὶ ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου τῆς νοτίου πλευρᾶς εὑρέθησαν διάφορον σχημάτων βάσεις καὶ δὴ καὶ ἡ φέρουσα λατινιστὴ τὴν τοῦ Ἀδριανοῦ ἀναθηματικὴν ἐπιγραφὴν, ἑλληνιστὴ δὲ μόνον τὸ ἔθνικόν τῶν τῶ ἀγάλμα ἀνατιθεμένων « Τρωαδέων ». Λέγει δὲ καὶ ὁ Leake ἐν τῇ Τοπογραφ. Ἀθηνῶν Τομ. 1ος Σελ. 261, ὅτι ὁ Worsley ὁ τὰς Ἀθῆνας ἐπισκε-

φθεις τῷ 1785 εἶχεν ἐν τῇ συλλογῇ του τὰς προτομὰς Ἀλκιβιάδου καὶ Σοφοκλέους εὑρεθείσας ἐν τῇ Στοᾷ Ἀδριανοῦ, σύμφωνα καὶ ταῦτα τοῖς τοῦ Πausανίου « πρὸς δὲ ἀγάλμασι κεκοσμημένα ».

¹ Ὁ λευκὸς ἀλαβάστρὸς ἐστὶ διαφανὴς ἀλλ' ἄνευ ποικιλιμάτων, ὁμοῦς μαρμάρῳ.

ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΝ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ

(Πίναξ 1)

Δημοσιεύομεν ἐν τῷ 1^ῳ πίνακι ἀπεικόνισμα μαρμαρίνου συμπλέγματος, εὑρεθέντος ἐν ταῖς σκαφαῖς, ἀς ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρία ἔξω τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ περιβόλου τοῦ Ἀθήνησιν Ὀλυμπείου ἐποίησε πρὸ μηνῶν, θεωρήσασα καθήκον τῆς τὸ νὰ ἀνερευνήσῃ τὸν ἐπικλινῆ χῶρον ἐκεῖνον, πρὶν ἢ αὐτὸν ὕστερον ἢ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπῇ διασχηματίσῃ κατὰ τινα εὐάρμοστον τρόπον πρὸς τὴν αὐτόθι βορειότερον κατασκευασθεῖσαν νέαν λεωφόρον. Καὶ τί μὲν ἔδειξαν αἱ σκαφαί, δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ προσήκων τύπος νὰ ἀναγραφῆ λεπτομερῶς. Ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν, ὅτι πλὴν τοῦ δαπέδου ἐνὸς τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων βαλανείου, τοῦ ὁποῦ το ὄπως οὖν κάλλιον σωζόμενον μέρος ἀπεφασίσθη νὰ διατηρηθῆ, ἀνεφάνησαν ἄλλαι ὧδε κάκεισε θεμέλιοι γραμμαὶ οἰκοδομῶν ἀσβεστοκτίστων, τὰς ὁποίας ὡς ὅπως ἀσήμους, συγχειμένους δὲ τὸ πλεῖστον ἐξ ὑλικοῦ ληφθέντος ἐκ τῶν ποτὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ Ὀλυμπείου ἰδρυμάτων, διέλυσε ἡ Ἀρχαιολογ. Ἐταιρία, ἵνα ἐξαγάγῃ ἐξ αὐτῶν, ὡς καὶ ἐξήγαγε, τὰ πολλὰ ἐν αὐταῖς ἐνφοδομημένα ἀρχιτεκτονικά, γλυπτὰ καὶ ἐνεπίγραφα μάρμαρα. Τούτων τὰ ἀξία λόγου τινὸς θέλουσιν ἐν εὐθέτῳ καιρῷ δημοσιευθῆ. Τὸ δὲ σήμερον δημοσιεύομενον σύμπλεγμα, ὅπερ καὶ ἡμιτελὲς ὄν, ὡς τὸ δεικνύει ἡ ἀπεικόνισις, ἐκρίθη παρὰ πολλῶν τῶν αὐτὸ ἰδόντων λίαν περιέργον, εὐρέθη τῇ 13 Ἀπριλίου ἐ. ἔ. ὄχι ἐνφοδομημένον, ἀλλ' ἀπλῶς κατακαίμενον ἐν τῇ γῆ εἰς βάθος τριῶν μέτρων, καὶ δὴ ἐν ἀποστάσει 30 περίπου βημάτων ἀπὸ τοῦ τοίχου τοῦ περιβόλου καὶ ἀκριβῶς ἀντικρὺ τῆς δευτέρας τῶν ἀπὸ τοῦ Προπύλου πρὸς ἀνατολὰς χωρουσῶν ἀντηρίδων. Δὲν ἔχει μὲν βεβαίως, ὡς ἡμεῖς πειθόμεθα, οὐδεμίαν διὰ τὸ παρὸν εὕρημα σημασίαν ἢ ἀκριβῆς αὕτη δήλωσις, ἢ ἐξηγημένη ἐκ τοῦ ἡμερολογίου τῶν ἀνασκαφῶν, ἀλλ' ὅμως τὴν δίδομεν, χαριζόμενοι ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν ἀπλήστως ἐχόντων πρὸς τὰς τοιαύτας ἐκ πάσης ἀνασκαφῆς πληροφορίας καὶ φοβουμένων μήπως ἐκ τῆς αὐτῶν ἐλλείψεως τοὺς διαφύγῃ κἀνὲν τῶν πρὸς ἐρμηνείαν τῶν εὕρημάτων χρησίμων στοιχείων. Εἶεν.

Τὸ σύμπλεγμα εἶναι ἐκ λίθου Πεντελικοῦ, ὕψους

(ὁμοῦ μὲ τὸ συμφυῆς σφέλας) 0,90, πλάτους 0,40, πάχους ἤτοι βάθους (ὁμοῦ μὲ τὸ σφέλας) 0,24. Διτηρήθη δέ, ὡς ὁράται καὶ ἐν τῇ εἰκόνι, ἀλώδητον, πλὴν μιᾶς ἐλλείψεως, ἢ ὅμως ἴσως καὶ κατ' αὐτὴν τὴν λάξευσίν του ἔπαθέ ποτε, ἀποκρουσθέντος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῆς μικροτέρας μορφῆς τοῦ βρέγματος. Ὅπισθεν ὁ λίθος οὐδεμίαν ἐμφαίνει τεχνίτου ἐργασίαν πρὸς ὁμοίωσιν ἀνθρωπίνων σωμάτων, κυρτοῦται δὲ μόνον ὀλίγον καὶ ἀνωμάλως, ὥστε τούτου γε ἔνεκα καὶ καθ' ὅσον ἔμπροσθεν ὁρώμενος δὲν παρουσιάζει διατετηρημένα τὰ μεταξὺ τῶν διεστηκότων τεσσάρων σκελῶν, τὸ ὅλον ἔργον δύναται νὰ θεωρηθῆ καὶ ὡς ἀνάγλυφον ἢ ὡς τι μεταξὺ ἀναγλύφου καὶ περιόπτου ἀγάλματος εἶδος. Ἐπι ἐπικουροῦντες τῇ ἀντιλήψει τῶν μὴ ἐχόντων πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτὸν τὸν λίθον λέγομεν, ὅτι περιβάλλει ἀμφοτέρως τὰ σώματα ὑπερθεῖν καὶ πλαγιόθεν δέρμα ζώου (νεβρίς;) καθὼς μάλιστα κατὰ τὰ πλάγια τῆς μεγαλλιτέρας μορφῆς τοῦτο διακρίνεται, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀριστερὰ χεὶρ τῆς μικροτέρας μορφῆς, ἂν μὴ ἀπατώμεθα, ἐν συνεστραμμένως καταπίπτοντι δέρματι κρύπτεται, ἀναπαυομένη ἐπὶ μετριάς τοῦ λίθου ἐξοχῆς.

Καθὼς δὲ ἀνωτέρω εἴπομεν καὶ ἡ ἀπεικόνισις ἱκανῶς δεικνύει, τὸ ἔργον κατελείφθη καθ' ὅλην του τὴν ἐπιφάνειαν ἡμιτελὲς ἢ ἡμίεργον ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ τεχνίτου¹. Ἐν τούτοις ἡ σύνθεσις τοῦ ὄλου, ἐλέγχουσα τοὺς χρόνους τῆς τελείως ἀνεπτυγμένης (ἄδηλον δὲ ποίους ἀκριβῶς,) φαίνεται ἡμῖν ἀρμονικὴ, τὰ σώματα ἔχουσι πρὸς τῇ φυσικῇ καὶ ἀβιάστῳ στάσει καὶ τινα χάριν, αἱ δὲ κεφαλαὶ ἀμφοτέρως καὶ ἔκφρασιν τὴν προσήκουσαν, διάφορον δηλ. κατὰ τὴν αὐτῶν φύσιν καὶ σχέσιν. Καὶ ἡ μὲν μεγαλλιτέρα μορφή εἶναι, νομίζομεν, Διόνυσος, ἢ δὲ μικροτέρα θὰ παριστάνῃ πιθανῶς τὸν Ἄμπελον, τὸν κατὰ τοὺς μύθους ἐρώμενον τοῦ Διονύσου, ἢ

¹ Ἀπέχομεν τοῦ νὰ ἐκφράσωμεν διὰ λόγων τὸν βαθμὸν τῆς ἡμετέρας καὶ νὰ ὀρίσωμεν μέχρι πόσου σφῆρα, ἐγχοπέυς, ξοίς, ἢ σμίλη εἰργάσθησαν, ἅτε ἐλλιπῶς ἔχοντες περὶ τὴν τοιαύτην ἐμπειρίαν, τόσον δὲ μόνον μεθ' ἱκανῆς ἀσφαλείας δηλοῦμεν, ὅτι πανταχοῦ τῶν σωμάτων ὁμαλῶς τὸ ἡμίεργον ὁράται, οὐδενὸς σχεδὸν μέρους ὄντος κατὰ προτίμησιν ἐξειργασμένου ἐπὶ πλεόν.

τὸν Στάφυλον, ὅστις κ' ἐκεῖνος ἐρώμενος τοῦ οἰνοδότου θεοῦ ὑπῆρξεν. Ἄν ἡ παράστασις εἶχε καὶ τι ἰδιαιτέρον παρὰ ἀπλὴν περίπτωξιν ἀγαπωμένων, θὰ ἠδύνατό τις ἀσφαλέστερον νὰ ἐκλέξῃ τὸ δοτέον ὄνομα εἰς τὸν νεανίαν, βοηθούμενος ἐκ τῆς μυθολογίας, καθὼς δὴ πρὸ χρόνων οἱ ἀρχαιολόγοι ὠνόμασαν ἀνευδοιάστως Διόνυσον καὶ Ἄμπελον ἐν σύμπλεγμα ἰταλικῆς προελεύσεως, ὅπερ ἀπόκειται νῦν ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ καὶ ἀφοῦ ἐξεδόθη ἐν Anc. Marbl. p. III, pl. 11, πολλάκις ὕστερον μετεξεδόθη, τελευταῖον δὲ ἐν Denkm. des klas. Alterth. τοῦ Baumeister, ἐν ἄρθρῳ Dionysos. Ἄναφέρω δὲ ἐγὼ αὐτὸ ἐνταῦθα ὅχι ὡς ὁμοιάζον τὸ ἡμέτερον, (εἶναι μάλιστα ἀνομοιότατον κατὰ πάντα), ἀλλὰ πρῶτον διότι καὶ ἕνεκα αὐτοῦ, ὡς κοινῶς γνωρίζομένου, προετίμησα τὸ ὄνομα τοῦ Ἄμπελου ἐν τῇ ὀνοματοδοσίᾳ μου, ἔπειτα διὰ τὴν διάφορον περὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ ἐξενεχθεῖσαν κρίσιν ὑπ' ἀνδρῶν δοκίμων ἐν τῇ ἀρχαιολογίᾳ, φανεῖσάν μοι παράδοξον. Ἐν μὲν τῷ ὑπὸ Wieseler ἐκδοθέντι Βῷ μέρει τῶν Denkm. d. a. K. τοῦ C. O. Müller (ἀρ. 371 τῆς ἐκδόσ. τοῦ 1856) ἐξαιρέται μεγάλως τὸ ἔργον ἐπαινούμενον, ἐν δὲ τοῖς Bausteine etc. τοῦ Friedrichs τοῖς διασκευασθεῖσιν ὑπὸ Wolters καὶ μετονομασθεῖσι Die Gypsabgüsse etc. ἐν σελ. 585, ὑπ' ἀρ. 1494, φέγεται ὡς «λίαν ἀτερπές τῇ ὄψει παίγιον». Ἐγὼ ἐπέχω, ἐν νῷ ἔχων μάλιστα τὸ ὅτι τὸ ἔργον ἐκεῖνο, κατὰ τὴν κακίστην τῶν πρὸ ἡμῶν Φράγκων συνήθειαν, εἶναι πολλαχῶς συμπεπληρωμένον ὑπὸ νεωτέρου τεχνίτου καὶ πλεον ἴσως παρ' ὅτι σημειοῦται ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐκδότων, τοῦθ' ὅπερ συχνὰ συμβαίνει ἐν τῇ ἀρχαιολογίᾳ, ὥστε τῇ ἀληθείᾳ νὰ λυπηταί τις τὸν κόπον τῆς κρίσεως, ὃν καταβάλλει θεώμενος ἔργα ἀρχαῖα τόσον παρηλλαγμένα καὶ νὰ προτιμᾷ ἐν τοῖς τοιοῦτοις νὰ ὑπακούῃ εἰς τὸ συντετὸν παράγγελμα *guarda e passa*. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω παρεκβατικῶς ἔστωσαν εἰρημένα. Ἀναγκαιότερον δὲ εἶναι νὰ ῥηθῆ, ὅτι ἐφ' ὅσον τοῦλάχιστον ἐγὼ ἠδυνήθην νὰ ἐρευνήσω ἐν Μουσειογραφικοῖς βιβλίοις, μόνον τὸ ἡμέτερον σύμπλεγμα φαίνεται ἔχον τὴν παράστασιν τοῦ Διονύ-

σου ἔχοντος ὑπὲρ κεφαλῆς τὸν δεξιὸν βραχίονα ἐν ἀναπαύσει καὶ ἅμα περιπτυσσομένου ἐταῖρον αὐτοῦ εἴτε Ἄμπελον εἴτε Στάφυλον. Ἄλλως δὲ ἀγάλματα τοῦ αὐτοῦ θεοῦ μονὰ μὲ τὸν βραχίονα ὑπὲρ κεφαλῆς ὑπάρχουσιν ἄλλα τε ἴσως καὶ τὰ ἐν Denkm. d. a. K. τῆς ἀνωτέρω σημειωθείσης ἐκδόσεως ὑπ' ἀρ. 355 καὶ 356 ἀπεικονισμένα καὶ περιγεγραμμένα.

Τώρα δὲ θέλομεν τελευτῶντες νὰ εἴπωμεν βραχεία περὶ τῶν τοιούτων ἡμιτελῶν ἔργων οἷον τὸ σήμερον ἐκδιδόμενον. Ὅτι εἶναι αὐτὰ διδακτικώτατα, ἐὰν παρατηρῶνται ὡς πρὸς τὸν παρ' ἀρχαίους ἐπιζόμενον τρόπον τῆς λιθοξοίας, καὶ ἔτι μᾶλλον, ἐὰν μελετῶνται αἱ παραστάσεις τῶν ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἀρχαιοτέρας περιελθούσας εἰς ἡμᾶς γραπτὰς εἰδήσεις, τὰς περὶ ἐξαφανισθέντων ἔργων τῆς πλαστικῆς, δὲν πιστεύομεν νὰ ἀμφισβητηθῆται τανῦν παρ' οὐδενός. Τῶν Ἀθηναίων δὲ αἱ δημόσιαι συλλογαὶ ἔχουσι πολλὰ τοιαῦτα ἐν διαφόροις τῆς ἐργασίας σταδίοις ἡμιτελῆ καταλειφθέντα ἔργα μικρά τε καὶ μεγάλα, ὅποια καὶ ὅποσα, ἀμφιβάλλομεν πολὺ, ἂν ἔχουσι τὰ τῆς δυτικοβορείου Εὐρώπης πλούσια ἄλλως Μουσεῖα· διότι πιθανὸν φαίνεται, ὅτι οἱ ἐν τοῖς πρὸ ἡμῶν χρόνοις συλλέκται ἢ ἀρπαγες ἀγαλμάτων τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ καλῶς μόνον καὶ τελείως ἐξεργασμένα προσέχοντες, παρεῶρων τὰ ἀτελῆ καὶ ἄφιναν αὐτὰ εἰς ἡμᾶς, ἂν ἦσαν τότε εὐρημένα. Κατὰ τὰς τελευταίας δὲ δεκαετηρίδας ἡμεῖς ἐξ ἀνασκαφῶν, ἀγορῶν καὶ δωρεῶν καὶ ἠύξισαμεν ἔτι τὰ ὀπωσθήποτε τότε ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν ὑπολειφθέντα, καὶ οὕτω κατὰ τοῦτο εὐτυχοῦμεν. Ἴνα δὲ αὐτὰ δεόντως τὸ ἔργον αὐτῶν ποιῶσιν, ἤγουν συμβάλλωσιν εἰς τὴν παρ' ἀρχαιολόγων ἀκριβεστέραν τῆς ἀρχαίας τέχνης μελέτην, ἐκρίθη, ὅτι ἔπρεπε καὶ νὰ εἶναι που ἐν ἰδίῳ χώρῳ συνηγμένα¹ καὶ περὶ τούτου ἤδη πρὸ δωδεκαετίας ἐπὶ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας τοῦ Ἰωάννου Βαλασοπούλου εἶχε ληφθῆ τις φροντίς καὶ ἔναρξις ἐγένετο τῆς συναγωγῆς αὐτῶν ἐν ἐνὶ διαμερίσματι τοῦ Κεντρικοῦ Μουσείου.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 12 Σεπτεμβρίου 1888.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ

¹ Οἱ ἐκ Δύσεως ἀρχαιολόγοι τὸ μὲν διὰ τὸ μὴ ἔχειν συνειθισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς θέαν συχνὴν τῶν τοιούτων, τὸ δὲ διὰ τὰς γνώσεις αἷς ἐπορίσθησαν τοῦ τωρινοῦ τρόπου τῆς λιθοξοίας, ὅστις δυνατόν νὰ διέφερε τοῦ ἀρχαίου ἐν τισιν, εἶναι προκλινεῖς εἰς τὸ νὰ τὰ ὑπο-

πτεύωσιν ὡς ὅχι ἀρχαῖα, ἀλλ' ἐκ παραποιήσεως προερχόμενα. Οὕτω λ. χ. ὁ Kekulé. Ἴδε αὐτοῦ Die antiken Bildwerke im The-seion, No 274, Τὸ βιβλίον του ἐξεδόθη τῷ 1869, Ἄν δὲ ὁ ἀνὴρ τηρεῖ ἔτι τὴν τότε γνώμην του, ἀγνοῶ.

ΜΙΚΚΙΑΔΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΡΜΟΣ

Περὶ τῆς ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις μάλιστα δὲ ἕνεκα τῆς ἀναφορᾶς τῆς πρὸς τὸ χωρίον τοῦ Πλινίου (Nat. hist. XXXVI, 11) σπουδαίας ἐπιγραφῆς, ἣτις ἀνακαλυφθεῖσα ἐν Δήλῳ ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ κ. Homolle ἐν τῷ Bull. de corr. hell. VII(1883) σελ. 254 κ.έ., ἔγραψε τελευταῖον¹ ὁ κ. J. Six ἐν ταῖς ἐνταῦθα ἐκδιδόμεναις Mitth. d. arch. Inst. XIII (1888) σ. 142 κ.έ. Καὶ παρετέθη μὲν ὑπ' αὐτοῦ ἐν σ. 149 πιστὸν πανομοιότυπον τῆς ἐπιγραφῆς (ὡσαύτως καὶ ὑπὸ τοῦ Löwy σελ. 3), δὲν θεωροῦμεν ὅμως περιττὸν νὰ παραθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα ὁμοίον πρὸς εὐκολίαν τῶν ἀναγνωστῶν.²

.., ΑΚΑΙΟΙ.
 ΡΧΕΡΜΩΣΟ ΨΕΙΣΙΝΗΚΗΣΩ.
 ΟΙΧΙΟΙΜΕΛΛΟ ΞΕΡΑΤΡΟΙΩΝΑΕ

Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει τῆς διατριβῆς αὐτοῦ πραγματεύεται ὁ λόγιος Ὁλλανδὸς περὶ τῆς ἐννοίας καὶ τῆς συμπληρώσεως τῆς ἐπιγραφῆς (ἣς περίπου τὸ ἐν τρίτον ἕνεκα βλάβης τοῦ λίθου ἀπωλέσθη), διαφωνῶν ὡς πρὸς τοὺς δύο πρώτους στίχους τὰ μάλιστα πρὸς τοὺς πρὸ αὐτοῦ εἰς διαφώτισιν τῆς ἐπιγραφῆς ἀσχοληθέντας, ἐν δὲ τῷ ἐτέρῳ πειρᾶται, στηριζόμενος ἐπὶ τῶν συμπληρώσεων αὐτοῦ, νὰ ὀρίσῃ ὡς οἷόν τε ἀκριβέστερον τοὺς χρόνους, καθ' οὓς πιθανῶς ἐνεχαράχθη ἐπὶ τοῦ λίθου. Ἐπειδὴ ὅμως, ὡς ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος, οὐδὲν σχεδὸν γνωρίζομεν περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Χίου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, εἰς οὓς ἡ ἡμετέρα ἐπιγραφή φαίνεται πάντως ἀναγομένη, ἀποφεύγων νὰ βασανίσω ἐνταῦθα τὰς περὶ ἱστορικοῦ τινοῦ συμβάντος ὡς αἰτίας τῆς ἐγγαράξεως τῆς ἐπιγραφῆς εἰκοτολογίας τοῦ κ. Six, περιορίζομαι εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν συμπληρώσεων καὶ ἐλπίζω ν' ἀποδείξω ὅτι αἱ περὶ τοῦ ἡμετέρου μνημείου παρατηρήσεις του, καίπερ τὰ μάλα

¹ Τὸς πρότερον περὶ τῆς ἐν λόγῳ ἐπιγραφῆς γράψαντας μνημονεύει ὁ Löwy Inscr. gr. Bildh. σ. 3 καὶ XVII.

² Ῥητῶς παρατηρῶ ὅτι τὸ ἕνατον γράμμα τοῦ δευτέρου στίχου ἀναμφιβόλως ἦν Ο.

ἐμβριθεῖς καὶ περισκευμέναι, οὐδὲν ἤττον ἤκιστα ἀποδεχταὶ τυγχάνουσιν οὔσαι, ὡς στηριζόμεναι μᾶλλον ἐπὶ τῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις παραδόσεως περὶ τῶν πρώτων ἀρχῶν τῆς πλαστικῆς, ἢ ἐπὶ τοῦ περισωθέντος ἡμῖν κειμένου τῆς ἐπιγραφῆς.

Ὁρμώμενος ἐκ τῆς ὀρθῆς παρατηρήσεως ὁ κ. Six, ὅτι τὸ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δευτέρου στίχου ὑπάρχον κενὸν πρέπει νὰ συμπληρωθῇ διὰ τῆς λέξεως ΞΟ[Φ]ΙΕΙΞΙΝ, συμπληρώσεως, ἣν εἶχεν ἤδη προτείνει ὁ Fröhner, ἠγνόμενός δέ, ὡς φαίνεται, ὁ κ. Six¹, καὶ πεπεισμένος ὅτι δι' αὐτῆς ὑποσημαίνεται ὁ ἐν τῷ σχολίῳ εἰς τοὺς Ὀρνιθας τοῦ Ἀριστοφάνους (στ. 573) μνημονευόμενος νεωτερισμὸς τοῦ Ἀρχέρμου, ὅτι δηλ. οὗτος πρῶτος τὴν Νίκην πτηνὴν εἰργάσατο, προσεπάθησε νὰ εἰσαγάγῃ ταύτην τὴν ἔννοιαν εἰς τὸ ἕνεκα βλάβης τοῦ λίθου ἀπολεσθὲν τέλος τοῦ πρώτου στίχου, συμπληρῶν ὡς ἔπεται :

Μικκιάδης τὸδ' ἄγαλμα καλὸν πετεεινὸν ἔτευξεν
Ἀρχέρμου σοφίησιν

ὄχι ἐπιτυχῶς κατὰ τὴν γνώμην μου, διότι βεβιασμένη καὶ παρὰ τὰ κρατοῦντα φαίνεται μοι ἡ σημασία αὕτη, ἣν ὁ κ. Six θέλει νὰποδώσῃ εἰς τὴν λέξιν σοφίησιν τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς (ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως ἀρχαίου ἀγγείου ἐπιγραφῆ « ἄνδρες ἐποίησαν σοφίησιν καλὸν ἄγαλμα »² οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ ὅτι ἡ λέξις σημαίνει τὴν περὶ τὴν τέχνην δεινότητα τοῦ ἐργασαμένου τὸ ἔργον). Ἀλλὰ καὶ ἂν δεχθῶμεν ὡς ὀρθὴν τὴν τοῦ κ. Six ἐρμηνείαν, δὲν βλέπομεν τίνι τρόπῳ δύνανται τὰ τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς νὰ συμφωνῶσι πρὸς τὰ τοῦ μνημονευθέντος σχολίου εἰς τοὺς Ὀρνιθας τοῦ Ἀρι-

¹ Ἠρβ. Bechtel ἐν Abh. d. K. Ges. d. Wiss. zu Göttingen XXXIV σ. 50. Τὴν τε ἀνακοίνωσιν καὶ τὴν παραπομπὴν ὀφείλω τῷ ἐν Μονάχῳ καθηγητῇ κ. R. Schöll.

² Πρὸς C. I. A. IV 2, 422². "Ὁμοίον τι ἴσως ἐρρήθη ἐν τῇ ἐπιγραφῇ C. I. A. IV 2, 373,¹ ὅπου ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ συμπληρωτέον ὄχι « σώζεσθαι » ἀλλὰ « σοφίζεσθαι ». — Περιττὸν νομίζω νὰνασκειάσω πρὸς τούτους τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Six ἐν σ. 157 εἰρημένα, ὅτι δηλ. διὰ τοῦ πληθυντικοῦ « σοφίησιν » ἀντὶ « σοφίη » ἴσως ὑποδηλοῦνται δύο ἐφευρέσεις τοῦ Ἀρχέρμου, πρῶτον μὲν ὅτι ἐπτέρωσε τὴν Νίκην, δεῦτερον δὲ ὅτι παρέστησεν αὐτὴν πετομένην.

στοφάνους, ὅτι, κατὰ τὴν προτεινομένην συμπλήρωσιν, ὁ μὲν υἱὸς (Ἄρχερμος) δοξάζεται ὡς ὁ ἐφευρέτης, ὁ δὲ πατὴρ ὡς ὁ πρῶτος τεχνίτης ὁ τὰς τοῦ υἱοῦ ἐφαρμοζῶν ἐφευρέσεις. Τίς ποτε δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ ὅτι τοιαῦται ἐφευρέσεις δὲν γίνονται παρ' ἀρχαρίων, ἀλλὰ μόνον παρὰ τεχνιτῶν ἰδίᾳ χειρὶ ἐφαρμοζόντων τὰς περὶ τῆς τέχνης θεωρίας των; Ἡ ὑπόθεσις λοιπὸν ὅτι ἄλλος τις ἢ αὐτὸς πρῶτος ὁ ἐφευρέτης (ὁ Ἄρχερμος) ἐποίησεν ἄγαλμά τι τῆς Νίκης κατὰ τὴν περίπυστον ἐφεύρεσίν του φαίνεται μοι παντάπασιν ἀπίθανος.

Ἄλλὰ καὶ ἐν τῷ συνόλω αὐτῆς ἐξεταζομένη ἢ ἐν λόγῳ συμπλήρωσις γραμματικῶς τε καὶ γλωσσικῶς ἀστοχεῖ τοῦ ὀρθοῦ, κατ' ἐμὲ κριτὴν, ὡς διαφορουμένη κατὰ τὸ νόημα. Καὶ τῷ ὄντι ὁ κ. Six μεταφράζει: Mikkiades machte dies schöne Bildnis, das fliegend dargestellt ist durch die Erfindung des Archermos, τουτέστι «Μικκιάδης ἐποίησε τοῦτο τὸ καλὸν ἄγαλμα, ὁ πετόμενον παρεστάθη διὰ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ Ἄρχέρμου». οὐδὲν ὅμως κωλύει νὰ μεταφράσωμεν: Mikkiades machte dies

schöne Bildnis geflügelt nach der Erfindung des Archermos, τουτέστι «Μικκιάδης τὸ καλὸν τοῦτο ἄγαλμα πτηνὸν ἐποίησε χρησάμενος τῆ τοῦ Ἄρχέρμου ἐφευρέσει», κατὰ δὲ ταύτην τὴν μετάφρασιν δὲν θὰ ἀνεφέρετο ῥητῶς ὁ τὸ ἄγαλμα ποιήσας τεχνίτης. Τοιαύτας ὅμως ἀμφιβολίας ἀποφεύγει ἡ ἀδρὰ τῶν ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ποιήσις.

Ἄλλ' ἱκανὰ περὶ τούτου· τὸ δευτερον μέρος τῆς ἐπιγραφῆς συμπληροῖ ὁ κ. Six:

Ἐκηβόλ[ω αὐτ' ἀνέθηκον
οἱ Χῖοι, Μέ[λαν]ος πατρῶιον ἄστ[υ] νέμοντες.

Καὶ ὅτι μὲν ἡ λέξις «αὐτε» ἢ τὸ ἐν τῇ σελ. 149 σημ. 1 «Ἐκηβόλε σοὶ δὲ» ἐτέθησαν παραπληρώσεως χάριν φανερόν. Ἄλλὰ μικρὸν τὸ κακόν· τὸ κυριώτατον εἶναι ὅτι ὁ κ. Six ἐκλαμβάνει τοὺς ἐν τῷ τρίτῳ στίχῳ ἀναφερομένους «οἱ Χῖοι» ὡς τοὺς τὴν Νίκην ἀναθέντας. Καὶ ὅμως ὄχι μόνον ἢ ἐν τῇ Ἀκροπόλει εὐρεθεῖσα ἐπιγραφή τοῦ νεωτέρου Ἄρχέρμου, ἢς παρατίθημι ἐνταῦθα πανομοιότυπον,¹

ΑΔ + Ε Δ Μ Ο Σ Ε Ρ Ο Ι Β Ξ Ε Ν Ο + Ι Ο Σ
Ι Θ Ι Δ Ι Κ Ε Μ Α Ν Ε Θ Ε Κ Ε Ν Α Θ Ε Ν Ρ Ι Α Ρ Ο Ν Ι Ο + Θ Ι

ἀλλὰ καὶ πλείστοι ἄλλαι μᾶς ἀναγκάζουσι νὰ δεχθῶμεν ὅτι, ὅταν πρόκηται περὶ ξένων, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον τῷ ὀνόματι τοῦ τεχνίτου προστίθεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, ἐξ οὗ οὗτος κατάγεται, καὶ τούτου ἕνεκα παρεδέχθησαν ἀδιστακτικῶς οἱ πλείστοι τῶν περὶ τῆς ἐπιγραφῆς γραψάντων, ὅτι ἐν αὐτῇ περὶ τῶν τεχνιτῶν εἰρημένον ἦν ὅτι Χῖοι ἦσαν. Ἡ δὲ γνώμη αὕτη, ὅτι δηλαδὴ αἱ ἐν τῷ τρίτῳ στίχῳ λέξεις «οἱ Χῖοι» πρέπει νὰ ἀναφέρονται εἰς τοὺς ἐν τοῖς δυοῖς πρώτοις στίχοις μνημονευθέντας τεχνίτας, ἐπιβεβαιούται καὶ ἐκ τῶν ἐξῆς· ὅπως καὶ ἂν συμπληρωθῇ τὸ σύνολον τῆς ἐπιγραφῆς πῶς νὰ ἀποφύγωμεν τὸ νὰ μὴ κατέχωσι τὰ περὶ τῶν τεχνιτῶν εἰρημένα τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ κειμένου αὐτῆς; Ἐπειδὴ δὲ δὲν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἐν ἐπιγραφῇ ἀναθήματος ὑπ' ἄλλων ἀνατεθέντος οἱ τεχνίται ἐτέθησαν ἐν ἴσῃ μοίρᾳ μετὰ τῶν ἀναθέντων, μάλιστα δὲ καὶ μείζων παρεχωρήθη αὐτοῖς τιμὴ, ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἐπιγραφῆς ἀναφερομένοις, ἀνάγκη καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιγραφῇ ὅπως κοινῶς νο-

μίζεται, τὸ ἐν τῷ τρίτῳ στίχῳ δημοτικὸν ν' ἀναφέρηται εἰς τοὺς ἐν τοῖς προηγουμένοις ὀνομαστῆ ἀναφερομένους τεχνίτας.

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. Εἰς κύρωσιν ὅμως τῆς γνώμης μας δυνατὸν νὰ προστεθῶσιν ἔτι καὶ τὰ ἐξῆς· ὑποτίθεται παρὰ τινων ὅτι ἐπὶ τῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἢ ἐν λόγῳ ἐπιγραφῇ, ἴστατό ποτε ἄγαλμά τι Νίκης ἀρχαικοῦ ῥυθμοῦ, οὐ μακρὰν αὐτῆς εὐρεθὲν (ἀπεικονίσθη ἐν Mitth. d. arch. Inst. XI (1886) πίν. XI, A). Καὶ δὲν ἀπεδείχθη μὲν ὅτι ὄντως οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα—φαίνεται μάλιστα ὅτι τὸ ἐπὶ τῆς

¹ Συνέθεσα αὐτὴν ἐκ τῶν ἐν C. I. A. I, 350^a καὶ IV 2, 373⁹⁵ δημοσιευθέντων τεμαχίων καὶ τρίτου τινός νεωστὶ εὐρεθέντος, ἐδημοσίευσά δὲ τὰ δύο πρῶτα τεμάχια μικροῖς γράμμασιν ἐν τῷ Ἄρχ. Δελτῷ 1888 σ. 118 ἀριθ. 3. Τὸ δεύτερον τεμάχιον ἐδημοσίευσθη ἐν πανομοιότυπῳ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἐφημερίδι (1886 σελίς 134).

Θεωρῶ δὲ τοῦτον τὸν Ἄρχερμον ὡς νεώτερόν τινα, διότι ἢ ἀνάμειξις τῆς Ἀττικῆς γραφῆς μετὰ τῆς Χίᾶς ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ ὀρίσωμεν τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπιγραφῆς διὰ τῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἀττικῶν χαρακτῆρων δεδομένων γνωρισμάτων, ταῦτα δὲ ἔπεισαν καὶ τὸν κ. Kirchhoff (C. I. A. IV 2, 373⁹⁵) ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἄρχερμος πιθανῶς ἔγγονος ἦν τοῦ κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἐβδόμου αἰῶνος ἀμάσαντος ὁμωνύμου καὶ ὁμοφύλου τεχνίτου.

ἄνω ἐπιφανείας τῆς βάσεως ἐλλειψοειδῆς κοίλωμα δὲν ἀνταποκρίνεται ἰκανῶς πρὸς τὸ τετραγωνικὸν μέρος, εἰς ὃ κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Petersen (Mitth. ἑ. ἀ. σ. 372 κ. ἑ.) καταλήγουσι τὰ τοιούτου εἶδους ἀγάλματα τῆς Νίκης—δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅμως ὅτι ὡς πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὴν κατεργασίαν τὸ ἐπὶ τῆς βάσεως ἰστάμενόν ποτε ἀγάλμα παρόμοιον ἦν τῷ ἐν Δήλῳ εὑρεθέντι, ἄδηλον δὲ ἂν ἢ ἡμετέρα βάσις τὸ ἀγάλμα Νίκης ἢ Ἀπόλλωνος ἢ ἄλλης τινὸς θεότητος τῶν ἐκεῖ λατρευομένων ἐβάσταζε. Ὅπως ποτ' ἂν ἢ ὅμως δυσκόλως πείθεται τις ὅτι τόσον μικρὸν ἀγάλμα δύναται νὰ ἐκληφθῆ ὡς κατάλληλον ἀνάθημα τῆς μεγάλης καὶ πλουσίας Χίου, « ἢ νήσῳ λιπαρωτάτῃ εἰν ἀλί κελται », πιθανώτερον δὲ εἶναι ὅτι ἦν ἰδιωτικὸν ἀφιέρωμα. Γνωστοῦ δὲ ὄντος ὅτι πολλαχοῦ καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ Ἀκροπόλει μάλιστα πολλαὶ εὑρέθησαν ἐπιγραφαί, αἰτινες ἀποδεικνύουσιν ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι ποῦ τεχνίται ἀπαρχὰς τῶν ἔργων αὐτῶν ἀνέθετον τῷ ἑκασταχοῦ πολιούχῳ θεῷ, ἢ ὑπόθεσις ὅτι καὶ ἢ ἐν Δήλῳ εὑρεθεῖσα βάσις ἀνήκεν εἰς ἀγαλμά τι, ὅπερ οἱ ἐν Δήλῳ ἐργαζόμενοι ἐκ Χίου τεχνίται χάριν ἀποδιδόντες τῷ Δηλίῳ Ἀπόλλωνι (ἢ ἄλλῳ τινι, γενικώτερον εἰπεῖν, τῶν ἐν τῇ νήσῳ λατρευομένων θεῶν) ἀνέθηκαν, ὅταν καταλιπόντες τὸ πάτριον ἔδαφος μετηνάστευσαν εἰς Δῆλον ἢ προσωρινῶς ἐκεῖ μετέβησαν,¹ δὲν φαίνεται πάντως ἀπίθανος. Ἡ δὲ χρῆσις τῆς ἐν Δήλῳ, Νάξῳ καὶ Θάσῳ γραφῆς οὐδόλως μᾶς πείθει ὅτι ὀριστικῶς ἐκεῖ μετώκησαν.²

Ἐκ τῶν εἰρημένων κατεδείχθη, νομίζω, ὅτι δὲν ἠδυστόχησε τοῦ ὀρθοῦ ἢ τοῦ κ. Six συμπλήρωσις τῆς ἐπιγραφῆς. Ὑπ' ὄψει δ' ἔχων καὶ τὰ πρότερον

περὶ αὐτῆς δημοσιευθέντα ἐπιχειρῶ ἐνταῦθα ἀρμοδιωτέραν ὡς γέ μοι δοκεῖ συμπλήρωσιν.

Ἄφοῦ, ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη, αἱ πρῶται λέξεις τοῦ τρίτου στίχου « οἱ Χιοι » πρέπει ν' ἀναφέρονται εἰς τοὺς ἐν τοῖς προηγουμένοις δυσὶ στίχοις ὀνομασθέντας τεχνίτας, ὥστε οὐ μόνον ἐν τῷ 1^ο στίχῳ, κατὰ τὴν παρὰ πάντων ἀσπαστὴν γενομένην ἀνάγνωσιν « Μικκιάδης » κατ' ὀνομαστικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ δευτέρου ἐπίσης κατ' ὀνομαστικὴν « Ἀρχερμοξ » πρέπει ν' ἀναγνώσωμεν, ἀνάγκη (ἀφοῦ καὶ παρ' ἡμῶν αὐτῶν ὡς ὀρθοτάτη ὑπολαμβάνεται ἢ τῶν κ.κ. Six καὶ Fröhner συμπλήρωσις « σοφίησιν ») νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ ἕτερον τῶν δύο εἰς παρελείφθη ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ τῶν στίχων³ ἢ ὑπὸ τοῦ χαράξαντος αὐτοὺς ἐν τῷ λίθῳ χαράκτου, νὰ δεχθῶμεν δηλ.: ὅτι συνέβη καὶ ἐνταῦθα ὅ,τι καὶ ἐν τῇ ἐν C. I. A. IV, 2 ὑπ' ἀρ. 477^h δημοσιευθεῖσῃ ἐπιγραφῇ·

Ἄνθρωπε, ὄς(σ)τεῖχει[ς] καθ' ὄδον φρασίν ἄλ(λ)α μιν οἰωνῶν,
στῆθι καὶ οἴκτιρον σῆμα Θράσωνος ἰδῶν.

ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇ ἐν τοῖς Epigr. gr. τοῦ Kaibel ὑπ' ἀρ. 25 ἐκδοθείσῃ, στ. 4

μάρτυρες ὄσσ' ἀρετῆς (σ)τῆσα τρόπαια μά[χης].

Τὰ δὲ λοιπὰ ὅχι δυσκόλως συμπληροῦνται κατὰ τὴν γνώμην μου ὡς ἑξῆς·

Μικκιά[δης] τὸδ' ἀγαλ[μα] καλὸν [μ'] ἀνέθηκε καὶ υἱὸς
Ἄρχερμος (σ)ο[φ]ίησιν Ἐκκῆβό[λῳ] ἐκτελέσαντες,
οἱ Χιοι, Μέλανος⁴ πατρώιον ἄσ[τυ] νέμοντες.

H. G. LOLLING

¹ Δὲν εἶναι ἀπίθανον καὶ εἰς Ἀθήνας νὰ ἦλθον. Συνηγορεῖ ὑπὲρ ταύτης τῆς γνώμης τὸ ὄνομα τοῦ Ἀθήνιδος τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀρχέρμου. Ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας κατήγετο καὶ ὁ Ἄρχερμος ὅστις τὸ τῆς Ἰφιδίης ἀνάθημα (ἴσως ἀγάλμα τῆς Ἀθηνᾶς) ἐξεπόνθη. Προσηκόντως δὲ πιθανολογεῖται (Mitth. d. arch. Inst. XIII, σ. 122 κ. ἑ.), ὅτι ἢ ἐν τῷ ἕκτῳ αἰῶνι π. Χ. μεγάλη συρροὴ ξένων τεχνιτῶν εἰς Ἀθήνας ὀφείλεται τῇ φροντίδι τοῦ Πεισιστράτου. Ἄφορμὴν ἔδωκεν ἴσως ἢ ὑπὸ τοῦ Πεισιστράτου κατὰκτησις τῆς Δήλου, ἣτις ἐγένετο κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (I, 64) διαρκούσης τῆς καλουμένης τρίτης τυραννίας αὐτοῦ (538-528 π. Χ.). Ὅτι δὲ καὶ πρότερον στεναὶ σχέσεις ὑπῆρχον με-

ταῖς Δήλου καὶ Ἀθηνῶν τεκμηριεῖ πρό πάντων ὁ λ' στίχος τοῦ ὑπὸ τοῦ Χίου βαψωδοῦ ποιηθέντος « εἰς Ἀπόλλωνα Δήλιον » ὕμνου.

² Ἴδε Löwy ἑ. ἀ. σ. XVII. Ἡ ἐπιγραφή τοῦ νεωτέρου Ἀρχέρμου ἐν μέρει χιάζει εἰσέτι.

³ Ἴδε G. Meyer Griech. Gramm.² σ. 278, K. Meisterhans Gramm. d. att. Inschr.² σ. 71 κ. ἑ.

⁴ Ἐπιτυχῶς εἰκασεν ὁ κ. Schöll, ὅτι ὁ Μέλας πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐπωνυμὸς τις τῆς Χίου, ἣς ὁ μέλας οἶνος ἐφημίζετο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις (Hist. u. Phil. Aufs. E. Curtius gew. σ. 121).

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ ΑΡΧΑΙΟΥ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑΤΟΣ ΕΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙ

(Πίν. 4 και 5)

Σκάπτων τὸ ἄρτι ἀπὸν θέρος ἐν Ἐλευσίνι τὸν χώρον ἐκεῖνον τὸν μεσημβρινοδυτικὰ τῶν μεγάλων Προπυλαίων κείμενον ἀνεῦρον τὰ ἐδάφη τῆς κατασκευῆς ἀρχαίου ἀσβεστοκτίστου οἰκοδομήματος, οὗτινος οἱ τοῖχοι καθόσον σώζονται (εἰς ὕψος ἐνιαχοῦ 2,00 περίπου Γ. Μ.) φέρουσιν ἔτι καὶ νῦν πολλὰ παχὺ (0,03) καὶ ὄχι κακὸν τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς ἀσβεστόχρισμα καὶ ἐπ' αὐτοῦ πάμπολλα τὰ ἴχνη τοιχογραφιῶν κατὰ τὸ γνωστὸν σύστημα τῆς καλουμένης a fresco ζωγραφικῆς.

Ἐν γένει ἐν Ἑλλάδι σπανιώταται εἶναι αἱ τοιχογραφίαι καὶ ἂν ἐξαιρέσωμεν τὰ πανάρχαια ἐκεῖνα τοιχογραφήματα, ἅτινα ἤνεγκον ἐσχάτως εἰς φῶς αἱ τοῦ Schliemann καὶ τῆς ἡμετέρας Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας ἐν Μυκῆναις καὶ Τίρυνθι¹ ἀνασκαφαί, ἕτερα ἄξια ὁπωσοῦν λόγου ἐλάχιστα εὐρέθησαν καὶ ταῦτα εἰσέτι δὲν ἐγένοντο δι' ἀπεικονίσεως γνωστά.² Τούτου ἕνεκα πάνυ εὐπρόσδεκτον εὕρημα ὑπολαβόντες τὰς ἐν Ἐλευσίνι ἀποκαλυφθείσας τοιχογραφίας, παρέχομεν τοῖς ἀναγνώσταις τῆς Ἀρχ. Ἐφημερίδος λιθογραφικὴν ἀπεικόνισιν τῶν κυριωτάτων αὐτῶν κατ' ἀντίγραφον ἐκ τοῦ πρωτοτύπου γενόμενον ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ καλλιτέχνου κ. Gilliéron.³

Περὶ αὐτοῦ τοῦ οἰκοδομήματος καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς οἰκοδομῆς αὐτοῦ θὰ ῥηθῶσι τὰ δέοντα ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ εὐθέτῳ, ἀφοῦ πρῶτον ἀνασκαφῶσι καὶ

¹ Παράβ. Schliemann, Tiryns, πίν. XIII. Ἀρχ. Ἐφημ. 1887, πίν. 10.

² Ἀντεγράψαν μὲν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Λύτρα ἐπιμελείᾳ τῆς Ἀρχ. Ἐταιρίας αἱ τοιχογραφίαι τοῦ παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κόρινθον παλαιοῦ τάφου καὶ τὴν εἰκόνα κατατεθειμένην νῦν ἐν τῷ Κεντρικῷ ἔθνικῷ Μουσείῳ εἶδον πολλοί, ἀλλὰ διὰ δημοσιεύσεως δὲν ἐγένοντο εἰσέτι εἰς τὸν καθόλου ἐπιστημονικὸν κόσμον γνωστῆ. Σύντομον μόνον περιγραφὴν αὐτῆς ἐδημοσίευσεν ὁ καθηγητὴς κ. Σ. Κουμανούδης ἐν τοῖς Πρακτικαῖς τῆς Ἀρχ. Ἐταιρίας τοῦ ἔτους 1882^{ου} ἐν σελ. 11-13. Παράβ. πρὸς τούτοις καὶ Πρακτικά τοῦ ἔτους 1881^{ου} σελ. 7-9 καὶ τὰς ἐκεῖ δύο παραπομπάς.

³ Εἰς τὸν κ. Gilliéron ὀφειλομένον καὶ τὴν γνώσιν τοῦ διὰ τῆς λεγομένης ἐλαφροπέτρας καθαρισμοῦ τοῦ ἀσβεστοχρίσματος ἀπὸ τοῦ ἐπικαλύπτοντος τὰς τοιχογραφίας τοῦ ρύπου, ὁ ἴδιος δὲ μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς καὶ ὑπομονῆς ἐκαθάρισε τὴν κυριωτάτην αὐτῶν (πίν. 5) καὶ τὴν ἀνέδειξεν, ὅταν ἡ εἰκὼν ἀναπαριστῆ αὐτήν.

ἐρευνηθῶσιν οἱ ἐκεῖ τόποι ὡς δεῖ καὶ ἐξετασθῶσι τὰ κατ' αὐτὸ ἐν πάσῃ τῇ δυνατῇ λεπτομερείᾳ· ἐνταῦθα ἱκανὸν νὰ ῥηθῆ μόνον, ὅτι ὑπάρχουσι λόγοι πείθοντές με, ὅτι καὶ τοῦτο ἐκτίσθη περὶ τοὺς αὐτοὺς, καθ' οὓς καὶ τὰ μεγάλα Προπύλαια, χρόνους, δηλ. τοὺς Ἀδριανείους,¹ καὶ ἦν δημόσιον μᾶλλον ἢ ἰδιωτικὸν οἶκημα· ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτῶν τούτων τῶν τοιχογραφιῶν αὐτοῦ σύντομος ἔσται ἡμῖν ὁ λόγος κατανοοῦσιν ὅτι ἄλλοις ἀνήκει, τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα γνώσεις καὶ πείραν μείζονας ἔχουσιν, ἢ λεπτομερῆς αὐτῶν ἐξέτασις.

Ἐν τῷ πίνακι 4^{ου} ἀπεικονίσθη ἐν μὲν τῇ ὑπ' ἀριθ. 1 εἰκόνι τὸ ὅλον (καθ' ὅσον σώζεται) ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τοίχου, ὅπως οὕτως ἔχει ὁ ἀναγνώστης πλήρη ὅσον τὸ δυνατὸν ἔννοιαν αὐτῶν, ἐν δὲ τῇ ὑπ' ἀριθ. 2 ἐτέρου τινὸς τοίχου τὸ κάλλιον σωζόμενον μέρος, ἵνα δειχθῆ ἡ ποικιλία περὶ τὴν σύνθεσιν τῶν χρωμάτων τῶν διαιρουσῶν εἰς τετράγωνα πλαίσια τὴν ἐπιφάνειαν τῶν τοίχων καὶ ἐν τῷ 5^{ου} πίνακι αἱ κύριαι γραφαί (τῶν τε ζῶων δηλ. καὶ τοῦ ἐπὶ θρόνου ἀνδρός) τῆς ὑπ' ἀριθ. 1 εἰκόνας, ἐν μείζονι κλίμακι, ὅπως σαφεστέραν συλλάβῃ ὁ ἀναγνώστης τῶν καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἔννοιαν. Καὶ περὶ μὲν τῆς ὑπ' ἀριθ. 2 τοῦ 4^{ου} πίνακος εἰκόνας οὐδὲν ἔχω νὰ παρατηρήσω· ἡ διαίρεσις τοῦ ἐμβαδοῦ τῶν τοίχων διὰ ταινιῶν εἰς τετράγωνα μάλιστα πλαίσια εἶναι παλαιὰ καὶ εὐλόγως ὑποτίθεται ὅτι ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς τὴν ἀνάρτησιν ἐπὶ τῶν τοίχων αὐτοτελῶν τετραγώνων πινάκων· τὴν δὲ ποικιλίαν καὶ τὴν ὄχι ἄληθῶς ἀχάριτον σύνθεσιν καὶ ζωηρότητα τῶν χρωμάτων τῶν ἀποτελουσῶν τὰ πλαίσια ταινιῶν βλέ-

¹ Ὑποθέτω ὅτι πάντες νῦν οἱ τὰ τῆς Ἐλευσίνας μετὰ τινος προσοχῆς ἐξετάσαντες δέχονται, ὅτι τὰ μεγάλα Προπύλαια εἶναι κτίσμα τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων κατὰ μίμησιν τῶν τῆς Ἀχροπόλεως Ἀθηνῶν κτισθέντα· καὶ δὲν γινώσκωμεν μὲν τὸν κτίστην αὐτῶν (δυστυχῶς ἢ κεφαλὴ τοῦ κατὰ τὸ μέσον τοῦ τυμπάνου τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν ἀετώματος ἐντετειχισμένου αὐτοκρατορικοῦ ἐμβλήματος εἶναι σφόδρα ἠκρωτηριασμένη ὥστε δὲν ἀναγνωρίζεται) ἀλλ' εἰς ποῖον ἄλλον αὐτοκράτορα δυνάμεθα δικαιότερον ν' ἀναφέρωμεν τὴν οἰκοδομὴν αὐτῶν ἢ εἰς τὸν τοσοῦτον φιλαθῆνα καὶ δις τὴν Ἐλευσίνα χάριν μυσέως ἐπισκερθέντα Ἀδριανόν; Παράβ. νῦν καὶ Πρακτ. Ἀρχ. Ἐταιρ. τοῦ 1887 ἔτους, σ. 52.

πει καὶ μόνος του ὁ ἀναγνώστης· δυστυχῶς τὸ ἔδαφος τῶν πλαισίων ἐνταῦθα δὲν περιεσώθη ἡμῖν ἱκανῶς, ἵνα μάθωμεν ἂν ἔφερον καὶ τίνας ἔφερον γραφάς· οὐδὲν ἦττον καλὸν εἶναι νὰ παρατηρήσω ὅτι ἐν ἄλλοις ἄλλων τοίχων κάλλιον περισωθεῖσιν ἡμῖν ζωγραφιῶν ἵχνη δὲν διακρίνονται, ἐν δὲ τούτων φέρει ἀπλῶς κατὰ τὸ μέσον που στέφανον ἢ μᾶλλον κρίκον μὲ δύο κρεμαμμένας ταινίας ἐρυθρῶ πρὸς τὸ ἰώδες ἀποκλίνοντι χρώματι ἀπεικονισμένον.¹ φαίνεται λοιπὸν ὅτι οὐχὶ πάντα τὰ πλαίσια ἔφερον ζωγραφίας (ἀνθρώπων δηλ. καὶ ζώων μορφάς), ἀλλὰ τινα τούτων ἐκοσμοῦντο ἀπλῶς διὰ στεφάνων, ἀνθεμίων καὶ τῶν τοιούτων, πιθανὸν δὲ τὸ αὐτὸ σύστημα διακοσμῆσεως νὰ ἐκράτει καὶ κατὰ τὰς ἀνωτέρω ζώνας τῶν τοίχων, αἵτινες ἐπίσης, ὡς εἰκάζω, εἰς ὅμοια διηροῦντο τετράγωνα πλαίσια.

Καὶ νῦν ἄς εἶπω δύο λέξεις περὶ τῆς κυριωτάτης εἰκόνας (ἀριθ. 1, πίν. 4). Εἰς τὸ σωζόμενον ὕψος του διηρεῖτο καὶ τούτου τοῦ τοίχου (μακροῦ ὄντος 6,50 Γ. Μ.) ἡ ἐπιφάνεια διὰ τοῦ ἐν τῷ μέσῳ κίονος (τοῦ φέροντος κατὰ μὲν τὸ μέσον στέφανον μύρτου, κατὰ δὲ τὴν κορυφὴν του ἀδελόν τι πρᾶγμα, διότι τὰ ὀρώμενα ἵχνη εἶναι ἀσαφῆ) εἰς δύο ἴσα μέρη ἐκάτερον τῶν ὁποίων περιελάμβανεν ἀνὰ ἐν ζευγὸς πλαισίων διὰ τινος ἐν τῷ μέσῳ στυλοῦ χωριζομένων ἀπ' ἀλλήλων· ὁ ἕτερος τῶν στυλῶν τούτων σώζεται ἀκέραιος καὶ οὐδὲν φέρει κόσμημα· ὁ ἕτερος δὲν περιεσώθη ἡμῖν ὀλόκληρος, τὰ δὲ ὀρώμενα κατὰ τὴν κορυφὴν αὐτοῦ εἶναι παντάπασι ἀσαφῆ καὶ ἐμοὶ τοῦλάχιστον ἀκατάληπτα· καὶ ὅμως ἡ εἰκὼν εἶναι ἀκριβῆς καὶ τοῦ πρωτοτύπου, ὡς περιεσώθη ἡμῖν, πιστὸν ἀντίγραφον· ἀλλὰ καὶ τῶν τετραγώνων πλαισίων τὸ ἔδαφος δὲν περιεσώθη ἡμῖν ἀλώδητον, τούναντίον μάλιστα τοῦ τελευταίου πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ ὀρώοντος ὀλίγον τι μέρος τῆς ἐπιφανείας περιεσώθη ἀλύμαντον καὶ τοσοῦτον δυστυχῶς μόνον, ὥστε νὰ μὴ δυνώμεθα νὰ μάθωμεν καὶ τίνα ἔφερε γραφὴν· διότι πάντως θὰ ἔφερε τοιαύτην καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀν-

¹ Καὶ τοῦτο καὶ ἄλλα τινὰ ἀπεικονίσθησαν, ἀλλ' ἡ δημοσίευσίς τῶν εἰκόνων αὐτῶν ἐθεωρήθη περιττή. Ἄς προσθέσω δὲ ἐνταῦθα ὅτι ὑπάρχουσι καὶ τοῖχοι διπλοῦν φέροντες ἀσβεστόχρισμα ἐν μὲν ὑποκάτω λευκὸν καὶ οὐδενὸς χρώματος ἵχνη φέροντος ἕτερον δὲ ἐπὶ τούτου, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, διὰ ποικιλοχρῶν ταινιῶν εἰς τετράγωνα πλαίσια ἔχον διηρημένῃ τὴν ἐπιφάνειάν του.

θρωπίνης τινὸς μορφῆς. Ἄλλ' ἄς ἐξετάσωμεν ἀκριβέστερόν πως τὰ περισωθέντα ἡμῖν ἀπεικονίσματα. Ἐπὶ τοῦ δευτέρου (ἀπ' ἀριστερῶν γενομένης τῆς ἀριθμῆσεως) πλαισίου εἰκονίζοντο, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ἀνὴρ καθεστηκυίας ἡλικίας ἐπὶ πολυτελοῦς θρόνου καθήμενος καὶ τοὺς πέδιλα φοροῦντας πόδας ἐπὶ θρανιδίου πατῶν· τὸ ἰώδες χρώματος ἱμάτιόν του πρασίνην φέρον παρυφὴν καὶ οἰονεὶ κρεμάμενον ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου κατήρχετο ὀπισθεν τῆς ῥάχεως καὶ ἐσκέπαζε μόνον τὰ ἀπὸ τῆς ἡβῆς καὶ κάτω μέρη τοῦ σώματος· ἐκράτει δὲ ὁ εἰκονιζόμενος τῇ μὲν δεξιᾷ πτερωτῇ νίκην, στέφανον ταῖς χερσίν φέρουσαν, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σκήπτρον, οὗ δυστυχῶς τὸ ἀνώτερον μέρος ἐξέλιπε· οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι εἰς παντὸς βλέποντος τὴν εἰκόνα ἐπέρχεται εἰς τὸν νοῦν, ὅτι ὁ εἰκονιζόμενος (ἢ κεφαλὴ αὐτοῦ σχεδὸν παντάπασι δυστυχῶς ἐξέλιπε), οὐδεὶς ἄλλος δύναται νὰ ᾔῃαι ἢ ὁ πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε Ζεὺς, καθ' ὃν μάλιστα περίπου τύπον ἔπλασεν αὐτὸν ὁ μέγας τῶν πάλαι Ἀθηναίων τεχνίτης (Παυσ. V § XI). Ὁ τοιχογράφος ὑπέπεσε βεβαίως εἰς σπουδαῖον ἀμαρτήμα, καθίσας αὐτὸν ὅπως τὸν ἐκάθισε ἐπὶ τοῦ θρόνου· περὶ τὰ καθ' ἕκαστον ὅμως οὐχὶ τις ἀδέξιός δείκνυται· ἐν τῷ πρὸς τῷ δεξιᾷ αὐτοῦ πλαισίῳ εἰκονίζοντο δύο χοῖροι, ὧν μέγα μέρος μάλιστα τοῦ ἑτέρου αὐτῶν ἐξέλιπε καὶ μάλιστα αἱ κεφαλαί· ἐν δὲ τῷ πρὸς τ' ἀριστερά του πλαισίῳ δύο βόες ἐπίσης οὐχὶ ὅλως ἀκέραιοι περισωθέντες ἡμῖν, ἀλλ' ὑπεράνω τῆς θέσεως, ἔνθα αἱ κερασφόροι κεφαλαί των εἰκονίζοντο διακρίνονται σαφῶς κλάδων ἵχνη δηλοῦντα ὅτι τὰ ζῶα ἦσαν ἐστεμμένα· γνωστὸν δὲ ὅτι τὰ θύματα μάλιστα ἐστεμμένα ἦγοντο εἰς τὴν σφαγὴν. Βεβαίως ἢ εἰς ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένα καὶ αὐτοτελεῖ, οὕτως εἰπεῖν, τετράγωνα πλαίσια διαίρεσις τῆς ἐπιφανείας τοῦ τοίχου ἀποκρούει τὴν ὑπόθεσιν ὅτι περὶ μιᾶς ἐνιαίας κατὰ τόπον καὶ χρόνον πράξεως πρόκειται· ἀλλ' ἢ ἀπεικόνισις τοῦ πατρὸς ἀνδρῶν τε θεῶν τε ἐν μέσῳ ζώων ἔχει τι τὸ ξενίζον κατὰ τὴν γνώμην μου καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἢ ἀναζητήσις σχέσεώς τινος τῶν εἰκονιζομένων πρὸς ἀλληλα φαίνεται μοι ὄχι ἄσκοπος· καὶ ἂν περὶ θυσίας εἰς τὸν ὑπατον θεὸν δὲν πρόκειται, ἴσως ἀπίθανον δὲν εἶναι νὰ προῦκειτο περὶ προπαρασκευῆς εἰς θυσίαν, γνωστὸν δὲ ὅτι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς

πράξεως τὰ διάφορα χρονικά, οὕτως εἶπεῖν, ση-
μεῖα δὲν ἀπηξίωσαν καὶ πάλαι καὶ ἐν τοῖς νεωτέ-
ροις χρόνοις ν' ἀπεικονίσωσιν οἱ τεχνῖται καθ' ὁ-
μοίον τρόπον, ἐν εἰκόσι δηλ. κεχωρισμέναις μὲν ἀπ'

ἀλλήλων, ἀποτελούσαις ὅμως οὐδὲν ἤπτον σειρὰν
καὶ οἶονεὶ μέρη οὖσαις, ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ὄλου.

Ἐν Ἐλευσίῃ τῇ 27 Νοεμβρίου 1888.

Δ. ΦΙΛΙΟΣ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΕΚ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

(Πίν. 2 καὶ 3).

Τὸ περικαλλές τοῦτο μνημεῖον ἀρχαϊκῆς τέχνης,
οὗ τὴν εἰκόνα σήμερον ἐν τῷ 2^ῳ πίνακι δημοσιεύο-
μεν, κατέστη ἤδη περιώνυμον ὑπὸ πολλῶν συχρὰ
μνημονευόμενον¹. Εἶνε δὲ τοῦτο κεφαλὴ νεανικῆς
μορφῆς εὐρεθεῖσα πρὸ δύο περίπου ἐτῶν ἐν ταῖς
ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως πρὸς τὸ βορειανατο-
λικὸν μέρος τοῦ Μουσείου. Ἡ κεφαλὴ αὕτη μικρο-
τέρα πῶς τοῦ φυσικοῦ μεγέθους οὖσα σφίξει πολ-
λαχοῦ ἴχνη χρωματισμοῦ, ἔχει δὲ τὴν κόμην ἀνα-
δεδεμένην κατὰ τὸν συνήθη ἐκεῖνον τρόπον, ὃν ὁ
Schreiber (Mitth. d. arch. Instit. in Athen, 1884)
ὡς γνωστὸν ἀττικὸν κρωβύλον ἀποφαίνεται. Δύο
ικανῶς παχεῖς πλόκαμοι διασταυρούμενοι φέρονται
ἐκ τῶν ὀπισθεν εἰς τὰ ἔμπροσθεν περιθέοντες τὴν
κεφαλὴν, εἶνε ὅμως ὁρατοὶ μόνον κατὰ τὸ ὀπισθεν
ἡμισυ τῆς κεφαλῆς μέρος, καλυπτόμενοι ἔμπρο-
σθεν ὑπὸ λυτῆς κόμης, ἣτις ἐπικέχυται ἀπὸ τῆς
κορυφῆς αὐτῆς ἐπὶ πολὺ τοῦ μετώπου καὶ ἐπὶ τὰ
πλάγια. Ἐνταῦθα δὲ ἡ κόμη καταπίπτει οὐχὶ ὡς
ὄγκος πυκνός, ἀλλ' εἶνε περιέργως διεσκευασμένη
ὡς ἐκ πολλῶν σειρῶν τριχῶν συγκειμένη ὁμοίό-
τατα τῇ κομμῶσει τῆς ἐν τῷ περιφήμῳ ἀγγείῳ τοῦ
Εὐφρονίου εἰκόνας νεανικῆς μορφῆς (Jahrbuch d.
arch. Instituts 1888 σ. 235). Ἡ κόμη τῆς κε-
φαλῆς ταύτης ἦτο κεχρωματισμένη διὰ κιτρίνου
τινὸς χρώματος, ἴχνη δὲ ἐρυθρᾶς βαφῆς δεικνύουσι
τὰ χεῖλη τὸ περίγραμμα τῶν βολβῶν τῶν ὀφθαλ-
μῶν εἶνε δεδηλωμένον διὰ μέλανός τινος χρώμα-
τος, τὸν αὐτὸν δὲ χρωματισμὸν φέρουσιν ἡ ἴρις καὶ

ἡ κόρη· αἱ βλεφαρίδες ὅμως ὑποτυποῦνται δι' ἐρυ-
θρᾶς ἐν τῷ μέλανι βαφῆς, αὐτὰ δὲ τὰ βλέφαρα σφί-
ζουσι λεῖψανα ὠχρολεύκου χρώματος. Ἡ κεφαλὴ
αὕτη ἀναγομένη εἰς τὴν δευτέραν ἴσως δεκαετη-
ρίδα τοῦ πέμπτου π. χ. αἰῶνος εἶνε μετὰ θαυμα-
στῆς περιεργίας ἐξειργασμένη καὶ μετὰ λεπτότη-
τος κατατηξίτεχνον, ὑπομιμνήσκουσα τὴν θαυμα-
στὴν ἐκείνην χαλκῆν κεφαλὴν τὴν δημοσιευθεῖσαν
ἐν τοῖς «Μουσείοις Ἀθηνῶν» Ρωμαίου — Σο-
φούλη, πίν. 16.

Ποία τις εἶνε ἡ ἱστορικὴ σημασία καὶ ἡ θέσις
τοῦ μνημείου τούτου ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς ἄλλης
ἀρχαϊκῆς τέχνης; Τοῦτο εἶνε τὸ κύριον ἐνταῦθα ζή-
τημα. Πρὸς τὸ ἐρώτημα τοῦτο θὰ προσπαθήσω-
μεν νὰ ἀπαντήσωμεν διὰ βραχέων, φρονούντες ὅτι
ἡ τεχνικὴ αὐτοῦ σημασία δύναται ἐπὶ τὸ πιθανώ-
τερον νὰ ὀρισθῇ διὰ τῆς παρεξέτασσεως συγγενῶν
μνημείων, ἐὰν τοιαῦτά τινα τῷ ὄντι ὑπάρχωσιν.

Ὅσοι ἔτυχε νὰ ἴδωσι τὸ μνημεῖον τοῦτο ὑπέ-
δειξαν τὴν συγγένειαν αὐτοῦ πρὸς τὸν περίφημον
Ἀπόλλωνα τὸν ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ ἀετώματος τοῦ ἐν
Ὀλυμπίᾳ ναοῦ τοῦ Διός· οἱ τεκμαιρόμενοι ὅμως ἐκ
τούτου ὅτι καὶ ἡ κεφαλὴ αὕτη ὀφείλει νὰ θεωρηθῇ
κατ' ἀνάγκην ἔργον τῆς Ὀλυμπιακῆς τέχνης σκέ-
πτονται, κατ' ἐμὲ κριτὴν, κατὰ τινα ἀναχρονιστι-
κὴν μέθοδον· διότι τὸ μνημεῖον τοῦτο, τὸ ἐν Ἀτ-
τικῇ εὐρεθέν, εἶνε ἀναμφισβητήτως ἀρχαιότερον
τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀετωμάτων. Τὴν συγγένειαν
ἄλλως καὶ ὁμοιότητα τοῦ ἐξωτερικοῦ τύπου οὐδεὶς
ἀρνεῖται, δυνάμεθα ὅμως νὰ ἀμφισβητήσωμεν τὴν
ταυτότητα τῆς ἐργασίας τῶν Ἀττικῶν μνημείων
καὶ τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Ἀπόλλωνος¹. Αἱ διαφοραί,

¹ Ἐν ταῖς Mitth. 1887 σελ. 373 ὀνομάζεται ἡ κεφαλὴ αὕτη «we-

¹ Theoxenu, Les fouilles récentes de l'Acropole d'Athènes (Gazette Archéologique 1888 p. 41). Mitth. d. arch. Inst. in Athen 1887 σ. 373. Ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ σελ. 266. Jahrbuch des arch. Instituts 1887 σελ. 233 Anm. 53. The Journal of hellenic Studies. Vol. IX p. 122 μετὰ μικρᾶς εἰκόνας.

αίτινες χωρίζουσι τὰ ἔργα ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων, δὲν ἐξηγοῦνται μόνον ἐκ τῆς διαφόρου αὐτῶν ἡλικίας ἀλλ' ἀποτελοῦσι μᾶλλον ἰδιαίτερα τεχνικά γνωρίσματα, ἅτινα διαθέτουσιν ἡμᾶς ἐνδοιαστικῶς πρὸς τὴν γνώμην τῶν φρονούντων ὅτι ἀμφότερα τὰ μνημεῖα ταῦτα εἶνε προϊόντα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς σχολῆς, ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ καλλιτεχνικοῦ πνεύματος.

Ἡ ἐργασία τῆς ἀττικῆς κεφαλῆς ἐκπληροῖ πάντας τοὺς αὐστηροὺς πλαστικοὺς νόμους καὶ κανόνας τοὺς ἐξευγενίζοντας καὶ ἐξιδανικεύοντας τὴν παράστασιν, τὸναντίον δὲ τὰ Ὀλυμπιακὰ ἀγάλματα δεικνύουσι τὴν σπουδὴν τοῦ τεχνίτου πρὸς ἀπλὴν ἀλλ' ἐπιτυχή ἀπεικόνισιν τῆς τυχαίας πραγματικότητος. Ἡ τάσις δὲ αὕτη παρατηρεῖται ὄχι μόνον ἐν τῇ κινήσει καὶ τῇ καθόλου διατάξει τῶν μορφῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ σχηματισμῷ τῶν καθ' ἕκαστα. Τὰ μέρη τοῦ σώματος ἀπεικονίζουσι καὶ τὰς μᾶλλον τυχαίας ἐκφάνσεις τῆς ἐξωτερικῆς πραγματικῆς ἀληθείας, εἶνε ὅμως ἄκομψα καὶ βαρέα, κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ καὶ τὰ πρόσωπα λόγον εἰργασμένα στεροῦνται τῆς πλαστικῆς λεπτότητος καὶ εὐγενοῦς διαπλάσεως, ἥτις χαρακτηρίζει τὴν ἀττικὴν κεφαλὴν. Τὰ Ὀλυμπιακὰ ἀγάλματα δεικνύουσι διάφορον προφανῶς ἀντίληψιν καὶ αἴσθημα τέχνης ἢ ἡ δημοσιευομένη ἐνταῦθα κεφαλὴ.

Πρὸς τὴν μαρμαρίνην ταύτην τῆς Ἀκροπόλεως κεφαλὴν ἔργον ὁμοίωτατον καὶ κατὰ τὸν τύπον καὶ κατὰ τὸν χαρακτήρα τῆς τέχνης εἶνε ἡ προμνημονευθεῖσα χαλκὴ κεφαλὴ (Μουσεῖα Ἀθηνῶν πίν. 16). Καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἐξεδήλωσα ἄλλοτε τὴν γνώμην ὅτι τὸ περίφημον τοῦτο ἀρχαϊκῆς χαλκοπλαστικῆς τέχνης κειμήλιον εἶνε ἔργον τῆς Ὀλυμπιακῆς τέχνης παραχθεὶς ὑπὸ τῆς ὁμοιότητος τοῦ ἐξωτερικοῦ τύπου τῆς χαλκῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Ἀπόλλωνος ἢ ἀνακάλυψις ὅμως τοῦ ἐνθάδε δημοσιευομένου ἔργου μὲ ἀναγκάζει νὰ τροποποιήσω πῶς καὶ τὴν περὶ ἐκείνου τοῦ ἔργου γνώμην μου. Ὅσοι τῶν ἀρχαιολογούντων ἔτυχε νὰ μνημονεύσωσι τῶν δύο τούτων ἔργων ἀποφαίνονται ὅτι ταῦτα εἶνε προϊόντα ἄλλου ἐργαστηρίου ἢ τὰ λοιπὰ ἐν Ἀκροπόλει ἀνακαλυφθέντα ἀρχαϊκὰ nig alterthümlichere Replik des «Apollon» im Westgiebel des Zeustempels zu Olympia». Πρὸς τὸ αὐτὸ περιόδ. σελ. 266 «aufs nächste verwandt» τῷ Ὀλυμπιακῷ Ἀπόλλωνι καλεῖται τὸ ἔργον τοῦτο.

ἀγάλματα. Τοῦτο ὅμως ἀκριβῶς εἶνε τὸ ζήτημα. Εἶνε ἀπολύτως ἀληθὴς ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος; Δὲν ὑπάρχουσιν ἄρα γε καὶ ἄλλα ἐν Ἀκροπόλει συγγενῆ ἔργα; Νομίζω ὅτι δὲν εἶνε δύσκολον νὰ ἀνεύρωμεν τὸν κρίκον τὸν συνδέοντα τὰ ἔργα ταῦτα πρὸς τὰ λοιπὰ πολυάριθμα ἀρχαϊκὰ ἀγάλματα τῆς Ἀκροπόλεως. Βοηθεῖ δὲ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο καὶ αὐτὴ ἡ μετὰ πολλὰς καὶ διαφόρους περιπλανήσεις τελευταία τῆς μαρμαρίνης κεφαλῆς τοποθέτησις¹ ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Ἀκροπόλεως. Παρὰ το μνημεῖον τοῦτο ἴδρυται ἡ γνωστὴ προτομὴ γυναικείας μορφῆς ἡ δημοσιευθεῖσα ὑπ' ἐμοῦ ἐν τοῖς «Μουσεῖοις Ἀθηνῶν» πίν. 14 καὶ ὑπὸ τοῦ Winter ἐν τῷ Jahrbuch d. arch. Instit. 1887 πίν. 14. Ἡ τεχνικὴ συγγένεια τῶν δύο τούτων ἔργων προσπίπτει εἰς τὴν αἴσθησιν παντὸς μὴ κατεχομένου ὑπὸ προλήψεως ἐπιστημονικῆς. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὰ μνημεῖα ταῦτα διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ τῶν ἐξῆς μικρῶν παραλλαγῶν. Τὸ μέτωπον τῆςδε τῆς κεφαλῆς εἶνε ἥττον ἐπίπεδον ἢ τὸ τῆς γυναικείας μορφῆς σχηματίζον μικρὰν τινα κύρτωσιν ὑπεράνω τῆς ρινός· ἔνεκα τούτου καὶ τὸ τοῦ μετώπου καὶ τῆς ρινός περίγραμμα δὲν ἀποτελεῖ συνεχῆ τινα καὶ μονότονον γραμμὴν. Αἱ ὀφρὺς ἐπίσης εἶνε ὀλιγώτερον τοξοειδεῖς, δὲν συνάπτονται δὲ εἰς συναφῆ περιγράμματα μετὰ τῶν πλαγίων τῆς ρινός γραμμῶν. Ὄρθότερον ἐπίσης ὑποτυποῦνται καὶ τὰ μεταξὺ τῶν ὀφρῶν καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἀπαλᾶ μέρη. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἔργου τούτου ἔχουσι τὸν αὐτὸν ἐπιμήκη τύπον καὶ οἱ τῆς γυναικείας μορφῆς, εἶνε ὅμως ὀρθότερον ἐσχηματισμένοι ἐν τῇ διατάξει αὐτῶν, ὑποδηλουμένων ἤδη καὶ αὐτῶν τῶν ἐσωτερικῶν κογχῶν. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἄλλως δὲν ἔχουσι τόσον ὀριζοντίαν θέσιν ἀλλ' ἀκολουθοῦσι τὴν ἤρεμον πρὸς τὰ πλάγια κλίσιν καὶ διεύθυνσιν τῆς κεφαλῆς. Τὸ στόμα τῆς κεφαλῆς ταύτης ἔχει τὸ αὐτὸ καὶ τὸ τῆς γυναικείας μορφῆς σχῆμα, εἶνε ὅμως μᾶλλον κατὰ φύσιν ἀπεικασμένον. Ἐν γένει τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἀπηλλαγμένον τῶν ὑπερβολῶν αἰτινες καταφαίνονται ἐν τῇ διατυπώσει τῶν καθ' ἕκαστον μερῶν τῆς γυναικείας κεφαλῆς. Τὸ περίγραμμα αὐτοῦ εἶνε μᾶλλον ὠσειδὲς καὶ ἡ ἐργασία καθ' ὅλου ἀπαλωτέρα ὀλιγώτερον μετέχουσα τῆς αὐστηρᾶς τραχύτητος τῆς γυναικείας κεφαλῆς.

¹ Ἐσχάτως ὅμως μετετοπίσθη πάλιν ἡ κεφαλὴ αὕτη.

Αἱ διαφοραὶ ὅμως αὐταὶ οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ διαφοροὶ μόνον βαθμοὶ τεχνικῆς προόδου· ἡ νεανικὴ κεφαλὴ εἶνε νεωτέρα τις ἐπίδοσις, τελειότερος βαθμὸς ἀναπτύξεως τῆς αὐτῆς τέχνης. Ἄλλως ὅμως καταφαίνεται ἐν τῇ τέχνῃ ἀμφοτέρων τῶν μνημείων ὁ αὐτὸς ἐργασίας τρόπος, τὸ αὐτὸ πλαστικὸν αἶσθημα καὶ αἱ αὐταὶ τεχνικαὶ ἀρχαί. Ἀμφοτέρωθεν φέρουσι τὴν σφραγίδα τοῦ αὐτοῦ καλλιτεχνικοῦ πνεύματος. Ἡ κεφαλὴ ἄρα αὕτη νεανικῆς μορφῆς ἔχει πλείονα σημεῖα κοινὰ μετὰ τῆς προειρημένης ἀττικῆς κεφαλῆς ἢ μετὰ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγαλμάτων· αὐθαιρέσια δὲ μόνον ἢ καὶ πείσμων πρόληψις δύναται νὰ ἀποχωρίσῃ παντελῶς τὸ ἔργον τοῦτο ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν ἄλλων ἐν Ἀκροπόλει πολυαριθμῶν ἀγαλμάτων γυναικείας μορφῆς. Ὑπὸ τῶν πλείστων ὅμως ἤδη ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀττικὴ καταγωγὴ τῆς γυναικείας κεφαλῆς. Ὅχι μόνον δὲ οὐδεὶς λόγος κωλύει ἡμᾶς νὰ ἔχωμεν καὶ περὶ τοῦδε τοῦ μνημείου (πίν. 2^{ος}) τὴν αὐτὴν γνώμην, ἀλλὰ τὸναντίον εὐρίσκομεν καὶ ἄλλα μαρτύρια συνηγοροῦντα ὑπὲρ τῆς ιδέας ταύτης καὶ μάλιστα τὸ κατωτέρω ἐν πίνακι 3^ῳ δημοσιευόμενον ἀρχαῖκόν μνημεῖον ἀνῆκον καὶ τοῦτο εἰς τὴν αὐτὴν καὶ τὸ ἐν τῷ 2^ῳ πίνακι τάξιν.

Ὁ 3^{ος} πίναξ ἀπεικονίζει τὴν κεφαλὴν νεανικῆς μορφῆς μικροτέραν τοῦ φυσικοῦ μεγέθους ἀνακαλυφθεῖσαν πρὸ μνημῶν πολλῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Μουσείου· ἡ κεφαλὴ αὕτη προσηρμόσθη ἐπὶ τοῦ ἐν Ἀκροπόλει κορμοῦ νεανικῆς μορφῆς τοῦ δημοσιευθέντος ἐν ταῖς Mitth. d. arch. Instit. 1880 Taf. I, ἐφ' οὗ πρότερον εἶχε προσκολληθῆ ἑσφαλμένως, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων, ἄλλη κεφαλὴ. Ἡ ἐν τῷ 3^ῳ πίνακι ἀπεικονιζομένη εἶνε μικροτέρα καὶ ἀρχαῖκωτέρα τῆς πρότερον προσκεκολλημένης ἐπὶ τοῦ κορμοῦ κεφαλῆς. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὸ ἔργον, ὡς εἶχε πρότερον, ἐφαίνετο ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ παρέχον ἀρμονικὴν ἐνότητα, τοῦναντίον δὲ ἡ ἐν τῷ 3^ῳ πίνακι ἀπεικονιζομένη κεφαλὴ ἐν τῇ ἀρχαῖκῃ αὐτῆς τραχύτητι ἐμποιεῖ πως δυσάρεστον αἶσθημα φαινομένη ἐκ πρώτης ἀπόψεως ἤττον συνάδουσα πρὸς τὴν ἐργασίαν τοῦ κορμοῦ. Καὶ ὅμως οὐδεμίαν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφισβήτησις ὅτι ἡ κεφαλὴ αὕτη ἐπὶ τὸ ἀκριβέστατον

προσαρμοζομένη ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος εἶνε ἡ οἰκεία τοῦ ἔργου τούτου. Τὸ μνημεῖον τοῦτο δὲν εἶνε βεβαίως ἀρχαιότερον τῆς ἐν τῷ 2^ῳ πίνακι ἀπεικονισθείσης κεφαλῆς· ἡ κόμη αὐτοῦ μετὰ λεπτοτάτης περιεργίας εἰργασμένη ἔχει τὴν ἀνάδεσιν ὁμοίαν πρὸς τὴν τῆς ἐν Νεαπόλει Ἡλέκτρας (Mitth. d. arch. Inst. Athen 1884 Taf. X) τῆς ἐν Ἀκροπόλει χαλκῆς κεφαλῆς (« Μουσεῖα Ἀθηνῶν » πίν. 16), καὶ τῆς ἐν M. Lateran. ἀρ. 142. Περί τινος ἀπλοῦν στέφανον περιθιέοντα τὴν κεφαλὴν περιπλέκεται ἡ κόμη, τὰ δὲ ἄκρα τῶν τριχῶν φαίνονται καὶ κάτωθεν τοῦ στεφάνου διατεταγμένα μεθ' ὑπερβολικῆς ἐπιτηδεύσεως. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἰδίᾳ ἐντεθειμένοι.

Καὶ τοῦτο τὸ ἔργον ἐθεωρήθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μὴ ἀττικὸν ὡς ἀναγόμενον εἰς τὸν κύκλον τῆς Ὀλυμπιακῆς τέχνης (Mitth. d. arch. Inst. 1888 σ. 226). Εἰς ἡμᾶς οὐδαμῶς φαίνεται ἡ γνώμη αὕτη ἀναμφισβήτητος, φρονοῦμεν δὲ ὅτι τοῦτο ἀκριβῶς τὸ μνημεῖον ἐξ ὄλων τῶν ἐν Ἀκροπόλει τῶν νομιζομένων ἔργων Ὀλυμπιακῆς τέχνης δεικνύει τὴν ἐλαχίστην πρὸς τὰ Ὀλυμπιακὰ ἀετώματα συγγένειαν. Πλείστας τὸναντίον ὁμοιότητας καὶ κοινὰς μετὰ τῶν ἔργων τούτων ἀναλογίας παρέχει ἕτερόν τι μνημεῖον ἀναμφισβητήτως ἀττικόν· εἶνε δὲ τοῦτο ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐν Νεαπόλει ἀγάλματος τοῦ Ἀρμοδίου (Ὁρα Jahrbuch d. arch. Inst. 1888. Taf. 10, 2). Αἱ διαφοραὶ, αἵτινες καταφαίνονται μόνον ἐν τῷ τρόπῳ τῆς κομμώσεως ἐκατέρας κεφαλῆς, εἶνε ἐλαχίστου λόγου ἄξιον προκειμένου περὶ τοῦ τεχνικοῦ χαρακτήρος τοῦ ἔργου τούτου. Ὁμοιοτάτη ὅμως εἶνε ἡ καθόλου κατασκευὴ τοῦ προσώπου καὶ σύστασις τῶν μερῶν ἀμφοτέρων τῶν ἔργων· ὁ τύπος καὶ αἱ ἀναλογίαι, μάλιστα δὲ αἱ τοῦ κάτω μέρους τοῦ προσώπου, εἶνε αἱ αὐταὶ καὶ τούτου καὶ ἐκείνου τοῦ ἔργου. Τὸ γενικὸν δὲ σχῆμα τῶν ὀφθαλμῶν, ἡ θέσις τῶν ὠπῶν καὶ ἡ ἀπὸ τούτων κατερχομένη σκληρὰ καὶ ἐπιμήκης γραμμὴ μαρτυροῦσι τὸ αὐτὸ σύστημα καὶ αἶσθημα καλλιτεχνικόν. Μόνον τὸ στόμα τοῦ Ἀρμοδίου φαίνεται ὁμοιότερόν πως ἐσχηματισμένον πρὸς τὸ τῆς ἐτέρας κεφαλῆς τῆς ἐν τῷ 2^ῳ πίνακι.

Ὡς μαρτυρίαν συνηγοροῦσαν ὑπὲρ τῶν εἰρημένων ἀναφέρω τὴν διατριβὴν τοῦ Furtwängler περὶ τοῦ ἀγάλματος, οὗτινος μέρος εἶνε ἡ κεφαλὴ αὕτη, δημοσιευθέντος ἐν ταῖς Mitth. 1880 σ. 20. Ὁρ-

θότατα παρετήρησεν ὁ κ. Furtwängler ὅτι ἐξ ὄλων τῶν ἀρχαϊκῶν μνημείων τὰ ἐν Νεαπόλει ἀγάλματα τῶν τυραννοκτόνων εἶνε καὶ τὰ συγγενέστερα κατὰ τὸν χαρακτήρα τῆς τέχνης πρὸς τὸ εἰρημένον ἀγαλμα, ὑποδεικνύων ὅτι ὁ δημιουργὸς τῶν τυραννοκτόνων, ἐὰν ἐμελλε νὰ παραστήσῃ ἐν ἡρεμῇ μορφῇ, θὰ διέπλάττε τὸ σῶμα αὐτῶν ἀνάλογον πρὸς τὸ ἐν Ἀκροπόλει ἀγαλμα. Ἀληθῶς ὁ αὐτὸς ρυθμὸς, ἡ αὐτὴ κατασκευὴ τῆς ὀστεώσεως καὶ διάπλασις τοῦ σώματος χαρακτηρίζει ἀμφοτέρω τὰ μνημεῖα.

Ἐδηλώσαμεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ χαλκῆ κεφαλὴ τῆς Ἀκροπόλεως (« Μουσ. Ἀθηνῶν » πίν. 16) καὶ τὰ δύο ἐνταῦθα δημοσιευόμενα μνημεῖα ἀνήκουσιν εἰς τὸν αὐτὸν σχεδὸν κύκλον τεχνικῆς ἐνεργείας. Ὀφείλομεν ἔτι νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι μεταξὺ τῶν δύο τούτων (πίν. 2 καὶ πίν. 3) ὑπάρχουσι διαφοραὶ τινες ἀναφερόμεναι ὅχι τόσον εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας ὅσον εἰς αὐτὸν τὸν τύπον. Πλὴν τῶν γενικῶν ἀναλογιῶν φαίνονται καὶ αὐτὰ τὰ μέρη ὅχι παντελῶς ὅμοια. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς κεφαλῆς (πίν. 3) δὲν ἔχουσι πλέον τὸ ἐπίμηκες ἐκείνο ἀμυγδαλοειδὲς σχῆμα, ἀλλ' εἶνε μικροὶ καὶ στρογγύλοι, μείζων δὲ εἶνε ἡ καμπυλότης τῶν ἄνω βλεφάρων· τὰ δὲ ὄτα μικρά, κείμενα ὑψηλότερον τοῦ δέοντος. Παραλλαγὰς τινὰς δεῖκνυει καὶ ὁ σχηματισμὸς τοῦ στόματος· τῆς ἐν 2^ῳ πίνακι κεφαλῆς τὸ κάτω χεῖλος τοῦ στόματος προεξέχει παχύτερον ὢν· τὰ χεῖλη ἔτι ὅμοια ταύτης (πίν. 3) εἶναι λεπτὰ καὶ ἰσοπαχῆ, διαιρούμενά πως ἀπ' ἀλλήλων. Ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα τὰ γνωρίσματα, ἅτινα διακρίνουσι τὴν κεφαλὴν ταύτην (πίν. 3) ἀπὸ τῆς ἐν τῷ 2^ῳ πίνακι, συνδέουσιν αὐτὴν μετὰ τῶν ἔργων τῆς ἀττικῆς ἀκμῆς καὶ μάλιστα μετὰ τῶν μετοπῶν τοῦ Παρθενῶνος. Διότι ἀνάλογα ἀκριβῶς γνωρίσματα χαρακτηρίζουσι καὶ τὸν τύπον τῶν ἐν μετόπαις κεφαλῶν, ὅστις δύναται εὐλόγως νὰ θεωρηθῇ ὡς τελειότερα τινὰ διάπλασις τοῦ τύπου τῆςδε τῆς κεφαλῆς. Τὴν μεταξὺ δὲ τῶν δύο τούτων σημείων βαθμίδα ἀναπτύξεως ἀποτελεῖ ἡ ἑτέρα τῆς Ἀκροπόλεως κεφαλὴ νεανικῆς μορφῆς ἢ δημοσιευθεῖσα ἐν ταῖς Mitth. 1880, I.

Ἐδηλώσαμεν ἀλλαγῶν ὅτι ἡ ἐν Ἀκροπόλει κεφαλὴ γυναικείας μορφῆς (« Μουσεῖα Ἀθηνῶν » καὶ Jahrbuch d. arch. Inst. 1887. Taf. 14) ἀποτελεῖ

τὴν ἀρχὴν νέας περιόδου ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀττικῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης· ἕτερον δὲ σημεῖον ἀναπτύξεως εὐρίσκομεν ἐν τῇ ἐργασίᾳ τοῦ ἐν τῷ 3^ῳ πίνακι μνημείου. Αἱ μικραὶ παραλλαγαί, ὡς δεῖκνυει ὁ τύπος τῆς κεφαλῆς ταύτης, εἶνε βεβαίως ἀποτέλεσμα τῆς κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους συνεχοῦς ἐπικοινωνίας καὶ ἀμοιβαίας διασταυρώσεως τῶν ἀρχαϊκῶν ἐργαστηρίων, ὁφείλεται δὲ πιθανῶς εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς πελοποννησιακῆς τέχνης. Δὲν εἶνε δὲ ἴσως ἀκαιρον νὰ ὑπομνήσω ἐνταῦθα τὸ ὄνομα τοῦ περιφήμου Ἀργείου καλλιτέχνου Ἀγελάδα.

Ἰσως δὲ δὲν φανῆ καὶ παντελῶς ἄτοπος ἢ εἰκασία, ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε κατάλληλον νὰ παρασχηθῆ ἡμῖν εἰκόνα τινὰ τῆς τέχνης τῶν ἀμφὶ Κριτίου. Τοῦ ἐπιφανεστάτου τούτου τῆς ἀρχαϊκῆς ἀττικῆς τέχνης ἐργάτου ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ τῇ Ἀκροπόλει οὐκ ὀλίγα ἔργα, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τῶν σφισμένων ἐπιγραφῶν· ἡ ἀνυπέβλητος δὲ ἐκείνη ἀκρίβεια τῆς ἐργασίας καὶ ἡ ἐπιμέλεια περὶ τὴν κατασκευὴν μάλιστα τῆς κόμης δὲν ἀπάδει καὶ πρὸς τὴν περὶ τῆς σχολῆς ταύτης μαρτυρίαν τοῦ Λουκιανοῦ. Κυρίως ἔτι ὡρμήθημεν εἰς τὴν περὶ Κριτίου εἰκασίαν ταύτην ἐκ τῆς συγγενείας τοῦδε τοῦ ἔργου (πίν. 3) καὶ τῶν ἀγαλμάτων τῶν τυραννοκτόνων. Μετὰ τὴν ἐν Ἀκροπόλει δὲ ἀνακάλυψιν ἔργου τοῦ Ἀντήνορος δι' ἐπιγραφῆς κεκυρωμένου πᾶς τις πείθεται ὅτι τὰ ἐν Νεαπόλει ἀγάλματα τῶν τυραννοκτόνων δὲν εἶνε ἀντίτυπα τῶν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μνημονευομένων ἔργων τοῦ Ἀντήνορος, ἀλλὰ τῶν ὑπὸ Κριτίου καὶ Νησιώτου ποιηθέντων. Ἐὰν δὲ ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι τινὲς πλὴν τοῦ Studniczka ἔχοντες τὴν ἐναντίαν γνώμην, ἐξ αὐτῆς τῆς διατριβῆς τοῦ εἰρημένου σοφοῦ ἀρχαιολόγου καὶ ἐκ τῆς ἐν τῷ οἰκίῳ τόπῳ παραθέσεως τῶν εἰκόνων τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἀρμοδίου καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ μνημονευθέντος ἀγάλματος τοῦ Ἀντήνορος θὰ ἐπέστησαν ἤδη ὅτι τὰ μνημεῖα ταῦτα δὲν δύναται νὰ εἶνε ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου ἔργα¹.

Εἰς τὴν συγγένειαν δὲ τῆς κεφαλῆς ταύτης πρὸς τὰς μετόπας τοῦ Παρθενῶνος ἀποβλέποντες, ἅμα δὲ καὶ εἰς τὴν ὁμοιότητα τοῦ ὄλου ἀγάλματος πρὸς τὰ τῶν τυραννοκτόνων, φρονοῦμεν ὅτι ἄνευ ἀναγ-

¹ Κατὰ τινὰ εἰδήσιν τῆς « Ἐφημερίδος » καὶ ὁ κ. Graeff ἀνεκόνωσε πρὸ ἡμερῶν τινῶν ἐν τινὶ συνεδρίῳ τοῦ Ἰνστιτούτου ὅτι καὶ αὐτὸς τὰ αὐτὰ πῶς πρεσβεῖται περὶ τῶν ἐν Νεαπόλει ἀγαλμάτων τῶν τυραννοκτόνων.

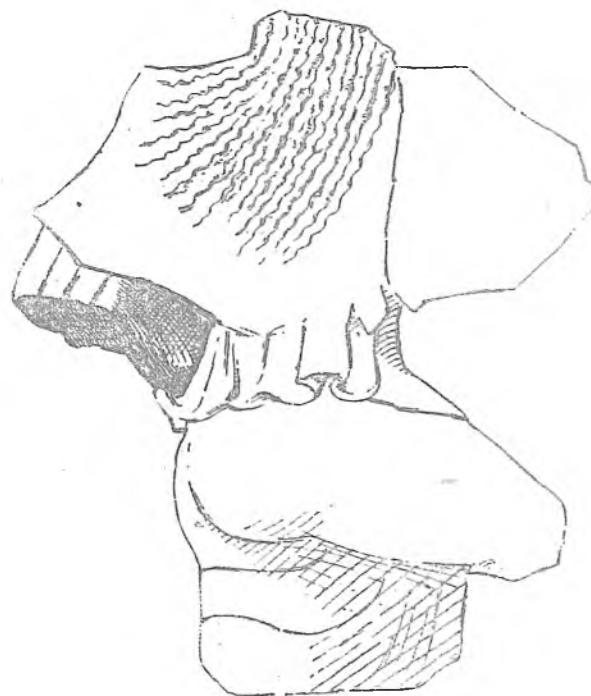
καίου τινός και πειστικού λόγου ἀμφισβητεῖται πᾶσα συνάφεια τοῦ μνημείου τούτου καὶ τοῦ ἐν τῷ 2^ῳ πίνακι μετὰ τῆς ἀττικῆς τέχνης¹.

Δὲν νομίζομεν περιττὸν νὰ δημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα ἐν ἀπλῷ σχεδιογραφίματι τὴν εἰκόνα (Α 1,2) πτερωτῆς γυναικείας μορφῆς ἣτις συνηρμόσθη ἐσχάτως ἐκ τῶν οἰκείων μερῶν εὐρεθέντων ἐν ταῖς σκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως². Ὁ τύπος τῆς μορφῆς ταύτης εἶνε ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου γνώριμος ἡμῖν, εἶνε ὁ αὐτὸς καὶ ὁ τῆς περιφῆμου ἐκ Δήλου ἀρχαῖ-

Α, 1

αὕτη μορφή καὶ τὴν διάταξιν τῶν πτυχῶν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας, ἐν τῇ καθόλου δὲ διατάξει τῆς περιβολῆς φαίνεται συγγενεστέρα πῶς πρὸς δύο τινὰ τῶν ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἀκροπόλεως ἀγαλμάτων τὸ ὑπ' ἀριθ. 82 καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 35. Τὴν δεξιὰν χεῖρα, ὡς φαίνεται ἐτι ἐκ τοῦ σφῆζομένου μέρους, εἶχε ἐκτεταμένην κατὰ τρόπον ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὸ σχῆμα τῆς πτέρυγος, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας χειρὸς ἀνεῖχεν ἡ μορφή τὸ κάτω τῆς περιβολῆς μέρος κρατοῦσα αὐτὸ οὐχὶ ἐκ τοῦ πλαγίου, ὡς ἡ ἐκ Δήλου καὶ αἱ μικραὶ ἐν Ἀκροπόλει γαλκαῖ παρα-

Α, 2

κῆς Νίκης τοῦ Ἀρχέρμου, ἡ ἐργασία ὅμως τῆς ἐν Ἀκροπόλει εἶνε νεωτέρα τῆς ἐκ Δήλου, τῶν χρόνων δηλ. τῆς δευτέρας πεντηκονταετηρίδος τοῦ 6^{ου} αἰῶνος εἰς ἣν ἀνάγονται καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἀγαλμάτων γυναικείας μορφῆς τῆς Ἀκροπόλεως. Μετὰ τῶν « γυναικῶν » δὲ τούτων κοινὸν ἔχει ἡ πτερωτή

¹ Περὶ τῆς σχέσεως τῶν ἔργων τούτων πρὸς τὰ τῆς Πασιτέλου καλουμένης σχολῆς καὶ τὰ τοῦ τύπου τοῦ Ἀπολλωνος (ὀμφαλοῦ) ἀλλαγῶν ἐκτενωῶς. Ὁφείλω δὲ ἐνταῦθα νὰ δηλώσω ὅτι ἡ εἰκὼν τοῦ 3^{ου} πίνακος ἀτελῶς ἐκφράζει τὸν τεχνικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀπεικονιζομένου μνημείου, ἔνεκα δὲ τούτου δὲν φαίνονται εὐαρμοστοῦντα πρὸς τὴν εἰκόνα καὶ πάντα τὰ γραφόμενα ἐνταῦθα.

² Τὰ τῶν πτερύγων καθ' ἕκαστα μέρη δὲν ἦσαν πλαστικῶς ἐξεργασμένα ἀλλ' ἐδηλοῦντο διὰ χρωματισμοῦ οὕτινος λείψανα σφῆζονται ἐτι ἐν τῷ ὄπισθεν μέρει τῶν πτερύγων. "Γψ. 37 περίπου ἑκατοστά.

στάσεις Νίκης, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ μέσου ὁμοιάζουσα καὶ κατὰ τοῦτο πρὸς τὸ μνημονευθὲν ἀγαλμα τὸ ὑπ' ἀριθ. 35. Αἱ πτυχῆ δὲ τοῦ κάτω μέρους τῆς περιβολῆς διατίθενται ἀπὸ τούτου τοῦ σημείου ὡς ἀπὸ κέντρου ἐκπεμπόμεναι.

Τὸ καθόλου σχῆμα τοῦ ἀγάλματος κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα εἶνε κατὰ τυπικὴν παράδοσιν, ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὅμως καταφαίνεται ἰδιοφυῆς ἐργασία παρέχουσα λαμπρὰ μαρτύρια τῆς εὐφυΐας καὶ καλλιτεχνικῆς δυνάμεως τοῦ δημιουργοῦ τοῦ ἔργου τούτου. Μετὰ θαυμαστῆς τόλμης ἐπεχείρησε νὰ ἄρῃ οὗτος οὐκ εὐκαταφρονήτους τεχνικὰς δυσχερείας καὶ μάλιστα τὰς συμφρεῖς τῷ σχηματι-

σμφ τῆς περιβολῆς ζητῶν νὰ μορφώσῃ ταύτην κατὰ νόμον τὸν ἀναγκαῖον τὸν ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς ιδέας τῆς παραστάσεως πηγάζοντα.

Τὸ κάτωθι τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς σφζόμενον μέρος τῆς περιβολῆς δεικνύει ὅτι ἐνταῦθα ἐκολποῦτό πως αὕτη ἄτε διαπνεομένη ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἕνεκα τῆς ἰσχυρᾶς κινήσεως. Ἡ λυτὴ ὀπισθεν κόμη καὶ οἱ ἐπὶ τὸ στήθος καταπίπτοντες πλόκαμοι ἔχουσιν ἐπίσης τὴν ἀρμόζουσαν διάθεσιν τὴν ἀναγκαίως παραγομένην ἐκ τῆς κινήσεως τῆς παραστάσεως. Ἐνεκα δὲ τῶν ἀρετῶν τούτων, καίπερ λίαν ἀτελῶς ἐκδεδηλωμένων, ἐλκύει τὸ ἀγαλμάτιον τοῦτο ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν ἡμῶν καὶ παρέχει ἡμῖν τὴν εἰκόνα τεχνίτου ἰδιοφυοῦς καὶ τολμηροῦ.

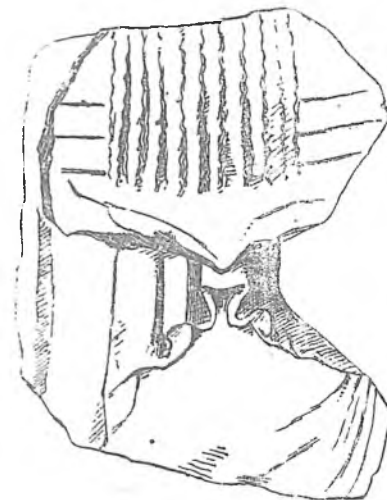
Πλὴν τῆς Νίκης ταύτης τῆς ἐσχάτως εὑρεθείσης ἀπόκειται ἤδη ἀπὸ τινος χρόνου ἐν τῷ Μουσεῖῳ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἕτερον μικρὸν ἀγαλμάτιον περωτῆς μορφῆς, οὔτινος ἀπλοῦν ἐπίσης σχεδιογράφημα (B1,2) παραθέτομεν ἐνταῦθα. Αἱ πτέρυ-

B, 1

γες καὶ τῆς μορφῆς ταύτης εἶνε ἀποκεκρουσμένοι. Τὸ ἀγαλμάτιον τοῦτο νεώτερόν πως τοῦ προειρημένου εἶνε μετὰ μείζονος λεπτότητος καὶ ἐμπειρίας ἐξεργασμένον ἀλλὰ μετ' ὀλιγωτέρας ἰδιοφυίας. Ἡ διάταξις τῆς περιβολῆς οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον παραλλάσσει τῆς τῶν ἐν ἡρεμίᾳ ἰσταμένων « γυναικείων μορφῶν » τῆς Ἀκροπόλεως, μόνον δὲ ἢ ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος ἐν ἐλαφρᾷ κινήσει καταπίπτουσα πτυχή φαίνεται ἀνάλογός πως πρὸς τὴν φύσιν τῆς παραστάσεως.

Ἔτερον ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Ἀκροπόλεως ἀγαλμα Νίκης εἶνε τὸ περίφημον ὑπὸ τοῦ Petersen δημοσιευθὲν ἐν ταῖς Mittheil. 1886, Taf. XI, c. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε νεώτερον ὄχι μόνον τῶν προμνημονευθέντων ἀγαλμάτων Νίκης ἀλλὰ πάντων ἐν γένει τῶν « γυναικείων τῆς Ἀκροπόλεως ἀγαλμάτων » ἀναγόμενον εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 5^{ου} αἰῶνος. Ἐλπίζομεν δὲ νὰ πραγματευθῶμεν ἄλλοτε ἐκτενέστερον περὶ τοῦ ἔργου τούτου ὅπερ ἀποτελεῖ πολυτιμον συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης μάλιστα δὲ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς τεχνικῆς ἐπεξεργασίας τῆς περιβολῆς. Τὸ ἱμάτιον ὅπερ καλύπτει τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος μετέχει ἔτι τοῦ ἀρχαϊκοῦ τύπου· ἡ διάταξις ὅμως αὐτοῦ εἶνε ὀρθότερα πως καὶ μᾶλλον κατὰ φύσιν, συμφωνοῦσα καὶ πρὸς τὴν κίνησιν τῆς μορφῆς. Ἐν τῇ διατάξει δὲ καὶ ἐξεργασίᾳ τοῦ ποδῆρους χιτῶνος καταφαίνεται ἔτι μᾶλλον ἢ πρὸς φυσικὴν ἀπεικασίαν σπουδῇ τοῦ τεχνίτου ἐπιχειροῦντος νὰ ἐξαρτήσῃ παντελῶς

B, 2

τὸν σχηματισμὸν τῆς περιβολῆς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῆς παραστάσεως. Τὸ ἀγαλμα τοῦτο ἀποτελεῖ σημεῖον μεταβάσεως ἀπὸ τοῦ ἀρχαιοτέρου τύπου εἰς νέαν περίοδον.

Ὁ ἀρχαιότερος τύπος ἔχει τὸ σχῆμα μορφῆς εἰς τὸ γόνυ πιπτούσης, καὶ τοιοῦτον εἶνε τὸ σχῆμα πλὴν μικρῶν παραλλαγῶν τοῦ ἐκ Δήλου καὶ τῶν δύο προμνημονευθέντων ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως ἀγαλμάτων. Χαρακτηρίζει δὲ τὸν εἰρημένον τύπον καὶ τοῦτο τὸ γνώρισμα ὅτι τὸ κάτω μέρος τοῦ ἀγάλ-

ματος παρίσταται κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ἀρχαιοτάτων ἀναγλύφων ἐν καταγραφῇ τὸ δὲ ἄνω κατ' ἐνώπιον.

Τούναντιον ὁ τύπος τῆς ἐν Mittheil. 1886, XI, c δεικνύει κανονικὴν τὴν ὄλην κατασκευὴν τοῦ σώματος. Ἡ μορφή παρίσταται ὀρθία ἔχουσα τὰ σκέλη ἰκανῶς διεστῶτα καὶ ὁμαλῶς καμπτόμενα κατὰ τὸ γόνυ. Ἡ κεφαλή, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν σφζόμενων μερῶν τοῦ λαιμοῦ, κλινομένη ἠρέμα πρὸς τὰ πλάγια δεικνύει τὴν διεύθυνσιν τῆς πτήσεως κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ φυσικὸν λόγον δεικνύουσι καὶ τὰ κάτω ἄκρα τοῦ σώματος κλίσιν τινά. Ἡ τελειότερα δὲ ἔκφρασις τῆς μορφῆς ταύτης εἶνε ἢ ἐν τῷ ἀετώματι τοῦ Παρθενῶνος Ἴρις (;). Ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἀγάλματα τοῦ «Μνημείου τῶν Νηρηίδων» οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἡ τελευταία ἀπήχησις τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος τύπου¹. Οὕτω δὲ δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τύπου τούτου κατὰ τὰς διαφόρους τῆς ἑλληνικῆς τέχνης φάσεις ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν μεταγενεστέρων.

Τίς δὲ ἦτο ὁ δεξιὸς ἐκεῖνος τεχνίτης ὁ ἐπινοήσας πρῶτος τὸν τύπον τοῦτον πετομένης μορφῆς; Πρὸς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἀπαντῶντες ὁ Petersen ἐν τῇ περισπουδάστῳ αὐτοῦ πραγματείᾳ (Mittheil. 1886) καὶ ὁ Six ἐν ἐτέρᾳ διατριβῇ (Mittheil. 1888) ἀποφαίνονται ὅτι πρῶτος ὁ Χίος Ἀρχερμος διετύπωσε τὴν παράστασιν ταύτην, τὸ δὲ ἔργον αὐτοῦ ἐγένετο τὸ πρῶτον παράδειγμα ἀρχαϊκῶν μνημείων τοῦ αὐτοῦ τύπου. Ἡ γνώμη αὕτη συνδυαζομένη πρὸς τὰς ἀρχαίας παραδόσεις τὰς περὶ Ἀρχέρμου φαίνεται μὲν λίαν δελεαστικὴ ὅχι ὅμως καὶ ἀναμφισβήτητος. Αἱ περὶ τῶν ἀρχαίων πηγῶν νεώτεραι ἔρευναι διδάσκουσιν ἡμᾶς σαφῶς ὅποιαν τινὰ σημασίαν δύνανται νὰ ἔχωσιν αἱ περὶ τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης εἰδήσεις τῶν ἀρχαίων. Εἴτε ὁ Καρύστιος ἔγραψε πρῶτος ὅτι ὁ Ἀρχερμος ἐμόρφωσε τὴν Νίκην πτηνὴν ἢ ἄλλος τις τῶν ἀρχαίων τῶν σπουδῆ τὰ εἰς τοὺς πλάστας πολυπραγμονησάντων, τὸ ἀληθές εἶνε ὅτι εἰς τὰς μαρτυρίας ταύτας δὲν ὀφείλομεν νὰ παράσχωμεν μεῖζονα πίστιν ἢ εἰς τὰ περὶ εὐρέσεως τῆς τοῦ χαλκοῦ χωνεύσεως εἰδήσεις τὰς ἀναφερομένας εἰς τὸν Θεόδωρον. Πῶς ὅμως ἐξηγεῖται ἢ περὶ Ἀρχέρμου αὕτη παράδοσις; Τὸ ἐν

¹ Ὅρα καὶ Petersen προμημ. πραγματείας.

Δήλῳ ἀγαλμα τῆς Νίκης ἐπὶ τοῦ βάθρου τοῦ ὁποίου ἐγένετο δι' ἐπιγραφῆς ἐμφανές τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου Ἀρχέρμου, τὸ ἀγαλμα λέγω τοῦτο ἦτο τὸ ἀρχαιοτάτον σφζόμενον Νίκης μνημεῖον ὅπερ εἶδεν ὁ ἀρχαῖος συγγραφεύς. Ὡς ἀναγκαῖον δὲ συμπέρασμα συνήγαγεν ὅτι ὁ τεχνίτης οὗτος ἦτο καὶ ὁ πρῶτος μορφώσας τὴν Νίκην πτηνὴν. Ἀφευδέστατοι μάρτυρες τοιαύτης φύσεως ζητημάτων εἶνε αὐτὰ τὰ μνημεῖα. Πρὶν ἢ ἐπισκοπήσωμεν ὅμως τὰ σφζόμενα μνημεῖα ὁμοίας φύσεως, ὀφείλομεν νὰ ὀρίσωμεν πρότερον κατὰ τὸ δυνατόν τὴν ἡλικίαν τοῦ ἐκ Δήλου ἀγάλματος τοῦ Ἀρχέρμου.

Ὁ Six (ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ πραγματείᾳ) ἀνευ ἀναγκαίου λόγου ἀνήγαγε εἰς τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ 7^{ου} αἰῶνος τὴν ἡλικίαν τοῦ ἀγάλματος τούτου ἐκτείνων τὴν χρονολογίαν αὐτοῦ εἰς τὸ ἀπώτατον ὄριον τοῦ δυνατοῦ· τούναντιον δὲ ὑπεβίβασε τὴν χρονολογίαν τῶν ἀρχαιοτέρων ἐκ Σελινοῦντος μετοπῶν εἰς τὸ ἐλάχιστον ζητῶν διὰ τῆς μεθόδου ταύτης νὰ ἐξοικονομήσῃ ὅπωςδῆποτε τὴν γνώμην του. Εἰς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τοῦ ἔργου τούτου συντελεῖ οὐκ ὀλίγον καὶ ἡ ἐν Ἀκροπόλει ἐπιγραφὴ τοῦ Ἀρχέρμου οὔσα σχεδὸν χρόνων τῶν αὐτῶν καὶ αἱ λοιπαὶ ἐν Ἀκροπόλει εὐρεθεῖσαι ἐπιγραφαὶ τεχνιτῶν, ὧν τινες ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ ἐφημερίδι ταύτῃ τοῦ 1886. Ὡς μέσον ὄρον τῆς χρονολογίας τῶν ἐπιγραφῶν τούτων δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν τὸ ἔτος 540 (ὄρ. Studniczka Jahrb. 1887 σ. 147). Εἶνε ἀληθές ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ τῆς ἐκ Δήλου Νίκης φαίνεται ἀρχαιωτέρα τῆς ἐν Ἀκροπόλει, τοῦτο ὅμως ὀφείλεται οὐκ ὀλίγον, ὡς ὀρθῶς ἤδη παρετήρησεν ὁ Petersen, καὶ εἰς τὴν ἐπιμελεστέραν ἐπὶ τοῦ λίθου χάραξιν τῶν γραμμάτων τῆς ἐν Ἀκροπόλει ἐπιγραφῆς, τὸ σχῆμα ἄλλως τῶν γραμμάτων ἀμφοτέρων τῶν ἐπιγραφῶν μικράς τινος μόνον παραλλαγῆς δεικνύει. Ὅπωςδῆποτε ὅμως ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ἐκ Δήλου ἐπιγραφὴ τοῦ Ἀρχέρμου εἶνε ἀρχαιότερα τῆς ἐν Ἀκροπόλει οὐχὶ ὅμως καὶ πλέον τῶν δύο ἢ τριῶν δεκαετηρίδων. Τὸ ἔτος ἄρα 570 ὀρίζει περίπου τὴν χρονολογίαν τοῦ ἐκ Δήλου ἀγάλματος, ἥτις ἄλλως συνάδει καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν τέχνην τοῦ μνημείου τούτου· διότι ἡ ἐργασία τῶν πτυχῶν οὐδὲν ἦττον δὲ ἢ τῆς κεφαλῆς καὶ ἡ τῆς κόμης δεικνύει ὅπως-

δήποτε ἐμπειρίαν τινὰ ἀπὸ μακρᾶς ἀσκήσεως τῆς μαρμαρογλυφικῆς ἐργασίας.

Εἶνε περιττὸν νὰ καταλέξωμεν ἐνταῦθα πάντα τὰ μνημεῖα ὁμοίας φύσεως οἵα εἶνε αἱ παραστάσεις Νίκης, Ἴριδος, Ἡοῦς, Γοργοῦς, Περσέως κτλ. διότι τὰ πλεῖστα τούτων εἶνε ἀληθῶς κατὰ πολὺ νεώτερα τοῦ ἐκ Δήλου ἀγάλματος.

Ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως ἀνεκαλύφθησαν οὐκ ὀλίγα χαλκᾶ ἀγαλμάτια γυναικείας μορφῆς πετομένης, ὧν τρία ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ Petersen. Τὰ μικρὰ ταῦτα μνημεῖα εἶνε πάντως νεώτερα τοῦ ἐκ Δήλου, ἀναπαριστῶντα μᾶλλον τὸν τύπον τῶν ἐνταῦθα δημοσιευθέντων μαρμαρίνων [ἀγαλμάτων Νίκης. Ἀρχαιότερον ὅμως εἶδος τοῦ τύπου πετομένης μορφῆς δεικνύει ἑτέρα τις χαλκῆ μορφή γυναικεία ἐξ Ἀκροπόλεως, δύο ἀνδρική καὶ χαλκᾶ εὐρεθεῖσαι καὶ αὗται ἐν ταῖς σκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως, τὸ ἐξ Ὀλυμπίας χαλκοῦν ἀγαλμάτιον Γοργοῦς καὶ δύο ὅμοια γυναικείας μορφῆς ἐν τῷ Μουσεῖῳ τοῦ Πολυτεχνείου, (ἀριθ. 1088 καὶ 732) ὧν τὸ ἕτερον εὐρέθη ἐν τῷ χωρίῳ τῆς Λακωνίας Φοινίαι, τὸ χαλκοῦν ἀγαλμάτιον ἐν Sybel W. K. Gesch. ἀρ. 94, καὶ εἶ τινα ἄλλα. Αἱ τοῦ ἀρχαιότερου τούτου τύπου παραστάσεις φέρουσιν ἀντὶ τοῦ ποδῆρους χιτῶνος βραχύν τινα καὶ ἄπτυχον μέχρι τῶν γονάτων καθικνούμενον καὶ περὶ τὴν ὄσφιν συστελλόμενον. Ἰδιαιτέρον δὲ αὐτοῦ γνώρισμα εἶνε, ὅτι αἱ πλεῖστα τῶν μορφῶν τούτων ἔχουσιν ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας ἐκτεταμένας ὀριζοντίως.

Τὸν τύπον δὲ τοῦτον εὐρίσκομεν ὄχι μόνον ἐν τῇ πλαστικῇ ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀγγειογραφίᾳ μνημονεύομεν ἐνταῦθα δύο μόνον παραστάσεις τοῦ 6^{ου} αἰῶνος τοῦ γνωστοῦ ταναγραίου τρίποδος (Arch. Zeit. 1881, 3-5) καὶ τοῦ ἀρχαιοτάτου ἀττικοῦ ἀγγείου (Arch. Zeit. 1882, 9-10). Αἱ προειρημέναι πλαστικαὶ καὶ γραφικαὶ παραστάσεις τοῦ ἀρχαιότερου τύπου δεικνύουσιν ἡμῖν τὴν ὁδόν, ἣν πρέπει νὰ τραπῶμεν ζητοῦντες τὴν πρώτην ἀρχὴν καὶ γένεσιν αὐτοῦ. Πλεῖστα τῶν ἐν τῷ Μουσεῖῳ τῆς ἀρχαιολογ. ἐταιρίας κορινθιακῶν ἀγγείων (Εὐρ. 2439 Collign. 180, Εὐρ. 1017 Col. 149, Εὐρ. 1038 Col. 151, Εὐρ. 2487, 3041 καὶ τὸ χαλκοῦν σχήματος ἀρυβάλλου 1092¹) ἔχουσι τὸν ἀρχαιότερον τύπον πε-

¹ Ἡ γνησιότης ὅμως τούτου ἀμφισβητεῖται.

τομένης μορφῆς ἢ ἀπλῶς μορφῆς διασκελιζούσης. Ἀξιοσημείωτον δὲ εἶνε ὅτι αἱ γραφαὶ τῶν κορινθιακῶν ἀγγείων παριστῶσι πάντοτε ἀνδρικήν οὐδέποτε δὲ γυναικείαν τοῦ τύπου τούτου μορφήν. Τοῦτο ὅμως δυσκόλως ἠδύνατο νὰ ἐξηγηθῇ ἐὰν παρεδεχόμεθα ὅτι ἡ ἐκ Δήλου Νίκη ἐχρησίμευσεν ὡς πρῶτον παράδειγμα τῶν παραστάσεων τούτων.

Ἡ ἐργασία καὶ τῶν πλείστων ἐκ τῶν προμνημονευθέντων κορινθιακῶν ἔργων καὶ μάλιστα τῶν ἀρυβάλλων εἶνε ἴσως νεωτέρα τοῦ ἐκ Δήλου ἀγάλματος, δὲν εἶνε ὅμως δύσκολον νὰ ἀποδείξῃ τις ὅτι ὁ τύπος τῆς παραστάσεως εἶνε κληροδόμημα ἀρχαιοτάτης τέχνης. Αἱ νεώτεροι ἔρευναι περὶ τεχνικῶν τύπων καὶ μάλιστα αἱ σοφαὶ τοῦ Loeschke πραγματεῖαι κατέστησαν καταφανές ὅτι τὸ σχῆμα διασκελιζούσης μορφῆς τὸ κοινῶς Laufschema καλούμενον ἀποτελεῖ καὶ τοῦτο μίαν τῶν ἀρχαιότερων καὶ συνηθεστέρων τεχνικῶν παραδόσεων. Τὸ σχῆμα ὅμως τοῦτο εἶνε σχεδὸν τὸ αὐτὸ καὶ τὸ τῆς πετομένης μορφῆς. Περὶ ἑνὸς δὲ τοῦλάχιστον κορινθιακοῦ ἀγγείου (ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας ἀριθ. 2439) δυνάμεθα νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι εἶνε καὶ ἐργασίας ἀρχαιοτέρας τῆς ἐκ Δήλου περωτῆς μορφῆς. Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο εἶνε ἐν τῶν ἀρχαιοτάτων ἐν τῷ Μουσεῖῳ τῆς ἀρχ. ἐταιρίας κορινθιακῶν φέρον πλήρη ἔτι τὴν σφραγίδα τῆς ἀσιατιζούσης τέχνης τῆς κοινῶς orientalisirend καλουμένης ἢ ἀρχαιοτάτη ἡλικία τοῦ ἔργου τούτου καταφαίνεται ἐκ τοῦ πλήθους τῶν κοσμημάτων ἅτινα εἶνε ἐγκατεσπαρμένα μεταξὺ τῶν παραστάσεων ἀνθρωπίνων μορφῶν καὶ ζώων, οὐδὲν ἦττον δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐργασίας τῶν παραστάσεων αἰτινες ὑπομιμνήσκουσιν ἐν πολλοῖς τὴν ἐργασίαν τῶν γραφῶν τῶν ἐκ Δήλου ἀγγείων. Ἐπὶ τοῦ εἰρημένου κορινθιακοῦ ἀγγείου παρίσταται μεταξύ λέοντος καὶ Σειρήνης πετομένη ἀνδρική μορφή τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος τύπου.

Ἡ παράστασις αὕτη καὶ αἱ τῶν λοιπῶν κορινθιακῶν ἀγγείων τοῦ τύπου τούτου οὐδεμίαν ἔχουσι μυθολογικὴν ἢ ἄλλην τινὰ σημασίαν, ἀλλ' εἶνε σχήματα ἀπλῶς κοσμητικά. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶνε ὅτι αἱ παραστάσεις αὗται εὐρίσκονται ἐν τῇ κορινθιακῇ τέχνῃ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῶν ἀγγείων τοῦ ἀσιατίζοντος (orientalisirend) ρυθμοῦ. Εἶνε καὶ τοῦτο μία ἀπόδειξις ὅτι ὁ εἰρημένος τύ-

πος οὐδὲ τὸ παράπαν ἐπίνοια ἰδιοφυῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος εἶνε, ἀλλ' ὅτι παρέλαβεν καὶ τοῦτο τὸ σχῆμα μετὰ πολλῶν ἄλλων ἢ Ἑλληνικῆ τέχνη ἀπὸ τῆς Ἀσιατικῆς.

Πετομένην μορφήν καὶ παραστάσεις συγγενεῖς τοῦ περι οὗ ὁ λόγος σχήματος δεικνύουσι καὶ τὰ ἐξ Ὀλυμπίας χαλκᾶ ἔργα μετὰ προστύπων μορφῶν. Ὁ ἀσιατίζων δὲ (*orientalisirend*) χαρακτηρῶν χαλκῶν τῆς Ὀλυμπίας μνημείων μαρτυρεῖ ἐπίσης ὑπὲρ τῆς γνώμης ὅτι τὴν πρώτην τοῦ τύπου ἀρχὴν ἐν τῇ ἀσιατικῇ τέχνῃ ὀφείλομεν νὰ ζητήσωμεν. Δὲν εἶνε δὲ ἴσως καὶ τοῦτο τυχαῖον ὅτι τὸ προειρημένον ἀρχαιότατον ἀττικὸν ἀγγεῖον, ὅπερ ἔχει τοιαύτης φύσεως παραστάσεις, εὐρίσκεται ὑπὸ τὸ κράτος ἔτι τῆς προμνημονευθείσης τεχνοτροπίας. Μορφήν πετομένην καὶ μορφήν διασκελίζουσιν παριστώσι γραφαί τινες ἐτέρου ἀττικοῦ ἀγγείου ἀρχαικωτάτου, τοῦ περιφήμου ἀμφορέως τοῦ Κλιτίου καὶ Ἐργοτίμου. Τὸ ὑπὸ τὰς ζώνας δὲ τοῦ ἀγγείου μέρος, ἐφ' οὗ εἶνε διατεταγμένα αἱ παραστάσεις αὐταὶ ὑπομιμνήσκουσι τὰ προειρημένα ἐξ Ὀλυμπίας χαλκᾶ ἔργα· ἀλλὰ καὶ ἡ ὅλη διάταξις τῶν γραφῶν, μάλιστα δὲ αἱ τῶν ζώων, ἀποτελοῦσιν οὕτως εἰπεῖν τὴν τελευταίαν ἀπὸ τῆς ἀσιατιζούσης τεχνοτροπίας.

Πλὴν τῶν σφζομένων μνημείων τέχνης καὶ αὐτὰ τὰ γραπτὰ μνημεῖα μαρτυροῦσι σαφῶς ὅτι ὁ τύπος οὗτος δὲν ἦτο ἀγνωστος εἰς τοὺς τεχνίτας τοῦ 7^{ου} αἰῶνος. Ὁ ποιητὴς τῆς ἀσπίδος τοῦ Ἡρακλέους μνημονεύει μετὰ τῶν ἄλλων παραστάσεων, αἵτινες ἐκόσμουσαν τὸ ἔργον τοῦτο, καὶ τῆς παραστάσεως Περσέως διωκομένου ὑπὸ Ἀρπυιῶν. Παρατηρήθη δὲ ἡδὴ καὶ ὑπὸ τοῦ Petersen καὶ ὑπὸ τοῦ Six ὅτι αἱ ἐν στίχοις 217, 218 καὶ 223 περιγραφαὶ τῶν εἰρημένων παραστάσεων παρέχουσι πλήρη εἰκόνα καὶ τοῦ τύπου τῆς ἐκ Δήλου μορφῆς. Γνωστὸν δὲ εἶνε εἰς πάντας ὅτι αἱ περιγραφόμεναι παραστάσεις τῆς Ἀσπίδος δὲν ἦσαν ποιητικῆς φαντασίας ἀποκυήματα ἀλλ' ὅτι ὁ ποιητὴς εἶχεν ὑπ' ὄψιν πραγματικὰ ἔργα καὶ μάλιστα ἔργα τοῦ ἐβδόμου αἰῶνος λήγοντος κατὰ τινὰ γνώμην τοῦ Loeschke ἥτις ὅμως ἔχει τὸ κῦρος μόνον πιθανῆς εἰκασίας· ὁ αὐτὸς ὅμως συγγραφεὺς ἀπέδειξεν ἐν τῇ ἀξιολόγῳ πραγματείας του (*Arch. Zeit.* 1881 σ. 30) ὅτι οἱ τύποι τῶν περιγραφομένων παραστάσεων ἔχουσιν

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ 1888.

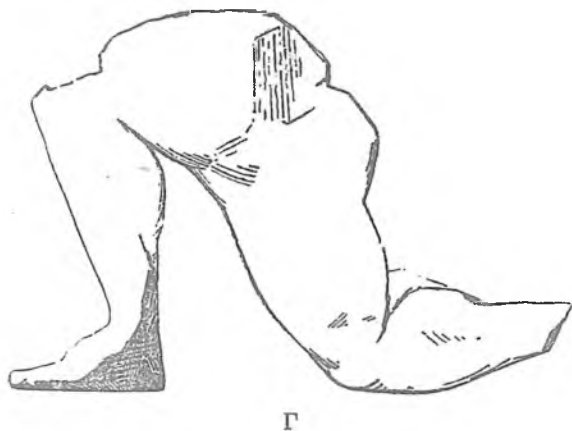
ἀρχαιότεραν ἡλικίαν, τινὰς δὲ τούτων δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν μέχρι τῆς Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς.

Ὁ Πausanias περιγράφων τὰ ζώδια τὰ κοσμοῦντα τὴν περίφημον τοῦ Κυψέλου λάρνακα, ἔργον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τέχνης τοῦ 7^{ου} αἰῶνος, ἀναφέρει καὶ τὴν ἐξῆς ἐπὶ τῇ δευτέρᾳ χώρᾳ παράστασιν. « Αἱ δὲ ἀδελφαὶ Μεδούσης ἔχουσιν πτερὰ πετόμενον Περσέα εἰσι διώκουσαι ». Ἡ παράστασις δὲ αὕτη εἶχε προφανῶς τὸ αὐτὸ σχῆμα καὶ ἡ ἐν Δήλῳ πετομένη μορφή· ἀλλὰ καὶ ἄλλας τινὰς παραστάσεις τῆς λάρνακος, οἷα εἶνε ἡ τοῦ Ἡρακλέους τοξεύοντος, δὲν δυνάμεθα ἄλλως νὰ ἀναπαραστήσωμεν ἢ διὰ τοῦ γνωστοῦ σχήματος τῆς διασκελιζούσης μορφῆς, οἷαν ἔχουσιν καὶ αἱ μνημονευθεῖσαι παραστάσεις τῶν ἐξ Ὀλυμπίας χαλκῶν μνημείων.

Μέχρι τοῦδε κατελέξαμεν μόνον τὰ ἔργα τῆς μικρᾶς τέχνης τῆς κοσμηματικῆς μνημονεύσαντες καὶ αὐτῶν τῶν γραπτῶν μνημείων. Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἱπλαστικῇ τέχνῃ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀπαντᾷ ἡδὴ ὁ περὶ οὗ λόγος τύπος. Μνημονεύομεν κατὰ πρότερον τῆς ἐκ τοῦ ἐν Σελινούντι ναοῦ γνωστῆς μετόπης τοῦ Περσέως καὶ τῆς Μεδούσης. Ὁ Six ἰσχυρίσθη ὅτι ἡ Μένουσα δὲν παρίσταται διωκομένη ὑπὸ τοῦ Περσέως, ἀλλ' ὅτι πίπτει εἰς τὸ γόνυ θνήσκουσα. Τοῦτο ὅμως εἶνε παντελῶς ξένον ζήτημα· διότι δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τῆς ἐσωτερικῆς ιδέας τῆς παραστάσεως, περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ καλλιτέχνου ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ σχήματος. Οὐδεὶς δ' ὅστις δὲν θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι τὸ σχῆμα τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Μεδούσης οὐδαμῶς διαφέρει τοῦ σχήματος τῆς ἐκ Δήλου Νίκης. Σπουδαιότερον εἶνε τὸ ζήτημα τῆς χρονολογίας τῶν ἐκ Σελινούντος μετοπῶν. Οἱ λόγοι ὅμως οὗς προτείνει ὁ εἰρημένος ἀρχαιολόγος δὲν εἶνε ἱκανοὶ νὰ πείσωσιν ἡμᾶς ὅτι τὰ ἔργα ταῦτα εἶνε νεώτερα τῆς συνήθως ὀριζομένης χρονολογίας.

Ἀναμφισβητήτως ὅμως ἀρχαιότερον τῆς Νίκης τοῦ Ἀρχέρμου εἶνε τὸ ἐξ Ἀκροπόλεως πώρινον ἀναγλύφον, οὗτινος μέρος μόνον ἀπεικονίσθη ἐν ταῖς *Mittheil.* 1886 Taf. 2. Κατόπιν ὅμως ἀνεκαλύφθησαν καὶ ἄλλα μέρη τοῦ ἀναγλύφου τούτου ἅτινα συγκολληθέντα ἀπετέλεσαν σχεδὸν τὸ ὅλον σῶμα τοῦ Ἡρακλέους. Ἀντὶ πάσης ἄλλης περιγραφῆς προτιμῶμεν νὰ ἀπεικονίσωμεν ἐνταῦθα(Γ) τὸ σχῆμα

τοῦ κάτω μέρους τοῦ Ἡρακλέους· καὶ ἐκ τοῦ ἀπλοῦ δὲ τούτου σχεδιογραφήματος γίνεται καταφανὲς διὰ τῆς συγκρίσεως αὐτοῦ πρὸς τὸ ἐν τῇ W. K. Gesch. τοῦ Sybel δημοσιευθὲν χαλκοῦν μνημεῖον ἀρ. 94, ὅτι τὴν πρώτην πλαστικὴν διατύπωσιν τῆς πετομένης ἐκ Δήλου μορφῆς εὐρίσκομεν ἤδη ἐν τῇ παραστάσει τοῦ ἀττικοῦ ἀναγλύφου.

Γ

Διὰ βραχέων συγκεφαλαιωτὸ πόρισμα τῶν παρατηρήσεών μου. Ἡ γνώμη ὅτι ὁ τύπος τῆς ἐκ Δήλου Νίκης εἶνε ἐπίνοια ἰδιοφυῆς τοῦ Ἀρχέρμου ὑπὸ οὐδενὸς πραγματικοῦ τεκμηρίου πιστοῦται. Ὁ τύπος οὗτος δὲν εἶνε ἴδιος ὠρισμένης τινὸς μυθολογικῆς παραστάσεως ἀλλ' ἀπλῆ ἀπόχρωσις τῆς εἰς τὸ γόνυ πιπτούσης μορφῆς καὶ τῆς διασκευαζούσης. Ἡ μορφή δὲ αὕτη κατὰ τὰ εἰρημένα ἀπετέλει, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνθη ὁ Loeschke, κοινὴν τινα καὶ ἀρχαιοτάτην τυπικὴν παράδοσιν τῆς τέχνης. Διὰ τοῦ τύπου τούτου παρίσταντο Ἄρπυιαι, Περσεύς, Ἔρις καὶ αἱ παραπλήσιαι μυθολογικαὶ μορφαὶ κατὰ τὸν 7^{ον} αἰῶνα ὅτε ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη, ὡς φαίνεται ἐξ αὐτῆς τῆς περιγραφῆς τῆς «Ἀσπίδος» καὶ τῆς Λάρνακος τοῦ Κυψέλου, κατ' ἐξοχὴν ἠρέσκετο εἰς τοιαύτας παραστάσεις μικρῶν θεοτήτων, δαιμόνων, μυθολογικῶν προσώπων καὶ προσωποποιήσεων ἔτι, οἷαι εἶνε ἡ Δίκη, Ἀδικία, Νύξ, Φόβος καὶ τὰ παρόμοια. Ἐνωρὶς δὲ ὁ τύπος οὗτος διεδόθη εἰς ἅπασαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα διὰ τῆς Πελοποννησιακῆς (κορινθιακῆς) ἴσως κοσμηματικῆς τέχνης καὶ μάλιστα τῆς χαλκοπλαστικῆς.

Ἡ ἀρχαιοτάτη ἀττικὴ τέχνη ἢ τῶν πωρίων, ἐν ἧ τὸ πρῶτον εὐρίσκομεν τὴν ἀρχαιοτέραν πλαστικὴν διαμόρφωσιν τοῦ σχήματος τούτου, ἢ τέχνη

λέγω αὕτη δεικνύει καὶ ἄλλως ἐπίδρασιν τινα τῆς ἀρχαιοτάτης ἐν Πελοποννήσῳ κοσμηματικῆς τέχνης. Ἐννοῶ δὲ ἐνταῦθα ὄχι τὸν τεχνικὸν τρόπον, τὴν ἐργασίαν, διότι περὶ αὐτῆς οὐδεὶς ἀμφιβάλλει ὅτι εἶνε αὐτόχθων διαμορφωθείσα ἐν Ἀττικῇ αὐτῇ ἀφ' ἑαυτῆς. Τοὺς τύπους ὅμως ἐξ ὧν ἀπετέλεσε τὰς πλαστικὰς αὐτῆς παραστάσεις ἢ κατὰ τὰ τέλη τοῦ 7^{ου} καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 6^{ου} αἰῶνος ἀττικὴ τέχνη, παρέλαβεν ἐν μέρει ἐκ τοῦ πλοῦτου τῶν τυπικῶν παραδόσεων τῆς Πελοποννησιακῆς κοσμηματικῆς τέχνης. Περὶ τῶν πρό τινας χρόνου συγκολληθέντων πωρίων μνημείων ἐγένετο συχνὸς λόγος καὶ μάλιστα περὶ τοῦ τρισωμάτου πτερωτοῦ τέρατος περὶ οὗ ἤδη ἐρρήθη ὑπὸ τινων ὅτι παριστᾷ Τυφῶνα. Συγγενῆ ὅμως παράστασιν εἶχεν καὶ ἡ Λάρναξ τοῦ κορινθίου Κυψέλου, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ Πausanίου 5, 19 «καὶ Ἡρακλέους ὁ πρὸς Γηρυόνην ἀγών· τρεῖς δὲ ἄνδρες Γηρυόνης εἰσὶν ἀλλήλοισι προσεχόμενοι». Καὶ τὸ ἕτερον ἐπίσης πώρινον μνημεῖον ὅπερ ἐκόσμηι πιθανῶς μετὰ τῶν προειρημένων τὰ ἀετώματα τοῦ αὐτοῦ ναοῦ, καὶ τοῦτο λέγω τὸ μνημεῖον ὑπομιμνήσκαι διὰ τῆς παραστάσεως αὐτοῦ (ἀγὼν Ἡρακλέους πρὸς δαίμονα ἀπολήγοντα εἰς ἰχθύν) τὰ ἐξ Ὀλυμπίας χαλκᾶ μνημεῖα μετὰ προστύπων μορφῶν, προϊόντα καὶ ταῦτα τῆς ἀργείας τέχνης.

Ἐν γένει μορφὰς πτερωτὰς ἢ ἄνευ πτερύγων εἰς σῶμα ἰχθύος ἢ ὄφως ἀποληγούσας εὐρίσκομεν συνήθως ὡς ἀπλᾶς κοσμητικὰς παραστάσεις ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ κορινθιακῇ ἀγγειογραφίᾳ (Μουσ. Ἄρχ. Ἐταιρ. ἀρ. 1090 = Collign. 152, 1565. Furtw. Berl. W-Katalog ἀρ. 485, 1008, 1011-13, 1062, 1007, = Rayet, Céram. grecque pl. 4 καὶ Céram. gr. fig. 32). Μορφή δὲ ἀπολήγουσα εἰς οὐρὰν ὄφως, ὡς τὸ τρισώματον τῆς Ἀκροπόλεως τέρας μνημονεύεται ἐπίσης ἐν τῇ παρὰ Πausanίᾳ περιγραφῇ τῆς Λάρνακος 5, 12, Βορέας ἐστὶν ἠρπακῶς Ὀρείθυιαν. Οὐραὶ δὲ ὄφωρι ἀντὶ ποδῶν εἰσὶν αὐτῶ. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὸ πώρινον ἀττικὸν σύμπλεγμα Ἡρακλέους καὶ Τρίτωνος φαίνεται κατὰ τὴν σύνθεσιν τοῦλάχιστον τῆς παραστάσεως συγγενὲς πρὸς τὴν γνωστὴν ἐξ Ἄσσου ζωφόρον. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ εἰρημένη ζωφόρος εἶνε, κατ' ἐμὲ κριτὴν, νεωτέρα τῶν ἀττικῶν πωρίων μνημείων δὲν δύναται ἕνεκα τούτου νὰ νομισθῇ ἢ ὁμοίότης αὕτη τῶν παραστάσεων ἀσφαλὲς τεκμή-

ριον τῆς ἐξαρτήσεως τῶν ἀττικῶν τύπου ἀπὸ τοῦ μικρασιατικοῦ.

Ἐν τῇ Πελοποννησιακῇ κοσμηματικῇ τέχνῃ ἔχει κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ ὁ τύπος τῆς Μεδούσης τοῦ ἐκ Σελινοῦντος μνημείου τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ· διότι εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ πόλις αὕτη ὑπὸ Δωριέων ἐκτίσθη.

Οἱ πρεσβεύοντες ὅτι ὁ Ἄρχερμος πρῶτος ἐπένοησε τὸν τύπον τῆς πετομένης μορφῆς ἐπιδεικνύουσι τὰ ἐν Ἀκροπόλει εὐρισκόμενα μνημεῖα ὁμοίας παραστάσεως ὡς βέβαια τεκμήρια τῆς ροπῆς ἣν δῆθεν ἔσχεν ἡ χιακὴ τέχνη εἰς τὴν Ἀττικὴν. Τίνες ὅμως αἱ ἀποδείξεις αἱ πείθουσαι ἡμᾶς ὅτι ὑπῆρξεν καθόλου ἰδιοφυῆς τέχνη ἐν Χίῳ; ἢ καὶ τούτου δοθέντος τίς δύναται μετὰ βεβαιότητος νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι τὸ ἔργον τοῦ Ἀρχέρμου χαρακτηρίζει τὴν χιακὴν τέχνην; Αἱ περὶ τοῦ τεχνίτου τούτου εἰδήσεις τῶν ἀρχαίων ἔχουσι, ὡς ἀνωτέρω ἐγράφη, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὡς πρώτην πηγὴν αὐτὸ τὸ ἐκ Δήλου ἀγάλμα καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ βᾶθρου ἐπιγραφὴν· διότι ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ εὐρισκομεν ἀκριβῶς πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχαίας παραδόσεως. Οὐδαμοῦ ὅμως γίνεται λόγος περὶ ἐργασίας τοῦ τεχνίτου τούτου σχετιζομένης μετὰ τῆς Χίου. Δὲν δυνάμεθα ἕνεκα τούτου οὐδὲ νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ὁ Ἄρχερμος ἐξέμαθεν ἢ ὅτι ἤσκησε τὸ παράπαν τὴν τέχνην ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι. Ὑπάρχουσι μᾶλλον ἀσθενεῖς τινες ἐνδείξεις περὶ τούτου. Ὁ τύπος τῆς ἐκ Δήλου ἐπιγραφῆς τοῦ Ἀρχέρμου μαρτυρεῖ ὅτι ὁ τεχνίτης οὗτος ἐν τῇ νεανικῇ ἡδὴ αὐτοῦ ἡλικίᾳ εἰργάζετο μετὰ τοῦ πατρὸς ἐν Δήλῳ· δύο δὲ ἢ τρεῖς δεκαετηρίδας ὕστερον εὐρισκομεν ἔργα αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀκροπόλει. Ἡ γνώμη ἄρα ὅτι ὁ Ἄρχερμος διέτριψεν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ τὸν βίον δὲν φαίνεται ἥττον πιθανὴ ἢ πᾶσα ἄλλη περὶ τοῦ ἐναντίου εἰκασία. Ἴσως δ' ἄλλος τις ἐπιρρεπέστερος πρὸς τοιαύτας εἰκοτολογίας θὰ ἰσχυρίζετο ὅτι καὶ τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀθήνιδος ὑποδηλοῖ στενὴν τινὰ σχέσιν τοῦ Ἀρχέρμου πρὸς τὰς Ἀθήνας.

Δὲν δύναμαι νὰ εἶπω μετὰ βεβαιότητος ὅτι ὁ Ἄρχερμος ἦτο θρέμμα τῆς Ἀττικῆς τέχνης, ὀφείλω ὅμως νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἡ ἐκ Δήλου Νίκη ἔχει πολλὰ κοινὰ σημεῖα μετὰ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐν Ἀκροπόλει πωρίων μνημείων, τὴν ἀττικὴν καταγωγὴν τῶν ποίων οὐδεὶς ἀρχαιολόγος ὦν ἀμφισβητεῖ. Γνω-

σταὶ εἶνε αἱ ξοανοειδεῖς γυναικεῖαι τῆς Ἀκροπόλεως μορφαί, ὧν μίαν ἐδημοσίευσεν ἐν τοῖς «Μουσειοῖς Ἀθηνῶν» πίν. 10. Καὶ ἄλλοτε ἐγράψαμεν ὅτι ἡ ἐργασία τῶν μνημείων τούτων δὲν εἶνε ἀρχαιότερα τῶν ἀγαλμάτων γυναικείων μορφῶν τῆς Ἀκροπόλεως. Ὁ τύπος ὅμως αὐτῶν εἶνε ἀρχαιότατος ἀναγόμενος εἰς τὴν αὐτὴν καὶ τὰ πώρινα μνημεῖα περιόδου. Παρατηροῦμεν δὲ ὅτι καὶ τοῦ ἐκ Δήλου ἀγάλματος τοῦ Ἀρχέρμου ἡ περιβολὴ καὶ τὸ ἀνω μέρος τοῦ σώματος δεικνύει τὸν αὐτὸν τύπον καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐργασίας. Καὶ καθόλου ὁ χαρακτήρ τῆς τέχνης τοῦ ἔργου τούτου συνδέεται στενῶτα μετὰ τῶν πωρίων τῆς Ἀκροπόλεως μνημείων. Πρὸς σύγκρισιν δὲ παρέχει ἡμῖν τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια τὸ μεῖζον ἐν Ἀκροπόλει σύμπλεγμα τοῦ Ἡρακλέους καὶ Τρίτωνος.

Ὁ Brunn ἀποβλέπων εἰς τεχνικὰ τινὰ γνωρίσματα τοῦ ἔργου τοῦ Ἀρχέρμου ἀπεφάνθη ἄλλοτε ὅτι τὸ μνημεῖον τοῦτο εἶνε ἔργον τῆς Πελοποννησιακῆς τέχνης. Τὸ συμπέρασμα τοῦτο δὲν φαίνεται ὀρθόν, αἱ παρατηρήσεις ὅμως αὗται, ὡς πᾶσαι ἐν γένει αἱ παρατηρήσεις τοῦ δξυδεκεστάτου τούτου τῶν ἀρχαιολόγων, εἶνε ἀληθεῖς βασιζόμεναι ἐπὶ ὀρθοῦ αἰσθήματος καλλιτεχνικοῦ. Τὸ γωνιώδες τῶν περιγραμμάτων, «die flächenartige Behandlung» εἶνε ἀληθῶς ἴδια τοῦ ἔργου τούτου γνωρίσματα. Τὰ χαρακτηριστικὰ ὅμως ταῦτα σημεῖα εἶνε κληροδότημα καθ' ἕξιν τῆς ἀπὸ τῆς κατεργασίας τοῦ πώρου ἐμπειρίας. Διότι ἀκριβῶς τὰ αὐτὰ ἐπίπεδα (Flächen) ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν καθ' ἕκαστα δεικνύει καὶ ἡ ἐργασία τοῦ προμνημονευθέντος πωρίνου μνημείου τῆς Ἀκροπόλεως. Ἐν τῇ τέχνῃ καθόλου τῶν εἰρημένων ἐν Ἀκροπόλει πωρίων ἔργων καταφαίνεται ἡ ἐξῆς ἀντίθεσις. Τὰ μὲν κρεώδη καὶ ἀπαλὰ τοῦ σώματος μέρη ἔχουσι πολλὴν τὴν στρογγυλότητα καὶ εὐσαρκίαν ἕνεκα αὐτῆς τῆς ἀπαλότητος τοῦ πώρου. Ἡ μὲν λεπτὴ ὅμως σύστασις τοῦ πώρου καθιστᾷ ἐν τῇ ἐργασίᾳ δυσχερεῖς τὰς λεπτοὺς μεταβάσεις. Ἐνεκα τούτου καὶ τὰ πλάγια μέρη τοῦ κορμοῦ καὶ τὰ τῶν μηρῶν ἀποτελοῦσι ἐπίπεδά τινὰ σχήματα ἀποτόμως πως καὶ γωνιωδῶς περιγραφόμενα. Τὰς ἀντιθέσεις ὅμως ταύτας αἰτινες εἶνε συμφυεῖς τῷ πώρῳ δεικνύει κατὰ τὰ εἰρημένα καὶ ἡ ἐργασία τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀρχέρμου. Διότι πρὸς τὰς γωνίας καὶ τὰ ἐπίπεδα τοῦ ἔργου τού-

του αντίκειται ἡ στρογγυλότης τοῦ γαστροκνημίου καὶ ἡ εὐσαρκία τῶν μαστῶν. Τὴν ἀπαλότητα δὲ καὶ εὐσαρκίαν τοῦ προσώπου παρατήρησεν ἤδη καὶ ὁ Winter (Mittheil. 1888 σ. 125).

Ἄλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐξεργασίᾳ τῶν καθ' ἕκαστα εὐρίσκομεν πολλὰ κοινὰ σημεῖα τῶν ἔργων τούτων. Τὸ μόνον γυμνὸν μέρος τοῦ σώματος τοῦ ἐκ Δήλου ἀγάλματος εἶνε τὸ σφζόμενον ἀπὸ τοῦ γόνατος μέρος τοῦ δεξιῦ ποδός καὶ πρὸς τοῦτο κυρίως ὀφειλομεν νὰ ἀποβλέψωμεν. Ὁ σχηματισμὸς λοιπὸν τοῦ γόνατος δεικνύει σπουδῆν τινα πρὸς ἀνατομικὴν λεπτομερῆ διάπλασιν. Τὸ ὅσπου τῆς κνήμης πλαστικῶς ὑποτυπούμενον προβάλλει ἰκανῶς ὥστε σχηματίζεται δξύπως καὶ σφηνοειδὲς τὸ ἔμπροσθεν μέρος τῆς κνήμης· τὸ δὲ παρὰ τὸ ὅσπου τῆς κνήμης μέρος εἶνε βαθύτερον πως ἐξεργασμένον κατὰ μίμησίν τινα τῆς φύσεως. Τὰς αὐτὰς ὁμῶς ἀκριβῶς τεχνικὰς λεπτομερείας δεικνύει καὶ ἡ ἐργασία τοῦ ἀντιστοίχου μέρους τοῦ μείζονος ἐν Ἀκροπόλει πωρίνου συμπλέγματος Ἡρακλέους καὶ Τρίτωνος. Ἡ ταυτότης δὲ αὕτη τοιούτων ἰδιοτρόπων ἀνατομικῶν γνωρισμάτων ὑποδηλοῖ καὶ συγγένειαν τῆς τέχνης.

Ἐν τινι ἐρμαρίῳ τῆς Ἀκροπόλεως ἀπόκειται πωρίνη τις κεφαλὴ εὐρεθεῖσα ἐν ταῖς σκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως, ἣν λυπούμεθα ὅτι δὲν δυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ δημοσιεύσωμεν. Ἡ κεφαλὴ αὕτη ὁμοιότητι πρὸς τὴν τοῦ Μοσχοφόρου εἶνε πλείστου λόγου ἀξία συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Ἀττικῇ ἀρχαῖκῆς τέχνης, διότι ἀποτελεῖ τὸν κρίκον τὸν συνδέοντα ἀσφαλῶς τὰ ἀρχαιότερα πώρινα μνημεῖα τῆς Ἀκροπόλεως μετὰ τῶν μαρμαρίνων. Οὐδὲν ἦττον ὁμῶς συντελεῖ αὕτη εἰς τὴν ἀκριβεστέραν κατανόησιν τῆς τέχνης τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀρχέρμου. «Die Haarmasse sind durch sorgfältig gezogene, einzelne Linien gelöst» οὕτω περιγράφει τις τὰ τῆς κομμώσεως τῆς Νίκης. Αὐτὸν τοῦτον ὁμῶς τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας δεικνύει καὶ ἡ κόμη τῆς εἰρημένης πωρίνης κεφαλῆς ἐξ Ἀκροπόλεως. Καὶ τὸ σχῆμα δὲ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς κεφαλῆς ταύτης δὲν φαίνεται παντελῶς διάφορον τοῦ σχήματος τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Νίκης.

Εἰς τὰς καταλεχθεῖσας δὲ ἐνταῦθα ὁμοιότητας ἀποβλέποντες δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν μετὰ πολλῆς πιθανότητος τὴν ἱστορικὴν τοῦ μνημείου τούτου θέσιν, ὡς μέσον σημεῖον ἀναπτύξεως μετὰ τοῦ

τύπου τῶν τε ξοανοειδῶν ἐν Ἀκροπόλει καὶ τῶν πωρίνων μνημείων καὶ τῆς «καθημένης Ἀθηνᾶς».

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν παντελῆ ἀκίνησιαν τῶν πλαστικῶν ἔργων τῆς ἰωνικῆς τέχνης δηλ. τῶν ἐν Σιάμῳ καὶ τῶν ἐν Μιλήτῳ ἀγαλμάτων χαρακτηρίζει τὰ εἰρημένα πώρινα μνημεῖα τῆς Ἀκροπόλεως μεγάλη ζωτικότητα, καταφαινομένη οὐ μόνον ἐν τῇ ἐκφράσει τῶν προσώπων ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ καθόλου σχήματι. Μορφαὶ πτερωταί, ὡς δεικνύει τὸ τρισώματον τέρας, καὶ παραστάσεις μορφῆς διασκελισούσης δὲν ἦσαν ξέναι τῆς πρώτης περιόδου τῆς ἀττικῆς πλαστικῆς τέχνης. Καθόλου δ' εἶπεν τὰ σφζόμενα ἀττικὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαιοτάτης περιόδου παρέχουσι τὴν εἰκόνα τέχνης ἀρεσκομένης εἰς ζωηρὰς κινήσεις καὶ παραστάσεις. Καὶ πρὸς τὸν χαρακτήρα τῆς τέχνης ταύτης φαίνεται συνάδουσα καὶ ἡ παράστασις τῆς ἐκ Δήλου πτερωτῆς μορφῆς.

Ὡς γνωστὸν οἱ καθ' ἡμᾶς ἀρχαιολόγοι ἀρνοῦνται ἐκ τῶν προτέρων τὴν ὑπαρξιν αὐθυποστάτου κατὰ τὸν 6^{ον} αἰῶνα ἀρχαῖκῆς ἀττικῆς τέχνης. Οἱ ἀσαφεῖς ἐκεῖνοι ὄροι Ἰωνικῆ τέχνη, ἀσιατικῆ νησιωτικῆ τέχνη οἱ ἀναφερόμενοι πρότερον εἰς τὰ ἀττικὰ μνημεῖα ἔλαβον ἤδη συγκεκριμένην τινα τοπικὴν μορφήν. Ἡ Χιακὴ τέχνη κατὰ τὰς κρατούσας τώρα γνώμας εἶνε ἐκεῖνη ἣτις παρεσκεύασε τὴν ἀκμὴν τῆς ἀττικῆς, τῆς χιακῆς τέχνης προϊόντα εἶνε καὶ τὰ πλεῖστα ἐν Ἀκροπόλει ἀρχαῖκὰ μνημεῖα. Εἰ καὶ τρέφομεν ἄπειρον θαυμασμὸν πρὸς τὴν σοφίαν τῶν Φράγκων ἀρχαιολόγων, δὲν δυνάμεθα ὁμῶς εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο νὰ πιστεύωμεν καὶ εἰς τὸ ἀναμάρτητον αὐτῶν. Ἡ νεωτέρα γενεὰ τῶν ἀρχαιολόγων ἀνατραφεῖσα μὲ τὰς ἰδέας ταύτας συνήθισε νὰ ἀποδέχεται τὴν ὑπαρξιν καὶ ἐπίδρασιν τῆς χιακῆς τέχνης ἐπὶ τὴν ἀττικὴν ὡς τι ἐκ τῶν προτέρων δεδομένον. Ἔως ὁμῶς δὲν ἀποδειχθῆ διὰ πραγματικῶν παραδειγμάτων καὶ τεκμηρίων δικαιούμεθα νὰ θεωρῶμεν τὴν χιακὴν ἐν Ἀκροπόλει τέχνην ἀπλῆν λέξιν, λέξιν τοῦ συρμοῦ, εἰς ἣν τινα ὡς εἰς βωμὸν προθυμοῦνται πάντες νὰ καταθέσωσι τὸν φόρον τῆς λατρείας αὐτῶν. Πᾶν ὅ,τι γράφεται ἢ διδάσκεται περὶ τῆς χιακῆς δῆθεν τέχνης, ἣτις πρώτη ἀπεκάλυψε τόσα μυστήρια καὶ τόσας καλλιτεχνικὰς καλλοῦσας ἀγνώστους εἰς τὴν στεῖραν

διάνοιαν τῶν ἀττικῶν χειρωνάκτων, πάντα ταῦτα εἶνε λαμπραὶ εἰκασίαι, λαμπραὶ εἰκόνες τιμῶσαι τὴν εὐφυΐαν τῶν ἐπινοούντων αὐτάς, δὲν δύνανται ὁμοῦς νὰ ἔχωσι καὶ κύρος πραγματικῆς ἀληθείας μεῖζον ἢ τὰ μαγικὰ τῶν παραμυθίων κτίσματα. Τὸ μόνον ἐξ ὅλης τῆς ὑποθέσεως ταύτης θετικόν, τὸ ὅποσον γινώσκωμεν, εἶνε ὅτι κατὰ τὸν 6^{ον} αἰῶνα καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 5^{ου} εἰργάσθησαν ἐν τῇ Ἀττικῇ πέντε ἐξ ἀλλοδαπῶν τεχνίται· ὁ ἀριθμὸς ὁμοῦς αὐτῶν εἶνε ἐλάχιστος συγκρινόμενος πρὸς τὰς σφζομένους ἐπιγραφὰς ἀττικῶν τεχνιτῶν. Τῶν ἀλλοδαπῶν τούτων τεχνιτῶν τινὲς μὲν κατάγονται ἐξ Αἰγίνης, ἄλλοι δὲ ἐξ Ἰωνίας ἢ ἐκ Πάρου, καὶ εἷς ἐκ Χίου, ὁ περίφημος Ἀρχέρμος.

Περὶ τῶν δύο ὁμοῦς Αἰγινητῶν, τοῦ Ὀνάτα καὶ Κάλλωνος, οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γίνῃ σχετικὸς πρὸς τὰ ἀρχαῖα ἀγάλματα τῆς Ἀκροπόλεως. Τὰ δύο δὲ εὐρεθέντα ἐν Ἀκροπόλει γυναικεῖα ἀγάλματα Σαμιακῆς τέχνης («Μουσεῖα Ἀθηνῶν» πίν. 9 καὶ ἐνταῦθα πίν. 6, σελ. 109) μαρτυροῦσι σαφῶς ὅτι ὁ Θεόδωρος, ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι ὁ ἐν Ἀκροπόλει εἶνε ὁ αὐτὸς καὶ ὁ Σάμιος, καὶ εἴ τις ἄλλος Ἰων εἰργάσθη ἐν Ἀκροπόλει, οὐδεμίαν ἤσκησαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν τέχνην ἐργαζόμενοι προφανῶς κατὰ τρόπον ὅλως διάφορον ἐκείνου, ὃν δεικνύουσι τὰ ἀττικὰ ἀρχαῖα ἀγάλματα. Ὅποια τις δὲ ἦτο ἡ σχέσις τῶν Παρίων τεχνιτῶν πρὸς τοὺς Ἀττικοὺς ἐδηλώσαμεν ἐν τῇ διατριβῇ «Περὶ τοῦ ἀρχαιότερου ἀττικοῦ Ἐργαστηρίου». Τὸ μόνον δὲ ἀπτόν καὶ ὄρατόν σημεῖον τῆς περὶ χιακῆς τέχνης ὑποθέσεως εἶνε τὸ ἔργον τοῦ Ἀρχέρμου, περὶ τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου τοσοῦτος θόρυβος γίνεται ἐκάστοτε¹. Καὶ περὶ τοῦ τεχνίτου ὁμοῦς τούτου εἶπομεν ἀνωτέρω τὰ εἰκότα.

Ὁ μόνος ὅστις ἐπεχείρησε νὰ ἐξετάσῃ πραγματικώτερον τὴν ὑπόθεσιν ταύτην εἶνε ὁ κ. Winter.

¹ Παρ' ὅλης τὰς ἐναντίας διαβεβαιώσεις νομίζομεν τὴν ἐν Mitth. d. arch. Inst. 1888 δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Six συμπλήρωσιν τῆς ἐπιγραφῆς Ἀρχέρμου ἡμῖς ἐπιτυχῆ· ἡ συμπλήρωσις μάλιστα τοῦ δευτέρου στίχου εἶνε λίαν ἀπίθανος, ἢ δὲ ἐρμηνεία τοῦ εἰρημένου ἀρχαιολόγου ὅτι ὁ Μικιαδῆς κατεσκεύασε τὸ ἄγαλμα Ἀρχέρμου σοφίαιον μαρτυρεῖ πνεῦμα νεωτερικόν. Δύναται τις βεβαίως περὶ τῶν νεωτέρων καλλιτεχνῶν νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ δεῖνα ἐξετέλεσεν ἔργον τι κατ' ἐπινοίαν *nach dem Entwurf* ἄλλου τινὸς τεχνίτου, ἢ σκέψις ὁμοῦς αὐτῆ δὲν φαίνεται εὐαρμοστοῦσα πρὸς τὴν φύσιν τῆς πρώτης περιόδου τῆς ἀρχαῖης τέχνης. Ἐπινοία καὶ ἐκτελέσις δὲν ἦσαν τότε διάφορα πράγματα κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλ' ἐκρίνετο μᾶλλον ἢ σοφία τοῦ τεχνίτου ἐκ τοῦ ποιῶ τῆς ἐκτελέσεως. Καὶ κατὰ τοῦτο δὲ φαίνεται ἡμῖν

Ἡ σοφὴ δ' αὐτοῦ διατριβὴ (Mitth. d. arch. Inst. 1888 σ. 113 κ. ἐ.) ἀποδεικνύει πόσον ἀσθενῆ εἶνε τὰ τεκμήρια, ἅτινα δύνανται νὰ προτείνωσι πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐν Ἀκροπόλει Χιακῆς τέχνης. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι τοῦλάχιστον τὰ πωρίνα ἐν τῇ Ἀκροπόλει μνημεῖα εἶνε ἔργα αὐτόχθονος τέχνης, καὶ ὅτι μετ' αὐτῶν στενωῶς συνδέεται καὶ ὁ Μοσχοφόρος καὶ λόγῳ ἐργασίας καὶ λόγῳ τύπου. Τοῦτο ὁμολογεῖ καὶ ὁ εἰρημένος ἀρχαιολόγος, ὅστις ἐν τῇ αὐτῇ τάξει τοῦ Μοσχοφόρου ὀρθῶς συγκαταριθμεῖ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ ἐξῆς ἔργα, τὴν ἐν ταῖς Mitth. 1879 πίν. 6 δημοσιευθεῖσαν κεφαλὴν ἐξ Ἀκροπόλεως καὶ τὴν ἐκ Σπάτα σφίγγα (Mitth. 1879 πίν. 5). Τὸ μνημεῖον ὁμοῦς τοῦτο δὲν διαφέρει τῶν ἐν Ἀκροπόλει σφιγγῶν, πλην ὅτι αὐταὶ εἶνε μᾶλλον ὁμαλῶς εἰργασμένοι ἅτε νεώτεροι. Παραδέχεται ἐπίσης ὁ κ. Winter ὅτι μετὰ τοῦ Μοσχοφόρου τοῦ ἀττικοῦ τούτου ἀναμφισβητήτως ἔργου τεχνικῶς συνδέονται ἢ κεφαλὴ τῆς συλλογῆς Rampin καὶ ἡ ἐν Ἀκροπόλει ἢ δημοσιευθεῖσα ἐν ταῖς Mitth. 1888 σ. 120.

Ἀντίθετος ὁμοῦς εἰς τὴν ὁμολογίαν ταύτην εἶνε ἡ γνώμη ὅτι τὰ πλείστα τῶν γυναικεῖων ἀγαλμάτων τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τῶν ἄλλων ἔργων τῶν ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ 6^{ου} αἰῶνος εἶνε ἔργα ἄλλης τέχνης καὶ δὴ Χιακῆς. Οὐδὲν ὁμοῦς τῶν μνημείων τούτων δεικνύει ἀνατρεπτικὰ ἢ ὅλως ἀντίθετα πρὸς τὴν προτέραν τέχνην σημεῖα ἀναγκάζοντα ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶμεν πρὸς ἐξήγησιν τοιοῦτου τινὸς φαινομένου τὴν ἐπίδρασιν ἐπεισάκτου τέχνης. Οἱ τύποι τῶν προσώπων τῶν γυναικεῖων μορφῶν τῆς Ἀκροπόλεως δὲν εἶνε διάφοροι τοῦ τύπου τῶν καταλεχθέντων ἔργων τῆς πρώτης περιόδου τῆς ἀναμφισβητήτως Ἀττικῆς, ἀλλὰ δεικνύουσι μόνον τελειότεραν διάπλασιν¹. Τοῦτ' αὐτὸ δύναται νὰ ρηθῇ καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐργασίας. Ἐν παρόδῳ δὲ εἰρήσθω ὅτι τὸν τύπον τοῦτον τῆς γυναικεῖας μορφῆς εὐρίσκομεν ἤδη ἐσχηματισμένον ἐν τῇ περιόδῳ τῶν πωρίων ἔργων. Ἡ φημιζομένη δὲ ἀκρίβεια τῆς ἐργασίας τῶν ἀγαλμάτων, ἢ λεπτότης ἢ κο-

πλημελῆς ἢ ἐρμηνεία τοῦ Six, ὅτι ἐν τῇ συμπληρώσει τῆς ἐπιγραφῆς οὐδαμῶς γίνεται κατάδηλος ἢ συγγένεια τοῦ Ἀρχέρμου πρὸς τὸν Μικιαδῆν. Γνωστὸν δὲ ὅτι τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας τῶν τεχνιτῶν χαρακτηρίζει μεγάλη σαφήνεια.

¹ Ἐκτενέστερον ἐπραγματεύθη περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐν τῇ διατριβῇ μου «Περὶ τοῦ ἀρχαιότερου ἀττικοῦ Ἐργαστηρίου».

σηματική, και ἡ μεγάλη ἐμπειρία περὶ τὴν τεχνικὴν ἐκτέλεσιν οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἡ φυσικὴ καὶ ἀναγκαία συνέπεια τῆς μακρᾶς ἀσκήσεως τῶν Ἀττικῶν, οἵτινες ἀπὸ τοῦ ἐβδόμου ἤδη αἰῶνος ἤσκουν τὴν κατεργασίαν τοῦ λίθου. Ὅτε οἱ Ἀττικοὶ καθιέρωσαν ἐν τῇ ἀνδριαντοποιίᾳ τὴν χρῆσιν τοῦ μαρμάρου, εἶχον ἤδη τύπους ἐτοιμοὺς καὶ γινώσκον ἱκανὴν τῆς κατεργασίας αὐτοῦ ἐκ τῆς προτέρας ἀσκήσεως τοῦ πώρου. Ἔργον ἄρα αὐτῶν ἦτο νὰ τελειοποιήσωσι τοὺς τύπους τούτους καὶ νὰ ρυθμίσωσι τὴν ἐργασίαν πρὸς τὴν λεπτοτέραν τοῦ μαρμάρου φύσιν. Οἱ τεχνίται δὲ τῆς χώρας ἐκείνης, ἐν ᾗ ἤδη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 6^{ου} αἰῶνος εἶχον παραχθῆ ἔργα τοιαύτης σπουδαιότητος, οἷα εἶνε τὰ πώρινα, οἱ τεχνίται οὗτοι ἠδύνατο βεβαίως ἐντὸς ἡμίσεος αἰῶνος νὰ ἀποκτήσωσι τοσαύτην βεβαιότητα καὶ ἀσφάλειαν περὶ τὴν τεχνικὴν ἐκτέλεσιν καὶ ἐμπειρίαν, οἷα καταφαίνεται ἐν τῇ ἐργασίᾳ «τῶν τῆς Ἀκροπόλεως γυναικῶν». Δὲν λείπεται δὲ καὶ τὰ ἔργα ἅτινα δεικνύουσι τὴν πορείαν, ἣν διήνυσεν ἡ Ἀττικὴ τέχνη μέχρι τῆς τεχνικῆς ἀκμῆς τῶν «γυναικῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀκροπόλεως».

Ὁφείλομεν δὲ καὶ τοῦτο νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἐνὸς τῶν σπουδαιότερων ἐν Ἀκροπόλει ἀγαλμάτων τοῦ τύπου γυναικείας μορφῆς ἡ Ἀττικὴ καταγωγὴ ἀσφαλῶς βεβαιούται ὑπὸ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ βάθρου· ἡ δόξα δὲ ἥτις περιέβαλε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τὸ ὄνομα τοῦ Ἀθηναίου Ἀντήνορος τοῦ ποιήσαντος τὸ ἀγαλμα τοῦτο εἶ.ε ἱκανὸν τεκμήριον ὅτι ὁ τεχνίτης οὗτος ὄχι μόνον αὐτενέργειαν καλλιτεχνικὴν εἶχεν, ἀλλ' ὅτι καὶ πρωτηγωνίστησεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀρχαίας τέχνης.

Ἄγνοῶ ἀν θὰ πείσω τινὰ περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς γνώμης μου, τὸ βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι καὶ τῶν ἀντιφρονούντων αἱ δόξαι δὲν διατυποῦνται τόσον σαφῶς ὥστε νὰ μὴ καταλίπωσιν ἀμφιβολίαν τινά. Συμφωνοῦσι πάντες γενικῶς ἀποδεχόμενοι τὴν χιακὴν καταγωγὴν τῶν ἐν Ἀκροπόλει μνημείων, ἢ

ὅπως ἄλλως ἀσμενίζουσι νὰ ὀνομάζωσι ταύτην· ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὅμως φαίνονται ἀντιφάσκοντες καὶ πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὴν γενικὴν αὐτῶν γνώμην, ἀποδεικνύοντες οὕτω τὸ σφαλερὸν ταύτης. Ἐπιφανῆς τις τῶν ἀλλοδαπῶν ἀρχαιολόγων λόγον ποιούμενος ἐσχάτως ἐν γερμανικῇ τινι ἐφημερίδι περὶ ἀρχαιολογικῶν πραγμάτων ἐτίμησε καὶ ἐμὲ μνημονεύσας τοῦ ὀνόματός μου. Μὲ ἤλεγξε δὲ γλαφυρῶς πως ὅτι ἐθελοτυγλῶ ἐκ πατριωτισμοῦ, ἢ δὲν γνωρίζω τίνος ἄλλης αἰτίας, μὴ διακρίνων τὰ ἀρχαιότερα *Χιακὰ* ἐν Ἀκροπόλει ἔργα ἀπὸ τῶν νεωτέρων Ἀττικῶν. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἀποδώσω τὸ αὐτὸ φιλοφρόνημα εἰς τὸν ἄνδρα, οὕτινος τὴν γηραιὰν κεφαλὴν στέφουσι τόσαι δάφναι ἐπιστημονικῆς δόξης. Ἐτερος ὅμως συμπολίτης του ἀναιρεῖ ἄρδην τὴν γνώμην ταύτην τοῦ εἰρημένου ἀρχαιολόγου πρεσβεύων ὅλως τὰ ἀντίθετα, ὅτι δηλ. τὰ μὲν ἀρχαιότερα ἐν Ἀκροπόλει μνημεῖα εἶνε τέχνης αὐτόχθορος, τὰ δὲ τῆς δευτέρας περιόδου τέχνης *Χιακῆς*· (Winter, Mittheil. d. arch. Inst. 1888 σ. 113 κ.έ.).

Περὶ τῆς χαλκῆς κεφαλῆς (Μουσεῖα Ἀθηνῶν, 16) καὶ τῶν δύο ἐνταῦθα δημοσιευομένων κεφαλῶν ἀπεφάνθησαν, ὡς ἤδη ἐρρήθη, ὅτι εἶνε ἔργα Ὀλυμπιακῆς ἢ Πελοποννησιακῆς τέχνης. Τὴν αὐτὴν ὅμως χαλκὴν κεφαλὴν θεωρεῖ ὁ Loeschke (Dorpart. Programm 1887) ἔργον νησιωτικῆς τέχνης, ὁμολογῶν ἅμα ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε διάφορον πάντων τῶν ἄλλων ἐν Ἀκροπόλει ἀγαλμάτων. Τὰ πολυάριθμα ἄρα ἀρχαῖα μνημεῖα τῆς Ἀκροπόλεως εἶνε ξένα κατὰ τὸν συλλογισμὸν τοῦτον τοῦ Loeschke τοῦ δῆθεν χιακοῦ ἐργαστηρίου. Κατέλεξα ἐκ τῶν πολλῶν τὰς ὀλίγας ταύτας ἀντιφάσεις ἐπιθυμῶν νὰ καταδείξω, ὅτι καὶ τῶν ἀντιδοξούντων αἱ ἐπιστημονικαὶ αὐταὶ ἀρχαὶ δὲν βασίζονται ἐπὶ σαφῶν καὶ ἀναμφισβητήτων ἀποδείξεων οὔτε εἶνε ἱκαναὶ νὰ παράσχωσιν ἀσφαλῆς καὶ βέβαιον ἔδαφος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας τέχνης.

Ἐν Ἀθήναις 1888.

Θ. ΣΟΦΟΥΛΗΣ

ΠΡΟΣΘΗΚΗ

Νέαν ἀπόδειξιν τῆς στενῆς συναφείας τοῦ ἐν τῷ 2^ῳ πίνακι μνημείου μετὰ τῆς ἀττικῆς τέχνης πα-

ρέχει καὶ ἡ ἐσχάτως εὑρεθεῖσα ἐν ταῖς σκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως μικρὰ κεφαλὴ ἐκ τῆς ζωφόρου τοῦ

Παρθενῶνος· ἡ κόμμωσις τῆς κεφαλῆς ταύτης ὑπομιμνήσκει τὴν τῆς προειρημένης, μεγάλα δὲ ὁμοιοτητες καταφαίνονται οὐδὲν ἥττον ἐν τῷ τύπῳ τῶν προσώπων ἀμφοτέρων τῶν ἔργων. Τὴν πρὸς ἀλλή-

λας συγγένειαν τῶν δύο προειρημένων κεφαλῶν παρετήρησε καὶ ὑπέδειξε μοι καὶ ὁ φίλος μου Sauer.

Θ. Σ.

ΑΓΑΛΜΑ ΕΚ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΑΜΙΑΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

(Πλ. 6)

Καὶ τοῦτο τὸ ἀγάλμα τὸ ἐν τῷ 6ῳ πίνακι τοῦδε τοῦ τεύχους ἀπεικονιζόμενον ἀποτελεῖ μέρος οὐκ εὐκαταφρόνητον τοῦ πλουσίου θερισμοῦ τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀνασκαφῶν. Ἡ ὁμοιότης αὐτοῦ πρὸς τὸ ἐν Λούβρῳ ἀρχαῖκόν ἐκ Σάμου ἀγάλμα Ἴφρας (?) (Bullet. d. Corr. hell. 4, XIII—XIV) εἶνε τοσοῦτο καταφανές, ὥστε καθίσταται περιττός πᾶς λόγος πρὸς ἀπόδειξιν τούτου. Ἐτερον ἀγάλμα τῆς Σαμιακῆς ἀρχαῖκῆς τέχνης ἀνεκαλύφθη πρό τινων ἤδη ἐτῶν ἐν ταῖς αὐταῖς σκαφαῖς καὶ ἐδημοσιεύθη ὑπ' ἐμοῦ ἐν τοῖς «Μουσειοῖς Ἀθηνῶν» πίν. 9. Τὰ τρία ταῦτα μνημεῖα τοῦ Σαμιακοῦ ἐργαστηρίου εἶνε σπουδαιότατα καὶ αὐτὰ καθ' ἑαυτά, διότι παρέχουσιν ὅπωςδῆποτε εἰκόνα τινὰ τοῦ χαρακτήρος τῆς ἐν Ἴωνίᾳ πλαστικῆς τέχνης, ἅμα δὲ συντελοῦσιν οὐκ ὀλίγον καὶ εἰς ἀκριβεστέραν κατανόησιν τοῦ περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν ἐν Ἀκροπόλει μνημείων ζητήματος.

Τὸ ἔργον τοῦτο ἐλάχιστα διαφέρει κατὰ τὴν διάταξιν τῆς περιβολῆς καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δύο ἄλλων προμνημονευθέντων σαμιακῶν ἀγαλμάτων. Ἡ περιβολὴ αὐτοῦ εἶνε ἀπλουστέρα ἢ ἡ τοῦ ἐν Λούβρῳ ἀγάλματος. Φέρει δηλ. ποδῆρη χιτῶνα καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἱμάτιον καλύπτον μόνον τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος καὶ μετὰ τεκτονικῆς σχεδὸν συμμετρίας διατεταγμένον ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν, ὡς φαίνεται καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς εἰκόνης· στερεῖται ὅμως τοῦ ἐτέρου ἱματίου, ὅπερ καλύπτει ὅλον σχεδὸν τὸ ὀπισθεν μέρος τοῦ ἐν Λούβρῳ ἀγάλματος. Ἡ ἐκτέλεσις δὲ τοῦ ἔργου τούτου δεικνύει ἐπίσης τὴν αὐτὴν ἀκρίβειαν καὶ λεπτότεχνον ἐπιμέλειαν, ἐν τῇ ἐργασίᾳ ὅμως τῶν πτυχῶν τοῦ ἱματίου καταφαίνεται ἡ τεχνικὴ ἐκείνη ιδιότης, ἣτις τόσον προσφυῶς ὑπὸ

τῶν Γερμανῶν Iax καλεῖται, λέξις, ἣτις εἰς οὐδεμίαν ἄλλην σχεδὸν γλῶσσαν ἀκριβῶς μεταφράζεται. Πλεονεκτεῖ δὲ τὸ ἐν Λούβρῳ μνημεῖον καὶ κατὰ τοῦτο τοῦ ἡμετέρου, ὅτι ὁ τεχνίτης αὐτοῦ ἀπετύπωσεν ἐλάχιστά τινα καὶ ἀμυδρὰ σημεῖα ἰδιοφυίας ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῶν πτυχῶν τοῦ ποδῆρους χιτῶνος.

Ὁ Brunn λόγον ποιούμενος περὶ τοῦ τεχνικοῦ χαρακτήρος τοῦ ἐν Λούβρῳ Σαμιακοῦ ἀγάλματος ἀποφαίνεται, ὅτι ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας τῶν μνημείων τούτων ἐμορφώθη τὸ πρῶτον ἐν τῇ κατασκευῇ ἀγαλμάτων ἐκ κορμῶν δένδρων. Φανερόν ὅμως εἶνε, ὅτι τὰ τεχνικὰ γνωρίσματα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ ἴδιον τῆς Σαμιακῆς τέχνης, μαρτυροῦσι τεχνικὴν ἔξιν καὶ ἐμπειρίαν ἐκ τῆς ἀσκήσεως τῆς χαλκουργίας. Μόνον ἐκ τῆς τοιαύτης ἕξεως δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσιν αἱ λεπταὶ καὶ στεναὶ γραμμαὶ τῶν πτυχῶν αἱ ἐγκεχαραγμέναι ἐπὶ τοῦ μαρμάρου, τὸ δὲ σχῆμα τοῦ κάτω μέρους τοῦ ἀγάλματος ὑπομιμνήσκει τὸν ἀρχαιότερον καὶ ἀτελεῖ ἔτι τρόπον τῆς τῶν χαλκῶν χωνεύσεως. Καθόλου δ' εἰπεῖν ἢ ἐργασία τῶν εἰρημένων τριῶν ἀγαλμάτων σαμιακῆς τέχνης οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ μίμησις, μετάφρασις, ἐὰν ἐπιτρέπηται ἢ λέξις, τῆς χαλκουργικῆς τέχνης (Bronzetechnik) εἰς τὸ μάρμαρον (ὄρα πλείω «Σοφούλη περὶ τοῦ ἀρχαιότερου ἀττικῶ ἐργαστηρίου»).

Ἦπερ τῆς γνώμης δὲ ταύτης μαρτυρεῖ καὶ τόδε, ὅτι τὰ τῆς σαμιακῆς τέχνης δύο ταῦτα ἐν Ἀκροπόλει μνημεῖα οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἔχουσιν χρωματισμοῦ δεικνύουσιν. Ἡ ἔλλειψις ὅμως αὕτη δὲν εἶνε τυχαῖόν τι, ἀλλ' ἐξαρτᾶται μᾶλλον ἐκ τῆς πρώτης ὕλης, ἣν μετεχειρίζοντο οἱ τεχνῖται τοῦ ἐργαστηρίου τούτου πρὸς κατασκευὴν τῶν ἀγαλμάτων. Φα-

νερόν δ' ὅτι ἡ φύσις τοῦ χαλκοῦ ἀντίκειται πρὸς τὸν χρωματισμὸν κατὰ λόγον ἀντίθετον πρὸς τὸ ξύλον καὶ τὸν λίθον λίαν προσφυῶς ἔχοντα πρὸς τὸν χρωματισμὸν. Ἔνεκα λοιπὸν τῆς ἀρχαιοτέρας καὶ συνήθους χρήσεως τοῦ χαλκοῦ ἐν τῇ κατεργασίᾳ τοῦ ὁποίου ἐμόρφωσαν τὸ πρῶτον τὴν τέχνην αὐτῶν οἱ τοῦ Σαμιακοῦ ἐργαστηρίου, φαίνεται, ὅτι δὲν κατέστη κοινὴ ἡ πολυχρωμία ἐν τῇ ἰωνικῇ ἀνδριαντοποιίᾳ.

Ἄλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ ἀρχαῖαι παραδόσεις ἐπιβεβαιουσι τὴν γνώμην ταύτην σαφῶς μαρτυροῦσαι ὅτι χαλκᾶ ἦσαν τὰ πλεῖστα καὶ σπουδαιότερα ἔργα τῶν περιφημοτέρων τοῦ Σαμιακοῦ ἐργαστηρίου τεχνιτῶν.

Τὰ τεχνικὰ ὅμως ταῦτα γνωρίσματα τοῦ ἐν τῷ 6^ῳ πίνακι ἀπεικονιζομένου ἀγάλματος καὶ τοῦ ἐν τοῖς «Μουσείοις Ἀθηνῶν» πίν. 9 εἶνε παντελῶς διάφορα τοῦ χαρακτήρος τῶν πολλῶν ἐν Ἀκροπόλει ἀγαλμάτων γυναικείας μορφῆς. Τὸ χάσμα, τὸ ὁποῖον χωρίζει ταῦτα ἀπ' ἐκείνων εἶνε τοσοῦτο μέγα, ὥστε καὶ ἀπλῆ μόνον τῶν εἰκόνων παρεξέτασις ἀρκεῖ νὰ πείσῃ πάντα, ὅτι τὰ δύο προειρημένα ἐν Ἀκροπόλει ἀγάλματα τοῦ τύπου τῆς Σαμιακῆς Ἡρας εἶνε προϊόντα ἄλλης τέχνης, ἢ τὰ πολυάριθμα ἀρχαῖα ἀττικά ἔργα, ἄλλου ἐργαστηρίου ἔχοντος τεχνικὰς ἀρχὰς καὶ νόμους ἀντιθέτους πρὸς τὰς τῶν ἀττικῶν. Καταφαίνεται δὲ ἡ ἀνομοιότης ὅχι μόνον ἐν τῷ προειρημένῳ τρόπῳ τῆς ἐργασίας τῶν καθ' ἕκαστα, ἐν τῷ τύπῳ τῆς περιβολῆς καὶ ἐν τῷ σχήματι τῆς παραστάσεως, ἀλλὰ παρατηροῦμεν οὐδὲν ἥττον θεμελιώδεις διαφορὰς καὶ εἰς αὐτὰ τὰ γενικώτερα ἀποβλέποντες.

Κατὰ λόγον ἀντίθετον πρὸς τὰ ἀττικά μνημεῖα ἐν τῇ τέχνῃ τῶν ὁποίων πολλαχῶς καταφαίνεται ἡ ἰδιοφυῆς τοῦ τεχνίτου ἐργασία καὶ ζωηρὰ ἀντίληψις, τὸ ἐνταῦθα ἀπεικονιζόμενον μνημεῖον καὶ τὰ δύο προμνημονευθέντα ὅμοια αὐτῷ εἶνε πεποιημένα

κατὰ τι αὐστηρῶς ὀρισμένον σχῆμα καὶ κανόνα τεκτονικὸν μᾶλλον ἢ πλαστικόν. Ὁ σχηματικὸς δ' οὗτος χαρακτήρ δηλοῦται ὅχι μόνον ἐν τῇ καθόλου παραστάσει, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῶν καθ' ἕκαστα. Τὸ ἰμάτιον τοῦ ἀγάλματος τοῦδε, ὡς ἐρρήθη ἤδη ἀνωτέρω, εἶνε διατεταγμένον κατὰ συμμετρικὸν τινα τεκτονικὸν νόμον. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ αἱ κάθετοι πτυχᾶι τοῦ χιτῶνος στεροῦνται πάσης πλαστικῆς ἰδιοφυίας, ὁμοιάζουσαι μᾶλλον πρὸς τεκτονικὰς γραμμὰς ἐν αὐστηρῷ παραλληλισμῷ διατεταγμένας. Ἐν γένει δὲ τὰ εἰρημένα ἀγάλματα σαμιακοῦ τύπου καὶ τέχνης φαίνονται συγγενεύοντα μᾶλλον πρὸς τὰ λοιπὰ ἐξ Ἰωνίας γνωστὰ μνημεῖα τὰ ἐκ Μιλήτου ἢ πρὸς τὰ ἀττικά, ὡς τὰ μόνον βέβαια ἔργα τῆς ἀσιατικῆς—νησιωτικῆς τέχνης.

Μετὰ πολλῆς προθυμίας μνημονεύουσί τινες ἐκάστοτε τῶν δύο Ἰώνων τεχνιτῶν (Θεοδώρου καὶ Ἐνδοίου (?) τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐργασθέντων, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἀνακαλυφθεισῶν κατὰ τὰς τελευταίας ἀνασκαφὰς ἐπιγραφῶν, θεωροῦντες τὴν ἐν Ἀττικῇ διατριβὴν αὐτῶν ἀναμφισβήτητα τεκμήρια τῆς ἐκ τῆς Ἰωνίας καταγωγῆς τῶν ἐν Ἀκροπόλει ἀρχαῖκῶν μνημείων. Κατὰ παράδοξον ὅμως τρόπον ἀποσιωπῶσι πάντοτε νὰ μνημονεύσωσι καὶ τῶν δύο ἐν Ἀκροπόλει μνημείων ἀσιατικῆς—νησιωτικῆς τέχνης, δηλ. τοῦ ἐνταῦθα ἀπεικονιζομένου καὶ τοῦ ἐν τοῖς «Μουσείοις Ἀθηνῶν» πίν. 9. Ἔχομεν δύο τεχνίτας ἐξ Ἰωνίας, ἀλλὰ καὶ ἰσάριθμα ἔργα αὐτῶν καταδεικνύοντα—ἀνάγκη καὶ πάλιν νὰ τὸ ἐπαναλάβωμεν—ὅτι ἡ ἀσιατικὴ τέχνη εἶνε τρόπου καὶ ἐργασίας ἀνομοιοστάτης πρὸς τὴν τῶν ἄλλων ἐν Ἀττικῇ ἀρχαῖκῶν μνημείων.

Ἐν Ἀθήναις 1889.

Θ. ΣΟΦΟΥΛΗΣ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ. 57 στ. 21 ἀντὶ ἐνταῦθα ἀνάγνωθι ἐνταῦθα ἐστίν καὶ σελ. 65 σημ. 1 ἀντὶ τοῦ Ἀδριανοῦ ἀνάγνωθι τῷ Ἀδριανῷ.

(Ἐξεδόθη τῇ 15^ῃ Μαρτίου 1889.)

Φωτοτυπία Ἀδελφῶν Ρομαϊδῶν

ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΝ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ

Φωτογραφία "Αδελφών Πρωμαξίδων"

ΚΕΦΑΛΗ ΕΚ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

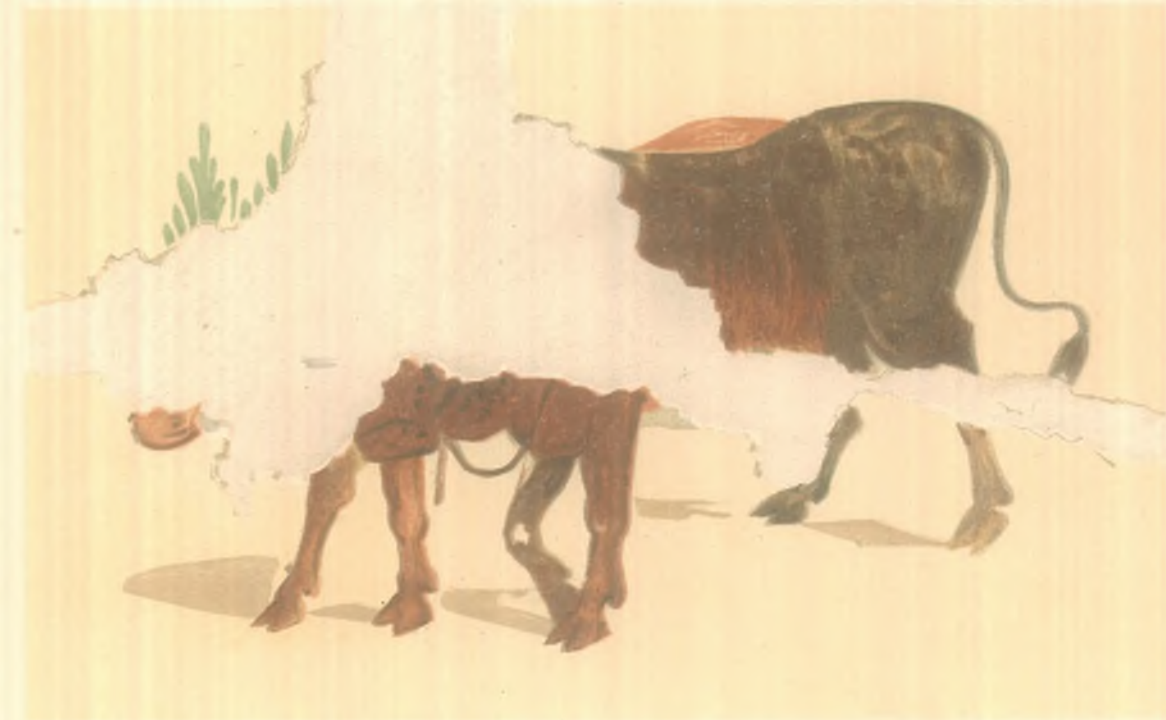

Φωτογυμνάσιον Ἀδελφῶν Τραπεζῶν

ΚΕΦΑΛΗ ΕΚ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

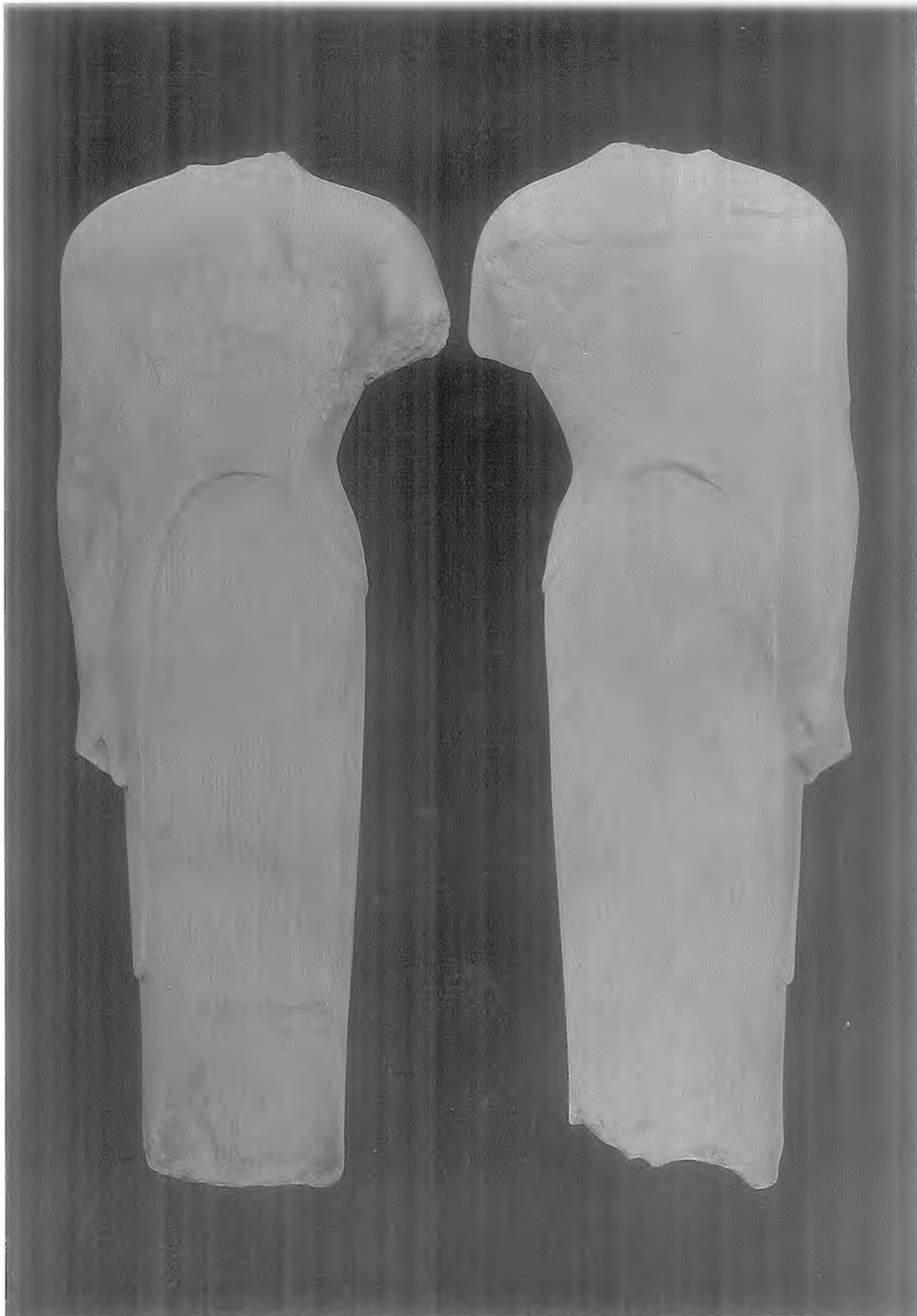

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ.

Φωτοτυπία Ἀδελφῶν Ῥωραϊδῶν

ΑΓΑΛΜΑ ΕΚ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	ΣΕΛ.
ΠΑΝΤΑΖΙΔΟΥ, ΙΩ. Ἐπιγραφή ἐκ Δεκελείας	1
ΦΙΛΙΟΥ, Δ. Ἐπιγραφαὶ ἐξ Ἐλευσίνος (μετὰ παρενθέτου πίνακος)	21
ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ, Γ. Οἰκοδομὴ Ἀδριανοῦ ἐν Ἀθήναις (μετὰ λιθογραφικοῦ σχεδίου)	57
ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗ ΣΤ. Α. Διονυσιακὸν σύμπλεγμα (πίναξ 1)	67
LOLLING, H. Μικκιάδης καὶ Ἄρχερμος (μετὰ δύο ζιγγογραφημάτων)	71
ΦΙΛΙΟΥ, Δ. Τοιχογραφίαι ἀρχαίου οἰκοδομήματος ἐν Ἐλευσίνι (πίν. 4 καὶ 5)	77
ΣΟΦΟΥΔΗ, Θ. Μνημεῖα ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως (πίν. 2 καὶ 3 καὶ πέντε ζιγγογραφήματα)	81
— Ἄγαλμα ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως Σαμιακῆς τέχνης (πίναξ 6)	109

ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΜΑΤΑ

Πίναξ	1	Διονυσιακὸν σύμπλεγμα.
—	2	Κεφαλή ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως.
—	3	Κεφαλή ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως.
—	4	Τοιχογραφίαι ἐξ Ἐλευσίνος.
—	5	Τοιχογραφίαι ἐξ Ἐλευσίνος.
—	6	Ἄγαλμα ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως.
Σελ.	48	Παρένθετος πίναξ πανομοιοτύπων ἐπιγραφῶν.
—	63	Σχέδιον οἰκοδομήματος.
—	71	Πανομοιότυπον ἐπιγραφῆς.
—	73	Πανομοιότυπον ἐπιγραφῆς.
—	89	Σχεδιογράφημα ἀγαλματίου.
—	90	Σχεδιογράφημα ἀγαλματίου.
—	91	Σχεδιογράφημα ἀγαλματίου.
—	92	Σχεδιογράφημα ἀγαλματίου.
—	99	Σχεδιογράφημα τεμαχίου ἀγάλματος.